

Täysistunto

Keskiviikko 16.10.2024 klo 14.10—21.28

Täysistunto alkoi klo 14.10. Täysistunto päättyi klo 21.28.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (14.10—15.58 ja 18.00—20.01), ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (15.58—18.00) ja toinen varapuhemies Tarja Filatov (20.01—21.28).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Välikysymys palkkatasa-arvosta

Välikysymys VK 7/2024 vp

Pöytäkirjan liite Epäluottamusehdotus 15.10.2024 Liite 2A

Ainoa käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Nyt tehdään päätös edustaja Niina Malmin ynnä muiden välikysymyksestä palkkatasa-arvosta. Keskustelu asiasta päättyi 15.10.2024 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa edustaja Niina Malm on edustaja Piritta Rantasen kannattamana tehnyt ehdotuksen epäluottamuslauseen antamisesta valtioneuvostolle. Ehdotus on monistettuna jaettu edustajille. (Pöytäkirjan liite 2A) — Selonteko ruotsiksi.

Tulkki esitti selonteon ruotsiksi.

Selonteko hyväksyttiin.

Luottamuslause valtioneuvostolle ”jaa”, Niina Malmin ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 100, ei 77; poissa 22 (äänestys 1).

Eduskunta päätti, että valtioneuvosto nauttii eduskunnan luottamusta. Asian käsittely päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 149/2024 vp

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle sosiaali- ja terveysvaliokunnan ja perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Vastauspuheenvuoro, edustaja Krista Kiuru, yksi minuutti, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.12 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puhemiesneuvostossa käsiteltiin sairaalaverkon lähettämistä valiokunnissa käsiteltäväksi, ja olin yllätynyt siitä, että pohjaehdotuksen vastaisesti puhemiesneuvostossa päädyttiin enemmistöäänestyksellä äänin 10—9 siihen, että sairaalaverkkoa koskeva lakiesitys halutaan enemmistön tahdon mukaisesti käsitellä hallintovaliokunnassa, jolle sosiaali- ja terveysvaliokunta antaisi lau-
sunnan.

Tämä on nykyisen toimijaon vastainen esitys. Valiokuntaoppaassa kerrotaan, mitkä asiat kuuluvat sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsiteltäviksi. Nyt mennään, hyvät edusta-
jat, liian pitkälle. Meidän alamme, sosiaali- ja terveydenhuolto, ei ymmärrä, miksi näin tehtäisiin. [Leena Meri: Ei tämä liity tähän esitykseen!] Pyydän, että tätä ehdotusta ei viedä
tässä salissa niin pitkälle, että tässä kävisi niin, että sosiaali- ja terveydenhuollon asioita kä-
sitellään hallintovaliokunnassa.

Esitän siis, että tämä lähetetään mietinnölle sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, [Puhemies
koputtaa] jolle hallintovaliokunta tekee lausunnon.

Puhemies Jussi Halla-aho: Vastauspuheenvuorossa ei voi tehdä esityksiä. Pyydän teke-
mään sen tavallisessa puheenvuorossa. [Välihuutoja — Leena Meri: Tuo oli aivan usko-
matonta, Krista Kiuru!] — Sitten palaamme puhujalistalle. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

14.14 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (esittelypuheenvuoro): Arvoisa pu-
hemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttami-
sesta sekä siihen liittyviksi laeiksi. [Hälinää]

Puhemies Jussi Halla-aho: Pyydän keskeyttämään muut keskustelut tai siirtämään ne sa-
lin ulkopuolelle. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi terveydenhuollon päivystystä ja leikkaustoimin-
taa koskevaa lainsäädäntöä. Jatkossa kullakin hyvinvointialueella olisi yksi yliopistollinen
sairaala tai keskussairaala, jossa ylläpidetään väestölle avointa ja sairaalan toiminnan var-
mistavaa monierikoisalaista ympärivuorokautista päivystystä. Uudellamaalla HUS-yhty-
mä voisi päätöksensä perusteella ylläpitää tällaisia sairaaloita useammalla kuin yhdellä
paikkakunnalla suuren väestöpohjan takia.

Monierikoisalainen ympärivuorokautinen päivystys ja tällaista päivystystä edellyttävä
leikkaustoiminta koottaisiin hyvinvointialueiden pääsairaaloihin. Kemissä, Savonlinnas-
sa, Oulaisissa, Salossa ja Valkeakoskella sijaitsevat sairaalat voisivat edelleen jatkaa mo-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

nipuolisina erikoissairaanhoidon sairaaloina, joissa hyvinvointialueen omalla päätöksellä... [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri, odotatteko hetken? — Pyytäisin edustajia toistamiseen siirtämään muut keskustelut tämän salin ulkopuolelle. Kiitos. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

Kiitos, puhemies! — Kemissä, Savonlinnassa, Oulaisissa, Salossa ja Valkeakoskella sijaitsevat sairaalat voisivat edelleen jatkaa monipuolisina erikoissairaanhoidon sairaaloina, joissa hyvinvointialueen omalla päätöksellä voisi toimia kattava eri erikoisalojen poliklinikkatoiminta sekä konservatiivisten alojen vuodeosastotoiminta ja sen edellyttämä sairaalapäivystys ja lisäksi päiväkirurgista toimintaa. Hyvinvointialueen on mahdollista kehittää työnjakoa alueen pääsairaalan kanssa näissä rajoissa alueen tarpeiden mukaan.

Laissa säädettäisiin, millä paikkakunnilla on mahdollista ylläpitää väestölle avointa ympärivuorokautista perusterveydenhuollon päivystystä. Näitä paikkakuntia olisivat Ivalo, Kuusamo, Kouvola, Pietarsaari ja Raasepori. Kemissä ja Savonlinnassa voisi ylläpitää tällaista päivystystä tai vaihtoehtoisesti rajattua ympärivuorokautista erikoissairaanhoidon päivystystä.

Sairaaloissa ja muissa terveydenhuollon toimintayksiköissä voisi edelleen ylläpitää väestölle avointa päivystystä tai kiirevastaanottoa kello 7:n ja 22:n välillä hyvinvointialueen päätöksen mukaisesti. Tarkoituksena on kohdentaa resursseja peruspalveluihin ja kevyempiin palveluihin. Kaikissa sairaaloissa saisi myös ylläpitää vuodeosastoilla jo olevien potilaiden potilasturvallisen hoidon kannalta tarpeellista ympärivuorokautista lääke-ripäivystystä.

Esityksellä lievennettäisiin leikkaustoiminnan toteuttamisen edellytyksiä tietyin osin. Osaa leikkaussaliolosuhteita ja anestesiaa edellyttävästä päiväkirurgiasta ja lyhytjälkihoidosta eri erikoisalojen leikkaustoiminnasta voisi jatkossa suorittaa myös Kemissä, Oulaisissa, Salossa, Savonlinnassa ja Valkeakoskella sijaitsevilla sairaaloissa ja niissäkin HUS-yhtymän sairaaloissa, joissa ei ole ympärivuorokautista päivystystä. Lisäksi muissakin sairaaloissa ja toimintayksiköissä voisi suorittaa anestesialogista osaamista edellyttäviä, nukutusta tai puudutusta vaativia kevyitä toimenpiteitä. Näistä leikkauksista ja toimenpiteistä säädettäisiin tarkemmin asetuksella.

Päiväkirurgisia leikkauksia ja toimenpiteitä voisi hankkia myös yksityisiltä palveluntuottajilta. Niin sanotun raskaan kirurgian hankinta edellyttäisi, että palveluntuottajan sairaala on julkisen yliopistollisen sairaalan tai keskussairaalan välittömässä läheisyydessä ja sillä on kyseiseen sairaalaan erottamaton toiminnallinen yhteys.

Hoitojonojen purkamiseksi hoitotakuun toteutumisen ollessa vaarassa mahdollistettaisiin myös päiväkirurgisten polven ja lonkan ensitekonivelleikkausten hankinta yksityisiltä palveluntuottajilta sekä siirtymäaikana 30.6.2028 saakka näiden leikkausten toteuttaminen väliaikaisena toimintana Kemissä, Savonlinnassa, Oulaisissa, Salossa ja Valkeakoskella.

Arvoisa puhemies! Esityksen tavoitteena on vahvistaa kansallista sairaaloiden ja ympärivuorokautisten päivystysten palveluverkkoa siten, että se pystyy laadukkaasti, potilasturvallisesti ja kestävästi vastaamaan väestön palvelutarpeisiin nyt ja tulevaisuudessa. Esityksellä pyritään erityisesti turvaamaan henkilöstön ja erityisosaamisen riittävyyttä eri sairaaloihin ja muihin palveluihin keskittämällä vaativinta, henkilöresurssiin riippuvaista ja varal-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

laoloa edellyttävää toimintaa yliopistollisiin sairaaloihin ja keskussairaaloihin. Lisäksi tavoitteena on lisätä muun muassa hoidon yhdenvertaisuutta ja tasalaatuisuutta.

Leikkaustoiminnan ja niiden hankintaa koskevien muutosten tavoitteena on myös parantaa potilaiden palveluiden saatavuutta ja lyhentää hoitojonoja sekä varmistaa, että julkinen ja yksityinen terveydenhuollon kapasiteetti hyödynnetään alueilla tarkoituksenmukaisella tavalla.

Esityksellä tavoitellaan myös kansallisen sairaala- ja palveluverkoston ylläpidon taloudellista kestävyyttä. Kokonaisuudessaan esitys vahvistaisi valtion taloutta 6,2 miljoonaa euroa vuonna 25 ja 26,5 miljoonaa euroa vuodesta 26 lukien.

Lait ehdotetaan tulevan voimaan 1.10.2025. Leikkaustoiminnan sääntelyn keventäminen tulisi kuitenkin voimaan jo vuoden 25 alusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen, olkaa hyvä.

14.20 Saku Nikkanen sd: Arvoisa herra puhemies! Tässä saimme aika yllättävänkin uutisen äsken, ja sen pohjalta teen esityksen, että tämä lakiesitys lähetetään mietinnön antamista varten sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle hallintovaliokunta antaa lausunnon. [Vasemmalla: Oikein! — Kimmo Kiljunen: Fiksu idea!] Tuntuu kyllä tässä aivan käsittämättömältä, että sosiaali- ja terveysvaliokunnalta, joka vastaa meidän terveydenhuollosta, ei pyydetä mietintöä näin tärkeässä asiassa.

Sairaalaverkkoselvityksen valmistuttua olen itsekin henkilökohtaisesti aika paljon käyttänyt työtunteja siihen, että olen koettanut selvittää, mistä tässä kaikessa on oikein taustallaan kysymys. Kirjalliseen kysymykseenkin sain vastauksen sillä tavoin, että kaksi tuntia siitä vastauksesta hallitus piti kehysriihitiedonannon, jossa kerrottiin, että tämä sairaalaverkkoselvityksen ensimmäinen vaihe tullaan toteuttamaan. Eli kyllä tässä alusta asti on ollut sellainen olo, että on jossain pöydässä päätetty, että nämä sairaalat ja näiden päivystykset lakkautetaan ja keksitään sitten lopuksi jonkunlaiset perusteet tai vaikutusten arvioinnit, jotka sitten edes jollain tavoin kelpaavat tämän lain nuijimiseksi. [Sheikki Laakso: Ei pidä paikkaansa!]

Arvoisa puhemies! Haluaisin hieman myöskin perustella, ja olen myöskin käyttänyt aika paljon aikaa tämän asian perustelemiseen, miksi tätä lakiesitystä ei tule saattaa täytäntöön. Nimittäin tämän valmisteltavan lain perustelujen mukaan palvelujärjestelmäämme haastaa ammattitaitoisen henkilöstön ja osaamisen saatavuuden merkittävä huonontuminen lähes kaikissa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa ja ammattiryhmissä. Perusteluissa todetaan myös, että jatkossa kullakin hyvinvointialueella voisi olla yksi nimetyllä paikkakunnalla sijaitseva yliopistollinen sairaala tai keskussairaala, jossa saa ja on velvoite ylläpitää väestölle avointa ja sairaalan toiminnan varmistavaa monierikoisalaista ympärivuorokautista päivystystä. Tämä kokonaisuus todetaan valmisteltavan yhteistyössä hyvinvointialueiden ja yhteistyöalueiden kanssa.

Nämä lain tavoitteet kustannussäästöistä ja henkilöstön riittämisestä täyden palvelun keskussairaaloihin ovat tämän lain sinänsä tärkeitä perusteita, mutta ne eivät tässä tapauksessa päde esimerkiksi TYKS Salon sairaalan kohdalla, joka on osa paikkakunnan nimettyä TYKS-yliopistosairaalaa, ja nyt osa tätä nimettyä paikallista yliopistosairaalaa ollaan ajamassa alas. Salon sairaalassa ei ole ollut edellä lain perusteluissa mainittua henkilöstön ja osaamisen saatavuuden merkittävää huonontumista. TYKS Salon sairaalassa ei esimer-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

kiksi ole koskaan ollut vuokralääkäriä yöpäivystäjänä. Erikoissairaanhoidossa ei ole käytetty vuokratyövoimana lääkäreitä eikä hoitajia.

Edellä todetaan myös, että kokonaisuus valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueiden ja yhteistyöalueiden kanssa. Tämäkään ei valitettavasti pidä paikkaansa.

Koska Varsinais-Suomen hyvinvointialue vastustaa tätä lakiesitystä, hyvinvointialueemme ei usko sen tuottavan kustannussäästöjä eikä usko sen helpottavan työvoiman saatavuutta tai optimointia Varsinais-Suomessa. Henkilökunta ei siirry Salosta Turkuun, vaan osaaminen menetetään, se on ihan selvää. Tämän olemme nähneet aiemminkin muun muassa synnytysten siirtyessä tai keinonivelleikkausten keskittyessä Turkuun. Nämä vaikutukset tiedetään kyllä alueillamme paremmin kuin ministeriössä.

Nyt lähetekeskustelussa olevan hallituksen esityksen perusteet laille eivät päde TYKS Salon sairaalaan, vaan sairaala ollaan ajamassa alas ainoastaan, jotta kaikilla hyvinvointialueilla olisi vain yksi päivystävä sairaala. Kuten tiedämme, tämäkään ei pidä paikkaansa, vaan poikkeuksiakin on ja varsin paljon. Tällä lailla TYKS Salon sairaala pudotettaisiin suoraan monierikoisalaisesta päivystyksestä kategoriaan ”ei päivystystä”. Tämä olisi Oulaisten ohella ainoa sairaala, jolle tehtäisiin kertarysäyksellä näin suuri pudotus. Välivaihtoehtojakin löytyisi, mikäli niistä edes haluttaisiin keskustella.

Tämän esityksen takana olevat väärät käyntiluvut ovat nyt kustannussäästölaskelmien perusteena. Vertailtavat sairaalat ovat profiileiltaan erilaisia, ja nämä arviot vaikuttavat hyvin mielivaltaisilta. Lisäksi ministeriö ei suostu vastaamaan, miksi he eivät huomioi laskelmissaan ambulanssikyytejä Turusta takaisin Saloon, vaikka sisätautien vuodeosastojen sanotaan jatkuvan Salossa.

Kaiken mainitun lisäksi Salossa on vielä 60 miljoonan euron sairaalarakennushanke meneillään. Rakennusvaiheessa on Varsinais-Suomen hyvinvointialueen ensimmäinen perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteiseksi suunniteltu sairaala. Alueella on siis tehty mittavia satsauksia terveydenhuoltoon.

Arvoisa herra puhemies! Muiden maakuntien ongelmat työvoiman saatavuudessa ja vuokratyövoiman tarpeessa eivät voi olla peruste ajaa toimivaa TYKS Salon sairaalaa alas. Pitkät etäisyydet, väestöpohja ja suotuinen väestökehitys eivät tue hallituksen esityksen suunnitelmaa. Yöpäivystys on sairaalassa erikoissairaanhoidon selkäranka, sitä ei voi poistaa. Tämä on koko maakunnan murhe. TYKS Kantasairaala Turussa ruuhkautuu kohtuuttomasti, jos tämä lakimuutos toteutuu. Tämän lakiesityksen mukainen Salon sairaalan yöpäivystyksen lopettaminen on siis peruttava ja on annettava hyvinvointialueelle sille kuuluva päätösvalta asiassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Päivi, olkaa hyvä.

14.27 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Ymmärrän erittäin hyvin, että nyt liikumme aika herkin esityksen äärellä. Tässä on kysymys siis terveydenhuollon, nimenomaan erikoissairaanhoidon osalta, toimista, joilla ympärivuorokautiseen päivystykseen ollaan tekemässä muutoksia. Olen itse saanut myös hyvin paljon eri alueilta viestejä, ja tässä todellakin on käymässä muun muassa niin, että Kemissä, Savonlinnassa, Oulaisissa, Salossa ja Valkeakoskella sijaitsevista sairaaloista ei jatkossa voisi ylläpitää monierikoisalaista ympärivuorokautista päivystystä tai tehdä raskasta kirurgiaa, mutta niissä voisi jatkaa päiväkirurgiaa. Sen lisäksi ympärivuorokautiseen perusterveydenhuoltoon on tulossa

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

myös muutoksia. Haluan tässä todeta, että todellakin ymmärrän niitä kipukohtia, joita näihin esityksiin liittyy.

Kannatan kuitenkin tätä kokonaisuutta, ja kannatan sen vuoksi, että mielestäni sairaalaverkkoa tulee uudistaa hallitusohjelmassa sovitun pohjalta, jotta osaavia ammattilaisia riittää vaativien leikkausten ja synnytysten hoitoon. Tässä ydinongelma ei ole raha eivätkä leikkaukset, vaan nimenomaan henkilöstön riittävyys erityisesti erikoislääkärien, päivystävien yleislääkärien, kättilöiden tai tehohoitajien osalta. Nimittäin liian hajautettu erikoissairaanhoidon verkosto johtaa kiihtyvään vuokralääkärien tarpeeseen, esimerkiksi kun synnytyksiä vaativia leikkauksia varten joudutaan huolehtimaan ympärivuorokautisesta kaikkien tarvittavien erikoisalojen saatavuudesta. Kyllä näen, että tällä esityksellä pystytään myös tähän vuokralääkäriongelmaan vaikuttamaan. [Aki Lindénin välihuuto] Juuri tätä vuokralääkärien käyttöä voidaan tällä esityksellä osaltaan hillitä.

Kasvavan palvelutarpeen ja vähenevien henkilöstöresurssien yhtälö edellyttää erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon nykyistä tehokkaampaa työnjakoa, samoin erikoissairaanhoidon eri yksiköiden kesken.

Osaajien saatavuuden haasteet ilmenevät käytännössä koko Suomessa, kaikissa terveydenhuollon ammattiryhmissä ja lähes kaikissa palveluissa. Ikääntyvien väestöosuus kasvaa, mikä lisää palvelun tarvetta ja haastaa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyyttä entisestään. Jopa kolmasosa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöstä eläköityy seuraavan kymmenen vuoden aikana. Myös työaikalainsäädännön muutokset ovat johtaneet siihen, että lääkäreiden ympärivuorokautinen päivystystyöpanos on yhä enemmän pois päiväaikaan käytettävissä olevista resursseista. Yöpäivystyksen painopiste tulee siirtää nykyistä vahvemmin välttämättömään erikoissairaanhoitoon, mikä myös parantaa potilasturvallisuutta.

Voin kertoa teille, että vastavalmistuneena lääkärinä työskentelin itse aikanaan aluesairaalassa, jossa päivystin yksin öitä ja viikonloppuja, siihen aikaan myös ilman minkäänlaisia päivystysvapaita. Takapäivystävät erikoislääkärit olivat toki hälytettävissä kotoa viiveellä, mutta kiireellistä erikoislääkäritasoisia hoitoa vaativia tapaturma- ja sairauspotilaita vastaanottaessani ajattelin, että potilaiden kannalta olisi ollut paljon parempi, että ambulanssi olisi ajanut suoraan puolen tunnin päässä olevaan suurempaan sairaalaan.

Yleislääkärin hoitoa tarvitsevat potilaat myös voivat yleensä odottaa aamuun, ja erikoissairaanhoitoa akuutisti vaativat tilanteet hoidetaan suoraan ensihoidon avulla keskussairaaloihin. Moderni ensihoitohan ei tarkoita ambulanssikyytiä sairaalaan vaan jo hälytyskohteessa aloitettavaa potilaan hoitoa sekä tarvittaessa siirtämistä jatkohoitoon. Tämän lisäksi perusterveydenhuollon ilta- ja viikonloppuajainen kiirevastaanotto sekä kotiin viettävät jalkautuvat ja liikkuvat palvelut turvaavat paremmin väestön palvelutarpeen kuin pienten sairaaloiden yleislääkäritasoinen yöpäivystys. Vuodeosastojen lääkäripäivystys jatkuu edelleenkin, ja kevytanestesiassa tehtyjä toimenpiteitä voidaan pienissäkin yksiköissä tehdä.

Tässä yhteydessä haluan myös todeta, että koko eduskuntaryhmämme on hyvin tyytyväinen, että se aiempi virkamiesesitys alemman tason akuuttisairaaloista kuopattiin. On hyvä, että meillä jokaisella hyvinvointialueella säilyy päivystyssairaala.

Mutta sitten, arvoisa puhemies, itselleni tuli täysin yllätyksenä tieto juuri tässä alussa, että tämä esitys lähetettäisiin käsiteltäväksi hallintovaliokuntaan. Tässä on kuitenkin nyt terveydenhoitolaista kysymys. [Krista Kiuru: Kyllä! — Aino-Kaisa Pekonen: Kyllä! — Johanna Ojala-Niemelä: Kyllä!] Olen itse ollut melkein 30 vuotta täällä eduskunnassa ja

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

suuren osan siitä ajasta myös sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, ja kyllä tämä on aivan uut-
ta, enkä ymmärrä enkä tiedä — en todellakaan tiedä — perusteluita siihen, miksi tähän on
päädytty. No, sen tiedän kyllä sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenenä, että kyllähän va-
liokuntamme on erittäin kuormitettu. Olemme ottaneet myös maanantaipäivät nyt käyt-
töön työpäiviksi, mutta mielestäni meidän on vain tehtävä töitä siellä valiokunnassa. [Kris-
ta Kiuru: Juuri näin! — Aino-Kaisa Pekonen: Juuri näin! — Johanna Ojala-Niemelä: Juuri
näin!]

Ja, arvoisa puhemies, koska en ole saanut mitään informaatiota miltään taholta näistä pe-
rusteluista, niin sen vuoksi kannatan nyt edustaja Nikkasen esitystä siitä, että tämä lähetet-
täisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan [Vasemmalta: Hyvä!] ja sitten lausunnot tulisivat
näiltä edustaja Nikkasen mainitsemilta valiokunnilta. [Ilmari Nurminen: Hienoa!]

Mutta vielä korostan, että itse kannatan tätä esitystä, ja uskon, että tämä on aivan hyvin
vietävissä läpi hallituspuolueiden vahvalla voimalla siellä sosiaali- ja terveysvaliokunnas-
sa. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Jussi Halla-aho: Jaahas, täällä näyttää olevan tarvetta debattiin. Vastauspu-
heenvuoroa haluavat kansanedustajat voivat pyytää sitä painamalla V-painiketta ja nouse-
malla seisomaan. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

14.35 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy nostaa hattua
edustaja Päivi Räsäselle. Te olette kokenut kansanedustaja. Totean, että teillä on vielä
enemmän vuosia tässä salissa kuin itselläni ja tänä aikana ei ole koskaan oltu sellaisessa ti-
lanteessa kuin eduskunta juuri näillä minuuteilla on.

Olen samaa mieltä siitä, mitä edustaja Räsänen totesi tämän esityksen sensitiivisyydes-
tä: Tämä on todella herkkä paikka. Tässä pitää osoittaa, että osataan terveydenhuoltolakia
kirjoittaa niin että yhdenvertaisuus toteutuu. Sellainen lainsäädännön punninta, joka tapah-
tuisi valiokunnassa, joka ei tunne lainkaan terveydenhuoltolakia, tuntuu kyllä käsittämät-
tömältä. Jos tämä on eduskunnan viesti, se menee kyllä nyt todella vaikeaan kulmaan.

Siksi ajattelen, että ainoa tapa on toimia niin kuin edustaja Räsänenkin toteaa, että pa-
lautetaan tähän taloon nyt järjestys ja käsitellään tämä esitys siellä, missä se kuuluu käsi-
tellä. Tämä on minusta aivan käsittämätöntä. Valiokunta käsittelee asiaa tänään, eikä meille
kenellekään tullut mieleen tehdä ehdotusta lähettää sairaalaverkkoa käsiteltäväksi johon-
kin muuhun valiokuntaan. [Puhemies koputtaa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

14.36 Oskari Valtola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsekin olen hie-
man yllättynyt tästä tilanteesta, mutta tuossa kun valiokuntaopasta katsoin, niin mehän
olemme nyt uudessa tilanteessa. Meillä ovat uudet hyvinvointialueet alkaneet, ja hyvin-
vointialueiden yleinen lainsäädäntöhän kuuluu hallintovaliokuntaan. En tiedä, [Krista Kiu-
ru: Tämä ei ole yleistä lainsäädäntöä!] minkälaista rajanjakoa tähän nyt sitten rakennetaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä. — Mikrofoni.

14.37 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Myös
itse tässä haluan alkajaisiksi kiittää edustaja Räsästä esityksen tukemisesta, koska se on ai-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

nut oikea. Kun käsitellään ihmisten sairaalapalveluita ja ennen kaikkea tämmöistä todella tärkeää asiaa, joka huoltovarmuuteenkin liittyy, niin on ihan itsestään selvää, että sosiaali- ja terveysvaliokunta käsittelee tätä asiaa. Mielelläni kyllä haluaisin tietää perusteluita, minkä vuoksi tämä sairaalaverkkolakiesitys olisi haluttu viedä sinne hallintovaliokuntaan.

Meillä on monia tärkeitä paikkakuntia, joissa sairaalan profiilia nyt ollaan laskemassa, ja se vaikuttaa paitsi alueitten elinvoimaan myös ennen kaikkea ihmisten perustason sairaalapalveluihin. Näitä kyllä me siellä varsinaisessa osajavaliokunnassa, sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, pystymme kaikkein parhaiten käsittelemään. Toivoisin saavani vastauksen hallituspuolueitten edustajilta: minkä vuoksi tämmöinen erikoinen esitys on viety puhemiesneuvoston käsittelyyn [Puhemies koputtaa] ja tehty tämmöinen päätös?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

14.38 **Jaana Strandman ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueiden lainsäädäntö kuuluu hallintovaliokuntaan, sosiaali- ja terveysvaliokunnan työtilanne näyttää olevan ruuhkautunut, ja sosiaali- ja terveysvaliokunta pystyy kyllä antamaan asias-
ta lausunnon. — Kiitos. [Vasemmalta: Höpö höpö!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä. [Aki Lindén: Ei tämä ole hyvinvointialuelakiin liittyvä asia!] — Edustaja Virralla on nyt puheenvuoro.

14.38 **Sofia Virta vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun käsitellään hallituksen esitystä sairaalaverkosta, niin puhutaan sosiaali- ja terveystalouden ytimistä, puhutaan terveydenhuoltolain uudistamisesta, aivan kuten lakiesityksen nimessä lukee. Sen takia on aivan kestävä, hämmäntävä ja yllättävä ajatus, että yhtäkkiä eduskunta olisi-
kin sitä mieltä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta substanssivaliokuntana ei käsitelisi juuri heidän substanssiinsa kuuluvaa asiaa: sairaalaverkon kehittämistä. Ei se ole hyvinvointialueiden rakennetta koskeva lakiesitys. On aivan selvää, että se kuuluu sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, niin että kuulisin nyt myös todella mielelläni niitä perusteita näiden edellä jo kerrottujen — joihin en valitettavasti usko — lisäksi siitä, miksi tätä ei anneta siihen valiokuntaan, johon tämä asia kuuluu.

Pelkään, että tässä avataan aikamoinen Pandoran lipas. Mehän voidaan jatkossa sitten lähettellä jos jonkinlaisia esityksiä aivan muihin valiokuntiin kuin niihin, joiden tarkoitus on käsitellä juuri sitä substanssia, joten toivoisimme nyt vastauksia pikaisesti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Wickström, varsågod.

14.39 **Henrik Wickström r** (vastauspuheenvuoro): Vårderade ordförande, arvoisa puhemies! Tässä kun me puhutaan tästä sairaalaverkkouudistuksesta, olisi mukava mennä tähän substanssiin ja puhua tästä itse esityksestä, koska henkilökohtaisesti näen tässä esityksessä paljon hyviä asioita.

Itse toivoisin, ja olisi mukava kuulla, meidän ministeri Juusolta: nyt kun tätä lakia lähdetään viemään eteenpäin ja tässä tulee vielä valiokuntakäsittely, voisiko ministeri kertoa, millä tavalla tullaan seuraamaan sitten tämän päätöksen toimeenpanoa? Esimerkiksi itse, kun olen Uudeltamaalta, olen huomannut, että vaikkapa HUSissa on lähdetty jo ennak-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

koon tekemään myöskin palveluverkkoon päätöksiä, joilla selkeästi heikennetään myöskin seudun asukkaiden potilasturvallisuutta, ja tästä on paljon suurta huolta.

Sitten mitä tulee tähän valiokuntakäsittelyyn, niin itse näkisin näin, että ei olisi perusteltua lähteä muokkaamaan pitkiä perinteitä, parlamentaarisia perinteitä, tässä eduskuntasalissa, [Vasemmalta: Näin on!] ja uskon, että sen takana myöskin koko RKP seisoo.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

14.40 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän se syy tiedetään: se on se, että sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa on liian vahva asiantuntemus nimenomaan tähän lainsäädäntöön liittyen. Tässä ollaan muuttamassa terveydenhuoltolakeja, joka aikanaan on säädetty sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietinnön pohjalta. Ja täällä viitattiin hyvinvointialueiden lainsäädäntöön, myös se tehtiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietinnön pohjalta. Siellä on viisi lääkäriä, kolme entistä ministeriä. Se tietää, ketkä ovat ne asiantuntijat, keitä tähän nimenomaan pitäisi pyytää: esimerkiksi Salon sairaalan tietyt lääkärin, jotka pystyivät osoittamaan juuri niitä asioita, joista edustaja Nikkanen täällä jo puhui. Kyllä tämä nyt alkaa haaskahtaa jossain määrin vähän samalta kuin nämä nikotiinipussit ja sipsit ja öylätit. Eli tässä on kysymys siitä, että nyt halutaan ajaa läpi laki, jolla ei ole asiantuntijoiden vahvaa perustetta olemassa, ja sitä varten ajatellaan, että sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta olisi liian ”vaarallinen” mietintövaliokunta tässä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

14.41 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä hän kysymys on ihmisten terveydenhuollon palveluista, elämästä ja kuolemasta. Tässä tavoitteena on tasapainottaa julkisia menoja ja vastata terveydenhuollon henkilöstöpulaan, mutta ei siihen vastata hallintovaliokunnassa, siihen vastataan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa. Minä olen todella huolissani siitä, että tällaista mennään nyt täällä tekemään. Puhemiesneuvosto esittää, että tätä asiaa ei käsiteltäisi tai se ei olisi mietinnöllä sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa.

Eikä tämä edustaja Virran huoli ole ollenkaan turha. Puhemiesneuvosto on tänään tehnyt myös päätöksen toisenkin hallituksen esityksen osalta. Kun kohdassa 6 käsittelemme alkoholilakeja, alkoholin kotimyyntiä, kotiin tuotavaa myyntiä, niin sitäkin ei olla lähettämässä mietinnölle sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Minusta tämä on, puhemies, erittäin vakava paikka, että täällä aletaan nyt hyökkäämään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaa kohtaan — että asiat, jotka kuuluvat sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnalle, eivät tule sinne enää mietinnölle vaan ne lähetetään [Puhemies koputtaa] muihin valiokuntiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Päivi Räsänen, olkaa hyvä.

14.43 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! En ole kyllä edustaja Lindénin kanssa nyt samaa mieltä siitä ikään kuin salaliittopohjaisesta ajatuksesta, että tämä valiokuntapäätös olisi tehty sen vuoksi, että sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa on ikään kuin liian vahva asiantuntemus tästä asiasta. [Aino-Kaisa Pekonen: Mikä sitten?] Haluan hyväuskoisesti uskoa, että tässä on kysymys sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan suu-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

resta työtaakasta. Ja sehän on tosi, se on ennätyksellisen suuri nyt syksyllä. Mutta mielestäni täytyy vain työtä tehdä ja hoitaa työjärjestelyt niin, että asiallisesti pystytään asiat hoitamaan.

Itse ajattelen, että alueiden, potilaiden kannalta on nimenomaan etu, että sosiaali- ja terveysvaliokunta tämän mietinnön tekee. Ja tässä on kysymys terveydenhuoltolaista, ei hyvinvointialueiden laista, joka sekin on käsitelty aiemmin mietintöpohjaisena, kylläkin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

14.44 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan myös itse kiittää edustaja Räsästä ja myös edustaja Wickströmiä siitä, että tuette sitä, että tämä esitys tulee sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsittelyyn.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on ilmeisen keskeinen tämän lain käsittelyssä. Me olemme valmistautuneet tämän lain tulemiseen. Otimme juuri Valtiosalissa adressin liittyen Salon sairaalaan ja kävimme tätä kokonaisuutta läpi. Tämä terveydenhuoltolain uudistus on meidän substanssiasia, ja kuten tässä valiokunnan jäsenet niin kristillisdemokraateista kuin RKP:stä tuovat esille, niin me pystymme tämän yhdessä käsittelemään.

Sinällään mielestäni ei ole eduskunnan syy, jos hallitus tuo budjettilain näin viime tingassa ja nyt tässä yrittää siirtää lain käsittelyä toiseen valiokuntaan kuin mihin se kuuluu. Eduskunnan pitää saada riittävä, tarvittava aika ja asianmukainen käsittely tälle asialle, koska tässä on kyse ihmisille tärkeistä palveluista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

14.45 Mira Nieminen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan en epäile kenenkään asiantuntemusta tässä salissa tai sitä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta varmaan on asiansa päällä, ja sinne se ehkä näin kuuluukin. Mutta tässä ensimmäisen kauden edustajana ja tosiaan valiokunnan varajäsenenä olen havainnut ja huomannut, että tämä valiokunta on erittäin ruuhkautunut. Sieltä kantautuu viestejä, että tavallaan valiokunnan jäsenet ovat erittäin väsyneitä tilanteeseen ja asiat eivät edisty ehkä sillä toivotulla tavalla. Onkin kaikkien etu, että silloin työtä jaetaan ja jos se on meillä työjärjestyksessä mahdollista, niin silloin otamme myös vastuuta tästä työn jakamisesta. Tosiaan lausunto ja mietintö: sosiaali- ja terveysvaliokunta pystyy antamaan lausunnon, ja varmasti hallintovaliokunta ottaa tästä lausunnosta omaan mietintöönsä asiat vakavasti. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

14.46 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Puheet siitä, että tämä laki olisi rakennelaki, eivät pidä paikkaansa. Sehän selviää jo siitä, että täällä on sosiaali- ja terveysministeriön ministeri tätä esittelemässä. Tämä on sosiaali- ja terveydenhuollon sisältölaki, josta vastaa sosiaali- ja terveysministeriö, ja meillä on eduskunnassa ministeriövastaavuuksiin periaate valiokuntiin lähettämisessä.

Herra puhemies! Keskustan eduskuntaryhmä on hämmentynyt ja pöyristynyt tästä arvottomasta näytelmästä, mikä tänä iltapäivänä on täällä käynnistynyt. Meidän pitäisi viimeiseen asti, tämän salin, ylläpitää suomalaista demokratiaa, suomalaista yhteistyötä, suo-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

malaista parlamentarismia, ja nyt täällä ruvetaan rikkomaan pitkäaikaisia periaatteita ja kuullaan aivan hassuja tekosyitä työtaakasta. Ei täällä ole kenenkään työtunneista ennenkään välitetty ja on istuttu vaikka yöt ja päivät perustuslakivaliokunnassa ja muuta. Tiedän itsekin omasta kokemuksesta.

Puhemies! Haluaisin kysyä erityisesti kokoomukselta, oletteko te tämän näytelmän arkkitehtejä. Kokoomus on ollut perinteisesti parlamentarismien puolustaja. Presidentti Svinhufvudia ja hänen aateperintöään kokoomuksessa olen aina ihaillut. [Puhemies koputtaa] Pitäisi vähän miettiä näitä periaatteita. Päivät tulevat peräkkäin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

14.47 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onhan tämä tilanne aika härski. Me ollaan käsittelemässä sairaalaverkkoa, ja nyt meille tuodaan tietoon, että sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta ei käsittelee asiaa mietintövaliokuntana. Tiedän itse valiokunnan jäsenenä, että työtaakka on kova, mutta minä haluaisin muistuttaa, että tämä pyyntö ei ole tullut meidän valiokunnalta. Me emme ole pyytäneet sitä, että nämä asiat siirrettäisiin muihin valiokuntiin. Ajattelen, että vaikka työtaakka on kova, niin me istutaan siellä, otetaan lisätunteja ja käsitellään ne asiat, mitkä meille kuuluu.

Toinen asia, mistä olen erittäin huolissani: tämä ei ole ensimmäinen kerta, kun nyt hallituksen toimesta rikotaan vallalla olevia pelisääntöjä. Tässä on jo useita kohtia, missä pikkuhiljaa ollaan muutettu meidän omia toimintatapoja täällä eduskunnassa. Toinen oli tämä valiokuntaneuvoksesta päättäminen, missä valiokunta ekaksi päättää, ja puhemiesneuvostossa käännytäänkin ihan toiseen ratkaisuun. [Jani Mäkelän välihuuto] Minun huoleni on se, mihin me ollaan tässä eduskunnassa menossa. [Antti Kurvinen: Hyvä kysymys!] Eikö me enää kunnioiteta yhteisiä sääntöjä ja pelimerkkejä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

14.49 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on kyllä kyseessä nyt perin outo asia — siis perin outo asia — kun meillä on täällä paikalla ministeri Juuso, meillä on täällä käsittelyssä laki terveydenhuoltolain muuttamisesta, asia, joka koskee sairaalaverkkoa, ja me olemme juuri kuulleet, että tämä laki lähetettäisiin hallintovaliokuntaan — hallintovaliokuntaan sen sijaan, että se vakiintuneiden toimintatapojen mukaisesti käsiteltäisiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa, joka laatisi asiasta eduskunnan täysistunnolle mietinnön.

Mistä kummasta tästä voi olla kysymys? Hallituspuolueet sen voivat meille kertoa, mutta mieleen tulee, yrittävätkö tässä nyt kokoomus ja perussuomalaiset ja hallituspuolueet runnoa tätä sairaalaverkon muuttamista lävitse kaikilla mahdollisilla tavoilla, jopa polkemalla eduskunnan vakiintuneita toimintatapoja, [Eduskunnasta: Siltä tämä vaikuttaa!] mikä on hyvin, hyvin poikkeuksellista ja hyvin, hyvin erikoista. Kuka puolustaa eduskunnan instituutioita ja eduskunnan vakiintuneita toimintatapoja? Kiitän siitä edustaja Räsästä [Puhemies koputtaa] ja edustaja Wickströmiä. Tämä asia on käytävä nyt perinpohjaisesti lävitse.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

14.50 **Laura Meriluoto vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä itse esityksestä: Hallitushan on sitkeästi väittänyt, että se ei leikkaa sosiaali- ja terveyspalveluista, mutta nyt meillä on tässä käsillä esitys, jossa nimenomaan leikataan sosiaali- ja terveyspalveluita. Sillä karsitaan suomalaisten palveluita. Esimerkiksi omalta alueeltani hallitus lakauttaa Iisalmen ja Varkauden perusterveydenhuollon yöpäivystykset — mitä muuta tämä on kuin leikkaamista ja palveluitten heikentämistä?

Ja mitä tulee tähän eduskuntakäsittelyyn, niin kyllä esitys siitä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta ei antaisi mietintöä tällaisesta asiasta, osoittaa mielestäni sen, että tässä on kyse nimenomaan säästöistä, ei palveluiden laadusta, sillä hallintovaliokunnalle ei tosiaan kuulu tällaiset terveydenhuollon sisältökysymykset, mutta rahoitusasiat sinne kyllä kuuluvat. Hallitukselle tässä kenties on kyse vain hallinnosta ja rahasta, mutta kansalaisille tässä on kyse terveydestä ja turvallisuudesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

14.51 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääsin vasta tähän keskusteluun mukaan, mutta voin tuoda myös omasta puolestani tietoon, että emme me sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenet ole tätä pyytäneet hallintovaliokuntaan. Mutta samalla tässä voin tuoda tietoonne — kuten täällä on keskusteltukin — että sosiaali- ja terveysvaliokunta on erittäin suuren työtaakan alla, ja semmoinen mahdollisuus valiokuntaoppaassa myös annetaan, että jos valiokunta ei kiireiden takia pysty käsittelemään sovitussa, suunnitellussa aikataulussa esityksiä... Ja valitettavasti tällä hetkellä sosiaali- ja terveysvaliokunnan tilanne näyttää huonolta, erityisesti sen johtamisen näkökulmasta. Siellä eivät asiat etene niin kuin asianmukaisesti pitäisi edetä. [Johanna Ojala-Niemelän välihuuto] Sinänsä itse en myöskään vastusta tätä, koska se antaa mahdollisuutta nyt paneutua [Puhemies koputtaa] paremmin näihin esityksiin, jotka tällä hetkellä ovat sisällä. [Puhemies koputtaa]

Ja sanon vielä tähän, jos puhemies sallii, että lausunnonhan [Puhemies: Minuutti on nyt kulunut!] sosiaali- ja terveysvaliokunta joka tapauksessa antaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

14.52 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän valiokuntapäätökseen: on täysin selvää, että tämä laki kuuluu substanssin ja sisällön perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintövaliokunnan laiksi. Minusta on tärkeää, että täällä eduskunnassa noudatetaan niitä pitkään olleita periaatteita, ja jos poiketaan siitä niin, että työtaakan takia joudutaan siirtämään laki toiseen valiokuntaan, niin se tehtäisiin sen valiokunnan omasta pyynnöstä ja aloitteesta. Nyt ei ole näin käynyt. Poliitikassahan päivät tulevat perätysten, ja toivon, että täältä löytyisi näkemyseroista huolimatta kunnioitusta näihin parlamentaarisiin pelisääntöihin. Viime kaudella meillä oli erittäin kovia työkuormia ja me jouduimme ottamaan pitkiä päiviä ja maanantaita käyttöön mutta ei koskaan tullut semmoista uhkaa, että joku ottaisi meiltä jonkun lain pois valiokunnasta.

Itse tähän hallituksen esitykseen — haluaisin ministerille vielä tuoda sen tiedoksi — sisältyy sellainen ongelma tuolta pohjoisesta, että kun tehdään tämmöistä työnjakoa, niin toisaalle jouduttaisiin investoimaan kymmeniä miljoonia, [Puhemies koputtaa] kun toisaalle jäisi tyhjiä tiloja, ja se ei ole järkevää.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

14.54 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin kiitokset ministerille esittelystä.

Iso, vaikea asia — sairaalaverkosto ja se, mitä kaikkea se pitääkään sisällään. Toki tärkeää on meidän eurot ja taloudelliset mahdollisuudet ottaa huomioon, mutta ennen muuta tietysti tänä päivänä se henkilökunnan riittävyys ja siinä mielessä mahdollisimman hyvin suunniteltu kokonaisuus on tärkeä, jotta meidän kansalaiset saisivat oikea-aikaiset tutkimukset, hoidot ja kuntoutukset. Ja siinä mielessä tämä, mitä ollaan käsittelemässä nyt, on tärkeä asia.

Mutta täytyy sanoa, että myös näin 25 vuotta terveydenhoitoalalla olleena ja myös siellä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa istuneena kyllähän se on vaikea ymmärtää, minkä takia tämä ei olisi nimenomaan mietintövaliokunta, koska tarvitsee ymmärtää kokonaisuutta ja huomioida eri näkökulmia ja sen perusteella antaa sitten mietintö myös sen suhteen, missä ja ketä ja milloin hoidetaan. Siinä mielessä kyllä tämä täysin yllätyksenä tullut esitys, että tämä siirtyisikin sitten toiseen valiokuntaan, hallintovaliokuntaan, käsiteltäväksi, [Puhemies koputtaa] ei ole kyllä oikein ymmärrettävissä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Väätäinen, olkaa hyvä.

14.55 Tuula Väätäinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos ollaan huolissaan sosiaali- ja terveysvaliokunnan työtaakasta ja jaksamisesta, niin se hoituu ihan sillä, että tällaisia lakiesityksiä ei tuoda saliin eikä varsinkaan tällaisessa kiireessä.

Puhemies! Iisalmissa, varsinkin Iisalmen pohjoispuolella, ja Varkaudessa, varsinkin Varkauden eteläpuolella, on voitu luottaa siihen, että yöaikaan hädän sattuessa apu on ollut lähellä ja päivystys saatavilla. Mikäli Iisalmen ja Varkauden yöpäivystys päättyy ja niitten loppuessa sattuu onnettomuus tai sairaustapaus, jossa potilas menehtyy tai loukkaantuu pysyvästi, niin, arvoisa ministeri, kuka siitä silloin on vastuussa? Tekö, vai ajatteletteko, että se on Pohjois-Savon hyvinvointialue?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja vastauspuheenvuoro, ministeri Juuso, neljä minuuttia, olkaa hyvä.

14.56 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Arvoisa puhemies! Olin valmistautunut keskustelemaan tästä itse esityksestä vähän tarkemmin, [Välihuutoja] mutta aika meni nyt hallintokeskusteluun siitä, missä valiokunnassa tämä käsitellään.

Näin yleispuheenvuorona kuitenkin, vaikka kovin paljon kysymyksiä ei ole tullut, painotan nyt sitä, että tämä on itse asiassa aika maltillinen esitys ja tämä liittyy hallitusohjelman tavoitteeseen tehostaa erikoissairaanhoidon verkkoa. Tämä liittyy siihen, että erikoissairaanhoidon työnjako alueilla on hyvin vaikeata, ja sen vuoksi siitä on säädettävä lailla. Näin on tehty ennenkin: 2017 keskustan ollessa hallituksessa tehtiin kaikennäköistä päivystysasetusta ja erikoissairaanhoitoon liittyvää asetusta, [Antti Kurvinen: Valiokuntasekoilua ei ollut! Näin sekavaa ei ollut!] mitkä liittyivät siihen, kuinka paljon joitakin leikkauksia täytyy tehdä, jotta sairaalassa voidaan ylläpitää tiettyä leikkaustoimintaa. Erikoissairaanhoidon kustannusten alentaminen on todella vaikeata, ja sen vuoksi me teemme sitä nyt tällä lailla. Haluamme tehostaa nimenomaan sitä monierikoisalaista toimintaa ja osaa-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

jien riittävyttä niissä avainsairaaloissa, mitä meillä Suomessa kansallisella tasolla on, ja ne ovat yliopistosairaalat, ja ne ovat keskussairaalat. Meidän tulee kaikin tavoin varmistaa, että siellä on osaavia ammattilaisia, että meillä on siellä riittävästi eri erikoisalojen lääkäreitä ja moniammatillista osaamista.

Kysymys on myöskin potilasturvallisuudesta: Aikaisemminhan esimerkiksi anestesiaa vaativaa leikkaustoimintaa ei ole saanut tehdä missään muualla kuin sairaaloissa, joissa on sekä erikoissairaanhoidon että perusterveydenhuollon yhteispäivystys. Tähän on tulossa muutos tällä esityksellä siten, että päiväkirurgisia toimenpiteitä voi tehdä myöskin sellaisissa sairaaloissa, missä ei ole sitä yöaikaista leikkaussalivalmiutta. Se on aika iso uudistus, joka kyllä antaa uusia mahdollisuuksia näille sairaaloille, mistä raskas kirurgia ollaan siirtämässä keskussairaalaan tai yliopistosairaalaan.

Pitää myöskin huomata, että erikoissairaanhoito ei ole vain kirurgiaa. [Petri Honkosen välihuuto] Se ei ole vain leikkaussaleja. Erikoissairaanhoito on paljon, paljon muuta. Siellä on paljon eri konservatiivisia alalajeja, joita voidaan hoitaa myöskin näissä sairaaloissa, missä ei ole sitä yöllistä leikkaussalivalmiutta. Eli tätä ei kannata ajatella sillä tavalla, että tässä ajetaan sairaaloita alas. Tässä ei olla alasajamassa yhtään sairaalaa. Me teemme työnjakoa, ja muistutan siitä, että erikoissairaanhoito on paljon muutakin kuin se leikkaussalitoiminta.

Mitä tulee näihin yöllisiin perusterveydenhuollon päivystyksiin, niin tapauksessa, jossa meillä öisin — öisin — neljästä seitsemään käy asiakkaita, oletusarvo on, että näistä osa olisi voinut odottaa aamuun ja ne, jotka eivät voi odottaa aamuun, ensihoidon toimesta mahdollisesti tai todennäköisesti useissa tapauksissa viedään suoraan yliopistosairaalaan tai keskussairaalaan, tai sitten mennään tämän pienemmän hoitoyksikön kautta hoidon tarpeen arviointiin, mistä sitten lähetetään eteenpäin. Eli en näe, että tämä yöllisten päivystysten lakkautus olisi mitenkään niin halvaannuttavaa meidän sairaanhoidolle kuin mitä tässä keskustelussa on annettu ymmärtää.

Yhtään sairaalaa ei olla alasajamassa. Me teemme järkevää työnjakoa. Meidän täytyy pystyä turvaamaan henkilöstön saatavuus niissä tärkeimmissä sairaaloissa.

Täytyy myöskin muistaa, että meillä on yhteiskunnassa useita muutosajureita, jotka vaikuttavat siihen. Esimerkiksi väestön keskittyminen taajamiin, ja meillä on myöskin ikääntyvä väestö. Ja kuten sote-uudistuksen tavoitteissakin on, [Puhemies koputtaa] erikoissairaanhoidon kustannuksia pitäisi pystyä madaltamaan ja viemään niitä sinne perusterveydenhuoltoon ja vanhustenhoitoon. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.00.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.04.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiankohdan 3 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Partanen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

19.04 Karoliina Partanen kok: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä oleva sairaala- ja päivystysverkon päivittäminen on ymmärrettävästi tunteita ja huoliakin herättävä aihe. On kuitenkin väistämätön tosiasia, että väestömme ikääntyy ja väestöpohjamme muuttuu kovaa vauhtia. Monilla hyvinvointialueilla väestön määrä on vähentynyt viimeisen 30 vuoden aikana 10—20 prosenttia, kun taas etenkin eteläisessä Suomessa väestön määrä on kasvanut vastaavasti. Samaan aikaan väen vähentyessä tietyillä alueilla on meillä huutava pula hoitohenkilöstöstä. Sairaala- ja päivystysverkon pitää pystyä elämään ajassaan, eikä meidän pidä jumittaa 90-luvun rakenteisiin, kun tulemme 2030-luvulle.

Arvoisa puhemies! Olen saanut itse paljon ryöpytystä hallituksen kansanedustajana tästä asiasta, ja on hieman kummallista, että opposition edustajat syyttävät meitä hallituspuolueiden kansanedustajia huonosta edunvalvonnasta sairaala- ja päivystysverkkoasiassa meidän kunkin omalla alueellamme. Väestökehitys on vääjäämätöntä, ja se on ollut tiedossa meillä jokaisella vuosikymmenet. Kyse ei ole huonosta tai hyvästä edunvalvonnasta vaan tilastollisesta tosiasiasta. Nykyisellä väestörakenteella ja henkilöstömäärällä asiaan olisi pitänyt puuttua jo aikaa sitten.

Arvostelu on kuitenkin kummallista ei näitten lukujen takia vaan erityisesti siksi, että Sipilän hallitus muutti lainsäädäntöä siten, että sairaaloille myönnettiin poikkeuslupia yöpäivystysten pitämiseksi. Myös sote-uudistuksen yhteydessä olisi ollut mahdollisuus puuttua asiaan ja puuttua tähän palveluverkkoon ja siihen, että päivystysverkosta olisi päätetty hyvinvointialueilla. Tämä asia käsiteltiin myös StV:ssä, joka vielä erikseen viime hallituskaudella linjasi, että päivystyksiä koskevat ratkaisut voisivat olla alueiden omiin päätöksiin perustuvia — siis tämä oli StV:n linja, [Aki Lindén: Kyllä!] ja kuitenkin näin ei päätetty eduskunnassa. StV:n linjaa ei toteutettu, ja alueille ei annettu oikeutta ja valtaa päättää päivystysverkosta. Siksi pidän erittäin haitallisena ja vahingollisena sitä, että alueilla käydään sellaista ryöpyttävää keskustelua, jossa tämä sysätään tämänhetkisten hallituspuolueitten kansanedustajien syliin. En syytä edellisiä hallituksia missään nimessä, vaan uskon, että he ovat tehneet tämän kyseisen päätöksen tietäen, että sote-henkilöstöpula pahenee ja ihmiset vähenevät. Siksi Orpon hallitus jatkaa Sipilän ja Marinin hallitusten työtä ja sitä linjaa ja on nyt tekemässä tämän ratkaisun päivystysasiassa.

On myös kiistaton fakta, että nyt lakkautettavien yöpäivystysten käyttöaste on ollut viime vuosina hyvin vähäistä. Joissain sairaaloissa on käynyt yön aikana keskimäärin 3—6 asiakasta, ja usein näissäkin tapauksissa on jouduttu ohjaamaan potilas alueen keskussairaalaan tai vaiva on ollut sellainen, että asian olisi voinut hoitaa seuraavana päivänä.

Arvoisa puhemies! On myös väärin väittää, että hallitus olisi sulkemassa sairaaloita. Tätäkin virheellistä väitettä kuulen jatkuvasti. Hallitus ei ole sulkemassa yhtään sairaalaa. Jokaisella hyvinvointialueella säilyy keskus- tai yliopistollinen sairaala, jossa voidaan hoitaa synnytyksiä ja kattavaa leikkaustoimintaa. Kyse on päivystysten karsimisesta vastaamaan alueiden palvelutarvetta sekä väestöpohjaa ja helpottamaan henkilöstöpulaa. Siirtämällä yöaikaista perusterveydenhuollon päivystystä erillisistä yksiköistä sairaaloiden ympärivuorokautisten päivystysten yhteyteen voidaan päällekkäisen varallaolon resursseja uudelleenkohdentaa peruspalveluihin, kuten ilta-aikaiseen ja viikonlopun kiirevastaanottotoimintaan.

Arvoisa puhemies! Keinoja uudistaa palveluita on, jos meillä vaan on tahtoa. Esimerkiksi Pohjois-Savon hyvinvointialueella hyväksyttiin viime kesänä järjestämissuunnitelma perusterveydenhuollon lääkärivastaanottojen, perusterveydenhuollon osastojen ja ikääntyneiden palveluiden järjestämiseksi vuoteen 2030 mennessä. Suunnitelman tarkoituksena

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

on uudistaa palveluita ja vahvistaa etenkin liikkuvia palveluita. Tämä tarkoittaa sitä, että hoidon tarpeen arviointia ja hoidon toteutumista ja kuntoutumista toteutetaan alueen asukkaan kotona yhteistyössä ensihoidon, liikkuvan sairaalan ja kotihoidon palveluiden yhteistyönä. Koti on toipumisen ja kuntoutumisen kannalta paras paikka. Näillä uudistuksilla turvaamme Kuopion yliopistollisen sairaalan akuuttipäivystyksen ja osastohoidon niille, jotka sitä lääketieteellisistä syistä tarvitsevat.

Myös ikääntyneiden lääkäripalveluja vahvistetaan Pohjois-Savossa. Tavoite alueella on, että geriatripäivystys laajenee koko alueelle tulevina vuosina. Tämä tarkoittaa sitä, että asumispalveluiden ja kotihoidon asiakas saa hoitajan arvion perusteella lääkäripalveluja etäyhteydellä omaan kotiin. Pohjois-Savon hyvinvointialueella tämä uudistus tulee myös tarkoittamaan sitä, että vuonna 26 alueemme rahoitus lisääntyy noin puolella miljoonalla eurolla.

Hallituksen esityksessä on myös arvioitu, että perusterveydenhuollon kiireellisen hoidon käynneistä valtaosa on sellaisia, jotka voisivat potilaan terveydentilaa vaarantamatta toteutua 1–3 päivän sisällä ja pääosin virka-aikaan. Myös tarjonta, eli mahdollisuus haakeutua yöaikaan päivystykseen, luo osin kysyntää, kun palveluita on tarjolla. Kysynkin, miksi emme jo kiireesti tee nimenomaan hyvinvointialueilla toimia ja päätöksiä, jotka turvaavat ohjautumista oikeaan paikkaan oikeaan aikaan. Tämä on keskeisin tekijä sen osalta, että ihminen saa nopeasti apua.

Arvoisa puhemies! Toivoisinkin, että lopettaisimme jatkuvasti seinistä puhumisen ja keskittyisimme siihen, kuinka laadukkaita ja tehokkaita palveluita pystytään tuottamaan myös jatkossa väestörakenteemme ja hoidon tarpeen lainalaisuuden huomioon ottaen, koska keinoja on ja ratkaisuja on, kunhan keskitymme olennaiseen. Monesti tuntuu, että osalle on tärkeämpää seinät kuin itse palvelut, oli sitten kyse koulusta tai terveydenhuollosta. Seinät eivät hoida yhtään ketään vaan meidän erinomaiset ammattilaisemme.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ennen kuin etenemme puhujalistalla, totean, että puhemiehen äskeisen päiväjärjestyksekaannuksen vuoksi asiak kohta 11 jäi käsittelemättä loppuun, joten asiakohdassa 11 totean, että yleiskeskustelu on päättynyt ja eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen HE 60/2024 sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely on päättynyt. — Sitten jatkamme asiakohdan 3 puhujalistalla. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

19.11 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Aivan ensimmäisenä esitän, että hallituksen esitys 149 sairaalaverkosta lähetetään mietintöä varten sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle hallintovaliokunta ja perustuslakivaliokunta antavat sitten lausunnot.

Arvoisa puhemies! Pohjois-Pohjanmaalla on otettu järkyttyneinä vastaan esitys Oulaskankaan sairaalan yöaikaisen päivystyksen lopettamisesta. Se on järkytys siksi, että kevään kehysriihestä putkahti ulos kovennettu päätös, jonka mukaan yhteispäivystyksen menettämisen lisäksi Oulaskankaalla ei olisi edes perusterveydenhuollon ympärivuorokautista päivystystä. Tämä on järkyttävä esitys, ja siksi haluan kertoa ministeri Juusolle ja teille edustajakollegoille perusteita, miksi Oulaskankaan sairaalassa on turvattava perusterveydenhuollon yöaikainen päivystys.

Arvoisa puhemies! Terveystieteiden lain 50 §:n mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää hyvinvointialueelle luvan ympärivuorokautisen perusterveydenhuollon tai akuuttilääketieteen päivystyksen järjestämiseen, jos palvelujen saavutettavuus ja päivys-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

tyspisteiden väliset etäisyydet sitä edellyttävät eikä väestön tarvitsemia palveluja voida riittävästi turvata ensihoitopalvelujen avulla. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue on maantieteellisesti laaja. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen eteläosan väestön palvelujen saavutettavuus heikkenee Oulaskankaan sairaalan yhteispäivystyksen päättyessä. Alue on väkimäärältään suurempi kuin Kainuun, Keski-Pohjanmaan ja Itä-Uudenmaan hyvinvointialueet ja lähes yhtä suuri kuin Etelä-Karjalan ja Etelä-Savon hyvinvointialueet.

Perusteena esitykselle Oulaisten ympärivuorokautisesta perusterveydenhuollon päivystyksestä ovat palvelujen saavutettavuus, potilasturvallisuus sekä väestön palvelutarve. Terveystieteiden lain 50 §:n 6 momentin mukaan päivystävissä yksiköissä on oltava riittävät voimavarat ja osaaminen, jotta hoidon laatu ja potilasturvallisuus toteutuvat. Yksikössä tulee olla mahdollisuus taudin määrittäystä varten tarvittaviin laboratoriotutkimuksiin ja kuvantamiseen kaikkina vuorokauden aikoina sekä etälääketieteen avulla mahdollisuus konsultoida ympärivuorokautisen laajan päivystyksen tai yhteispäivystyksen yksikköä. Mahdollisuus siirtää potilas nopeasti ympärivuorokautisen laajan päivystyksen tai yhteispäivystyksen yksikköön tulee varmistaa. Edellä mainitut riittävät voimavarat ja osaaminen tulevat toteutumaan Oulaskankaan ympärivuorokautisessa perusterveydenhuollon päivystyksessä.

Röntgenpalvelujen osalta suunnitelmassa on, että röntgenpalvelut olisivat jatkossa saatavilla ilta-aikaan ja viikonloppuisin varallaolopäivystyksenä ja öisin hälytystyönä. Oulaskankaan sairaalassa on paikallinen keskuslaboratorio, joka palvelee tällä hetkellä ympärivuorokautisesti. Oulaskankaan sairaalan profiilin muutokseen liittyen selvitetään sitä, olisiko yöaikaan mahdollista toimia vieritutkimuksen turvin. Päivystävä lääkäri voi tarvittaessa konsultoida Oulun yliopistollisen sairaalan erikoisaloiden päivystäjää tai potilaan hoidon niin vaatiessa lähettää potilaan arvioitavaksi Oulun yliopistolliseen sairaalaan. Ensihoidon palveluista vastaa OYS:n sairaalapalvelujen ja ensihoidon toimialueen OYS:n ensihoito-osaamiskeskus.

Arvoisa puhemies! Kouvolaan Ratamokeskuksen kohdalla hallitus teki täyskäännyksen. Päivystyksen säilymisen perusteluissa mainittiin, ettei taloudellisia vaikutavuusarvioita ole tehty. Päätöstä perusteltiin kylläkin alueen väestömäärällä sekä välimatkoilla.

Arvoisa puhemies! Uskon, että ministeri Juuso haluaa tehdä oikeudenmukaisia päätöksiä. Perustelujen tulee olla yhdenmukaisia väestön määrän, välimatkojen, saavutettavuuden, potilasturvallisuuden sekä väestön palvelutarpeen suhteen niin Kouvolaan kuin Oulaisissa. Siksi odotan, että ministeri lisää terveydenhuoltolakiin Oulaskankaan sairaalan paikkana, jossa on perusterveydenhuollon ympärivuorokautinen päivystys.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

19.16 Vesa Kallio kesk: Arvoisa puhemies! Ei päivää ilman hallituksen aiheuttamaa hämmennystä. Tänään tämä valiokuntaveivi on jo näin aloittelijallekin lievästi pulssia nostattava kokemus. Täällä perussuomalainen edustaja perusteli tätä veiviä sosiaali- ja terveysvaliokunnan työtilanteella ja kokoomuksen edustaja kertoi, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa asiat eivät etene asianmukaisesti. Jatkossa kannattaa tarinat sopia yhteensopiviksi, jotta niissä olisi uskottavuutta. Tässä lakiesityksessä on kyse ihmisten tarvitsemista sairaalapalveluista, joihin heillä on oikeus tasapuolisesti koko maassa. Kyse ei ole hallinnosta vaan terveydenhuollosta.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Arvoisa puhemies! Poimintoja lausunnoista: ”Sosiaali- ja terveydenhuolto on tärkeä osa kokonaisturvallisuutta.” ”Herättää huolen potilasturvallisuuden vaarantamisesta.” ”Vaikeuttaa tasapuolisten palveluiden toteuttamista.” ”Hyvinvointialueen tulee voida itse päättää sairaaloidensa palveluvalikoimasta ja päivystyksen tasosta.” ”Yöpäivystysten lakkauttaminen heikentää kansalaisten hoitopääsyä ja oikeutta saada hoitoa.” ”Vähentää hoitoalan opiskelijoiden harjoittelujen toteutumista pienemmillä paikkakunnilla ja keskittää ne yliopisto- ja keskussairaaloihin.” ”Hallituksen esitys perustuu tilastoihin ja yleisiin oletuksiin.” Ja listaa voisi jatkaa.

Arvoisa puhemies! Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisan hallintosääntöön on kirjattu, että päivystyksiin ja ensihoidon palveluihin kuuluu kaksi ympärivuorokautista yhteispäivystyksikköä ja sairaalapalvelut muodostavat yhden palvelualueen, joka muodostuu Mikkelin ja Savonlinnan sairaalayksiköistä. Eloisan lausunnon mukaan se kannattaa sääntelyn keventämistä päivystys- ja keskittämisasetusten suhteen mutta niin, että alueiden omaa päätösvaltaa lisätään. Hallituksen pakottavalla lainsäädännöllä tehtävän pakkokauko-ohjauksen sijaan yhteistoiminta-alueiden tulee saada suunnitella toimintaansa vapaaehtoiselta pohjalta ja erityisesti erikoissairaanhoidon työnjaon osalta. Myös poikkeuslupakäytännöt esimerkiksi synnytysten määrästä tulee poistaa ja hyvinvointialueen tulee voida rakentaa palvelukokonaisuutensa oman alueen väestörakenteen tarpeen pohjalta. Alueilla tiedetään varmasti paremmin kuin hallituksen ja ministeriöiden ikkunattomissa huoneissa, mikä on alueiden olosuhteet huomioiden paras tapa toimia.

Etelä-Savossa on vapaa-ajanasuntoja noin 50 000, ja kesäaikana alueen väestö kaksinkertainen, jopa kolminkertaistuu. Suuri osa heistä tulee täältä pääkaupunkiseudulta. Hyvinvointialueen on huomioitava tämä, eli päivystys- ja kiireellinen hoito on mitoitettava reippaasti yli oman väestön tarpeen. Tämä puoltaa laajaa ympärivuorokautista päivystystä Savonlinnassa. Sama pätee Suomessa muuallekin, missä on vastaava tilanne kuin Etelä-Savon alueella. Hallituksen esitys pahentaa Etelä-Savon ja monen muun maakunnan tilannetta merkittävästi.

Arvoisa puhemies! Täällä salissa on tuotu esille, etteivät seinät hoida sairaita. Argumentti on laiska, koska ilman seinä ei valtaosaa sairaita myöskään voida hoitaa. Digitaalisten palveluiden merkitys kasvaa, mutta nykyisillä operaattoreiden elitistisillä taskuliinestrategioilla ja hallituksen nollalinjan laajakaistakulttuurilla digitaaliset palvelut ovat kohta enää perusterveiden espoolaisten, helsinkiläisten ja turkulaisten saatavilla. Seiniin tuijottamisen sijaan huolta on syytä kantaa ammattilaisten saatavuudesta hoitoalalle.

Lähiuosina eläköityy noin 8 500 sairaanhoitajaa, muista ammattiryhmistä puhumatta. Vuosille 24–25 sairaanhoitajakoulutukseen tulee tuhat uutta määräraikaista aloituspaikkaa. Tämä kasvattaa harjoittelupaikkojen tarvetta merkittävästi. Sairanhoitajan koulutuksessa harjoittelujen määrä on 50 viikkoa, lähes vuosi yhteensä. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulkinnan mukaan harjoittelujen tulee toteutua oikeissa potilastilanteissa ja ammattilaisen ohjaamana. Hallituksen lakiesitys tulee johtamaan siihen, että harjoittelupaikkojen määrä vähenee, vaikka niistä on jo nyt pulaa. Tämän seurauksena opiskelijoiden opinnot eivät etene suunnitellulla tavalla. Myös harjoittelupaikkojen keskittyminen harvoihin kaupunkeihin vähentää opintojen houkuttelevuutta ja toisaalta ohjaa myös valmistuneiden sijoittumista pois kotiseuduiltaan — keskittämispolitiikkaa osaltaan tämäkin, ellei sitten hallitus ryhdy hoitoalan ammattilaisten pakkosiirtoihin.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä suora sitaatti Akavan lausunnosta — kaikki varmaan tietävät, mikä Akava on: ”Sosiaali- ja terveydenhuolto on tärkeä osa kokonaisturvallisuutta

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

ta. Päivystystoimintaan pitää varmistaa riittävät resurssit koko maassa, eivätkä pitkät välimatkat saa vaarantaa kiireellistä hoitoonpääsyä, henkeä tai terveyttä. Akava kiinnittää erityistä huomiota esityksen puutteellisiin laskelmiin ja vaikutusarvioihin. Vaikutukset osaan työvoiman saamiseen, työn mielekkyyteen ja motivaatioon, koulutukseen ja harjoittelupaikkoihin, osaajien määrään ja alueelliseen sijoittumiseen sekä mahdolliseen muuttohalukkuuteen on arvioitava huolellisesti.” — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

19.21 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Sairaalaverkkoselvitykseen liittyvät päätökset ovat Keski- ja Ylä-Savon osalta perusteettomia. Päätöksillä tulisi aina olla vedenpitävät perustelut. Tässäkään sairaalaverkkokysymyksessä eivät perustelut ole kestävä, valitettavasti. Sosiaali- ja terveysministeri, tai ehkä pikemminkin valtiovarainministeri, kumosi päätöksen Kouvolan sairaalan ympärivuorokautisen päivystyksen lakkauttamisesta — hienoa. Kuulimmehan aiemmin valtiovarainministeri Purralta sen, että mikäli säästöjä ympärivuorokautisten päivystysten lakkautuksista ei tule, päätökset voidaan perua, ja näinhän Kouvolan kohdalla kävi, mikä on ensiluokkaisen hienoa. Arvostan ministerin tekemää päätöstä Kouvolan osalta.

Arvoisa puhemies! Varkauden ja Iisalmen sairaaloiden ympärivuorokautisten päivystysten osalta on arvioitu, että lakkautukset eivät tuo säästöjä, niin hyvinvointialueella kuin Varkauden ja Iisalmen kaupungin omissa arvioissa. Iisalmen ja Varkauden sairaaloilla on keskeinen asema hyvinvointialueen palveluverkossa. Molemmissa sairaaloissa hoidetaan osastohoitoa tarvitsevia potilaita. Nämä hoidossa olevat potilaat tarvitsevat mahdollisuuden lääkäriconsultaatioon ympäri vuorokauden.

Perustuslaissa sanotaan sosiaali- ja terveyspalveluista seuraavaa: ”Perustuslain mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä.” Asia on juuri näin, kuten perustuslaissa lukee: tietysti tässä maassa tulee olla kattavat sosiaali- ja terveyspalvelut.

Arvoisa puhemies! Edellytän, arvoisa hallitus, että aidot taloudelliset tunnusluvut selvitetään Varkauden ja Iisalmen ympärivuorokautisten päivystysten kohdalta ja ne myös asianmukaisesti julkaistaan. Aidosti on huomioitava se, kuinka isolle väestömäärälle Ylä-Savossa Iisalmen sairaala tarjoaa palveluitaan ja kuinka paljon Varkauden vasta rakennettu, uusi 50 miljoonan euron sairaala tarjoaa Keski-Savossa palveluitaan. Kehysriihi-infossa väestömäärät arvioitiin liian pieniksi, vain kaupunkien asukasmäärien mukaan. Tämä ei ole oikea tunnusluku palvelutarpeesta ja väestön määrästä. Esitän myös, että valtiovarainministeri jatkaa samaa johdonmukaisuutta kuin Kouvolan kohdalla, eli kun on tiedossa, että ympärivuorokautisten päivystysten lakkautukset eivät tuo säästöjä, tällöin lakkautuspäätökset perutaan.

Arvoisa puhemies! Tein tänään toimenpidealoitteen Varkauden ja Iisalmen sairaaloiden ympärivuorokautisten päivystysten jatkumisen puolesta, ja tämän aloitteen ovat allekirjoittaneet myös edustaja Väättäinen, Tuula sekä edustaja Siponen, Markku. Toivon, että aloite huomioidaan ja viedään päätökseen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jokelainen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

19.25 Jessi Jokelainen vas: Arvoisa puhemies! Oulaskankaan sairaalan ympärivuorokautinen päivystys on säilytettävä. Nyt Oulaskangas puuttuu hallituksen esityksestä, ja näin asetetaan Oulun eteläisen alueen asukkaat eriarvoiseen asemaan ja jopa lisätään terveydenhuollon kustannuksia.

Oulun eteläisellä alueella väestömäärä kattaa liki 120 000 asukasta, eli puhutaan lähes yhtä suuresta alueesta kuin Etelä-Karjalan ja Etelä-Savon hyvinvointialueet. Välimatkat ovat pitkiä, sillä Oulaskankaan sairaalasta on matkaa Oulun ympärivuorokautiseen päivystykseen 100 kilometriä ja Kokkolaan 110 kilometriä. Pyhäjärveltä tulee matkaa Oulun päivystyksen lähes 200 kilometriä. Alueen väkimäärä ja välimatkat huomioiden olisi kohtuutonta lakkauttaa Oulaskankaan ympärivuorokautinen päivystystoiminta.

Hallitus kovasti puhuu korulauseita terveydenhuoltoon panostamisesta ja kiistää leikkaavansa hyvinvointialueilta, vaikka sairaalaverkon karsiminen on juuri sitä itseään. Oulaskankaan päivystyksen lakkauttaminen tulisi todennäköisesti johtamaan kasvaneeseen ambulanssiliikenteeseen ja tiheämpään Kela-taksien käyttöön, mikä ei ole ilmaista sekään. Tilastollisesti myöskään aiemmat sairaalaverkon keskittämiset eivät ole tuottaneet säästöjä, ja tilanne tulisi tässäkin tapauksessa olemaan sama. Mikäli säästöjä ei ennusteiden mukaisesti tosiasiasa tulla saamaan, on sairaalaverkon karsiminen ja päivystysten lakkauttaminen täysin tarpeetonta apua tarvitsevien ihmisten kiusaamista. Hallituksen perusteluiden sairaalaverkon ja päivystystoiminnan osalta tulisi olla yhtenevät. Kouvolan päivystys saatiin säilytettyä vielä Oulaskangasta pienemmällä palvelualueella, joten Oulaskankaan päivystystoiminnan lakkauttaminen ei tämänkään esimerkin valossa olisi yhdenvertaista eikä perusteltua.

Vetoan nyt erityisesti Oulun vaalipiirin alueen perussuomalaisiin ja kokoomuslaisiin: tehkää voitavanne Oulaskankaan päivystyksen säilyttämiseksi. Tilanne Oulaskankaan sairaalassa on ollut jo pitkään tukala, sillä sairaalan kohtaloa on pyöritelty pitkään, ja tämä osaltaan on jo johtanut henkilökunnan irtisanoutumisiin.

Hallituksen tulee lisätä Oulaskankaan ympärivuorokautisen päivystyksen säilyttäminen esitykseensä ja täten turvata alueen asukkaiden hoitoon pääsy ja hyvinvointialueiden tasaveroinen kohtelu. Säästöjä ei voi kuvitella luovansa näin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Paasi, olkaa hyvä.

19.27 Martin Paasi kok: Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Suomi on tilanteessa, jossa väestön ikääntyminen ja työikäisten määrän väheneminen asettavat valtavia haasteita julkiselle taloudelle ja palvelujärjestelmällemme. Vuoteen 2040 mennessä työikäinen väestö pienenee 68 000:lla samalla kun yli 75-vuotiaitten määrä kasvaa lähes 270 000:lla. Tämä kehitys luo kasvavaa painetta erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Meidän on tunnustettava nämä taloudelliset realiteetit ja varmistettava, että pystymme turvaamaan laadukkaat terveystaloudet myös tulevaisuudessa. Siksi hallituksen esitys terveydenhuoltolain muuttamiseksi eli sairaala- ja päivystysverkoston uudistaminen on paitsi perusteltu myös välttämätön askel oikeaan suuntaan.

Tässä yhteydessä on tärkeää huomata, ettei Suomi voi pitää kiinni 90-luvun sairaalaverkosta, kun 2030-luvun väestöpohja on täysin erilainen. Meillä on edessämme tilanne, jossa hyvinvointialueet kamppailevat samanaikaisesti kasvavan palvelutarpeen ja supistuvan työvoiman kanssa. Jo nyt tiedämme, että jopa kolmannes hyvinvointialueiden henkilöstöstä tulee eläköitymään seuraavan kymmenen vuoden aikana ja pienenevistä ikäluokista ei

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

voida kouluttaa riittävästi uusia työntekijöitä täyttämään tätä vajetta. Tässä tilanteessa on täysin välttämätöntä, että pystymme parantamaan tuottavuutta ja kohdentamaan resursseja tehokkaammin, jotta palvelut saadaan turvattua kaikille.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen ydin on tuottavuuden parantaminen ja resursien järkevä käyttö eli se, että saisimme aikaiseksi enemmän parempaa vähemmällä. Tämä ei tarkoita sitä, että sulkisimme sairaaloita. Jokaisella hyvinvointialueella säilyy edelleen keskus- tai yliopistollinen sairaala, jossa voidaan hoitaa synnytyksiä ja toteuttaa kattavaa leikkaustoimintaa. Esityksellä pyritään siihen, että näiden sairaaloiden palvelut olisivat laadukkaita ja turvallisia kaikissa tilanteissa. Keskittämällä vaativaa leikkaustoimintaa ja monierikoisalaista päivystystä niihin sairaaloihin, joissa osaaminen ja resurssit ovat parhaimmillaan, varmistamme, että potilaat saavat parasta mahdollista hoitoa, vaikka heidän lähin päivystyssairaalaansa saattaisi olla hieman kauempana.

Väestön näkökulmasta keskittyminen voi tarkoittaa, että tiettyjen palveluiden saavutettavuus heikkenee, mutta meidän on oltava rehellisiä. Erityisesti harvoin tarvittavissa mutta vaativissa erikoissairaanhoidon palveluissa laatu ja osaaminen ovat ensisijaisia tekijöitä. Esimerkiksi vakavissa vammoissa, sydäninfarkteissa tai aivoinfarkteissa keskitetty hoito on tutkitusti osoittautunut huomattavasti paremmaksi kuin hajautettu palvelu. Keskitetty hoito tarkoittaa paitsi parempia hoitotuloksia myös taloudellisesti tehokkaampaa toimintaa, mikä on kriittistä tulevaisuuden palvelujen turvaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Jotta voimme varmistaa riittävät palvelut, myös palveluverkon rakenteita on tarkasteltava realistisesti. Esityksen myötä monierikoisalaista ympärivuorokautista päivystystä ei jatkossa voida ylläpitää kaikissa nykyisissä sairaaloissa. Esityksessä ehdotetaan siirrettäväksi yöaikaista perusterveydenhuollon päivystystä erillisistä yksiköistä keskus- tai yliopistollisten sairaaloiden yhteyteen. Tämä on paitsi potilasturvallisuuden myös resurssien järkevän käytön näkökulmasta oikea ratkaisu. Yöaikaista päivystystä on tietyillä alueilla käytetty erittäin vähän, esimerkiksi Salossa ja Oulaisissa 6–10 potilasta yössä, joten on selvää, että tällainen toiminta ei ole tehokasta. Tässä yhteydessä on myös syytä painottaa, että hallitus tukee hyvinvointialueiden mahdollisuuksia järjestää kiirevastaanottoa iltaisin ja viikonloppuisin terveyskeskuksissa tai paikallissairaloissa, mikä helpottaa sairaalapäivystysten ruuhkia ja parantaa palveluiden saavutettavuutta.

Arvoisa puhemies! Henkilöstöpulan ratkaisemiseksi on tehtävä merkittäviä ja pitkäkestoisia toimia. Emme voi enää sulkea silmiämme sote-henkilöstön kasvavilta haasteilta. Olemme tilanteessa, jossa hoitajapula on pahentunut viime vuosina ja lääkärivaje terveyskeskuksissa on pysynyt korkeana. Siksi esityksessä huomioidaan, että normivapauksilla ja yksityisen sektorin kapasiteettia hyödyntämällä voimme parantaa palveluiden saatavuutta ja lyhentää hoitajonoja. Päiväkirurgisten leikkausten hankkiminen yksityiseltä sektorilta on yksi keino nopeuttaa hoitoonpääsyä ja vähentää julkisen sektorin kuormitusta. On selvää, että nämäkään toimet eivät yksinään riitä ratkaisemaan terveydenhuollon kaikkia ongelmia, mutta ilman tuottavuuden parantamista emme pysty turvaamaan hyvinvointivaltion perusteita. Jotta myös tulevaisuudessa voimme pitää huolta pienistä, keskikokoisista ja vähän vanhemmista, meidän on uskallettava tehdä näitä päätöksiä nyt.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on askel kohti kestävämpää, laadukkaampaa ja tuottavampaa terveydenhuoltojärjestelmää. On selvää, että joudumme tekemään vaikeita valintoja, mutta ne ovat välttämättömiä. Meidän on varmistettava, että Suomi pystyy tulevaisuudessakin tarjoamaan laadukkaita terveyspalveluja, vaikka väestörakenteemme ja ta-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

loudelliset resurssimme muuttuvat. Siksi kannatan tätä esitystä ja toivon, että me kaikki eduskunnassa ymmärrämme sen tärkeyden.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jukkola, olkaa hyvä.

19.34 **Janne Jukkola kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Väestöennusteiden mukaan väestörakenteemme muuttuu hyvin nopeasti. Vuoteen 2040 mennessä työikäisten määrä vähenee noin 68 000:lla, kun taas yli 75-vuotiaiden määrä kasvaa lähes 270 000:lla. Tämä kehitys tuo mukanaan merkittäviä haasteita osaavan työvoiman saatavuuteen sekä kasvavaan palvelutarpeeseen erityisesti sosiaali- ja terveystaloudissa. Väestön ikääntyessä ja ikäluokkien pienentyessä on välttämätöntä uudistaa palveluita, jotta ne vastaavat tulevaisuuden tarpeisiin. Hallitus pyrkii varmistamaan, että kaikilla hyvinvointialueilla säilyvät riittävät ja laadukkaat palvelut. Lainsäädäntö turvaa keskus- tai yliopistosairaaloitten säilymistä jokaisella hyvinvointialueella, mikä mahdollistaa laadukkaan hoidon ja palveluiden saatavuuden ympäri Suomen.

Haluun erityisesti tuoda esiin Keski-Pohjanmaan ja sen esimerkillisen toiminnan tässä tilanteessa. Keski-Pohjanmaan keskussairaalan säilyminen on elintärkeää paitsi alueen terveydenhuollon myös sen elinvoiman kannalta. Sairaala palvelee noin 200 000 asukasta ja on heille lähin päivystävä sairaala varmistuen palveluiden saavutettavuuden ja läheisyyden. Tämä osoittaa, että pienempikin alue voi onnistua turvaamaan keskussairaalan toiminnan vahvalla tahtotilalla ja yhteistyöllä.

Arvoisa puhemies! Terveystalouden uudistukset ja sairaalaverkoston kehittäminen koskettavat meitä kaikkia. On tärkeää, että nämä muutokset tehdään huolellisesti, jotta palveluiden saatavuus ja laatu voidaan turvata myös tulevaisuudessa. Vaikeiden päätösten tekeminen on joskus välttämätöntä, jotta voimme rakentaa kestävämpiä ja parempia palveluita. Kiitän hallitusta rohkeudesta tehdä näitä päätöksiä ja varmistaa, että hyvinvointialueille annetaan tarvittavat resurssit. Tämä on ratkaisevan tärkeää, jotta tulevaisuudessa kaikki alueet voivat tarjota laadukkaita palveluita.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

19.37 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Ihan ensimmäisenä yleisenä kommenttina haluan todeta, että voisin välttää yksityiskohtiin menemistä ja sanoa, että se yleinen periaate olisi se, että kyllä näistä asioista, joista me nyt tässä 250 sivun mittaisessa hallituksen esityksessä puhumme, pitäisi pystyä päättämään alueilla aivan itsenäisesti. Tästä asiasta käytti erinomaisen hyvän puheenvuoron muun muassa oman hyvinvointialueeni eli Varsinais-Suomen valtuustossa kokoomuksen ryhmäpuheenjohtaja Kaija Hartiala, joka totesi suunnilleen juuri tämän, minkä äsken itsekkin totesin.

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä päivystää yön aikana yli 200 eri erikoisalojen lääkäriä, erimuotoisia päivystyksiä. TYKSissä se vastaava luku on 50. Ei meidän tarvitse lainsäädännöllä säädellä sitä, onko meillä Pietarsaareissa yöllä yksi lääkäri töissä, Kouvolassa kahden sijasta yksi, Salossa yhden lääkärin sijasta nolla, eli se on juuri sitä mikromanageerausta, jota ei pitäisi tehdä.

No, silloin kun säädettiin tätä sote-lainsäädäntöä — ja tässä jo edustaja Partanen viittasi siihen — niin siellä valiokunta totesi mietinnössään seuraavaa: ”Valiokunta ilmaisee käsityksensä, että siirrettäessä järjestämisvastuu nykyisiä järjestäjiä suuremmille hyvinvoin-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

tialueille näin yksityiskohtaisesti määritelty erilaajuisten ja -tasoisten päivystysten sääntely ei ole tarpeellista, vaan hyvinvointialueiden omaa päätösvaltaa niiden käytettävissä olevan rahoituksen puitteissa voidaan lisätä. Tätä puoltaa myös se, että käytännössä mainittujen tasojen”, siis nämä kolme eri tasoa, ”väliset erot etenkin laajan ympärivuorokautisen yhteispäivystyksen ja muun ympärivuorokautisen yhteispäivystyksen osalta eivät ole tarkkarajaisia, koska muut kuin laajan ympärivuorokautisen päivystyksen sairaanhoitopiirit ovat voineet määrittää itse päivystystään laajemmaksi kuin mihin laki velvoittaa. Kuitenkin laajan ympärivuorokautisen yhteispäivystyksen velvoitteilla on katsottu olevan suuri merkitys sairaalan asemalle, rekrytoinnille ja kehittämiselle.” Luin näinkin pitkän sitaatin, koska tuossa tämä asia on määritelty aika hyvin.

No, edustaja Partanenhan kiinnitti tähän nyt huomiota ja sanoi, että miksi sitten ei viety jo siinä lainsäädäntövaiheessa pidemmälle sitä, että ei tarvittaisi näitä STM:n lupia sitten pienempien sairaaloiden ympärivuorokautiselle päivystykselle. Se on ihan hyvä kysymys, mutta se ei ollut nyt siinä laajassa lainsäädäntökokonaisuudessa kuitenkaan sillä hetkellä mahdollista, mutta tuo kannanotto todettiin. Minusta siitä ei voi nyt vetää sitä johtopäätöstä, että nyt sitten joudutaan mikromanageeraamaan näitä yksittäisiä päivystyksiä. Tähän laajaan, 250 sivun lakipakettiin olisi hyvin voitu sisällyttää pykälä, että näistä asioista päättäminen on siellä aluetasolla.

Päivystysjärjestelmä kaiken kaikkiaan on ollut ihan valtavan mullistuksen kohteena Suomessa, niin kuin koko sairaalajärjestelmänkin. Suomeksihan on siis 20 keskussairaala, joista viisi on yliopistollista sairaalaa. Aikanaan oli noin 20 aluesairaala ja kymmenkunta kaupunkien sairaaloita. Olen käynyt niissä kaikissa. Otin aikamani ihan systemaattiseksi tavoitteeksi kiertää kaikki ne sairaalat, ja voin sanoa, että se mullistus, mikä niissä sairaaloissa on tapahtunut viimeisen 30 vuoden aikana, on ollut ihan valtava, eikä sitä pääsääntöisesti ole lainsäädännöllä säännelty, vaan se on johtunut sairaalan sisäisestä kehityksestä. Teknologiat ovat täysin muuttuneet, potilaat, jotka aikanaan vaativat viikon tai kaksi sairaalahoitoa, hoidetaan nyt päiväkirurgisesti, ja monet, monet muut asiat ovat siellä muuttuneet.

Se minua tässä nyt eniten häiritsee, että tässä ollaan hyvin yksinkertaisella tavalla niputettu se tietty sairaaloiden kategoria, joka jäi sitten lopulta jäljelle siitä tammikuisesta sairaalaselvityksestä, joka oli laaja mutta jonka kanssa hallituskin alkoi sitten itse kipuilla. Ministeri Juuso ensin totesi, että eihän sitä aiota toteuttaa, sitten totesi, että kyllä se toteutettiin, mutta sitten kehysriihessähän keväällä todettiin, että se keskussairaaloita koskeva osuus siellä jätetään joka tapauksessa tekemättä, ja sitten sinne jäi oikeastaan näitten vähän pienempien sairaaloiden kohtalo jäljelle. Ja se, mitä siellä sitten tehtiin, ei ihan oikeasti perustu nyt sairaalakohtaiseen analyysiin.

Täällä alueemme edustaja Saku Nikkanen käytti tässä yleiskeskustelussa ensimmäisen puheenvuoron, jossa hän erittäin hyvin totesi siihen vedoten aineistoon — mikä on hyvin huolella tehty siellä Salon sairaalassa — että esimerkiksi Salon tilanne on ihan erilainen. Se on aivan erilainen sairaala kuin joku Pietarsaari, ja kuitenkin Pietarsaareen nyt jää tämä yöpäivystys, mutta Salossa pitää sitten ulko-ovet panna kello 22 kiinni ja avata vasta klo 07. Salon sairaalahan on ollut jo kauan osa TYKS:ää, se on nimeltään TYKS Salon sairaala. Olen itse ollut tekemässä sitä muutosta vuoteen 2010 saakka, ja sen jälkeen sitä on jatkettu vielä voimakkaampana. Se on aivan kiinteä osa sitä TYKS:n alueellista järjestelmää, hyvin avohoitopainotteinen sairaala. Nyt ei tunnuta ymmärtävän sitä, että jos sairaala tietyllä tavalla suljetaan kello 22:n ja 07:n välillä, niin sen vaikutus myös siihen sairaalan profiiliin

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

on paljon suurempi kuin näin yleisesti oletetaan. Siinä mielessä sanoisin edelleen, että tämä lainsäädäntöpaketti ei tässä nyt ole millään tavalla minusta perusteltu.

Ikään kuin kirsikkana kakun päälle tässä samassa lakipaketissa väljennetään yksityisten sairaaloiden mahdollisuuksia antaa hoitoa. Että jos nyt ihan tiivistäisin loppuun, niin tässä tietyllä tavalla nyt supistetaan ja jonkun verran kuristetaan julkisten sairaaloiden toimintaprofiilia ja sitten väljennetään yksityisten. Kyllä se tulee olemaan taas yksi sellainen seikka, joka johtaa työvoiman siirtymiseen julkiselta sektorilta sinne yksityiselle, ja sitten me tuskailemme ja ihmettelemme, miksi meillä ei ole lääkäreitä ja hoitajia tarpeeksi julkisissa sairaaloissa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, edustaja Nurminen on poissa. Edustaja Perholehto, edustaja Perholehto on poissa. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina, olkaa hyvä.

19.44 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa puhemies! Savonlinnan seudun tieolosuhteet, vesistön rikkoma maantiede sekä pitkät etäisyydet edellyttävät asukkaiden palvelujen turvaamista Savonlinnan sairaalan ympärivuorokautisen perusterveydenhuollon ja monierikoisalaisen erikoissairaanhoidon yhteispäivystyssairaalana.

Savonlinnan sairaalalla on valtava vaikutus alueen elinvoimaan ja aluetalouteen, oppilaitosten toimintaan sekä osaavan henkilöstön saatavuuteen. Etelä-Savon hyvinvointialueen vaikuttavuusarvioiden mukaan hallituksen esitys tulisi lisäämään muun muassa ensihoidon kustannuksia kuljetusmatkojen pidentymisen takia ja mahdollisista investoinneista Mikkelin keskussairaalaan. Lisäksi esitys toteutuessaan tulisi merkittävästi heikentämään Savonlinnan seudulla olevan väestön terveysturvallisuutta sekä vaarantamaan Savonlinnassa olevan sairaanhoitajakoulutuksen jatkumisen. Lakiesityksen aluevaikutusten arviointi ei miltään osin tue esitystä monierikoisalaisen ympärivuorokautisen päivystyksen ja siten ympärivuorokautista päivystystä edellyttävän leikkaustoiminnan lopettamista Savonlinnassa.

Etelä-Savon hyvinvointialue on omassa lausunnossaan lakiesityksestä todennut seuraavaa: "Vaikka tarkoituksena on kustannusten nousun hillitseminen, hallituksen esitys sisältää Eloisan alueelle merkittävän riskin kustannusten noususta esimerkiksi kasvattamalla ensihoidon kustannuksia, koska kuljetukset erikoissairaanhoidon päivystykseen pitenevät. Samalla se mahdollisesti lisää investointipaineita Mikkelin keskussairaalaan tarvittavien lisätilojen peruskorjaukseen tai rakentamiseen. Eloisan osalta tämä tarkoittaa myös investointien, muun muassa ensihoidon kaluston, tilojen muutostöiden, koneiden ja laitteiden, mahdollistamista lainanottovaltuuksin."

Etelä-Savon hyvinvointialueen tulee saada aiemmin myönnetty erillisrahoitus ja sen myötä mahdollisuus ylläpitää kahta erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon 24/7-päivystystä. Tekonivelleikkausten mahdollistaminen ilman raja-aitoja ja takarajoja tulee olla mahdollista jatkossakin Savonlinnassa. Esimerkiksi Savonlinnan sairaalassa on tehty vuosittain noin 500 tekonivelleikkausta ennen kaikkea Etelä-Savon hyvinvointialueelle mutta myös muualle Suomeen. Tämänhetkisen tiedon mukaan jonot eri puolella Suomea pelkästään tekonivelleikkauksiin ovat noin 12 kuukautta. Savonlinnan yksikön lakkauttaminen tulisi lisäämään työkuormaa muualla ja pidentyviä hoitajajonoja valtakunnallisesti.

Edellä mainituista syistä olen tänään jättänyt eduskunnalle Savonlinnan sairaalan toiminnan turvaamisesta toimenpidealoitteen, jossa esitän, että hallitus ryhtyy toimenpitei-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

siin turvatakseen Savonlinnan sairaalan toiminnan monierikoisalaisena, ympäri vuorokauden auki olevana perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteispäivystyssairaala-
na ja että hallitus mahdollistaa Savonlinnan sairaalan ortopedisen leikkaustoiminnan teko-
nivelkirurgiassa ilman aikarajausta sekä hyvinvointialuerajat ylittäen ja että hallitus osoit-
taa erillisrahoituksen Etelä-Savon hyvinvointialueelle kahden erikoissairaanhoidon ja pe-
rusterveydenhuollon päivystyksen ylläpitoon jatkossakin ja että hallitus varmistaa, että
kaikilla suomalaisilla on pääsy sosiaali- ja terveyspalveluihin perustuslain mukaisesti, ja
että hallitus tekee perusteellisen analyysin ja vaikutusten arvioinnin sairaalaverkon vaiku-
tuksista paikallisväestöön, palvelujärjestelmään, henkilöstöön ja alueen talouteen ennen
päätösten tekemistä.

Valtion tulisi myös yhdessä Etelä-Savon hyvinvointialueen kanssa valmistella julkisen
ja yksityisen toimijan kumppanuuteen perustuvaa public—private-mallia ortopedisen te-
konivelkirurgian mahdollistamiseksi jatkossakin yhteistyössä aluetalouden vahvistami-
seksi sekä hoitoon pääsyn nopeuttamiseksi. Tällä yhteistyömallilla purettaisiin hoitojono-
ja ympäri Suomen ja Savonlinnan kaupungin arvion mukaan saavutettaisiin myös tavoitel-
tavat viiden miljoonan euron säästöt julkiseen talouteen.

Arvoisa puhemies! Eduskunnan täysistunnossa 21.2.2023 käytti terveydenhuoltolaista
puheenvuoron kansanedustaja Kaisa Juuso. Kansanedustaja Juuso viittasi puheessaan Sa-
vonlinnan kaupungin kannanoton liitteenä olevaan professori Kaarlo Tuorin asiantuntija-
lausuntoon, jossa katsotaan, että perusoikeuksien heikennyskielto edellyttää Savonlinnan
sairaalan ympärivuorokautisen yhteispäivystyksen ylläpitoa. Kansanedustaja Juuso totesi
seuraavaa: "Professori Tuorin asiantuntijalausunnan perusteella katson, että Lapin ja Ete-
lä-Savon hyvinvointialueiden kahden ympärivuorokautisesti päivystävän yhteispäivystys-
yksikön ylläpito sairaaloidensa yhteydessä on kytkettävä ainoastaan väestön palvelutar-
peen arviointiin, ja jos palvelutarve edellyttää kahden ympärivuorokautisesti päivystävän
yhteispäivystysyksikön ylläpitoa, tähän on maksettava valtion varoista tarvittava erillisra-
hoitus." Edustaja Juuso myös totesi, että "ongelma on ratkaistavissa ja tulee ratkaista kor-
jaamalla hyvinvointialueiden rahoitus riittävälle tasolle, jotta väestön palvelutarpeen edel-
lyttämä ympärivuorokautinen yhteispäivystys voidaan järjestää". Lisäksi hän sanoi, että
"tämä jatkuva epävarmuus on myrkyä näille sairaaloille: rekrytoinnit vaikeutuvat ja ener-
giaa palaa jatkossakin taisteluun sairaalan puolesta". Nyt tämä samainen edustaja Juuso
onkin sairaalaverkkoheikennyksiä esittelevä ministeri, joka on siviiliammattiltaan muuten
kansainvälisen sairaanhoidon erityisasiantuntija. Savonlinnalaisena kansanedustajana voin
yhtyä edustajana Juuson antamiin näkemyksiin siitä, että jatkuva epävarmuus on myrkyä
sairaaloille, sillä osaavan henkilökunnan rekrytointi ja toiminnan kehittäminen hyvinvoin-
tialueella on mahdotonta jatkuvan epävarmuuden nakertaessa kaikkien toimintaedellytyk-
siä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

19.51 Markku Siponen kesk: Arvoisa herra puhemies! Valitettavasti kokoomuksen ryh-
mänjohtaja Marttinen juuri poistui salista. Olisin vielä häneenkin kovasti vedonnut tässä
valiokunta-asiassa, että otetaan järki käteen ja laitetaan tämä sairaalaverkkoesitys sinne va-
liokuntaan, minne se kuuluu, eli sosiaali- ja terveysvaliokuntaan. Uskon, että jokainen
meistä kyseisen valiokunnan jäsenistä on valmistautunut ja odottanut, että pääsee tätä asiaa
käsittelemään siellä, minne se myöskin kuuluu.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Arvoisa puhemies! Muutamia kommentteja:

Edustaja Lindén käytti aiemmin ansiokkaan puheenvuoron tähän sairaalaverkkoasiaan liittyen. Hän muun muassa toi esille tämän niin sanotun mikromanageerauksen — tämä on niin vaikea sanoa, ja en osaa niin hyvin taivuttaa kuin edustaja Lindén — sen, että lähdetään hyvinvointialueen asioita ohjailemaan täältä valtion toimesta.

Myöskin on tämä asia tasa-arvoisuudesta ja tässä kysymyksessä lähinnä, nimenomaan epätasa-arvosta. Elikkä se vielä jotenkin olisi hyväksyttävissä, jos se linja näitten sairaaloitten yöpäivystysten suhteen olisi kaikkialla sama. Mutta nyt nähdään, että ollaan täysin poliittisin perustein säilyttämässä tietyillä paikkakunnilla niitä yöpäivystyksiä ja sitten tietyillä laittamassa kiinni.

Vielä haluan kommentoida, kun aiemmin puheenvuorossa nostettiin esille tämä vuokratyövoima-asia: Tuntuu, että sitä käytetään vähän niin kuin keppihevosenä tässä sairaalaverkkoasiassakin. Tiedän, että esimerkiksi Pohjois-Savossa Iisalmen ja Varkauden yöpäivystykset ovat toimineet ja toimivat tälläkin hetkellä täysin ilman vuokratyövoimaa. En ole varma sitten muista paikkakunnista.

Vielä tähän ikuiseen asiaan, että seinät eivät hoida — no, näinhän se on, mutta kyllä niiden seinien, hoitopaikan, etäisyydellä vaan on merkitystä silloin, kun se hätä on käsillä.

Arvoisa herra puhemies! Todellakin hallitukselta on tullut jälleen esitys, jossa keskitetään terveyspalveluja ja samalla lähdetään kускаamaan Kela-takseilla ihmisiä hoitoon ja ambulanssiralli kiihtyy. Tämän esityksen mukaan leikkauslistalla ovat muun muassa leikkaustoiminta Kemissä, Savonlinnassa, Oulaisissa ja Salossa. Ympäri vuorokautista päivystystä edellyttävää leikkaustoimintaa ei voi enää jatkaa. Lisäksi yöpäivystystä ei saa enää tämän esityksen mukaan järjestää Iisalmessa, Jämsässä, Raahessa ja Varkaudessa. Luvalla sanoen: kyllä näistä saatavat säästöt ovat hyvin mitättömiä, ja lakkautukset ruuhkauttavat entisestään jo tukkoisia yliopistollisia sairaaloita ja keskussairaaloita.

Vetoan edelleen hallituspuolueisiin, että vetäkää tämä — rohkenen sanoa — huono esitys pois. Ja haluan vielä esittää kaikille hallituspuolueitten edustajille ja ministereille sen kysymyksen: mikä on teidän viestinne niille öisille avuntarvitsijoille, joiden matka-aika päivystykseen kolminkertaistuu silloin, kun se hätä on suurin? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

19.56 Jaana Strandman ps: Arvoisa kunnioitettu puhemies! Olemme tärkeän perusasiamme äärellä sosiaali- ja terveys- ja palo- ja pelastuspalvelujen muutoksessa. Edellinen hallitus päätti hyvinvointialueiden rahoituksesta, ja valuvikoja korjataan nyt.

Hallituksen esitys on, että kullakin hyvinvointialueella on yksi joko yliopistollinen sairaala tai keskussairaala. Hallitusohjelmaan liittyvä toimenpide tehostaa palvelua ja työnjakoa eri alueilla.

Suomenmaamme on hyvin monimuotoinen, niin väestön ikääntymisen kuin vapaa-aikanasukkaiden ja matkailijoiden sijoittumisen suhteen. Lisäksi meillä on alueita, kuten esimerkiksi Etelä-Savo, jossa on paljon saaristokuntia ja käytössä muun muassa 12 lossia.

Hyvinvointialueet eivät tällä hetkellä kykene päättämään tarvittavista sopeutus- ja säästötoimista. Tämän vuoksi ohjausta tulee olla ministeriön ja valtion toimesta.

Vuoden 2025 talousarviossa esitetään 2,2 miljardin lisäystä hyvinvointialueille. Tämä tarkoittaa valtion budjetissa noin kolmasosaa, eli 26 miljardia euroa koko valtion budjetista käytetään hyvinvointialueille.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Hyvinvointialueiden on sopeutettava toimintojaan, kehitettävä liikkuvia ja digitaalisia palveluja. Vuokralääkäreiden ja -hoitajien käyttö on järjestyttävän kallista. Erikoissairaanhoidon kustannukset ovat karanneet. Samaan aikaan meillä on valtava hoitaja- ja lääkäripula.

Hoitoprosessien kehittäminen, ennaltaehkäisy sekä omahoito ja jokaisen suomalaisen elintapaohjaus ovat merkittäviä sairaalapalveluiden keventäjiä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, edustaja Valtola on poissa. — Edustaja Hamari, olkaa hyvä.

19.58 Lotta Hamari sd: Arvoisa puhemies! Pirkanmaan hyvinvointialueella tämä esitys tarkoittaa sitä, että emme voisi käynnistää uudelleen Valkeakosken sairaalan ympärivuorokautista päivystystä, joka lakkasi yöpäivystyksen osalta kesäkuussa. Nyt on tarkkaan arvioitava, mitä tämä on tarkoittanut asukkaille ja miten muutos on vaikuttanut ambulanssien lisääntyneisiin siirtokuljetuksiin ja muun muassa henkilökunnan pysyvyyteen. Olisin ministeriltä kysynyt aikaisemmin päivällä, jos olisin saanut puheenvuoron silloin, millaista dataa tästä muutoksesta olette saaneet ja millä tavalla tätä arvioitte. Eli Suomen suurimmalla hyvinvointialueella tällainen muutos tosiaan kesäkuussa jo tehtiin Valkeakosken yöpäivystyksen osalta.

Tämä Valkeakosken päivystys palveli valkeakoskelaisten lisäksi iltaisin ja öisin ja viikonloppuisin Akaan, Urjalan, Kangasalan, Lempäälän, Vesilahden ja Pälkäneen asukkaita. Esimerkiksi Urjalastakin on tuplamatka Acutaan. Suuri kysymys tässä taas on se, miten Acuta sitten kykenee vastaanottamaan kasvavan potilasmäärän. Ruuhkamittari on lähes aina sielläkin punaisella — kun nyt juuri tarkistin, niin tällä hetkellä se on juuri menossa sinne punaiselle, ja tänään päivälläkin, kun tästä aiheesta keskusteltiin täällä, oli melko ruuhkaista.

Kyllä mietin tässä, miten nämä yöpäivystysten lakkauttamiset vaikuttavat myös henkilökunnan kokemaan veto- ja pitovoimaan, eli osa haluaa haastavampia tehtäviä ja lähtee sitten, kun näitä toimintoja sieltä poistetaan. Myös asukkaiden näkökulmasta on iso merkitys sillä, missä esimerkiksi lapsen tapaturmaan saa hoitoa, ja kuinka kauas täytyy lähteä.

Sen vuoksi myös vetoan kyllä hallitukseen ja tämän esitellemiseen ministeriin, että vetäisitte tämän esityksen pois. Nyt tänään on tullut esille, että tämä esitys oltaisiin lähettämässä hallintovaliokuntaan, ja se on ennenkuulumatonta. Kyllä se osaaminen on siellä sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa. Tässä on monesti nyt jo käynyt tällä kaudella niin, että valtaa on siirretty sinne valtiovarainministeriöön STM:stä, joten vetoan, että tämä esitys kyllä lähetettäisiin nyt sinne oikeaan substanssivaliokuntaan eikä hallintovaliokuntaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä, olkaa hyvä.

20.00 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Nyt harmittaa, ja paljon. Hyvä hallitus, kaikesta varoittelusta ja vastustuksesta huolimatta te olette päättäneet lopettaa Oulaskankaan sairaalan yöpäivystyksen. Minulla on tässä tarkat selvitykset, paksu nippu Oulaskankaan sairaalan tilanteesta, ja voin muutamalla sanalla avata sitä.

Ei tässä synny säästöjä. Eivät hoitoa tarvitsevat ihmiset katoa mihinkään, vaikka päivystys pannaan kiinni. Mitä tämä tarkoittaa vaikka pienen lapsen vanhemmille? Kerron oma-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

kohtaisen kokemuksen: Käytin tyttärentäni lapsineen OYSin lastenpäivystyksessä pari kuukautta sitten. Se matka kesti Haapavedeltä kaikkine toimineen yhteensä yhdeksän tuntia. Kun aikoinaan 30 vuotta sitten omia pieniä lapsiani käytin päivystyksessä ennen työpäivän alkamista, se oli puolen tunnin tai tunnin reissu. Nyt puhutaan tässä yhteydessä, Oulaskankaan lakkauttamisen yhteydessä, yhdeksän tunnin reissusta. Tämä on älytöntä.

Oulaskangas palvelee nimittäin 125 000:ta ihmistä. Yöpäivystyskäyntejä viime vuonna oli yli 3 000. Ensihoito on kuljettanut tänä vuonna alkuvuonna tuhat potilasta Oulaskankaalle, ja ennuste on vajaa 4 000 potilasta. Matka-ajat kasvavat keskimäärin kaksi tuntia, kun Oulaskangas lakkautetaan. Laskin tuossa ihan kylmästi, mitä tämä tarkoittaa: se tarkoittaa sitä, että ensihoidon kuljettajat istuvat pareina 32 000 tuntia ajaakseen nämä samat ajot — 32 000 tuntia istuvat autossa suorittaakseen nämä samat päivystysajot.

Kaiken tämän lisäksi Oulaskankaalta loppuu tekonivelkirurgia, jota Oulaskankaalla on tehty Suomessa kuudenneksi eniten, eli yhtä paljon kuin OYSissa, yliopistosairaalassa.

Hyvät kollegat muista puolueista, nyt on viimeinen hetki herätä puolustamaan Oulaskangasta. Kouvolan tapauksessa kaksi hallituspuolueen edustajaa teki hyvää työtä, ja he saivat pelastettua Kouvolan päivystysten. Oulaskankaan päivystys on mitaltaan ja matkoiltaan valtavasti suurempi. Hyvä hallitus, vetäkää tämä esitys pois.

Arvoisa puhemies! Oulaskankaan kohtalo on edessä myös monilla muilla sairaaloilla. Tosiasiassa tässä käytetään valtion taloustilannetta keskittämispolitiikan keppihevosena. Tavallisilta ihmisiltä karsitaan palveluja, ja rahaa keskitetään yksityisille terveysjärjestöille. Tämän päätöksen seurauksena auki olevat sairaalat ruuhkautuvat ja ambulanssiralli kiihtyy, niin kuin jo tuossa kävimme läpi.

Hallitus ei ole tähän mennessä ollut lainkaan hyvinvointialueitten tukena niiden uudistamistyössä — se on täällä tullut jo esille, kuinka tämä valmistelutyö on uuden, ison uudistuksen myötä vielä vaiheessa, ja sitä olisi pitänyt tukea. Hyvä hallitus, leikkaamisen ja keskittämisen sijaan nyt pitää alkaa tehdä politiikkaa, joka auttaa hyvinvointialueita ja niiden ihmisiä. Voitte aloittaa siitä, että perutte tämän esityksen haitalliset päätökset ennen kuin viette ne täällä läpi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaunistola.

20.05 Mari Kaunistola kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Käsillä on todellakin herkä ja paljon puhuttava esitys. Mutta niin kuin täällä tänään on jo monesti todettu, meillä myös väestössä tapahtuu hyvin paljon rakenteellista muutosta ja tämä Suomen sairaalaverkko ei ole seurannut väestörakenteen kehitystä. Vanha palveluverkko ei enää toimi 2030-luvun väestöpohjalla.

On välttämätöntä, että hallitus toimii riittävien palveluiden turvaamiseksi kaikilla hyvinvointialueilla ja koko Suomessa. On erittäin tärkeää, että jokaisella hyvinvointialueella säilyy edelleen keskus- tai yliopistollinen sairaala, jossa kyetään hoitamaan synnytyksiä sekä kattavasti sitä leikkaustoimintaa — hallitus kun ei ole sulkemassa yhtäkään sairaalaa.

Tässä esityksessä tärkeä huomio on henkilöstössä. Siksi, kun täällä on jo moneen kertaan samat puheet toistettu, en toista niitä sen enempää vaan keskityn tähän henkilöstöön. Kyse on siitä, että ylipäättään vaativien ja harvoin tarvittavien erikoissairaanhoidon palveluiden laatu ja osaaminen korostuvat, vaikka saavutettavuus olisi osin myös heikentynyt. Tässä esityksessä halutaan vahvistaa erikoissairaanhoidon sairaaloiden ja ympärivuorokautisten päivystysten palveluverkkoa niin, että ne pystyvät edelleen vastaamaan laaduk-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

kaasti, turvallisesti ja kestävästi muuttuvan väestöpohjan palvelutarpeisiin niin niissä normaalioloissa kuin poikkeusoloissakin. Keskittämällä yliopistollisiin sairaaloihin ja keskussairaaloihin tavoitellaan osaajien riittävyyden varmistamista ympäri vuorokauden näissä sairaaloissa. Keskittäminen on siis tärkeää siitäkin näkökulmasta, että potilasturvallisuus ja valmius toimia voidaan turvata.

Huomiona nostettakoon esiin, että erikoislääkäreistä reilu 50 prosenttia saavuttaa eläkeiän vuoteen 2035 mennessä. Eläköityminen on suurimmillaan vuosien 22 ja 28 välissä, jolloin noin 500 erikoislääkärinä jää vuosittain eläkkeelle. Monella erikoisalalla valmistuvien erikoislääkärien määrä ei 20-luvulla riitä korvaamaan eläköityvien määrää. Tässä erikoislääkärien määrän kasvu alkaa vasta 30-luvulla, kun eläköitymisalto tahtuu. Samaan aikaan täällä tässä salissa käydään keskustelua useasti perusterveydenhuollon päivystyksistä ja siitä, kuinka vuokralääkärifirmat pyörittävät tätä päivystystoimintaa. Niin se taitaa olla aika monella hyvinvointialueella, ja se tietysti myös tekee sen, [Puhemies koputtaa] että henkilöstöä näihin toimenpiteisiin ei enää saada sieltä omasta väestä, myöskään päivystyshalukkuutta ei ole. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen poissa. — Edustaja Kiuru, Krista.

20.09 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen säästöehdotus koskien Suomen sairaalaverkkoa. Keskityn tänä iltana joihinkin kiinnostaviin yksityiskohtiin, jotka valiokunnan työskentelyssä tulisi arvioida huolellisesti ja tarkkaan. Kysymys on ennen kaikkea siitä, miten sairaalaverkossa sairaalaverkon yhdenvertaisuus voidaan turvata kaikille suomalaisille, ja tässä suhteessa isoja kysymyksiä on valiokunnan ratkaistavana.

Aloitetaan ensin siitä, miksi ylipäätään mennään sairaalaverkkoon sekaantumaan. Kaikki juontaa alkunsa hallitusohjelmasta, jossa tarkoituksena oli tehdä 50 miljoonalla sairaalaverkkoa suoraan supistavia ratkaisuja ja sen lisäksi 50 miljoonalla ratkaisuja, joissa sitten keskityttäisiin erikoissairaanhoidosta leikkaamiseen. Tämä 100 miljoonan säästö oli pohjana työryhmän työskentelylle, ja loppu on historiaa. Niin kuin tiedämme, käytännössä isompaan osaan sairaalaverkkoa ei lähdetty hallituksen sisällä hakemaan muutoksia. Sen sijaan alettiin keskustella päivystämiseen liittyvistä kysymyksistä ja synnytyksistä. Näistä synnytykset jäivät sille tasolle, että hallitus omalta osaltaan jatkoi menettelyä, jossa sitten tällä tavalla ei puututtu. Päivystysten osalta sen sijaan lähdettiin katsomaan tätä verkkoa uudella kulmalla. Minusta tässä tapahtui kiinnostava seikka, joka on syytä huomioida. Nimittäin hyvin erilaista kohtelua saavat nyt eri asukaspuhjalla olevat alueet riippuen siitä, ovatko ne entisiä aluesairaloita, entisiä keskussairaloita, nykyisiä aluesairaloita tai nykyisiä yliopistosairaaloiden filiaaleja — ja aikalainen sekamelska tästä nyt tuli. Muutamia esimerkkejä tälle väitteelleni tueksi.

No nyt kun katsotaan, niin ensin lähdettiin liikkeelle siitä, että otetaan tarkasteluun tämä Kemi—Tornion eli Länsi-Pohjan sairaala ja otetaan myöskin tarkasteluun Savonlinnan sairaala. Siellä tehtiin päätös, että tämä päivystystoiminta voisi tapahtua yöaikaan 22—07 yhden lääkärin toimesta. Minun täytyy kyllä sanoa, että kaikkea olen nähnyt tämän noin 18 vuoden aikana, mutta tällaista en ole vielä nähnyt, että lakiin siis erikseen nyt kirjoitettaisiin, että näissä kahdessa sairaalassa voi olla yöaikaan yksi lääkäri paikalla. Siis siellä sanotaan, että yksi lääkäri pyörittää tätä päivystystä. Sinänsä se, onko siellä yksi lääkäri vai monta lääkärinä pyörittämässä sitä, ei minusta ole kysymys, mihin hallituksen pitäisi se-

kaantua. Kun ihmisillä on erityyppisiä vaivoja eri vuodenaikoinakin — on flunssakausia ja on erilaisia haasteita, saattaa tulla suuronnettomuuksia ja niin edespäin — ei lain pidä olla sellainen, että se antaa näin seikkaperäisen järjestämistavan, että olisi yksi lääkäri. Minä en tiedä, mutta tässä kyllä tapahtui perustelutekstissä jonkunlainen vika. Tämä jatkui niin, että sitten tämä niin sanottu monialainen, monierikoisalainen, päivystys, joka on ollut mahdollista järjestää niin sanotusti ei-laajan päivystyksen sairaalana, muuttui tällaiseksi rajatuksi erikoisalakohitteiseksi päivystykseksi. Alueella ajateltiin, että se voi olla vain yksi erikoisala, että täytyy nyt valita, että joko se on vaikka kirurgia tai sisätaudit. Mutta jälkikäteen sitten selvisi, että hallitus oli tarkoittanut, että tänä yönä voi päivystää kirurgi, mutta ensi yönä voi päivystää sisätaudit ja sitä seuraavana päivänä vaikka psykiatri, jos sellaisia nyt ylipäättään olisi saatavana yöllä. Mutta se ei voi olla riittävän monialaista, sen pitää siis olla tällaista rajattua erikoisalojen päivystystä. Aikalainen soppa on nyt valiokunnalla mietittävänä: kuinka laaja-alaista se voi olla tai kuinka vähän laaja-alaista se voi olla? Tätä ei siis määritellä laissa, mutta määritellään, että on yksi lääkäri.

No, en tiedä, kestätekö lisää. Tästä leikkaustoiminnasta samojen sairaaloiden osalta todettiin, että nyt raskaampi kirurgia loppuu. Ottamatta nyt kantaa siihen, onko se hyvä vai ei, kuinka paljon se vaikuttaa leikkausmääriin tai ei, laitettiin sitten kriteeriksi päiväkirurginen toiminta. Sillä saadaan enää pari—kolmekymmentä prosenttia massasta leikattua, koska kaikki eivät pysty tämäntyyppiseen päiväkirurgiseen tekonivelleikkaukseen. Mitä se, että omalla alueella on riittävä saatavuus, tarkoittaa? Kuinka laajasti se alue pitää arvioida, kuka sen arvioi, ja millä tavalla tämä suoritetaan? No sitten, onko keskussairaalassa henkilöstöpulaa? Millä tavalla tämä ohjeistetaan lainsäädännön tekijältä niille käytännön toteuttajille? Kyllä tässä mietittävää on.

No sitten, arvoisa puhemies, mennään vielä yksi herkku, ja yritän sen tähän mahduttaa, kun tämä sairaalaverkko on niin mielenkiintoinen. Ajatelkaapas, tässä tapahtui lainsäätäjällä kyllä kanssa hallituspuolella jonkunlainen aivopummi. Kyllä täällä on joku jäänyt miettimättä loppuun asti.

Otetaan tämä Salon sairaala. Minusta oli aika hämmästyttävää, kun tämä karvalakkilähetystö täällä kävi sairaalansa puolesta kertomassa, miksi se tarvitaan. Siinä itsekkin ajattelin, että aika ison alueen vaatimuksista on kysymys. Sehän on siis meidän pienen keskussairaalan taso, mutta mikä heille nyt jäi käteen, kuten jäi sitten käteen myöskin näille muille filiaaleille eli Oulaskankaalle? Oulaskankaalta, itse sieltä OYSista, otettiin jo yhteyttä ja kysyttiin, että eikö me saataisi edes perustason päivystystä enää, kun meille tulee niin kalliiksi, kun meidän täytyisi saada niin paljon väkeä töihin ja pitäisi tehdä remonttia ja täytyisi saada sitä sun tätä, että onko tässä mitään järkeä, että eikö voisi olla edes perustason päivystys Oulaskankaalla. No ihan varmaa on, että Salo ei siihen tyydy, että ”miksi?”, koska heidän oma sairaalansa, yliopistosairaala, ei ymmärrä, miksi sieltä lopetettaisiin tämän tasoinen erikoissairaanhoidon yöpäivystys. Nyt tämä sama porukka, salolaiset, ihmetteli: ”Kui täs tällai pääs käymä?” Mihin monttuun he tippuivat tässä? Ei mitään päivystystä. Sen lisäksi sitten päivystyksiä tulee Pietarsaareen sillä reilulla 20 000 asukkaalla kielellisten syiden takia. Varmaan joku Iisalmi tai Varkaus kysyy, että miksei me saada paljon isomalla väestöpohjalla tai samankokoisilla matkoilla, kun jotkut muut saavat etäisyyksien vuoksi. Kyllä tässä yhdenvertaisuuden näkökulmasta on aika monta kysymystä, joita me joudumme valiokunnassa linjaamaan, jos eduskunta sen suo.

Eli vielä lopuksi, puhemies, totean, että todella toivon, että näitä yksityiskohtia käsiteltäisiin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, jossa on töissä myös valiokuntaneuvoksina juris-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

tit, jotka ovat näihin asioihin vihkiytyneitä. He ovat ihmisiä, jotka osaavat terveydenhuoltolain yksityiskohtineen päivineen. Tämä ei ole leikin asia, onko tämä menossa hallintovaliokuntaan vai ei. Minä toivon ihmisten palveluiden kannalta, että tätä käsitellään sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Se ei vie sen enempää aikaa, koska lausuntokin on käytävä läpi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kosonen.

20.17 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Täällä salissa on puhuttu aiheesta hyvin ja pitkään ja montakin kertaa jo, mutta nyt tämä esitys on sitten saapunut eduskuntaan. Toivon todella — niin kuin tässä suuri osa tästä salista onneksi — että tämä käsiteltäisiin siinä oikeassa valiokunnassa, mihin tämä on tarkoitettu, eli sosiaali- ja terveysvaliokunnassa eikä hallintovaliokunnassa ilmeisesti kokoomuksen ja perussuomalaisen toiveista huolimatta.

Tämä toisaalta noudattelee hallituksen linjaa siitä, että ei piitata tämän lain sisällöstä. Olen lukuisia kertoja pyytänyt vaikutusarviointeja esimerkiksi Savonlinnan ja Kouvolan sairaalan, Iisalmen ja Varkauden sairaaloiden päivystysten lakkauttamisista. Hyvin summattaisi arvioita olen niistä saanut, eikä tämä esityskään niitä nyt lähemmäksi tuonut.

Minä vähän ihmettelen sitä, että täällä esimerkiksi hallituspuolueen jäsen juuri sanoi, että hyvinvointialueet tarvitsevat ohjausta, koska eivät sitä itse osaa tehdä. Mutta kuitenkin siellä hyvinvointialueilla on todella se tieto esimerkiksi näistä summista, siitä, kuinka paljon tästä esityksestä säästöjä kertyy. Me hyvin tiedämme, että vaikka tämä on säästölaki, niin tästä ei juurikaan säästöjä kyllä tule. Sen takia onkin hyvin loogista, että tietyt puolueet haluavat tämän hallintovaliokunnassa käsitellä — koska sisällöstä viis. Tuntuu siltä juuri, että joistain sairaaloista halutaan päästä eroon ja sitten lopuksi on keksitty todellakin selitykset, millä niistä eroon päästään.

Erilaisesta kohtelusta on puhuttu tosi paljon. Olisi jotenkin helpompaa hyväksyä tämä, jos tämä olisi kauttaaltaan oikeudenmukainen esitys eikä erilaisia alueita kohdeltaisi eri tavalla.

Juuri hyvin valiokunnan puheenjohtaja Kiuru tuossa esitti näitä yksittäisiä erikoisuuksia, niin kuin tämä yhden lääkärin malli, se, että sanotaan hyvinvointialueelle, että siellä sairaalassa saa olla vain yksi lääkäri öisin päivystämässä. Jos mietitään vaikka esimerkiksi tätä Kouvolan ratkaisua, jota nyt täällä salissa on juhlittu hienona asiana, sitä, että siellä päivystys saa jatkoa, niin minä vähän mietin, onko se nyt niin hyvä ratkaisu, kun siellä saa sitten vain yksi lääkäri päivystää, vaikka alueella on kaksi isoa varuskuntaa, voi olla erilaisia tilanteita. Tämä on aivan järjetön asia, että määrättäisiin jostain ulkopuolelta, montako lääkäriä siellä yöllä saa sitten olla paikalla.

Toivon todella, että sosiaali- ja terveysvaliokunta tämän lopulta käsittelee mietintövaliokuntana. Ja toivon todella, [Puhemies koputtaa] että tähän tehdään vielä muutoksia täällä eduskunnassa, että järki jotenkin tässä kokonaisuudessa voittaisi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen poissa. — Edustaja Castrén.

20.21 Maaret Castrén kok: Arvoisa rouva puhemies! Tänä iltana on sanottu paljon viisaitakin asioita, mutta on myös paljon jätetty sanomatta, ja minä ajattelin nyt kuitenkin tulla, kun olen akuuttilääketieteen emeritaprofessori, eli juuri sen erikoisalan, jonka koko koulutus tähtää siihen, että me hoidetaan yhteispäivystyksessä ne vaativat potilaat.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Edustaja Nikkanen puhui osaamisesta — erittäin tärkeää — ja edustaja Räsänen potilasturvallisuudesta. Kokoomuksen teksteissä sanotaan, että osaaminen ja laatu korostuvat, vaikka saavutettavuus heikkenisi, ja tämä on ihan totta. Kun me puhutaan näistä päivystyspisteistä, joita voi olla erilaisia, niin siellä pitäisi olla nimenomaan potilaan näkökulmasta tarpeeksi osaavaa henkilökuntaa ja laadukas mahdollisuus tutkia potilasta.

Akuuttilääketiede esimerkiksi: Minä olen todella kiitollinen siitä, että näissä esityksissä nytten semmoinen kummallisuus kuin akuuttilääketieteen päivystys on poistettu, koska akuuttilääketiedehän päivystää nimenomaan sairaaloiden yhteispäivystyksissä, kun muut erikoissalat ottavat vastuuta potilaista sitten potilaiden siirtyessä päivystyksestä eteenpäin. Tämä oli hyvä.

Mutta eiväthän nämä pisteet, joissa sitten päivystäisi yksi lääkäri — niin kuin tapahtui silloin, kun monet edustajalääkäreistä ovat uraansa aloitelleet — ole sellaisia paikkoja, jonne potilas viedään tai potilaan edes pitäisi hakeutua silloin, kun on joku vakava sairaus tai vakava loukkaantuminen.

Uudellamaalla on viety jo 30 vuotta kaikki potilaat Meilahden sairaalan alueelle Töölön sairaalaan, jotka nyt ovat onneksi yhdistyneet Siltasairaalaksi, ja hyvin on potilailla mennyt. Meillä on Uudellamaalla siitä poikkeuksellinen tilanne, että meillä on nyt sulkeutunut yöpäivystys semmoisesta sairaalasta, jonka itse asiassa tämä ohjelma antaisi pitää auki, eli Raaseporin sairaala. Se on tapahtunut siitä lähtökohdasta, että potilas nimenomaan tarvitsee yöaikaan sairastuessaan sellaista päivystyspistettä, missä on useampi kollega, joilla sitten yhdessä on se osaaminen, jota potilas tarvitsee.

Meillä ei ole tänä iltana täällä kukaan maininnut sitä tosiasiaa, että kiirevastaanottoja voi — ja tulisikin — ihan vapaasti avata ja pitää paljon useammissa paikoissa. Monista paikoista on nyt kuvattu, että on hirveää, että ne sulkeutuvat, mutta ei ole oikeastaan olemassa semmoista kuin perusterveydenhuollon potilas, joka tarvitsee yöllä apua. Ne ovat jo silloin yhteispäivystyksen potilaita. Näissä paikoissahan, joissa sitten on sitä perusterveydenhuollon tarvetta, on mahdollisuus pitää kiirevastaanottoa. Näitä tulisikin olla, koska tällä hetkellä tilanne on se, että kun näitä kiirevastaanottoja ei ole tarpeeksi, niin potilaat ajautuvat yhteispäivystyksiin, joissa heidän ei tarvitsisi olla. Ja kun he tulevat tämmöisen sairaalan yhteispäivystykseen, niin sitten ruvetaan magneettikuvaamaankin, ja se kerta kaikkiaan ei ole mikään päivystyksellinen tutkimus ylipäänsä. Suomessa magneetteja käytetään aivan valtava määrä päivystyksellisissä tilanteissa. Maailmalla semmoinen ei tulisi kuuloonkaan. Eli meillä on tullut ylidiagnostisointia, ylihoitamista sen takia, että esimerkiksi Uudellamaalla 250 000 perusterveydenhuollon päivystyspotilasta hoidetaan yhteispäivystyksissä, joissa ei ole yleislääketieteen erikoislääkäreitä, vaikka näin on sanottu lakiperusteluissa. Nämä potilaat, jotka hoituisivat paljon vähemmin kustannuksin, paljon lähempänä omia asuinpaikkojansa, olisivat juuri tämmöisillä kiirevastaanotoilla.

Sitten täällä on mainittukin, että pitää puhua seinistä. Totta kai pitää puhua seinistä, mutta kun puhutaan esimerkiksi hoitolaitoksissa olevista potilaista, niin kyllä minä sanon — vanhuksat ovat olleet minulle aina ihan sydämenasia, ja minä olen tehnyt todella paljon tutkimusta vanhuspotilaista — että heitä ei tule sieltä hoitolaitoksesta viedä sairaalaan kuin äärimmäisissä hätätilanteissa. Esimerkiksi Espoon, LUVNin, alueella HUS ja Espoon sairaala yhdessä kehittivät LiiSan, Liikkuva sairaala -mallin, jolla me saatiin vähennettyä hoitolaitosten vanhusten siirtoa turhiin päivystyskäynteihin juuri seinien takia. Enää kahdeksan prosenttia siirtyy. Eli 92 prosenttia vähennettiin sitä ambulanssirallia ja säästettiin aivan valtavasti rahaa, ja siitä tuli jopa laatupalkinto. Etävastaanotto HUS Akuutti oli Suo-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

messa ensimmäinen, joka yhteispäivystyksen potilaiden etävastaanottoa on lähtenyt pilaamaan, ja nyt se on meillä — tai siis heillä, koska en ole siellä enää töissä — vakiinnutettu toimintamalli, joka auttaa potilaita lauantaisin ja sunnuntaisin, kun alueella olevat päivystyspisteet ovat kiinni. Eli meillä on näitä digitaalisia mahdollisuuksia. Meidän pitää vaan avata ajatuksemme todellakin sille, että me muokataan potilaan tarpeista lähtöisin olevia apukeinoja, joilla myös säästetään rahaa ja resursseja.

Todellakin siis ennen kaikkea se osaaminen: Potilas, joka tarvitsee oikeasti kiireellistä hoitoa, tarvitsee sitä paikassa, missä on monta eri erikoisalaa, erilaisia osajia yhdistettynä sen potilaan ympärille. Muutoin kiirevastaanottoja pitäisi jokaisella alueella oikeasti laittaa pystyyn paljon enemmän ja paljon tehokkaammin, jotta potilaat saavat sitä hoitoa, jota tarvitsevat, oikeassa paikassa oikeaan aikaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ojala-Niemelä poissa, edustaja Haatainen poissa. — Edustaja Nikkanen.

20.28 Saku Nikkanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä tätä terveydenhuoltolain muutosta käsiteltäessä pidin ensimmäisen puheenvuoron täällä, ja siihen, niin kuin kaikki tiedämme, liittyi jonkun verrankin hieman sellaista hämmennystä ja epätietoisuutta, joka liittyy tähän puhemiesneuvoston äänestyspäätökseen, jolla tosiaan päätettiin, että tämä lakiesitys lähetettäisiin mietinnölle hallintovaliokuntaan. Siinä yhteydessä tein sitten esityksen, jossa tämä muutettaisiin niin, että mietintö pyydetäisiin sosiaali- ja terveysvaliokunnalta ja lausunto hallintovaliokunnalta, ja siinä yhteydessä sitten jäi pois tämä alkuperäinen suunnitelma, jossa myös perustuslakivaliokunta lausunnossa olisi mukana. Ja kun edustaja Mattila kävi täällä tekemässä sen esityksen, niin minä kannatan sitä edustaja Mattilan tekemää esitystä, ja sitten luonnollisesti vedän oman esitykseni pois, niin että saadaan se ikään kuin oikeaan järjestykseen.

Siinä ensimmäisessä puheenvuorossani kävin läpi sitä, että niin kuin tässä nyt edustaja Lindénkin omassa puheenvuorossaan kertoi, niin me olemme saaneet aika kattavankin taustamateriaalin meidän hyvinvointialueelta ja erityisesti TYKS Salon sairaalan johdolta siitä, mitä tämä lakiesitys tarkoittaa nimenomaan Salon sairaalan kannalta ja mitä ikään kuin puutteita tässä esityksessä on tai mitkä näistä väitteistä, joita tässä esityksessä todetaan, eivät pidä paikkaansa.

Ajattelin nyt tässä toisessa puheenvuorossani keskittyä enemmän sitten nimenomaan näiden väitteiden kumoamiseen ja näiden perusteiden kumoamiseen, joiden pohjalta sitten Saloonkin ollaan tätä heikennystä tekemässä. Poimin tähän lääkintöneuvos Sirkku Pikkujämsän haastattelun Yleisradiolta. Siinä hän nosti kuusi tärkeintä perustetta, miksi päivystyksiä nyt keskitetään ja miksi tämä uudistus on välttämätöntä tehdä. Ajattelin, että otan nämä kuusi kohtaa nyt tähän ikään kuin käsittelyyn nimenomaan Salon sairaalan näkökulmasta.

Ensimmäisenä on tämä, mikä on tässäkin salissa, kuten nämä kaikki, kyllä kuultu monta kertaa, eli se, että ”väestö keskittyy ja ikääntyy”. No Salon alue... Salo, jos kaikki eivät tiedä, sijaitsee niin sanotussa kasvukolmiossa Turun ja Helsingin välissä eli, voisi sanoa, maantieteellisesti sellaisella sijainnilla, että ainakin oletettavasti voisi ajatella, että sinne ihmisten asuminen keskittyy, ja se on Salossa näkynytkin. Meillä on asukasluku kasvanut viimeisten vuosien aikana ja on tosiaan tällä hetkellä 51 000, ja sitten meillä on siinä vieressä Someron kaupunki, joka kuuluu ikään kuin tähän Salon seutuun, ja se nostaa sen

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

alueen asukasmäärän noin 60 000:een. Tämä ikääntyminenkään ei niin voimakkaasti kyllä meidän alueella näy.

No sitten toisena näissä perusteluissa oli, että ”peruspalvelut pitää turvata” — että kun sairaaloiden päivystyksiä keskitetään, voidaan resursseja ohjata perusterveydenhuoltoon, jossa niitä kipeästi tarvitaan. No, Salossa on toistaiseksi nämä menneet ihan päinvastaiseen suuntaan, eli jo aikaisemmat hyvinvointialueille kohdistuneet leikkaukset ovat lakkautaneet perusterveydenhuollon yksiköitä meiltä eri puolilta Saloa, joka on vanha kunta-liitosalue. Meillä on ollut siellä toimivat terveysasemat, joissa on ollut toimiva omalääkärijärjestelmä, ja näitä on nyt sitten jouduttu lakkauttamaan. No, sen lisäksi sitten tavallaan tämän sairaalan lakkauttamisenhan kerrotaan tuovan säästöjä, ja kerrotaan, että kun hyvinvointialueet pystyvät säästämään, niin ne pystyvät paremmin sitten palvelemaan asukkaitaan perusterveydenhuollossa. No, uskallan väittää, että tämäkään nyt ei ihan varsinaisesti pidä paikkaansa, sillä meidän näkemys ainakin alueella on vahvasti se, että nämä säästöt eivät tule toteutumaan. Ja sitten kun nämä säästöt eivät toteudu, niin tässähän käy niin, että kun me tiedämme, että nämä summat, joita ministeriö arvioi tästä, leikataan kuitenkin hyvinvointialueilta, niin nämä leikkaukset kohdistuvat mitä suurimmalla todennäköisyydellä niihin perusterveydenhuollon palveluihin. Ei hyvinvointialueilla ole... Jos ei kerran sieltä erikoissairaanhoidolta synny niitä säästöjä, niin jostain muualta ne säästöt sitten haetaan, ja todennäköisesti juuri sieltä perusterveydenhuollon palveluista.

No kolmannessa väitteessä sitten ”ammattilaiset eivät riitä”. Salon sairaalalla on pitkä ja kunniakas perinne toimia lääkäreiden erikoistumissairaalana. Meillä on ammattikorkeakoulu, joka kouluttaa sairaanhoitajia, on myös erittäin pitkät perinteet siinä. Se on käytännössä opetussairaala, ja tämän lakiesityksen myötä tähän tulee huomattava heikennys. Ja aikaisemmassa puheenvuorossa toin esille myöskin sen, että meillähan ei ole vuokralääkäreitä tarvittu, meillä ei ole vuokrahoitajia tarvittu, meillä on erittäin sitoutuneet työntekijät ollut siellä koko ajan. Meidän TYKS Salon sairaalan henkilöstö ei myöskään ole ollut pois TYKSin pääsairaalan palveluista. Tämä on myöskin tuotu hyvin selkeästi esiin. Tätä vastustavat niin pelkästään TYKSissä toimivat lääkärit kuin sitten ne lääkärit, jotka Turusta Saloon myös töihin tulevat. Eli tämä on ainakin Salon kohdalta erittäin harhaanjohtava väite.

No sitten ”kiireellinen hoito alkaa ambulanssissa”. Tämä on tietysti totta, ja se on ollut totta meillä jo pidemmän aikaa. Ambulanssit ovat tehneet sitä arviointia, tulevatko kaikki Salon yöpäivystykseen vai jatketaanko suoraan TYKSiin. Tämä on toki ihan totta, mutta kyllä tämä kuljetusten määrän lisääntyminen tulee olemaan ainakin Salon osalta todella merkittävä, ja merkittävä heikennys. Sitten kun me tiedämme, että Turun, TYKSin sairaalan päivystys on jo valmiiksi ruuhkainen, niin voi ihan kysyä, hoidetaanko ne kiireisimmät potilaat sitten tulevaisuudessa ambulanssissa siinä pihalla. Eli tähänhän sitä sitten mennään.

No sitten ”etäpalvelut helpottavat”. Ei ole etäpalveluita, mitkä korvaisivat näitä palveluita, se on ihan selvä. Me olemme myöskin huomanneet, että me ei olla tähänkään mennessä vielä saatu... Se voi olla jossain tulevaisuudessa, mutta ei tällä hetkellä.

”Alueiden päätöksenteko on vaikeaa. Päivystysten, sairaaloiden työnjaosta sovitaan laila.” Ei tämä alueiden päätöksenteko ole ollut Salossa tai Varsinais-Suomessa mitenkään vaikeata aikaisemminkaan. Meillä on synnytyssairaala jo siirretty silloin aikanaan. Toki siellä oli päivystysasetus taustalla, mutta synnytyssairaalapäätös tehtiin ihan sairaanhoitopiirin omalla päätöksellä. Sen lisäksi meillä on keskitetty tekonivelleikkaukset jo aiemmin

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

TYKSiin, ja me olemme muodostaneet tämän TYKS Salon sairaalan eli Yksi sairaala -mallin, josta edustaja Lindénkin on tässä puhunut. Eli kyllä meillä on päätöksentekokykyä tarvittaessa koviinkin päätöksiin, jos niitä edellytetään — mutta sellaisiin päätöksiin, joissa täytyy olla myöskin järkeä.

Ja sen takia vetoankin, että hallitus nyt vetäisi tämän esityksen pois, antaisi alueille sen päätösvallan, mikä niille kuuluu, ja antaa alueiden hoitaa oman tehtävänsä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen.

20.36 Ville Väyrynen kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos edustaja Castrénin taannoinen puheenvuoron olisin voinut varmasti typistää tämän kolmeenkin minuuttiin, mutta haluan kerrankin kokeilla valmistelematonta puheenvuoroa pöntöstä, miltä se tuntuu.

Muutamia huomioita tähän käytyyn keskusteluun noin yleisellä tasolla menemättä nyt juurikaan yksittäisiin päivystyspisteisiin.

Minä itse aloitin oman päivystysurani tuossa vuosituhannen vaihteessa pienissä terveyskeskuksissa Alajärvellä ja Hankasalmella. Silloinhan meillä oli siis Keski-Suomessakin pelkästään yölle ja yön yli jatkuvia päivystyksiä useimpia, niin kuin tässä samassa maassa vuosituhannen alussa oli, ja niitä hiljalleen lähdettiin purkamaan sitä myötä, kun siirryttiin yhteispäivystyksiin yksi toisensa jälkeen. Maakunnissa on käytännössä ollut yksittäisiä ympärivuorokautisia pisteitä jo pitkän aikaa liittyen siihen, että tuli yhteispäivystyspisteet, tuli akuuttilääketiede, ja juuri niin kuin edustaja Castrén äsken totesi, tällainen yksittäisten perusterveydenhuollon päivystyspisteitten yöllinen merkitys on hyvin pieni lääketieteellisessä mielessä. Totta kai niillä tiettyä palvelutasoa saadaan, mutta tämä koko akuuttilääketieteen ja päivystyksen kuvio on muuttunut ihan täysin, ja se varsinainen apu saadaan yhteispäivystyspisteistä, joissa on sitten erikoissairaanhoito tarjolla, ja on hyvin vähän semmoisia tilanteita, joissa olisi aivan pakko päästä perusterveydenhuollon yöpäivystykseen kello 22—07.

Kiirevastaanotot taas ovat erittäin tärkeitä. Niitä ei olla millään tavalla rajoittamassa. Niitä pitäisi olla paljon enemmän, niitä saa pitää niin paljon kuin haluaa ja niin monella lääkärillä kuin haluaa kello 22:een asti, ja minä toivon, että niitä tulee, koska siinä on myös se pointti, että ne tulevat vähentämään kuljetusten tarvetta huomattavasti. Iso osa asioista hoiduu kello 07—22 välillä, kunhan se toiminta organisoidaan sillä lailla. Ja jos nyt lopetetaan yöpäivystys, jossa käy 10 tai 15 potilasta, niin se ei tarkoita sitä, että he siirtyvät jatkossa automaattisesti johonkin kauempaan pisteeseen, vaan kun organisoidaan päivä- ja ilta-aikainen toiminta, niin heidät pystytään hoitamaan siellä omalla paikkakunnalla ihan entiseen tapaan, ja silloin ei tarvita sitä yöpäivystystä.

Jos me ajatellaan yöpäivystysten ruuhkia, eli puhutaan yhteispäivystyksestä, niin se on täysin totta. Moni paikka pullistelee, henkilökunta käy täysin rajoilla, mutta se ei johdu siitä, että meillä on liian vähän yöllisiä perusterveydenhuollon päivystyksiä, vaan se johtuu siitä koko palveluketjusta ihan sinne asti, että miten meidän ympärivuorokautisen hoivan paikat vetävät, miten terveyskeskusten vuodeosastot vetävät, miten erikoissairaanhoidon vuodeosastot vetävät. Sillä on erittäin pieni merkitys siihen, minkä verran meillä on yöllisiä perusterveydenhuollon päivystyspisteitä missäkin maakunnassa.

Nyt kun me mietitään tätä meidän sote-uudistusta, niin edelleenkin meille jää jokaiselle hyvinvointialueelle raskaan, ympärivuorokautisen päivystyksen erikoissairaanhoidon yksikkö, ja näissä on yhteispäivystykset. Yhtään sairaalaa ei suljeta, ja yhtään perustervey-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

denhuollon päivystystä ei lopeteta. Me puhutaan ainoastaan yöaikaisesta toiminnasta. Eli meillä vähän termit sekoittuvat, plus kun näistä puhutaan, niin pitää aina muistaa, puhutaanko me erikoissairaanhoidon päivystyksestä vai perusterveydenhuollon päivystyksestä, jotka ovat kaksi täysin eri asiaa — täällä on verrattu esimerkiksi Kouvolan ja Salon tilannetta, Kouvolan ja Oulaisten tilannetta. Minä ymmärrän sen huolen, että se päivystys loppuu kokonaan, mutta siltikin silloin, jos meillä on erikoissairaanhoidon päivystys lähellä keskussairaalaa tai yliopistosairaalaa, niin se ei ole täysin verrannollinen siihen, että siellä pitäisi ehdottomasti olla se perusterveydenhuollon päivystys. Mutta edelleen hätätilapotilaat hoidetaan. Ne hoidetaan joka tapauksessa erikoissairaanhoidossa, vaikka meillä olisi yöllisiä päivystyspisteitä.

Ja yksi asia, mihin on pakko ottaa kantaa, on tämä ihan ansiokkaasti kollega Lindénin esille ottama mikromanageeraus, mitä vähän moititaan. Mutta toisaalta minä itse näkisin, että se on yksi meidän uudistuksen ongelmia ja semmoisia valuvikoja, että meillä ei todellakaan ole mahdollisuutta oikein käydä niihin sisältöihin käsiksi. Minä olen kyllä samaa mieltä, että ehkä meidän ei yksittäisiin lääkäreihin pitä käydä hirveän paljon ottamaan kantaa, mutta toisaalta jos kuitenkin valtio rahoittaa 26 miljardia vuodessa terveydenhuoltoa ja sotea yleensäkin, niin ehkä meillä pitäisi olla jotkut keinot päästä myös niihin sisältöihin käsiksi — mikä on sitten isompi keskustelu, että miten me se tehdään jatkossa ja oikeasti pystytään miettimään, miten niitä meidän rahoja käytetään. Tosiasia on kuitenkin se, että meillä on jonkunäköistä kitkaa ollut myös aluepolitiikassa toiminnan sisältöjen järjestyksen kannalta, ja siinä mielessä ehkä on hyvä, että pidetään se vaihtoehto, että me pystytään myös täältä ohjaamaan sitä toimintaa, ei pelkästään rahoitusta.

Vuokralääkäritilanteesta on puhuttu paljon suuntaan jos toiseenkin. Tässä on selkeitä alueellisia eroja. Meillä on yöllisiä päivystysyksiköitä, joita on pyritetty ihan pelkästään vuokralääkärivoimin, ja meillä on yksiköitä, missä niitä ei ole tarvittu käytännössä vuoden aikana ollenkaan. Mutta kyllä se kuitenkin näin on... Kun mekin ollaan paljon saatu koko vuoden ajan palautetta siitä, että miksei tehdä mitään vuokralääkäritoiminnalle, ja kaikki tietävät, että joka tapauksessa vuokratoiminnalla iso merkitys ympärivuorokautisessa päivystyksessä, niin kyllä se kokonaisuutena tekee myös sen, että me pikkuisen vähennetään sitä painetta kalliille vuokratyövoimalle, jos me saadaan päivystyksiä keskitettyä.

Ja viimeisenä pointtina vielä: Muutama vuosi sitten lähdettiin tekemään — aivan oikein edelleenkin — sote-ratkaisua, jossa mennään useammasta sadasta järjestäjästä 21 hyvinvointialueeseen, niin etenkin se, että meillä erikoissairaanhoidon toiminnot keskittyvät sen seurauksena, ei pitäisi olla kenellekään yllätys. Se on siinä mielessä ihan tarkoituksenmukaista, ja on aivan päivänselvää, että hyvinvointialueet keskittävät silloin kallista erikoisosaamista ja erikoisvälineitä vaativaa toimintaa yhteen yksikköön. Se on täysin luonnollinen seuraus, sen varmasti tiesivät kaikki, kun tätä lähdettiin tekemään, ja se on ihan nykyisessä työvoimatilanteessa täysin tarkoituksenmukaista. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aki Lindén.

20.42 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Laitoin vielä tällaisen liberopuheenvuoropyynnön — niin kuin kutsun itse — tänne loppuun, jos on jotain tärkeätä kommentoitavaa. Ihan pari asiaa tässä vielä haluan mainita.

Oikeastaan tuohon, minkä edustaja Kiuru hetki sitten sanoi — tämä liittyy nyt tähän, mikä valiokunta valmistelee mietinnön: En ollut tullut itse ajatelleeksi sitä niin tarkkaan

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

kuin edustaja Kiuru, joka totesi, että aivan olennaistahan tässä on se valiokuntaneuvosten ammattitaito. Meillä on loistavat virkamiehet täällä eduskunnassa, ja minun mielestäni meillä on myös loistavat kansanedustajat eri valiokunnissa. Mutta nyt jos ajatellaan, kuinka vaativaa lainsäädäntöä meillä eri aloilla tehdään, niin StV:n, sosiaali- ja terveysvaliokunnan, valiokuntaneuvoksilla on kaikilla hyvin vahva sosiaali- ja terveysministeriön tausta, pitkä, monen vuosikymmenen osaaminen siitä lainsäädännöstä. Nyt esimerkiksi päivystysasioissa ja sen säätelyssä ollaan tekemisissä hyvin monimutkaisenkin lainsäädännön kanssa. Ja samalla tavalla hallintovaliokunnassa — olin siellä viime kaudella — valiokuntaneuvokset Rinne ja Helo ovat aivan erinomaisia niissä asioissa, jotka ovat siellä sitten yleisimpiä. Kyllä minusta tämä oli ehkä oudointa tässä koko keskustelussa, muuten kaikki se oli odotettavaa, mistä me tänä iltana puhumme.

No sitten ihan vielä tämän asian sisältöön. Ei minun ole vaikea olla hyvin pitkälti samaa mieltä esimerkiksi täällä edustaja Väyrysen ja edustaja Castrénin kanssa tietyistä asioista, koska tiedän, että he tuntevat tätä toimialaa ja ovat ammatti-ihmisiä. Tämä kiirevastaanottojen rooli nousi tässä esille, ja se on aivan olennainen kysymys. Eli meillä Suomessa noin 15 vuotta sitten tapahtui se tilanne, että terveyskeskustoiminta käytännössä loppui kello 16:n, viimeistään kello 17:n, aikaan, ja sellaisia kiirevastaanottoja, jotka jatkuisivat siis iltavastaanottoina, ei käytännössä ole. Se on monimutkainen asia. Väitän, että aikaisemmin niitä oli. Silloin kun oli nämä terveyskeskusten omat iltapäivystykset, jotka sitten isommissa terveyskeskuksissa jatkuivat läpi yön, niin eiväthän oikeasti ne kaikki potilaat, jotka siellä olivat, olleet ihan semmoisen akuutin, välittömän, hätähoidon tarpeessa, vaan se oli itse asiassa eräänlainen tällaisen kiirevastaanoton ja varsinaisen päivystyksen sekaannus. Sitten kun syntyivät nämä yhteispäivystykset, niin siellä nimenomaan nämä potilaat jäivät jalkoihin, koska se hoitoideologia — aivan niin kuin minusta erinomaisella tavalla tuossa edustaja Castrén esitti — oli hyvin erikoissairaanhoidopainotteinen. Usein nämä volyymit olivat vielä niin, että se oli paljon suurempi määrä potilaita, joka oli aikaisemmin käynyt niissä terveyskeskuspäivystyksissä. Tämä on asian ydin.

Olisi ollut pari asiaa vielä, mutta en pitkitä puheenvuoroani ja lopetan tähän. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

20.46 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämän esityksen tavoitteena on lisätä hoidon yhdenvertaisuutta, laatua ja vaikuttavuutta sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta — siis tosiaan lisätä potilasturvallisuutta, mutta ihmettelen kyllä, miten sitä lisätään, kun kii-reelliseen hoitoon pääsyyn menee kauemmin.

Tässä on yksi perustelu ollut, että ei saada henkilökuntaa, ja tämäkin on täällä aikaisemmissa puheissa osin kumottu. Eli esimerkiksi edustaja Nikkanen kertoi, että TYKS Salon sairaalassa ei ole ollut lain perusteluissa mainittua henkilöstön ja osaamisen saatavuuden merkittävää huonontumista. Hän myös kertoi, että TYKS Salon sairaalassa ei ole käytetty vuokratyövoimana lääkäreitä eikä hoitajia. Olen muuten itse Salon sairaalassa tehnyt aikoinaan myös harjoittelun.

Ikävää on myös se, että käyntimääristä on ollut virheellisiäkin lukuja, millä perustellaan siis näitä kustannuslaskelmia, eli ambulanssikyytien kustannuksia ei aina ole otettu huomioon.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

No, sitten synnytyksiin: Tässä esityksessä sanotaan, että synnytyksiä koskevaa sääntelyä ei muutettaisi, mutta päivystystä koskevan sääntelyn seurauksena ei kuitenkaan Länsi-Pohjan sairaalassa Kemissä enää voisi hoitaa synnytyksiä. Tästä kuulumme juuri itse asiassa eräässä valiokunnassa, että alle viisivuotiaiden lasten kuolleisuus on Suomessa kääntynyt valitettavasti nousuun, ja kun kysyin tähän syitä, niin asiantuntija sanoi — minulla itselläni ei ole tähän lähteitä, mutta asiantuntija sanoi — että neuvolapalveluiden heikennykset, synnytyssairaaloiden sulkemiset ja matkasynnytykset olisivat tähän selittäviä tekijöitä.

Tässä on siis asioita, mitä todella pitäisi ottaa huomioon, kun näitä päätöksiä päivystyksistä ja synnäreistä tehdään.

No, sitten edustajat Castrén ja Väyrynen puhuivat tietysti valtavalla osaamisella, ja myös edustaja Lindén tässä puhui asiasta, ja he sanoivat, että kiirevastaanottoja pitäisi olla enemmän ja kun näitä ei ole tarpeeksi, potilaat ajautuvat sinne yhteispäivystyksiin. Mutta kun näitä kiirevastaanottoja vain ei ole, ja sehän tässä pelottavaa onkin, että tässä samaan aikaan, kun nyt sitten näihin yhteispäivystyksiin tai näihin yöllisiin päivystyksiin tehdään muutoksia, myös näitä kiirevastaanottoja laitetaan kiinni. Esimerkiksi Hämeenkyrössä ja Ikaalisissa vuoroteltiin iltakiirevastaanottoa, ja se oli oikeinkin hyvä systeemi, mutta enää sellaista ei ole, eli näitäkin puretaan. Silloinhan juurikin ne tikattavat potilaat — pienetkin haavat jo kuitenkin tarvitsevat tikkejä — ohjautuvat sinne yhteispäivystyksiin, ja he eivät sinne kuulu, kuten nyt esimerkiksi edustaja Lindénkin tässä toi esille. Kun se tosiaan on niin erityisesti noilla pienemmillä paikkakunnilla ja maakunnissa, mistä itsekkin tulen, että niitä siellä samanaikaisesti laitetaan kiinni, niin silloin siellä yhteispäivystyksessä on tosiaan sellaisia henkilöitä, jotka eivät sinne kuulu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

20.49 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että keskustelu on tänään täällä jatkunut, niin että itsekkin pääsin vielä käyttämään puheenvuoroa, kun minulla oli tuolla illassa muuta menoa. Sen takia ilahduin, kun huomasin, että lista oli vielä auki ja pääsen käyttämään puheenvuoron.

Nyt kun me puhutaan sairaalapalveluista, terveyspalveluista, niin ollaan tietysti ihan asian ytimessä siinä, mitä ovat ne palvelut, mitä ihmiset tarvitsevat kaikkein eniten ja mikä meidän tulee varmistaa, että tässä maassa voi elää hyvinvoivaa ja turvallista elämää riippumatta asuinpaikastaan. Kyllähän meidän täytyy huolehtia siitä, että päivystystoimintaan on riittävät resurssit koko maassa, eivätkä pitkät välimatkat saa vaarantaa kiireellistä hoitopääsyä, henkeä ja terveyttä.

Tässä lakimuutoksessahan lähdetään nimenomaan siitä, että haetaan säästöjä. Tämähän on puhdas säästölaki. Tässä on ajateltu, että 26,5 miljoonaa euroa saataisiin säästöä sillä, että päivystystä ja leikkaustoimintaa lakkautetaan. Tässä on tietysti jo aiemmin tullut esille, että kun sitten on perattu vähän tarkemmin, onko tästä todellista säästöä saatavissa, niin näin ei ole monessakaan paikassa ollut. Sen takiahan tätä lakia on myös muutettu matkan varrella myös hallituksen toimesta ja esimerkiksi Kouvolan yöpäivystys nyt sitten säilyy, kun nähtiin, että siitä ei säästöjä tule. Ja täälläkin on tänä iltana monen muun sairaalan kohdalla esitetty ihan samaa perusteltua huolta siitä, tuleeko tästä nyt oikeasti säästöä vai ei.

Itse ajattelen, että tässä on aika iso ristiriita sen osalta, että kun hyvinvointialueet luotiin, niin toisaalta heille haluttiin antaa omaa päätösvaltaa siitä, miten toimintaa järjestetään, miten palvelua järjestetään, ja nyt sitten kuitenkin hallitus hyvin tiukasti ohjaa lainsäädän-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

nöllä, kuinka se pitää tehdä. Silloin ei välttämättä pystytä siellä alueella tekemään verkkoa järkeväksi ja miettimään järkeviä toimintatapoja siihen, mihin pitäisi vapaus antaa, koska tiedämme hyvin, että alueet ovat hyvin erilaisia eri puolilla Suomea. Olen huolissani siitä, että Orpon hallitus rapauttaa kyllä varsin systemaattisesti yhteiskunnan hyvinvointipalveluita leikkauksillaan, vaikka hyvinvointipalvelut jo ennestään ovat kriisissä, ja kyllä tämä sairaalaverkon karsiminen on vain osa tätä jatkumoa.

Sairaalaverkon ja leikkaustoiminnan keskittäminen ei saisi johtaa kansalaisten eriarvoisuuteen palveluiden saatavuuden näkökulmasta. Meillä aika usein tässä salissa muistutetaan siitä, että Suomi on laaja maa, täällä on pitkät välimatkat, ja näinhän se on. Ja kyllä tässäkin esityksessä nyt näiden lakkautuksien myötä meillä tulee osittain alueita, joissa välimatkat uhkaavat tulla niin pitkiksi, että todellakin palvelujen saatavuus heikkenee, ja sen takiahan tietysti kuljetuskustannukset tulevat nousemaan. Nämä ovat olleet juuri näitä syitä, miksi myös osittain joitakin ensin esitettyjä lakkautuksia on nyt peruttu, kun on nähty, että se ei todellakaan tule edullisemmaksi.

Minä haluan vielä nostaa esille sen, että itse Itä-Suomesta tulevana kiinnitin tietysti erityistä huomiota siihen, että tässä ollaan lakkauttamassa varsin paljon palveluita Itä-Suomessa. No, niin kuin sanoin, joitain jo vähän peruttiin, elikkä todella Kouvolan yöpäivystys nyt sitten päätettiin säilyttää, mikä oli mielestäni täysin perusteltu päätös. Samoin Savonlinnan osalta erikoissairaanhoidon päivystystä ei nyt sitten ihan niin rajusti leikattu kuin mitä ensin ajateltiin, mutta käytännössä tietysti huoli on se, miten niiden palveluiden käy. Samanaikaisesti kun me olemme puhuneet täällä yleensä muutoin hyvin kauniisti Itä-Suomesta nyt viime aikoina ja aika laajasti jaetaan se ymmärrys, että Itä-Suomen osalta elinvoiman säilyttäminen on avainkysymys monella tapaa, myös turvallisuuden näkökulmasta, niin kyllähän samanaikaisesti näitten olemassa olevien palvelujen supistaminen sieltä samalta alueelta vie nyt aivan toiseen suuntaan. Ja kun hallitus ei ole nyt vielä kyennyt juurikaan osoittamaan mitään uusia mahdollisuuksia, uusia palveluja ja uusia satsauksia Itä-Suomeen ja samanaikaisesti leikataan jo siellä olemassa olevia palveluita, niin en kyllä voi sanoa, että hallituksen puheet Itä-Suomen ymmärtämisestä ja käytännön teot millään tavalla kulkisivat samansuuntaisesti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

20.54 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa puhemies! Aivan aluksi haluan kiittää edustaja Krista Mikkosta erinomaisista huomioista Itä-Suomen asiasta. Itä-Suomi on koko Suomen asia niin huoltovarmuuden kuin turvallisuudenkin kannalta, ja siitä kannattaa meidän kaikkien olla huolissamme ja tehdä toimia sen alueen edistämiseksi, kuten myös tietenkin koko Suomen.

Hallitus jatkaa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamista karsimalla ja säästämällä ihmisten palveluista. Tällä sairaalaverkkokarsintaesityksellä hallitus hakee vuodesta 2026 alkaen noin 30 miljoonan euron säästöjä. Tämä sama summa saataisiin suunnilleen perumalla hallituksen tekemä olutveron alennus. Tämä arvioitu säästö on ylipäättään vähemmän kuin mitä hallitus on tänä vuonna yksityiseen terveydenhuoltobisnekseen ja täysin epäonnistuneisiin Kela-korvauksen korotuksiin laittanut rahaa. Tässä on kyse hallituksen arvovalinnoista.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Sotea ei pitäisi tehdä eikä uudistaa säästö- ja karsimistavoitteet edellä. Työnjakoa voidaan ja pitääkin kehittää sairaaloiden kesken, mutta hyvinvointialueilla ja yhteistyöalueilla tulisi olla tässä valtaa. Ratkaisuja ei voi sanella ylhäältä päin.

Hyvinvointialueille on turvattava riittävä rahoitus palvelujen yhdenvertaiseksi järjestämiseksi. Kattava ja palveleva sairaalaverkko on keskeinen turvallisuustekijä, alueellisen tasa-arvon takaaja ja elinvoiman turvaaja. Sairaaloiden tehtävien karsiminen vaikuttaa merkittävästi myös sairaaloihin jääviin tehtäviin ja alueen sote-alan ammattilaisia koulutavien oppilaitosten toimintaedellytyksiin. Päivystystoiminnan keskittäminen uhkaa heikentää ihmisten palveluihin pääsyä, pahentaa ruuhkia, vaikeuttaa ammattilaisten rekrytointia ja siten syventää henkilöstöpulaa ja heikentää hoidon laatua.

Hyvinvointialuelakia aikoinaan säädettäessä olivat Etelä-Savon ja Lapin hyvinvointialueet ainoat alueet, joilla oli aiemmin kaksi erillistä sairaanhoitopiiriä ja keskussairaala. Pitkät etäisyydet, välimatkat ja väestön palvelutarve ovat perustelleet kahden päivystävän yksikön ylläpitoa alueilla, eivätkä nämä perusteet ole mihinkään muuttuneet. Tämä hallituksen esitys sairaalaverkon alasajosta ja sosiaali- ja terveystalvelujen saatavuuden heikentämisestä on käsittämätön.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

20.57 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Vielä haluan lisätä edelliseen puheenvuorooni ja edustaja Väyrykselle debatoidakseni, että Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomuksessa sanotaan, että yhteispäivystykset eivät ole helpottaneet yleislääketieteen päivystäjien saantia, vaan heitä on jouduttu hankkimaan ostopalveluilla. Eli eivät yhteispäivystykset ole ratkaisseet sitä ongelmaa, minkä tässä nyt ajatellaan niiden ratkaisevan. Ja meillä on siitä jo tietoa.

Tässä tarkastusviraston kertomuksessa, mitä olemme aiemmin täällä käsitelleet, kerrotaan sairaala- ja päivystysverkon keskittämisasetusuudistuksesta, että se on lisännyt ympärivuorokautisen yhteispäivystyksen kustannuspainetta useista syistä. Yhteispäivystyksessä tarjolla olevia erikoissairaanhoidon tutkimusmahdollisuuksia käytetään enenevässä määrin perusterveydenhuoltotasoihin tutkimuksiin ja hoitoon. Tämä liittyy osin taas niihin kiirevastaanottoihin, joita myös tässä samaan aikaan laitetaan alas.

Eli toivon, että jos tämä esitys nyt kaikesta vastustuksesta huolimatta menisi eteenpäin, niin todellakin sitten näitä iltojen ja viikonloppujen kiirevastaanottoja olisi laajemmin. Lisäksi me tarvitsisimme lisää ikäihmisten liikkuvia päivystysyksiköitä. Siitä olen edustaja Castrénin kanssa samaa mieltä, ettei ole mitään järkeä kuljettaa ikääntyneitä esimerkiksi kesäkuumalla pelkästään nesteytyksen takia yhteispäivystykseen. Sellainenkin esimerkki on, että Sastamalasta on siirretty ambulanssilla henkilö Acutaan nesteytykseen Tampereelle ja siellä todetaan, että ei tarvitse enää päivystyksellistä hoitoa, jolloin sitten olisi vuodeosastopaikkaa vailla, mutta sitä ei tarvitse tarjota kuin omalla hyvinvointialueella, ja siten lähdetäänkin kускаamaan Tampereelta Varsinais-Suomeen siirtokuljetuksena tätä henkilöä, ja sieltä taas seuraavana päivänä Sastamalaan. Tällaiset asiat ovat niitä, mitä meidän tässä pitäisi purkaa, ei niinkään lakkauttaa näitä yöpäivystyksiä, vaan vähentää juurikin tätä kускаusrumbaa ja tehdä sellaisia asioita, mitä oikeasti voisimme järkevästi kehittää, juurikin näitä ikääntyneiden liikkuvia päivystysyksiköitä. Sekin on tietysti inhimillisesti parempi ratkaisu, ettei ikääntynyttä kuljeteta vaan hänen luokseen tulee päivystävä lääkäri. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

21.00 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Otin vielä toisen puheenvuoron oikeastaan siksi, kun haluan kommentoida myös sitä toista asiaa, mistä tätä lakia käsitellessä on nyt puhuttu, eli siitä, mikä valiokunta tässä nyt tekee mietinnön. Tietysti silloin, kun ministeri oli päivällä paikalla, oikeastaan koko aika siinä keskustelussa puhuttiin siitä.

Kyllä pidän todella huolestuttavana, jos tähän taloon syöpyy se käytäntö, että puhemiesneuvosto rupeaa äänestämään siitä, mikä on se vastuuvaliokunta, valiokunta, joka tekee mietinnön. Tässäkin tapauksessa on ihan selvä, että kysymys on terveydenhuoltolain muuttamisesta, kysymys on niistä palveluista, ja totta kai se on sosiaali- ja terveysvaliokunta, jolle tämä mietintö kuuluu.

Ymmärrän hyvin sen, että poliittisista sisällöistä meillä on tässä talossa erimielisyyksiä, ja silloin on aivan selvää, että hallituspuolueet voimallaan voivat oman mielipiteensä poliittisista sisällöistä viedä läpi, niin kuin esimerkiksi hallitusohjelmaan ovat kirjanneet. Mutta sitä, että tässä talossa lähdetään käytäntöjä poliittisin voimin runnomaan ja muuttamaan, luovutaan siitä herrasmiessopimuksesta, niistä monista kirjoittamattomista säännöistä, mitä tässä talossa on aina noudatettu, pidän todella huolestuttavana. Niin kuin tässä päivällä tuli puheenvuoroissa esille, kyllä silloin aikamoinen pandoran lipas avataan.

Tiedän, että valiokuntaoppaassa kerrotaan, että tietyissä tapauksissa voidaan työnjakoa valiokuntien kesken tehdä, nimenomaan silloin, jos näyttää siltä, että työtaakka on jossain valiokunnassa kohtuuton. Silloinhan se on lähtenyt aina siitä, että sieltä valiokunnasta on tullut pyyntö, voisiko tässä nyt miettiä jotain järjestelyä, koska aikataulullisesti muista syistä tilanne on kohtuuton. Mutta tässä oli kyse tapauksesta, jossa ei tällaista pyyntöä ollut tullut. Sosiaali- ja terveysvaliokunnasta ei ollut tullut minkäänlaista viestiä. Ei valiokunnassa asiaa käsitelty ja haluttu tuoda puhemiesneuvostoon, vaan siellä ikään kuin valiokunnan yli tehdään tällaisia päätöksiä.

Toivon todella, että puhemiesneuvosto korjaa tämän päätöksen tai sitten viimeistään tämä sali sen äänestyksellä korjaa, koska näen kyllä, että ollaan hyvin vaarallisella tiellä, jos lähdetään poliittisin voimasuhtein päättämään, mikä valiokunta asioita käsittelee. Tietysti, jos katsoo tämän päivän, tämän illan keskustelua ja kun luin tuon nimilistan tässä, niin kyllähän täällä oli nimenomaan niitä StV:n jäseniä keskustelemassa, mikä on ihan ymmärrettävää. Ei täällä moni hallintovaliokunnan jäsen puheenvuoroa pitänyt. Siinäkin mielessä pidän erikoisena, että se olisi nyt se mietintövaliokunta.

Viimeksi haluan sanoa, että [Puhemies koputtaa] herrasmiessopimuksethan perustuvat siihen, että ollaan herrasmiehiä. Toivon, että tämänlainen herrasmieskulttuuri nyt — ajatellen ihan sukupuolineutraalisti tätä termiä — tässä talossa todellakin säilyisi myös jatkossa.

Keskustelu päättyi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Keskustelun kuluessa edustaja Hanna-Leena Mattila on edustaja Saku Nikkasen kannattamana esittänyt, että puhemiesneuvoston ehdotuksesta poiketen asia lähetetään mietinnölle sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

Asian käsittely keskeytettiin.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain 22 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 171/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.01 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhe-
mies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi terveydenhuoltolakia. Jatkossa
hyvinvointialueella ei olisi perusterveydenhuollossa enää velvollisuutta järjestää ajokortti-
tarkastuksia tai antaa ajokorttilausuntoja.

Julkisella palvelujärjestelmällä on koko Suomessa haasteita pystyä järjestämään kaikki
palvelut lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön
riittävyys ja saatavuus ovat heikentyneet voimakkaasti viime vuosina koko maassa. Lää-
käreistä on vajetta koko Suomessa, ja erityisesti perusterveydenhuollon lääkärivaje on
huomattava. Perusterveydenhuollon lääkäreiden ajankäyttöselvitysten mukaan huomatta-
va osa ajasta käytetään muuhun kuin välittömään potilastyöhön. Lausuntojen laatimiseen
käytetty aika on pois välittömästä potilastyöstä ja osaltaan pidentää hoitojonoja.

Jatkossa ajokorttilausunto olisi lähtökohtaisesti hankittava yksityiseltä palveluntuotta-
jalta, joilta jo tälläkin hetkellä noin puolet ajokorttitodistuksista haetaan. Lakiehdotus ei
koskisi erikoissairaanhoidon eli tilanteita, joissa ajo-oikeuden haltija on julkisen erikoissai-
raanhoidon seurannassa ja henkilön sairauden tilalla ja hoidolla voi olla vaikutusta henki-
lön ajokykyyn.

Esityksen tavoitteena on vähentää hyvinvointialueiden lakisääteisen järjestämisvelvol-
lisuuden piiriin kuuluvia tehtäviä ja siten edistää hoitoon pääsyä. Tavoitteena on asiakas-
työtä tekevien sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten hallinnollisen työtaakan vä-
hentäminen. Esityksellä pyritään osaltaan parantamaan hyvinvointialueiden edellytyksiä
tuottaa lakisääteiset palvelut käytettävissä olevilla henkilöstöresursseilla. Hallituksen ta-
voitteena on helpottaa hyvinvointialueiden lakisääteisten tehtävien toteuttamista ja vähen-
tää sosiaali- ja terveydenhuollon lisähenkilöstön rekrytointipainetta. Esityksellä pyritään
lisäksi osaltaan parantamaan julkisen talouden kestävyyttä ja luomaan edellytyksiä vel-
kaantumisen kasvun taittamiseen.

Esitys liittyy pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjaukseen, jonka
mukaan edistetään ammattihenkilöstön mahdollisuuksia kohdentaa työaika asiakastyö-
hön ja vähennetään ammattihenkilöstöltä vaadittavan kirjallisen työn, kuten säädösperäis-
ten lausuntojen ja erilaisten todistusten, määrää. Hallitusohjelman mukaisesti läpikäydään
säädökset ja uudistetaan toimintatapoja ja asenteita siten, että muun ohella erilaisten todis-
tusten ja lausuntojen laatimiseen, kirjaamiseen ja tilastointiin käytettävä työaika vähenee.
Esitys liittyy myös pääministeri Petteri Orpon hallituksen päätöksiin, joilla hallitus on so-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

pinut vuosien 25—28 julkisen talouden suunnitelmasta. Ehdotettu muutos tulisi voimaan 1.1.2025.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

15.04 Juha Hänninen kok: Arvoisa herra puhemies! Perusterveydenhuollon lääkäreiden työajasta huomattava osa käytetään muuhun kuin potilastyöhön. Lääkäreiden aika kuluu yhä enemmän tietojärjestelmiin, lausuntojen kirjoittamiseen ja muuhun työhön kuin potilastyöhön. Kun asiaa on tutkittu, lääkärin työajasta alle puolet on varsinaista potilastyötä, hoitajien työajasta noin 40 prosenttia kuluu muuhun kuin potilastyöhön. Lausuntojen laatimiseen käytetty aika on pois potilastyöstä ja osaltaan pidentää hoitojonoja.

Lakiesityksen tavoitteena on vähentää hyvinvointialueiden lakisääteisiä tehtäviä ja edistää hoitoonpääsyä. Tavoitteena on asiakastyötä tekevien ammattilaisten hallinnollisen työn, taakan vähentäminen. Erilaisten todistusten ja lausuntojen laatimiseen, kirjaamiseen ja tilastointiin käytetään aivan liian pitkä aika, ja sen ajan tulee vähentyä. Aikaa pitää jäädä potilaille.

Esityksen mukaan terveydenhuoltolakia muutettaisiin siten, ettei perusterveydenhuollolla olisi lakisääteistä velvoitetta kirjoittaa ajokorttilain vaatimia lausuntoja. Ajokorttilausunto olisi jatkossa lähtökohtaisesti hankittava yksityiseltä palveluntuottajalta.

Kokonaisuudessaan julkinen terveydenhoito laatii vuodessa noin 2,8 miljoonaa lausuntoa. Ajokorttilausuntoja on viime vuonna toimitettu Traficomille noin 200 000, joista jo nyt merkittävä osa on yksityisen sektorin laatimia. Jos perusterveydenhuollossa laadittaisiin ajokorttilausuntoja yhteensä 90 000 vuodessa, se veisi 50 täyspäiväisen lääkärin ja 22 sairaanhoitajan vuotuisen työpanoksen. Se on paljon, eikä meillä sellaiseen ole varaa, ei rahassa eikä inhimillisesti.

Meillä on ihmisiä, jotka tarvitsevat lääkärihoitoa, ja heidän pitää päästä lääkäriin. Lausuntojen kirjoittaminen ei saa mennä sairaiden ihmisten ohi perusterveydenhuollossa. Kun ajokorttilausuntojen kirjoittamiseen ei enää lakiuudistuksen jälkeen sidota työntekijäresursseja, helpottaa se osaltaan sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöpulaa ja lisää henkilöstön rekrytoinnin painetta.

Vaikka tämän yksittäisen lakiuudistuksen vaikutus on melko pieni, on se kuitenkin merkittävä osa isompaa uudistusta, jossa on tavoitteena suoraviivaistaa toimintaa ja purkaa turhaa byrokratiaa ja normeja. Perusterveydenhuollossa on muitakin vastaavanlaisia aikasyöppöjä, joista hallituksen pitää tehdä samanlaiset lakimuutokset kuin tässä ajokorttilausuntoasiassa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Päivi Räsänen, olkaa hyvä.

15.08 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Käsiteltävänämme on siis terveydenhuoltolain 22 §:n muuttaminen, joka on tulossa sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsittelyyn. Tämä esityshän liittyy hallitusohjelmaan, jonka mukaan edistetään ammattihenkilöstön mahdollisuuksia kohdentaa työaikaa juuri siihen asiakastyöhön ja vähennetään lääkäreiden ja hoitajien kirjallisen työn, kuten lausuntojen ja erilaisten todistusten, määrää. Eli jatkossa hyvinvointialueilla ei olisi perusterveydenhuollossa enää velvollisuutta huolehtia siitä, että asukas tai terveyskeskuksen potilas saa ajokorttilaissa tarkoitetun todistuksen tai

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

lausunnon. Erikoissairaanhoidossa tietyissä tilanteissa edelleen julkisen terveydenhuollon puitteissa näitä lausuntoja annettaisiin.

Pidän tätä kannatettavana uudistuksena. On huolehdittava siitä, että sosiaali- ja terveysalan työntekijät voivat mahdollisimman hyvin keskittyä varsinaiseen hoitotyöhön. Hallinnollista työtä on pyrittävä sujuvoittamaan ja myös hyödyntämään digitalisaatiota.

Tähän toki liittyy myös omia kysymyksiä ja ongelmakohtia, esimerkiksi millä tavoin hintakehitys ajokorttilausunnoissa tulee tapahtumaan. On mahdollista, että kilpailun lisääminen laskee yksityisellä puolella hintoja, mutta toki on myös mahdollista, että palveluiden hinnat nousevat, kun julkinen tarjoaja poistuu, mikäli kilpailua ei joillain alueilla synny riittävästi.

On myös tärkeää pitää huolta, ettei ehdotuksen toteuttaminen heikennä palveluiden saatavuutta erityisesti maaseudulla ja haja-asutusalueilla, sellaisilla alueilla, joilla yksityisiä palveluntuottajia on vähän tai ei ollenkaan. Tässä kiinnitän huomiota siihen, että tässä lakiehdotuksessa todetaan, että hyvinvointialueilla ei ole velvollisuutta näiden lausuntojen antamiseen. Ajattelisinkin, että varsinkin pitkien etäisyyksien päässä yksityisestä lääkäritoiminnasta tulisi olla jatkossakin joustavuutta, mikäli mahdollista, hoitaa näitä ajokorttilausuntoja edelleen myös julkisessa terveydenhuollossa. Sitähän ei tehdä tässä kielletyksi, mutta se velvollisuus niiden toimittamiseksi poistuu.

Tulee myös kiinnittää huomiota heikommassa asemassa olevien kansalaisten — ikäntyvien, vähävaraisten — asemaan, ja kiinnitän huomiota myös siihen, että tämä lakimuutos vähentäisi hyvinvointialueiden kustannuksia mutta toisaalta myös hyvinvointialueiden vastaanottokäynneistä ja todistuspalkkioista perimiä asiakasmaksutuottoja. Hallituksen esityksenkin pohjalta ja mukaan taloudellisten vaikutusten arviointiin liittyy epävarmuutta. Emme varmuudella tiedä, minkälainen se vaikutus tulee olemaan hyvinvointialueille, koska tietoa julkisessa perusterveydenhuollossa laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärästä ei edes ole saatavilla. Lisäksi todistusten toteuttamisen vaatimaan työaikaan ja siten yksikkökustannuksiin liittyy epävarmuutta.

Edellinen puhuja ottikin erittäin hyvin esiin myös näitä muita mahdollisuuksia siihen, millä tavoin voisimme vähentää tätä lausunto- ja kirjaamistyöpainetta sosiaali- ja terveydenhuollon alan työntekijöiltä, lääkäreiltä ja hoitajilta. On valitettavaa, että heidän ajastaan merkittävä osuus kuluu erilaisten, aivan säädösperäistenkin, kirjausten ja lausuntojen tuottamiseen. Monesti nämä eivät palvele asiakkaan kokonaisvaltaista etua, vaan käy myös niin, että samasta asiasta joudutaan hankkimaan erilaisia lausuntoja riippuen käyttötarkoituksesta.

Nostan vielä tähän lopuksi, arvoisa puhemies, esiin ehdotuksen: Sain yhteydenoton äidiltä, joka kertoi, että hänen kehitysvammainen lapsensa on uuteen koulutuspaikkaan siirtyessään joutunut useita kertoja hakemaan lääkärin vastaanotolta lausunnon siitä, että tämä lapsi on edelleenkin kehitysvammainen. Paitsi että tällainen vie terveydenhuollon ammattilaisten työaika, se myös rasittaa nuorta itseään ja vanhempia. Se todellakin kuormittaa aivan turhaan terveyspalveluja.

Kannustan ministeriä ja hallitusta edelleen jatkamaan tällä polulla, että edistetään ammattihenkilökunnan mahdollisuuksia kohdentaa työaika juuri sinne, missä sitä tarvitaan, ja vähennetään erilaisten lausuntojen, kirjausten ja todistusten määrää. Siinä mielessä tämä on mielestäni kannatettava ehdotus.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

15.14 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Ihan aluksi haluan todeta, että edustajat Hänninen ja Räsänen ovat puhuneet monia tärkeitä tähän liittyviä näkökulmia, joista olen pitkälti yhtä mieltä.

Tämä koko aihepiiri on sellainen, jonka kanssa tuolla perusterveydenhuollossa on painittu ainakin 30 vuotta. Aikanaan olin itse Porin terveyskeskuksen johtaja vuodesta 87 vuoteen 94. Siihen aikaan ajoittui vaikea lääkärivaje mutta myös vaihe, jolloin saimme kaikki lääkärivirat täyteen omalääkärimallin luomisella. Varsinkin siinä vaiheessa, kun oli vajetta lääkäreistä, teimme paikallisen yksityissektorin kanssa yhteistyötä sillä tavalla, että tietyistä asioista ajattelimme itse siellä terveyskeskuksen puolella, että ne sopivat paremmin sinne yksityiselle terveydenhuollolle, mutta ne olivat lähinnä sellaisia asioita, joissa löytyi usein maksajaksi esimerkiksi paikallinen suurteollisuuden sairaskassa tai vakuutusyhtiö tai joku muu. Emme lähteneet kategorisesti siitä, että joku tietty toiminto, esimerkiksi ajoterveyden arviointi ja siihen liittyvä todistuksen laadinta, olisivat asioita, jotka voitaisiin ihan hallinnollisella päätöksellä siirtää pois sieltä julkisen vallan piiristä.

Itse mietinkin, että kyllä tähän itse perusongelmaan — eli siihen, että lääkärit joutuvat tällä hetkellä tekemään työssään aivan liikaa sellaista erilaista byrokratiaa, sitä on niin monenlaista terveydenhuoltoon hiipinyt viime vuosikymmenien aikana — on hyvä hakea ratkaisuja, ihan niin kuin edellä olevat puhujatkin ovat todenneet ja mistä tämä koko hallituksen esityskin on lähtenyt. Mutta mitä muita vaihtoehtoja siinä voisi olla? Onko ylipäättään ajoterveyden arviointi ja sen todistaminen sellaisia, etteikö voisi joku muu terveydenhuollon ammattihenkilö suorittaa sitä tarkastusta ja jopa sitten omalla nimellään vakuuttaa, että asiat ovat kunnossa.

Mikä tässä muutoksessa on pienituloisten eläkeläisten asema, koska enemmänhän nämä liittyvät ikään kuitenkin tällä hetkellä, ja meillä on suuri joukko hyvin pienituloisia eläkeläisiä. Edustaja Räsänen pohtikin tässä sitä, mikä tässä tulee yksityissektorilla, että kun heille nyt annetaan täysi monopoli näissä todistuksissa, niin mikä tulee olemaan sen vaikutus siihen hintakehitykseen. Se voi olla tietysti kilpailua lisääväkin, mutta voi olla myös, että hinnat nousevat.

Sitten täytyy muistaa, että eihän tässä nyt oikeasti ole kysymys vain jonkun paperilapun tekemisestä, vaan tämä on osa liikenneturvallisuutta. Meillä on kysymys nimenomaan siis ajoterveyden ja siihen liittyvän kyvyn arvioimisesta, ja silloin on erittäin suuri etu, jos se todistus laaditaan sellaisessa paikassa, jossa potilas tunnetaan aikaisemminkin. Paras malli on tietenkin se oma lääkäri, joka on esimerkiksi hoitanut pitkään ja tuntee sairaudet ja siinä olevat riskitekijät. Se, että menee ihan vieraaseen yksikköön ja siellä nopeasti haastatellen kysellään asioita ja tehdään pinnallinen terveystarkastus: silloinhan tulee muodollisesti tämä todistus tehdyksi, mutta eihän se ole tämän asian vaikuttavuuden kannalta tärkein asia. Eli kyllähän tässäkin on tietty viisaus takana, miksi me haluamme turvata ajoturvalisuutta sillä tavalla, että tällaisia tarkastuksia vuosittain tehdään.

Mutta sitten siirryn tähän asiaan, joka on minusta kaikkein huolestuttavin tässä. Kaikki tämä edellä sanottu tietyllä tavallahan kumotaan sillä, että tämä on budjettilaki, joka liittyy talousarvioon, ja tämän lain avulla on tarkoitus viedä se laskennallinen osuus, se viisi miljoonaa euroa, pois hyvinvointialueiden budjeteista. Eli kun täällä nyt on pohdittu juuri sitä, että nyt sitten lääkäreille jää enemmän aikaa tehdä muuta työtä, niin tässä otetaan laskennallisesti pois hyvinvointialueelta sellainen raha, joka vastaa juuri sitä työmäärää, mikä tähän kyseiseen tarkoitukseen on tehty. Edustaja Hänninen sanoi 50 lääkäriä, 22 hoitohenkilöstöön kuuluvaa, ja tähän jaetaan sitten kaikkien hyvinvointialueiden kesken niiden

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

valtionosuuksien suhteessa. Esimerkiksi silloin seuraa se tilanne, että kun jossakin Keski-Pohjanmaalla tai Etelä-Savossa on hyvin vähän yksityissektorin palveluja käytössä ja sitten toisaalta vaikka Länsi-Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa on hyvin paljon yksityissektorin palveluja käytössä, niin kummaltakin näiltä mainituilta alueilta otetaan rahaa pois siinä suhteessa, mikä näiden alueiden osuus siitä koko valtion 25 miljardin kokonaisuudesta on.

Eli tämän on siis säästölaki. Ei tämä ole toiminnan tehostamislaki vaan budjettilaki, säästölaki, jossa nyt sitten käytetään sinänsä tällaista järkevää perustetta. Tämän olisi varmasti täysin alueillakin erittäin hyväksytty ajatus, jos sitä rahaa ei otettaisiin pois. Silloinhan niillä lääkäreillä ja hoitajilla vapautuisi aikaa tehdä siellä niitä tärkeitä potilastöitä, mutta nyt samassa suhteessa, kuin mitä tähän on käytetty aikaa, viedään resursseja pois. Se on tämän lain, lakiesityksen, huono puoli.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

15.20 Pinja Perholehto sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Ja kiitos kansanedustajille erinomaisista puheenvuoroista tässä keskustelussa. Poikkeuksellisesti kuuntelin osan niistä myös tuolta lehteriltä, mikä oli itse asiassa ihan mielenkiintoista.

Mutta itse asiaan. Jatkan oikeastaan siitä, mihin edustaja Lindén edellisessä puheenvuorossaan jäi, nimittäin itsessään normien purku silloin, kun ei välttämättä saada niillä normeilla aikaan jotain erityistä hyvää, voi olla ihan hieno asia, mutta tässä hallituksen esityksessä on noin peruslogiikaltaan sama ongelma kuin esimerkiksi asiakasmaksujen nostamisessa. Eli sanotaan, että annetaan alueelle tilaa tehdä parempaa toimintaa, annetaan sinne tilaa kehittää tekemistä, mutta samaan aikaan viedään rahaa siihen käyttöön pois. Tarkoitetaan siis esimerkiksi sitä, että kun korotetaan asiakasmaksujen enimmäismääriä, viedään yhtä paljon pois rahaa sieltä alueelta, niin ei siellä alueella tehdä yhtään sen parempaa palvelua, ei siellä ole enempää ihmisiä tuottamassa palveluita, ja sama on tässä. Eli vaikka siellä, kuten edustaja Lindén kuvasi, voitaisiin jatkossa olla tekemättä niitä ajokorttiin liittyviä tarkastuksia, niin rahaa kuitenkin ei jää alueelle käyttöön.

Vielä tästä normien purusta. Juuri viikonloppuna Hyvinkäällä tapasin kuntalaisia, ja he kyllä kovasti itsessään tähän tärkeään asiaan kiinnittivät huomiota. Nimittäin jos esimerkiksi henkilöllä on pitkäaikaissairaus, niin hän saattaa joutua käymään kuitenkin siellä vastaanotolla toistuvia kertoja, vaikka siihen samaan sairauteen olisi lääkitystä useamman kymmentä vuotta syönyt eikä siihen lääkitykseen itsessään liity seurantaa. Ja ehkä tämän tyyppinen normien purku on se, jota siellä hyvinvointialueilla voidaan tehdä ja siellä kannattaa tehdä. Mutta ongelmana jälleen kerran on, että niin kauan kuin hyvinvointialueille ei anneta työrauhaa, sinne ei anneta aidosti tilaa pohtia, mikä on sen kunkin alueen omista lähtökohdista järkevin tapa tehostaa toimintaa, niin ei siellä saada myöskään niitä hyviä, uusia ratkaisuja aikaiseksi.

Toivon, että jälleen kerran hallitus pohtisi vielä, jos olisi mahdollista hieman edes maltillistaa näitä uudistuksia, oikeastaan heikennyksiä, peruuttaa hieman siinä tahdissa, jolla hyvinvointialueilta rahoitusta viedään. Nimittäin meillä on varmasti — toivottavasti — yhteinen tavoite siitä, että palvelut ihmisille paranevat ja henkilöstön olot paranevat, mutta tällä tavalla sitä hyvää tulosta ja hyvää yhteistä tavoitettakaan ei varmasti tulla valitettavasti saavuttamaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

15.23 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä terveydenhuoltolain muutos, jota parhaillaan käsitellään, on minun mielestäni tämän ajan lapsi. Juttuhan on niin, että nyt kun näitä lakipykäläiä muutetaan niin, että ajokorttia välttämättä tarvitseva maaseudulla asuva ihminen ei sitä terveyskeskuksesta enää saa, niin sehän johtaa erittäin suureen eriarvoistamistilanteeseen. [Aki Lindén: Nimenomaan!] Nyt maaseudun ihmisiä ajetaan kylmästi tilanteeseen, kun siellä ei ole yksityislääkäreitä, ei varmasti ole. Se on valtava poikkeus, että sieltä paikkakunnalta löytyisi yksityislääkäri. Ei varmasti ole.

Toinen asia: Sitten kun terveyskeskukseen ei enää pääse, tämä vanhempi ihminen joutuu ajamaan pitkän matkan saadakseen sen yksityislääkärin palvelun. Kun tällainen laki säädetään, on aivan varmaa, että yksityinen lääkäri osaa hinnoitella sen, kun muuta vaihtoehtoa ei ole. Se on aivan sama kuin se, että minä menisin ostamaan kumikenkiä ja Pohjois-Karjalassa olisi vain yksi kauppa, mistä minä ne kengät saan — kyllä se kauppias osaa sen hinnan laittaa mieleisekseen. En ole kateellinen kauppiaille, mutta tämä on realismia.

Ja toinen asia: Kun nyt kerran hyvinvointialueiden asioista puhutaan, niin sanon vielä sen verran, arvoisa puhemies, tähän asiaan liittyen, että kun olen seurannut sivusta — en ole hyvinvointialueen päätöksenteossa millään lailla mukana muuta kun äänestäjänä — niin jos me jatkamme tällä hallinnon kasvattamisella jatkuvasti, nyt muka puramme tässä hallintoa, niin meidän suuri ongelma on siinä, että koko hyvinvointialue on miehitetty valtavalla hallinnolla. Tässä maassa ei ole yhtään kannattavaa työpaikkaa sillä keinoin tehty, että Suomen elintaso nousisi hallintoa lisäämällä. Tätä maata vaivaa valtava pöhö, jossa meillä on kaikilla aloilla kohta niin paljon hallintoa, että siellä on yksi työntekijä, jota 23 pomoa vahtii, sitä, tekeekö se yleensä mitään.

Eihän näin voi jatkaa. Ei tätä lakia minun voimin pysty pysäyttämään, mutta kyllä tässä maaseudun ihmisiä lyödään taas kuule halolla päähän ihan komeasti, niin että heiltä menevät ne viimeisetkin rahat turhaan kulkemiseen. Ihmiset ovat eriarvoisia, vaikka olevinaan täällä puhutaan, että kannatamme tasa-arvoista hallintoa.

Toivon, arvoisa puhemies, että näihin kiinnitetään huomiota. Hallintoa on purettava kautta linjan, ei koske terveydenhuoltoa kaikissa asioissa. Tällaista toivon, mutta en nyt ehkä usko, että tämä hallitus sen tekee. Mutta olkoot nämä sanat sitten seuraavalle hallitukselle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Annan nyt ministerille vastauspuheenvuoron, noin neljä minuuttia.

15.25 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Kiitos, arvoisa puhemies! Lausunnot ja todistukset toden totta työllistävät meidän lääkäreitä, useita eri erikoisalan lääkäreitä, kohtuuttomasti. Hallitusohjelmassa olemme asettaneet tavoitteeksi, että niitten määrää tulee vähentää ja sitä taakkaa tulee purkaa, jotta meidän lääkärit saavat keskittyä siihen potilastyöhön. Tämä, minkä tuon, on ensimmäinen esitys, millä halutaan tätä todistuslausuntoa purkaa, mutta on osa isompaa uudistusta ja normienpurkutalkoita, mistä koko ajan ministeriössä käydään keskustelua. Meillä on hukkatyöryhmä, me haemme koko ajan sellaisia toimintatapoja, mistä voidaan luopua ja mitkä jättäisivät enemmän aikaa hoitajille ja lääkäreille keskittyä siihen heidän varsinaiseen hoitotyöhönsä. Tämä on erittäin tarpeellis-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

ta tässä vaiheessa ja tässä henkilöstöpulassa, ja uskon, että se auttaisi myöskin työviihtyvyydessä ja parantaisi siten sitoutumista työyhteisöön.

Kuten edustaja Lindén sanoi, tästä on keskusteltu kymmeniä vuosia. No nyt tämä keskustelu, mitä on käyty kymmeniä vuosia, on rantautunut meidän hallitusohjelmaan, ja tässä on nyt sitten tulos. Ajoterveyden arviointi erikoissairaanhoidossa, silloin kun asiakas on säännöllisessä seurannassa, jätetään tietysti hyvinvointialueille. Kyse on liikenneturvallisuudesta, ihan kuten edustaja Lindén sanoi. Sen verran korjaan, että tämä säästötavoite on 3,2 miljoonaa euroa. Se on tarkentunut siitä alkuperäisestä, eli emme saaneet sitä 5:tä miljoonaa kokoon.

Mutta jos puhutaan tästä rahoituslaista, niin kuin yleensä, niin se tyytymättömyys johtuu siitä, että kun velvoitteita vähennetään hyvinvointialueilla tai lakisääteisiä maksuja korotetaan, niin samalla myöskin vähennetään hyvinvointialueiden rahoitusta. Se liittyy siihen rahoituslakiin, muistaakseni 9 §:ään, missä siitä säädetään. Rahoituslain tarkoitushan siis on se ja siinä säädetään siitä, että mikäli hyvinvointialueille annetaan uusia tehtäviä, lisää tehtäviä, niin rahoitusta pitää nostaa samassa suhteessa. Mutta se toimii myöskin toisinpäin: silloin kun tehdään norminpurkua, niin silloin voidaan sitä hyvinvointialueiden rahoitusta vähentää. Toisella kädellä kuitenkin annamme koko ajan lisää rahaa hyvinvointialueille. Sekin liittyy tähän rahoituslakiin ja siihen, millä tavalla tämä rahoitus lasketaan ja ennen kaikkea siihen hoidon tarpeen arviointiin hyvinvointialueilla.

Mutta on totta, että tätä pitää seurata. Edustaja Hoskonen on ihan oikeassa siitä, että harvaan asutuilla seuduilla ei todennäköisesti ole yksityisiä lääkäriasemia, mistä tämän todistuksen voisi saada. Oletan nyt kuitenkin, että sieltäkin ainakin välillä aina käydään isomalla paikkakunnalla, missä tällainen mahdollisuus on. Mutta ihan totta, kyllä tätä ehdottomasti pitää seurata, ja toivottavasti valiokunta kirjaa, ja varmaan kirjaakin, sen myöskin mietintöönsä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.29.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 21.04.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Lindén.

21.04 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä asia tuli aiemmin jo aika perusteellisesti käsiteltyä, mutta halusin tähän vielä lopuksi ensinnäkin omaan puheenvuorooni korjauksen. Sanoin omassa puheenvuorossani, että tällä perusteella vähennetään hyvinvointialueiden menoja viidellä miljoonalla eurolla. Sehän oli se, mikä oli hallitusohjelmassa. Mutta kuten tästä esittelystä käy ilmi, niin kun on tarkemmin tutkittu tätä eli huomioitu myös ajokorttitodistuksesta saatavat maksut, niin se vähennys onkin sitten kolme miljoonaa euroa. Jotta ei jäisi epäselvyyttä, niin halusin tämän todeta.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Mutta olennaista on se, että kun siis tehdään tällaista toimintojen eräänlaista rationointia eli vähennetään lääkäreiden ja muun henkilökunnan todistusten kirjoittamista — niin kuin sanonta kuuluu — niin vastaavasti sitten vähennetään niitä menoja, jolloin se ei näiltä osin helpota sitä työpainetta siellä perusterveydenhuollossa.

Korostaisin myös sitä, mikä tuli muissakin puheenvuoroissa kuin omassa puheenvuorossani, muun muassa edustaja Päivi Räsänen puheenvuorossa, että kyllähän meidän täytyy siitä huolehtia, että jos jollakin on pitkäaikainen hoitosuhde terveyskeskukseen — on iäkäs, monisairas henkilö, hänen terveydentilansa tunnetaan — niin täytyyhän hänen saada jatkossakin se ajoterveyden tarkastus ja siihen liittyvä todistus sieltä perusterveydenhuollosta terveyskeskuksesta. Samoin kuin täytyy huomioda myös ihmisten taloudelliset mahdollisuudet. Meillä on hyvin paljon iäkästä väestöä, jolla on hyvin pienet tulot, ja tällainen todistus voi sitten yksityissektorilla olla hyvinkin kallis.

Eli tätä uudistusta tai muutosta ei nyt saisi tulkita niin, että aivan totaalisesti hyvinvointialueilla vain päätetään, että tällaisia todistuksia ei enää kirjoiteta. Itsekin tässä huomaan, että puhun helposti niin, että ”todistus ja sen kirjoittaminen”. Oikeastihan tässä on [Puhemies koputtaa] kysymys liikenneturvallisuudesta. Meidän tulee tutkia ikääntyneiden ihmisten ja muidenkin, joilla on pitkäaikaissairauksia, [Puhemies koputtaa] terveyttä ja selvittää, ovatko he kyvykkäitä ja riittävän toimintakykyisiä liikenteeseen. Tästähän tässä on viime kädessä kysymys eikä vain [Puhemies koputtaa] jostakin paperien saamisesta. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

21.06 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Lähtökohtaisesti olen myös sitä mieltä, että joitakin lausuntojen kirjoittamisia voisi purkaa joiltain osin, mutta en ole varma, onko tämä esitys nyt juuri se tapa. Tämä lakiehdotus vaikuttaa erityisesti pienituloisiin ikäihmisiin, joilta vaaditaan ajoterveydestä lääkärinlausuntoa ajokorttilaissa säädetyn aikavälein. Kustannukset voivat siksikin olla korkeammat, että suuri osa ikään perustuvista lausunnoista vaaditaan laajennettuina lääkärinlausuntoina ja näiden kustannukset ovat korkeammat.

Lausuntopalautteesta haluaisin nostaa sen, että eduskunnan apulaisoikeusasiamies toteasi, että esitysluonnokseen sisältyvää ehdotusta oli tarkasteltava julkisen hallintotehtävän siirtona viranomaiselta yksityiselle ja että luonnos perustui ratkaisevalla tavalla perustuslain 124 §:n säännöksen virheelliseen tulkintaan. Lisäksi apulaisoikeusasiamies piti puutteellisenä sitä, ettei esityksen vaikutusta toimeentulotukimenojen kasvuun ollut arvioitu. Oikeusministeriön mukaan esitysluonnosta tuli jatkovalmistelussa muuttaa vastaamaan perustuslain 124 §:n vaatimuksia.

Se on minusta tässä erikoista, että jos olen nyt oikein ymmärtänyt, tämä esitys menee sinne sosiaali- ja terveysvaliokuntaan — en ole aivan varma, olenko oikein ymmärtänyt — mutta sitten tämä edellinen, hyvin merkittävä hallituksen esitys nyt sitten ei olisi menossa sosiaali- ja terveysvaliokuntaan. Tätä hieman nyt tässäkin kohdassa ihmettelen.

Sitten haluan vielä sanoa sen, minkä itse asiassa edustaja Lindénkin tuossa nosti esille, että tässähän nyt viedään tähän varattu rahasumma pois hyvinvointialueiden budjeteista, eli kuten hän mainitsi jo aikaisemmin, tässähän ei siis vapaudu yhtään lisää resurssia hyvinvointialueille.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opintotukilain ja yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 160/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Bergqvist, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.29 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist (esittelypuheenvuoro):

Ärade talman! Genom flytten av studerande från det allmänna bostadsstödet till studiestödets bostadstillägg genomför regeringen sitt regeringsprogram och de beslut som baserar sig på det. Enligt regeringsprogrammet ska en modell framtas som alternativ till det allmänna bostadsbidraget. Modellen ska uppmuntra till samboende och vara ekonomiskt attraktiv.

Den här regeringens uppgift är att anpassa ekonomin. Det är inga lätta beslut, men beslut som likväl måste fattas. I samband med vårens så kallade ramria fattade regeringen beslutet att återinföra studerandena till studiestödets bostadstillägg från och med den 1 augusti 2025. Sparmålet för reformen är 57 miljoner euro fram till år 2028. De ekonomiska aspekterna har en betydelse, men bakom reformen finns också behovet att ta fram en modell som bättre tar studerandenas särställning i beaktande.

Arvoisa puhemies! Esityksessä esitetään muutettavaksi opintotukilakia ja yleisestä asumistuesta annettua lakia. Esityksen mukaan asumislisään olisivat oikeutettuja opiskelijat, jotka asuvat vuokra- tai asumisoikeusasunnossa. Asumislisän määrä olisi esityksen mukaan enintään 80 prosenttia kuukausittaisista ja kuntaryhmittäin määräytyvistä enimmäisasumismenoista. Kuntaryhmäkohtaisia enimmäisasumismenorajoja olisi kolme. Vanhemmalta vuokratusta tai vanhemman omistamassa asunnossa asuvilla asumislisän määrä olisi enintään 83 euroa kuukaudessa. Kiinteän euromääräisen opintotuen asumislisän määrään ei tässä esityksessä ehdoteta muutoksia.

Esitys liittyy valtion vuoden 2025 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Muutos lisää momentin opintoraha- ja asumislisämenoja. Lisäksi arvioidaan toimeentulotukimenojen kasvavan vuositasolla noin kuusi miljoonaa euroa. Opintotuen asumislisän toimeenpano on yksinkertaisempaa kuin yleisen asumistuen, mistä aiheu-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

tuu vastaavasti myös menosäästöjä Kansaneläkelaitokselle. Lakimuutokset tulisivat voimaan ensi vuoden syyslukukauden alusta.

Arvoisa puhemies! Näiden linjausten taustalla olivat merkittävästi oletettuja suuremmat opiskelijoiden asumistukimenot, tieto asumistuen ehtojen tiukentamisesta sekä opiskelijoilta tullut palaute erityisesti koko ruokakunnan tulojen vaikutuksesta opintotuen piirissä olevan opiskelijan asumistukeen. Esille on myös noussut huoli nuorten yksin asumisen aiheuttamasta kasvavasta yksinäisyydestä.

Jatkossa opintotuen piirissä olevan opiskelijan asumisen tuki määräytyisi yksilöllisesti osana opintotukea. Rahallisen tuen painopiste siirtyisi siten opiskelijan ensisijaisen tukijärjestelmän puolelle. Opintotuen, mukaan lukien asumislisän, saamisen edellytyksenä olisi opiskelu ja opintojen edistyminen, ja tuen määrään vaikuttaisivat vain opiskelijan omat tulot. Opintotuen tuloajat ovat asumistuen tuloajoina korkeammat, mikä mahdollistaisi myös paremmin opiskelun ja työnteon yhdistämisen.

Aiemmin käytössä oli enimmäisasumismenorajaan perustuva asumislisä. Siihen ei enää palattaisi. Ehdotetussa mallissa on otettu huomioon se, että asumistukimenoissa on alueellisia eroja, ja asumisen tuki voisi siten jatkossakin vaihdella asumispaikkakunnan mukaan, kuten se vaihtelee asumistuessaakin. Lasta huoltavat opiskelijat jäisivät edelleen yleisen asumistuen piiriin.

Opiskelija voisi saada toimeentulotukea ja asumistukea opintotuen maksamisen päätyttyä samoin edellytyksin kuin muutkin pienituloiset, taloudellisen tuen tarpeessa olevat saavat.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen valmistelussa on hyödynnetty taustaselvityksiä. Opetus- ja kulttuuriministeriö teetti opiskelijoiden asumistukisiirrosta Valtion taloudellisella tutkimuskeskuksella tutkimuksen, jotta saataisiin parempi kokonaiskäsitys asumistukisiirron vaikutuksista sekä tietoa myös asumislisän palauttamisen mahdollisista vaikutuksista. Tutkimus antaakin viitteitä siitä, että asumislisän siirtyminen voisi lisätä niin kutsutussa kimpasunnossa ja puolison kanssa asumista sekä lisätä myöskin opiskelijoiden opintosuorituksia.

Ärade talman! Jag har talat mycket med studerande om den här reformen och jag förstår den oro som finns på fältet. Samtidigt har nuvarande modell visat sig vara dåligt anpassad för studerande till exempel vad gäller hushållstänket. Modellen vi nu föreslår tar studerandenas situation i beaktande på ett annat sätt och stödformen utgår ifrån individen, alltså den studerande.

Arvoisa puhemies! Yhteenvetona voi todeta, että esitetty muutos vähentää asumisen tukemisen menoja, kohdentaa tukea opiskeluajalle ja mahdollistaa aiempaa enemmän tukea täydentäviä työtuloja. Opiskelijan on jatkossa helpompi suunnitella ja ennustaa toimeentuloaan, kun tuen saamiseen vaikuttavat vain opiskelijan omia tuloja koskevat opintotuen tuloajat.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

15.36 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Yksi hallituksen kovimmista leikkauskohteista on ollut asumistuki. Jo nyt näemme uutisia, kuinka häätöjen määrä on lähtenyt merkittävästi kasvuun. Täällä Helsingissä häätöjen määrät ovat kasvaneet 24 prosent-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

tia viime vuodesta ja kotikaupungissani Turussa jopa 35 prosentilla Ylen uutisten mukaan. Yhä harvemmallalla pienituloisella on varaa asua erityisesti kasvukeskuksissa.

Nyt hallitus on käsiteltävänä olevalla esityksellään heikentämässä entisestään opiskelijoiden tukea asumiseen palauttamalla opiskelijat omalle erilliselle opintotuen asumislisälle, joka on merkittävästi yleistä asumistukea alhaisempi ja sidottu opintosuorituksiin. Opiskelijoiden siirto opintotuen asumislisälle voi leikata opiskelijan vuosituloja jopa 1 435 euroa.

Kun otetaan huomioon opintorahan indeksijäädytys, noin 32 euroa kuussa, ja opintolainan lainatakauksen nostosta aiheutuvat korkokulut, samoin noin 32 euroa kuussa, yksin asuvan opiskelijan tulot voivat laskea vuositasolla jopa 2 065 euroa. Jos opintotuen asumislisän piiriin siirtyvien yli 200 000 opiskelijan asumiskustannukset pysyisivät nykytasolla, asumisen tuki pienenesi noin 156 000 opiskelijalla. Asumisen tuen poistuminen tai pienentyminen olisi vähintään 300 euroa vuodessa 140 000 opiskelijalla eli 70 prosentilla asumislisän saajista. 100 000 opiskelijan asumisen tuki pienenesi yli 700 euroa vuodessa, mikä on 50 prosenttia asumislisän saajista.

Viime vuonna julkaistussa sosiaali- ja terveysministeriön vaikutusarvioinnissa opiskelijat tunnistettiin yhdeksi raskaimpien leikkausten kohteeksi joutuvista ihmisryhmistä. Tässä vaikutusarvioinnissa ei edes vielä ole huomioitu tätä keväällä päätettyä opiskelijoiden siirtoa takaisin opintotuen asumislisälle, eli tämä ei todella ollut tuossa arvioinnissa vielä mukana.

Puhemies! Koska opintotuen asumislisän myöntäminen opintorahan tavoin perustuu opintosuorituksiin, jää valtava määrä opiskelijoita ilman asumistukea kesällä. Jos opiskelija ei pysty tekemään opintoja kesällä tai onnistuu saamaan kesätyötä, jää opiskelijalle ainoaksi vaihtoehdoksi hakea toimeentulotukea. Opintolaina, oli opiskelija sitten nostanut sitä tai ei, huomioidaan kuitenkin tulona toimeentulotukea hakiessa, vaikka opiskelija ei pystyisi kesällä edistämään opintojaan. Tämä syventää opiskelijan velkakuoppaa.

Lisäksi samalla kun nuorten mielenterveysongelmat ovat yleisempiä kuin koskaan, lisää hallitus opiskelijoiden huolia ja taakkaa heikentämällä toimeentuloa sekä lisäämällä velkaantumista ja työntekoa. Tämä hallituksen uudistus myös tekee opiskelijan palautumisen kesällä lähes mahdottomaksi. Eikö hallituksen mielestä opiskelija ole oikeutettu minikäänlaiseen lomaan ja palautumiseen? Opiskelijoiden jaksamista ja opintojen etenemistä tulee myös heikentämään kasvava työnteko opintojen ohella. Hyvinvoiva ja levännyt opiskelija menestyy ja etenee opinnoissa kuitenkin parhaiten.

Asumistuen heikentyessä entisestään opiskelijoiden ainoaksi vaihtoehdoksi tulee jäämään työntöön tai velkaantumisen lisääminen. Talouden heikko tilanne ja kasvava työttömyys tulevat varmasti vaikuttamaan myös opiskelijoiden mahdollisuuksiin päästä töihin tai lisätä työtuntejaan, joten monelle jää ainoaksi vaihtoehdoksi lisävelkaantuminen. Velkaantuneen valtiontalouden jättämisestä nuorille huolissaan oleva hallitus ei kuitenkaan tunnu olevan huolissaan meidän nuorten velkaantumisesta vaan tietoisesti lisää sitä.

Puhemies! Edullisemman vuokratason asuntoon muuttaminen ei tule olemaan läheskään kaikille mahdollista edullisten opiskelija-asuntojen puutteen vuoksi. Viime vuosina merkittävä määrä niin sanotuista soluasunnoista on muutettu yksiöiksi, ja edullisista asunnoista on pulaa jo valmiiksi kasvukeskuksissa. Loppukesästä tänä vuonna saimme jo lukea uutisia Lappeenrannasta, jossa opiskelijoille jouduttiin järjestämään tilapäismajoitusta yli 700 opiskelijan odottaessa asuntoa. Samalla hallitus on käytännössä ajamassa alas erityisryhmien asuntojen investointiavustuksia leikkaamalla ensin tämän vuoden avustuksen

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

puoleen viime vuoden tasolta, 120 miljoonasta eurosta 63 miljoonaan euroon, ja ensi vuonna vain 15 miljoonaan euroon. Investointiavustus on auttanut pitämään opiskelija-asuntojen vuokrat kohtuullisina. Leikkaus tulee jäädyttämään opiskelija-asuntohankkeita useiksi vuosiksi, sillä 15 miljoonan myöntövaltuus riittää hädin tuskin vammaisten ja asunnottomien hankkeisiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hiltunen, olkaa hyvä.

15.41 Pia Hiltunen sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opintotukilakia ja yleisestä asumistuesta annettua lakia. Kyseisten esitysten mukaan asumislisään olisivat oikeutettuja opiskelijat, jotka asuvat vuokra- tai asumisoikeusasunnossa. Hallituksen päätös siirtää opiskelijat pois yleiseltä asumistuelta ja palauttaa heidät opintotuen asumislisälle on suoranainen pettymys. Se on leikkaus opiskelijoiden toimeentuloon. Tämä esitys siirtää noin 208 500 opintotuen saajaa yleisestä asumistuesta asumislisän piiriin. Siirtyminen asumislisän piiriin heikentää opiskelijoiden toimeentuloa merkittävästi.

Arvoisa puhemies! Hallituksen päätösten seurauksena esimerkiksi yksin asuvan opiskelijan etuudet voivat laskea jopa 233 euroa opiskelukuukautta kohden vuonna 2027 verrattuna vuoteen 2023, kun huomioimme asumislisälle siirron lisäksi opintorahan indeksijäädytyksen sekä opintolainan takauksen nostosta aiheutuvat korkokulut.

Opintotuen asumislisä on sidoksissa opintosuorituksiin, kun taas yleinen asumistuki on ollut ympärivuotinen. Opiskelijoiden siirto opintotuen asumislisälle leikkaa vuosittain opiskelijoiden tuloista näin ollen jopa 2 065 euroa. Jos opiskelija ei myöskään saa töitä tai pysty opiskelemaan, ainoa vaihtoehto opiskelijalla on hakea perustoimeentulotukea. Kuitenkin opintolaina, nostettu tai nostamaton, huomioidaan tulona toimeentulotukea hakies, vaikka opiskelija ei pystyisi kesällä edistämään opintojaan. Tämä siis syventää opiskelijan velkakuoppaa entisestään.

Asiantuntija-arvioiden mukaan valmistuvan korkeakouluopiskelijan velka on keskimäärin 40 000 euroa. Arvoisa puhemies, se on paljon. Sellaisessa tilanteessa tulevaisuuden suunnittelu on talouden kannalta haastavaa, eikä sitä kannattaisi sivuuttaa myöskään perheellistymisestä keskusteltaessa. On myös huomioitava, että uudistuksen seurauksena asumistuen tason aleneminen kohdistuu erityisen rankasti opiskelijoihin, jotka asuvat suurissa kaupungeissa, joissa vuokrataso on korkea. Esimerkiksi Helsingissä asuvalle opiskelijalle se voi tarkoittaa jopa 44 prosentin leikkausta. Tämä on tosissaan valtava isku opiskelijan jo nyt pienelle toimeentulolle.

Arvoisa puhemies! Erityisen ongelmalliseksi tämä esitys muodostuu kesäkuukausien osalta, jolloin asumislisää ei tosiaan tämän hallituksen lakiesityksen seurauksena maksettaisi. Opiskelijoille kesäaika on jo entuudestaan haastavaa, koska silloin opiskelijoilla ei ole varmuutta kesätöistä tai muista tuloista.

Opiskelijajärjestöt ovat tuoneet esille myös kohtuuhintaisten asuntojen niukkuuden, mikä on keskeinen tekijä suurissa kaupungeissa. Jos opiskelijoilta odotetaan, että he löytävät halvempia asuntoja, tämä vaatisi hallitukselta samanaikaisesti aktiivisia toimenpiteitä kohtuuhintaisten asuntojen lisäämiseksi, mikä ei tällä hetkellä näytä olevan kuitenkaan tavoitteena.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Puhemies! Jos todella haluamme, että koulutus on tasa-arvoista ja kaikkien ulottuvilla, meidän tulee huolehtia siitä, että opiskelijoilla on riittävät taloudelliset edellytykset, minkä avulla he voivat keskittyä opintoihinsa täysipainoisesti ja valmistua tavoiteaikataulussa.

Lausunnon antajista suurin osa ei kannattanut esitystä tai esitti sen muuttamista, ja myös SDP vastustaa opiskelijoiden siirtämistä yleisestä asumistuesta opintotuen asumislisän piiriin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

15.45 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Ei ole varmaankaan sellaista viikkoa tai edes päivää, että Suomessa ja tässä salissa me emme olisi huolissamme osaamisesta ja kasvusta. Me tiedämme kaikki, että Suomen koulutustaso ei ole noussut enää viime vuosina vaan on päinvastoin laskenut. Olemme jääneet jälkeen monista verrokkimaista korkeakoulutettujen määrässä. Senkin me tiedämme, että kasvun eväissä nimenomaan korkeakoulutus ja tki-panostukset ovat olleet ja ovat edelleen varmin avaimemme onneen.

Tästä kaikesta voisi helposti päätyä siihen lopputulokseen, että Suomen kannattaa panostaa siihen, että meillä on paljon opiskelijoita ja että opiskelijamme opiskelevat ja valmistuvat ja siirtyvät osaavina työelämään. Valitettavasti tämä ei vaikuta olevan Orpon hallituksen johtopäätös. Hallituksen lääke laskeneeseen koulutusasteeseen on heikentää opiskelijoiden tilannetta ja vaikeuttaa opiskelua ja valmistumista.

Arvoisa puhemies! Tänään käsittelyssä oleva hallituksen esitys heikentäisi opiskelijoiden asumisen tukea merkittävästi. Lasku jo valmiiksi hyvin tiukkaan toimeentuloon olisi 170 euroa. Sen lisäksi, että asumisen leikkaus on merkittävä, sitä rajataan myös ajallisesti siten, että kesällä tukea ei saisi lähtökohtaisesti. Tätä perustellaan sillä, että säästetään valtion menoja. Säästetäänkö nyt ihan oikeasti oikeasta paikasta, kun säästetään tulevaisuuden osaajista? Hallituksen vastaus tähän on, että tämä ei estä kenenkään valmistumista. No, se kertoo vain siitä, että tässä ehkä unohtuu jotkut tosiasiat. On nimittäin fakta, että keskeisiä syitä opintojen viivästymiseen ovat toimeentulon ongelmat sekä esimerkiksi mielenterveyden ongelmat, jotka myös luonnollisesti linkittyvät toisiinsa.

Hallitus perustelee tätä muutosta myös sillä, että te haluatte kannustaa opiskelijoita asumaan halvemmin opiskelija-asunnoissa ja yhteisöasumisessa, mutta opiskelija-asunnoista on huutava pula, eikä sanomalla näin asunnoiksi vain muututa tai pienempää asuntoa omiin tarpeisiin löydy. Tätä pulaa hallitus toisessa ministeriössä koko ajan pahentaa vaikeuttamalla opiskelija-asumisen rakentamista leikkaamalla todella rajusti opiskelija-asuntojen investointiavustuksia niin paljon, että ensi vuonna arvioiden mukaan ei tule käynnistymään tästä syystä yhtäkään opiskelija-asutorakennusta. Lukuisat opiskelija-asuntojen rakennusprojektit ovat olleet jäissä eri puolella Suomea, ja tämä opiskelija-asutopula koskettaakin koko Suomea, kaikkia korkeakoulukaupunkeja.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen politiikka edustaa myös sellaista poukkoilevuutta, jollaista politiikassa ei toivoisi nähtävän. Opiskelijoiden siirto asumistuen piirin tapahtui Sipilän hallituksen kaudella, jolloin kokoomus oli hallituksessa. Tuon päätöksen voimaantulosta on noin seitsemän vuotta, ja nyt te haluatte siirtyä takaisin malliin, jota te olitte muutama vuosi sitten kumoamassa.

Arvoisa puhemies! Jos me haluamme saada koulutustason nousuun, meidän täytyy tukea opiskelijoita, ei heikentää heidän tilannettaan. Tämän nyt esitetyn leikkauksen perumisen lisäksi tarvittaisiin korotus opintorahaan, jotta opiskelu olisi aidosti mahdollista kai-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

kenlaisista taustoista tuleville suomalaisille ja se mahdollistaisi täysipainoisen opiskelun. Opintojen rahoittamisen lainapainotteisuutta pitäisi mielestäni vähentää, ei kasvattaa, kuten nyt hallitus tekee.

Viimeiseksi haluan vielä kysyä ministeriltä ja arvon hallitukselta, että kun te perustelette lainapainotteisuutta opiskelun yksilölle koituville hyödyille, niin kyllähän me kaikki täällä kai tiedämme sen, että kaikkien kohdalla opiskelu ei johda korkeisiin tuloihin, vaikka se voi johtaa kenties moneen hyvään vakituiseen työpaikkaan. Mutta eivät kaikki korkeasti koulutetut, esimerkiksi varhaiskasvatuksen opettajat tai vaikkapa sairaanhoitajat, pääse kiinni niin suurin rahoihin, että olisi luottoa ottaa itselleen kymmenien tuhansien eurojen lainat opiskeluaikana.

Pidänkin surullisena ja Suomen tulevaisuuden kannalta vähän lohduttomana, miten vähän hallitus arvostaa opiskelijoita. Tällä politiikalla heikennetään Suomen kestäväen talouskasvun edellytyksiä, ja se johtaa meidät syvenevän kurjistumisen kierteeseen, jossa osaa-mistaso ei nouse eikä nuorten huoli kuulu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

15.50 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Hallitus aikoo siirtää opiskelijat yleisestä asumistuesta takaisin opintotuen asumislisän piiriin. Tämä on radikaali leikkaus opiskelijoiden toimeentuloon. Hallituksen esityksessäkin sanotaan, että lausunnonantajista suurin osa ei kannattanut esitystä tai esitti sen muuttamista.

Muutos heikentää merkittävästi opiskelijoiden taloudellista tilannetta romuttamalla opiskeluaikaista asumisen tukea. Asumistuen heikentäminen lisää opiskelijoiden työssäkäyntiä, mikä vie aikaa pois opiskelulta. Tämä pidentää opiskeluaikoja, uhkaa lisätä opintojen keskeyttämistä, sekä jo nyt hälyttävän yleinen opiskelijoiden uupuminen vain lisääntyy.

Opiskelijoiden asumisen tuen heikentäminen kasvattaa myös entisestään korkeakouluopiskelijoiden perhetaustan merkitystä ja heikentää koulutusmahdollisuuksien yhdenvertaisuutta. Pienituloisimmista taustoista tulevat kärsivät heikennyksestä eniten, sillä taloudellisten tukiverkkojen merkitys opiskeluaajan talouden turvaamisessa kasvaa. Myös opintolainan ottaminen on erilainen riski erilaisista taloudellisista taustoista tuleville. Hallituksen politiikassa opiskelijoita ohjataan yhä vahvemmin rahoittamaan nyt välttämättömiä elinkustannuksia, kuten asumista, lainalla.

Arvoisa puhemies! Kaksi vaalikautta sitten tehtiin opiskelijoiden toimeentuloon merkittävä uudistus ja muistan sen hyvin, koska olin silloin töissä järjestössä, joka ajaa vuokraisten asioita ja olin mukana Kelan asumistuen asiakasraadissa. Opiskelijathan olivat pitkään toivoneet uudistusta, ja opiskelijajärjestöt kampanjoivat tämän uudistuksen puolesta, ja opiskelijat siirrettiin opiskelijoiden omalta opintotuen asumislisältä yleisen asumistuen piiriin vuonna 2017. Muutos oli hyvin perusteltu opiskelijoiden toimeentulon parantamiseksi. Opiskelijoiden toimeentulo oli ja on surkealla tasolla, mutta näin tilanne tuolloin helppottui.

Muutos oli perusteltu myös yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Opiskelijoiden asumislisähän oli merkittävästi yleistä asumistukea niukempi — miksi juuri opiskelija olisi oikeutettu pienempään asumistuuteen kuin muut? Muutos oli perusteltu lisäksi sosiaaliturvan yhdenmukaistamisen näkökulmasta. Opiskelijoiden kytkeytyminen yleisen asumistuen

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

kautta yleiseen sosiaaliturvajärjestelmään oli tervetullut uudistus yhä edelleen valitettavan sirpaleisessa järjestelmässämme.

Opiskelijoiden siirtäminen asumislisältä yleisen asumistuen piiriin oli siis opiskelijajärjestöjen pitkäaikainen toive, ja tämä muutos mahdollisti monille opiskelijoille asumisen hieman aiempaa tilavammin ja hieman aiempaa rauhallisemmin, mikä helpotti monen opiskelijan opiskelua ja elämää. Soluasunto ei ollut opiskelijoille enää välttämätön pakko-rako. Opiskelijan ei myöskään enää tarvinnut yhtä usein tukeutua viimesijaiseen tukeen eli toimeentulotukeen. Toimeentulotuki ei ole tarkoituksenmukainen tuki opiskelijalle. Jo pelkäästään sen byrokratiasta vapautuminen antoi monelle opiskelijalle enemmän aikaa opiskeluun.

Tämän merkittävän parannuksen opiskelijoiden elämään teki silloisen pääministerin Juha Sipilän hallitus. Päätöstä olivat siis tekemässä nykyiset hallituspuolueet, kokoomus ja perussuomalaiset, siinä hallituksessa. Tässä hetkessä se näyttää uskomattomalta. Nyt te olette nimittäin päättäneet perua oman, kerrankin oikein hyvän päätöksenne. Veivaatte opiskelijoita nyt epätoivoisesti tuelta toiselle säästöjen toivossa. Ei näin pitäisi opiskelijoita kohdella ja heidän tukeaan romuttaa. Olette siirtämässä heidät takaisin opintotuen asumislisän piiriin, ja näin käännätte kelloja taaksepäin.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys, jos se hyväksytään, tulee lisäämään toimeentulotuen tarvetta. Se tulee lisäämään myös opiskelijoiden ylivelkaantumista, ja se tulee lisäämään sosiaaliturvajärjestelmän hajaannusta. Vuonna 2017, kun opiskelijat siirrettiin yleisen asumistuen piiriin, toimeentulotukimenot vähenivät 44 miljoonalla eurolla. Nyt hallitus on arvioinut, että tämän päätöksen perumisesta seuraisi vain noin 6,5 miljoonan euron toimeentulotukimenojen kasvu, joten on aika suuri ero näiden lukujen välillä.

On perusteltua epäillä, kuten opiskelijajärjestöt ovat tuoneet esille, seuraako tästä vevaamisesta sellaisia säästöjä, joita hallitus nyt odottaa. Se, mikä on kuitenkin varmaa, on se, että asumislisälle siirtäminen heikentää opiskelijan toimeentuloa paikkakunnasta riippuen 100:sta melkein 200 euroon kuukaudessa. Tämä heikennys on historiallinen. Ja tämä ei toki ole ainoa leikkaus opiskelijoiden elämään tällä hallituskaudella. Lisäksi mukaan pitää laskea opintorahan indeksin jäädytys ja muutokset opintolainan korkokuluihin, jolloin kokonaispotti kasvaa opiskelijalle pahimmillaan selvästi yli 200 euron tappioksi kuukaudessa.

Arvoisa puhemies! Välitön seuraus hallituksen esityksestä, jos se hyväksytään, on se, että monen opiskelijan on muutettava. Varaa nykyiseen vuokratämppään ei monella sen jälkeen enää ole. Mutta entäs jos asuukin jo kaupungin halvimmassa vuokratämpässä — mihin sitten muuttaa? Mihin hallitus ajattelee, että opiskelijan varat riittävät? Niihin soluasuntoihinko, joita ei enää ole? Soluasuntojen määrä on aiempaan verrattuna minimaalinen, koska aiemmin rakennettuja soluasuntoja muutettiin viime vuosina epäsuosion vuoksi isommiksi asunnoiksi eikä uusia rakennettu. Paluuta vanhaan ei ole, ja hallitus, joka lakauttaa ARAn ja Valtion asuntorahaston, ei selvästikään ole enää kiinnostunut erityisryhmien asuntotuotannosta tai muutoinkaan sosiaalisesta asuntotuotannosta. Mihin nämä opiskelijat siis muuttavat, arvoisa hallitus, tämän teidän muutoksenne jälkeen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja vastauspuheenvuoro, ministeri Bergqvist, noin kolmisen minuuttia.

15.57 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist: Arvoisa puhemies! Kiitos kommenteista näihin asioihin. Muutama kommentti vielä ennen kuin minä menen tähän yleiseen keskusteluun.

Siis se, kun tässä on mainittu monta kertaa nyt, miten paljosta opiskelija jää paitsi, riippuu tietysti tosi paljon siitä, millaisia valintoja opiskelija tekee. Jos hän jää sinne samaan asuntoon, niin toki on näin, että sitten voi olla, että hän menettää. Voi myös olla, että hän saa lisää, koska voi olla, että hän ei tähän asti ole edes saanut mitään. Se perustuu siihen, että mitään ei tapahdu, siihen hänen asumismuotoonsa ei tule muutoksia. Se on yksi asia. Todennäköisesti aika monet tulevat tekemään muutoksia tähän nyt, kun tämä astuu voimaan.

Sitten on myös tämä arvio, mikä SDP:ssä tehtiin aikaisemmin keväällä ja mihin esimerkiksi Eloranta viittasi. Siihen ei ollut laskettu mukaan myöskään lainaosuutta. Ja jos lasketaan se mukaan tähän, niin sitten se ei näytä ihan samalla tavalla.

Edustaja Pitko nosti esiin myös nämä lainat ja sen, miten se suhteutuu siihen, mitä sitten opiskellaan, ja siihen, että sitten kun valmistutaan, niin onko mahdollisuuksia ylittäänsä maksaa takaisin. Tämä on erittäin tärkeä kysymys, ja tämä otetaan mukaan myös siihen kokonaisuudistukseen, mikä tällä hetkellä on jo käynnistetty. Se on käynnissä, ja tammikuussa palataan tähän. Tähän liittyy siis tosi paljon erilaisia asioita liittyen opintotukijärjestelmään, ja niitä käydään sitten tarkemmin läpi.

Mutta syy siihen, minkä takia me tehdään tämä muutos nyt, on tietysti se, että olemme huomanneet, kun on tehty selvityksiä, että asumistukimenot ovat kasvaneet voimakkaasti. Sen takia meidän oli myös pakko tehdä tässä jotain, koska se suunta oli aika iso. Ja järkyttävällä tavalla tämä asumistukimuoto, yleinen asumistukimuoto, opiskelijoille tarkoitti sitä, että yhä enemmän opiskelijoita asuu ja siirtyy omaan asuntoon. Siis he asuvat yksin siellä. Aikaisemmin noin 40 prosenttia opiskelijoista asui yksiosassa, nyt se on jopa yli 60 prosenttia, niin että se muutos on tosi, tosi iso. Tämä yleinen asumistukimuoto sopii aika huonosti monille opiskelijoille — ja tästä on tullut myös tosi paljon palautetta — koska se perustuu siihen ruokakuntamalliin. Se on ongelmallinen, kun puhutaan opiskelijoista. Se tarkoittaa myös sitä, että jos puoliso tai kämppäkaveri käy töissä, niin se toinen ei saa yhtään mitään. Ei voida katsoa, että se olisi tasa-arvoista.

Sitten puhutaan myös tulorajoista. Se on tosi ikävää, koska on pystytty nostamaan opintotukirajoja huomattavasti. Se on erinomainen asia. Mutta jos opiskelija nostaa asumistukea, niin sitten tulee heti semmoinen raja, että se on 780 euroa per kuukausi. Se tarkoittaa sitä, että se raja tulee aika nopeasti vastaan erityisesti kesällä. Se tarkoittaa myös sitä, että valintoja ei ole kauheasti opiskelijoille siinä mielessä. Kesällä esimerkiksi aika monet tekevät sitten sen valinnan, että eivät tee kokopäiväistä työtä vaan vain osa-aikaista. Onhan se vähän hassua, jos meidän järjestelmässä on semmoinen vika, että ei voida tehdä töitä. Siis senhän pitäisi aina olla kannustavaa. Pitäisi aina olla parempi käydä töissä kuin että ei käy töissä. Mutta jos meillä on semmoisia rajoja, mitä tulee vastaan hyvin nopeasti, niin se tarkoittaa sitä, että opiskelijat eivät pysty tekemään töitä. Se tarkoittaa sitä, että ei ole tuloja. Se tarkoittaa sitä, että he joutuvat nostamaan enemmän lainaa sen sijaan, että he pystyisivät olemaan töissä paremmin.

Joten tässä on myös paljon hyviä puolia. Minä ymmärrän, että tämä aiheuttaa huolia monille opiskelijoille, mutta tässä on myös hyviä juttuja. Toivottavasti sitten, kun meillä on myös se kokonaisuudistus tulossa, voidaan tehdä muutoksia esimerkiksi myös siihen, että

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

tällä hetkellä alaikäiset joutuvat nostamaan lainoja sen takia, että pystyvät suorittamaan op-
pivelvollisuutensa. Tämä on myös asia, mitä on sitten syytä muuttaa tulevaisuudessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja nyt keskustelu ja asian kä-
sittely keskeytetään. — Aa, täällä vielä jatkuukin, anteeksi. Sitten vielä jatketaan puhuja-
listaa. — Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

16.03 Pinja Perholehto sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tämän hallituksen vahtivuo-
rolla on alkanut valitettavasti tuntua yhä enemmän siltä, että opiskeluajan pitäisi olla elä-
mänvaiheena jonkinlainen kärsimyksen via dolorosa. Kuitenkaan väheksyvä tai ilkkuva
ilmapiiri opiskelijoiden ympärillä ei ole kunniaksi kenellekään, ei kenellekään meille tässä
salissakaan. Aivan samalla tavalla kuin kaikilla muillakin ihmisillä Suomessa, kuten työt-
tömillä, työntekijöillä ja yrittäjillä, myös opiskelijoilla on oikeus haaveilla paremmasta,
tuoda äänensä kuuluviin ja tehdä omaa edunvalvontaa, jota myös tämän hallituksen esityk-
sen osalta opiskelijat ovat laajasti tehneet. Ajattelen kuitenkin, etteivät säällisen toimeen-
tulon puolesta puhuneet opiskelijat ole mitään kuuta taivaalta vaatineet, vaan ihan minimi-
toimeentulon turvaamista, ja valitettavasti sitä hallituksen esitys siirtää opiskelijat pois
yleiseltä asumistuelta takaisin opintotuen asumislisän piiriin ei ole omiaan tekemään, päin-
vastoin. Etenkin yhdistettynä investointiavustusten leikkauksiin ja jo toteutettuihin sosiaa-
liturvaheikennyksiin tälläkin arvovalinnalla opiskelijoihin kohdistetaan vähintään kaksin-
kertainen isku. Opiskelija-asunto-tilanne on ollut erityisen hankala jo pandemian jäljiltä,
eikä opiskelijoiden taloudellinen tilanne ole sen parempi kuin ennenkään, ja silti hallitus on
päättänyt viedä myös tätä esitystään eteenpäin.

Puhemies! Erityisen huolestuttavana pidän ajatusta siitä, ettei hallitus tunnu itse hah-
mottavan politiikkansa vaikutuksia. Toisaalta se sanoo sitoutuneensa kasvattamaan kor-
keakoulujen aloituspaikkoja, mikä tarkoittaa, että opiskelijoiden määrä tulee kasvamaan
lähivuosina, mutta samalla hallitus laiminlyö opiskelijoiden arjen resurssit ja taloudelliset
turvaverkot. Hallitus sanoo haluavansa opiskelijoiden asuvan enemmän yhteisöllisesti,
siellä kimppekämpissä yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa, mutta samalla leikkaa lähes
nolliin juuri sen erityisryhmien investointiavustuksen, jolla myös näitä opiskelijoiden yhe-
teisöllisen asumisen hankkeita on voitu toteuttaa. Hallitushan on linjannut, että puolet tästä
investointivaltuudesta ja investointiavustuksesta erityisryhmille tulisi käyttää vammaisten
asumiseen. Minä en ole lainkaan eri mieltä siitä, etteikö siihen olisi tarvetta käyttää varoja,
mutta samaan aikaan on hyvä ymmärtää, että kun kohdistetaan vammaisten asumiseen ra-
hoja, niitä ei jää ikäihmisille eikä niitä jää opiskelijoille, eli ei sinne opiskelija-asumisen
hankkeisiin.

Puhemies! Viime vuosina nuorten hyvinvointi ja jaksaminen on ollut yksi keskeisim-
mistä politiikan puheenaiheista. Samalla kaikki varmasti täälläkin tiedämme, että toimeen-
tulon matala taso heikentää juuri heidän mahdollisuuksiaan paitsi voida paremmin myös
keskittyä kokopäiväiseen opiskeluun sekä valmistua ajallaan. Korkeakouluopiskelijoiden
terveystutkimuksen 21 mukaan joka kolmas — siis joka kolmas — korkeakouluopiskelija
kärsii ahdistus- ja masennusoireilusta. Yksi suurimmista syistä tämän trendin takana on ni-
menomaan, jälleen kerran, taloudellinen tilanne, jota opiskelijat pyrkivät kompensoimaan
työntekoa lisäämällä. Hallituksen tavoite on, että vuonna 2030 vähintään 50 prosenttia
nuorista aikuisista suorittaisi korkeakoulututkinnon, ja voin teille luvata, että mikäli opis-
kelijakentältä kuuluu yhä enemmän huolestunutta viestiä siitä, onko heillä taloudellisesti

mahdollisuuksia tai haluavatko opiskelijat ja nuoret ylipäättään asettaa itseään sellaiseen tilanteeseen, jossa kohtuuttomasti oman hyvinvoinnin kustannuksella joutuu tekemään täysipäiväisen opiskelun rinnalla myös täysipäiväisesti työtä, meillä ei varmasti ole niitä nuoria, jotka haluavat tällaisen valinnan tehdä.

Puhemies! Opiskelijoiden asumisen ja toimeentulon heikennykset ovat siis paitsi opiskelijoille itselleen usein äärettömän haitallisia ja kohtuuttomia tilanteita myös aika vaarallisella tavalla koko yhteiskunnan kannattamia koulutuspoliittisia tavoitteita vastaan sotivia heikennyksiä. Aidosti ja oikeasti pelkään kyllä sellaista tulevaisuuskuva, jossa tällä hetkellä harjoitetulla politiikalla ajaututaan tilanteeseen, että työelämään tulee astumaan entistä vähemmän, yhä velkaantuneempia ja yhä uupuneempia vastavalmistuneita osajia, joita nimenomaan tämä yhteiskunta kipeästi tarvitsisi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Virta.

16.08 **Sofia Virta vihr:** Arvoisa puhemies! Ei valitettavasti ole ensimmäinen kerta, kun Orpon hallitus tuo tähän saliin esityksiä, jotka kohdentuvat opiskelijoihin ja jotka ovat leikkauksia opiskelijoilta. Itse pelkään, että Suomi ajautuu näiden leikkausten mutta myös niiden monien muiden lyhytnäköisten leikkausten, vaikkapa lapsiperheiltä, myötä siihen tilanteeseen, että täällä on sitten mahdollisuus opiskella ja korkeasti kouluttautua lähinnä heillä, joiden vanhemmilla on valmiiksi rahaa tukea nuortensa opiskelua — mikä on toki hienoa, mutta koska kaikilla ei ole, niin me olemme olleet maa, joka on halunnut varmistaa, että kenestä tahansa voi tulla mitä tahansa, riippumatta siitä, minkälaiseen perheeseen tai tilanteeseen sattuu syntymään. Hallitus on aikaisemmin jo jäädyttänyt opintotuen indeksit, heikentänyt asumistukea ja leikannut opiskelija-asuntojen rakentamisesta, ja nyt hallitus esittää siirrettäväksi opiskelijat pois yleiseltä asumistuelta, hakien 57 miljoonan euron säästöjä. Se on jälleen leikkaus. Ennemminkin oltaisiin voitu kehittää järjestelmää, jos siinä on ongelmia, niin että se toimii paremmin, mutta on rehellistä myös sanoa, että tämä on yksinkertaisesti leikkaus. Leikkauksiakin tarvitaan, mutta hämmentävää on, miksi ne osuvat järjestelmällisesti samoihin ihmisryhmiin ja samoihin väestöryhmiin.

Opiskelijoilta ja koulutuksesta leikkaaminen on hölmöä myös siinä mielessä, että jos jollakin pieni maa nousee, niin se nousee korkealla osaamisella ja sitä kautta syntyvällä menestymisellä. Mielestäni nämä toimet eivät vie siihen suuntaan — nyt pahimmillaan tehdään joillekin mahdottomaksi opiskeleminen. En ymmärrä, miten yhtälö toimii: jos samaan aikaan heikennetään systemaattisesti opiskelijoiden toimeentuloa ja leikataan investointiavustuksia, joilla on voitu rakentaa niitä kohtuuhintaisia opiskelija-asuntoja, joita ei nytkään ole tarpeeksi, niin mistä löytyvät kaikille opiskelijoille asunnot? En ihan aidosti ole ymmärtänyt sitä vastausta tähän. Ei ole kestävä, että meillä on opiskelijoita tuolla jonnottamassa patjamajoitukseen.

Meidän pitäisi varmistaa, että opiskelun edellytykset ovat kohdillaan, ja kyllä, toiset voivat tehdä ja kykenevät tekemään työtä, ja se on hieno asia. Itse olen tehnyt silloin aikoinani ihan koko-aikaista työtä opintojen ohessa tiettyjen olosuhteiden pakosta, eikä se kyllä ollut kovin kannattavaa olla päivät kiinni opettajaopinnoissa yliopistolla ja yöt valvoa lastensuojelun yövuoroissa. Siitä maksoin myös aika kovan hinnan itse uupumuksen kautta, ja pelkään tämän olevan aika monen nuoren kohtalo tätä menoa. Me emme halua uuvuttaa nuoria ennen kuin he edes pääsevät työelämään. Meillä on myös paljon eri-ikäisiä opiske-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

lijoita, joiden tarvitsee kyetä päivittämään osaamistaan, ja tätä polkua tehdään tällä hetkellä hyvin hankalaksi.

Opiskelijat itse sanovat, että he haluavat hakea ratkaisuja, he haluavat löytää sellaista tietä, he ymmärtävät talouden tasapainotuksen tarpeen ja he haluavat olla osa sitä Suomen menestyksen tarinaa, ja siksi on ehkä sääli, että kun he vaikka täällä Eduskuntatalon edessä käyvät tuomassa terveisiä opiskelijajärjestöjen toimesta, siellä ei kuulemma juuri hallituspuolueiden edustajia ole näkynyt viestiä vastaanottamassa.

Eli vetoan, että hallitus nyt vielä kerran miettisi, löytyisikö niitä säästökohteita kuitenkin jostain muualta. Me olemme niitä esittäneet. Tarttukaa vaikka nyt vihdoinkin niihin ympäristölle ja taloudelle haitallisiin, tuottavuuden kehitystä jarruttaviin tukiin ja säästää opiskelijat ja panostakaa koulutukseen, niin kyllä se Suomi sieltä pikkuhiljaa nousee.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ehditään ottaa vielä yksi. Edustaja Viitala.

16.11 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Tämä muutos on selkeä leikkaus opiskelijoiden toimeentuloon, ja se tulee näkymään erityisesti niiden nuorten arjessa, jotka jo nyt kamppailevat toimeentulonsa kanssa.

Hallituksen tavoitteena on saada aikaan säästöjä, mutta millä hinnalla? Yksin asuvan opiskelijan asumistuki voi leikkaantua jopa yli 2 000 eurolla vuodessa. Tämä ei ole mikään vähäinen summa, ja se tulee konkreettisesti vaikuttamaan siihen, kuinka monella nuorella on varaa keskittyä täysipäiväisesti ja täysipainoisesti opiskeluihinsa ilman jatkuvaa huolta toimeentulosta. Opiskelu on kuitenkin opiskelijan työtä.

Kyse ei ole mistään pienistä summista. Opiskelijoilta viedään kesän ajaksi asumistuki, jolloin heidän on turvauduttava toimeentulotukeen, jos työtä ei löydy. Tämä epävarmuus ei ainoastaan heikennä opiskelijoiden taloudellista asemaa vaan myös heidän henkistä jaksamistaan. Me kaikki tiedämme sen, että opiskelijoiden tulee pystyä keskittymään opintoihinsa, jotta valmistuminen tapahtuu ajallaan ja he pääsisivät siirtymään työelämään, mutta nyt heidän mahdollisuuksiaan opiskella päätoimisesti heikennetään lisäämällä painetta työntekoon ja lainanottoon. Hallitus on vedonnut siihen, että muutos olisi oikeudenmukainen ja säästäisi rahaa, mutta nämä säästöt tulevat opiskelijoiden kukkaroista, ja lopulta toimeentulotuen menot vain kasvavat. Meidän tulee rakentaa yhteiskuntaa, jossa opiskelijoilla on aidosti mahdollisuus opiskella päätoimisesti ja valmistua ilman ylivoimaista taloudellista taakkaa.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys syventää opiskelijoiden taloudellista ahdinkoa, ja opiskelijat ansaitsevat parempaa. Meidän tehtävämme on rakentaa yhteiskuntaa, jossa nuorilla on mahdollisuus onnistua, ei epäonnistua. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Näyttää siltä, että vieläkin ehditään yksi, edustaja Gebhard. Sitten mennään seuraavaan asiaan.

16.13 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Tämä esitys on leikkaus opiskelijoiden toimeentuloon. Se heikentää ihmisten mahdollisuuksia opiskella täysipäiväisesti ja keskittyä opintoihin, mutta ennen kaikkea tämä esitys on yksi räikeimmistä esimerkeistä siitä, miten vaalilupauksia petetään. Nimittäin ennen eduskuntavaaleja pääministeri Orpo kirjoitti koomusopiskelijoiden ja -nuorten puheenjohtajien kanssa tehdyssä blogitekstissään esi-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

merkiksi seuraavaa: ”Asumisen kustannukset ovat merkittävä osa opiskelijan arjen kuluja. Kokoomus ei ole poistamassa opiskelijoiden asumisen tukea eikä siirtämässä opiskelijoita pois asumistuen piiristä. Päinvastoin opiskelijoiden toimeentulo on otettava huomioon asumistukea kehitettäessä.” Jokainen voi varmasti arvioida, kuinka tämä pääministeri Petteri Orpon ennen vaaleja tekemä kirjoitus on toteutunut hallituksen politiikassa.

Tämä käsittelyssä oleva esitys noudattaa samaa kaavaa siitä, kuinka hallituksen leikkauksista kärsivät nimenomaisesti he, joilla on muutenkin paljon haasteita tai pienet tulot. Esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriön vaikutusarvioinnissa, joka koski hallituksen leikkauksia ihmisten toimeentuloon, tunnistettiin opiskelijat yhdeksi kaikista raskaimpien leikkausten kohteeksi joutuvaksi ihmisryhmäksi. Kyllä, hallitus on nyt opiskelijoille selityksen velkaa, miksi juuri heiltä leikataan, heiltä, joilla on muutenkin vaikeuksia toimeentulon riittävyyden kanssa. Opiskelijalle nämä leikkaukset ovat massiivisia, ja jo valmiiksi pienistä tuloista voi menettää jopa kolmasosan.

Minusta meidän pitäisi pysähtyä hetkeksi miettimään, millaisia asioita me yhteiskunnassa opiskelijoilta vaadimme. Usein puhutaan siitä, että opiskelijoiden pitäisi valmistua tavoiteajassa. Juuri tätä tavoitetta me aivan itse heikennämme, tai hallitus nyt heikentää, tekemällä kokoaikaisen opiskelun mahdottomaksi.

Lisäksi haluan muistuttaa, että isolle osalle opiskelijoista ei löydy sellaista halvempaa asuntoa, johon hallituspuolueet haluavat ihmisen muuttavan. Hallituksen pitäisi ymmärtää, että se ei ole millään tavalla kestävä ratkaisu, jos nuoret aikuiset aloittavat työuransa jo valmiiksi uupuneina, kun eivät ole voineet rauhassa keskittyä opiskeluun.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten keskustelu ja asian käsittely... — Jaha, ministeri Bergqvist.

16.16 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist: Arvoisa puhemies! On tärkeää muistaa, että tämä nykyinen malli antaa aika vähän mahdollisuuksia opiskelijoille vaikuttaa niihin asumismenoihin. Se antaa myös aika huonot mahdollisuudet tehdä töitä, ja sen takia on tosi tärkeää, että tehdään sentyyppisiä muutoksia, jotka ovat opiskelijoille hyviä, mikä tarkoittaa sitä, että pääsee töihin, voi tehdä enemmän töitä. Tämä ajattelu, että työnteko olisi jotenkin huono juttu, on vähän hassu. Se ei ole huono juttu, se on hyvä juttu. Se, että pääsee jo opiskelujen aikana työelämään, antaa tosi paljon opiskelijoille, pystyy verkostoitumaan jo hyvin aikaisessa vaiheessa, ja se antaa tosi paljon myös kokemuksia siitä, mistä työelämässä on kyse, koska siellä ne opiskelijat tulevat olemaan sitten tulevaisuudessa. Joten sen takia on tosi tärkeää, että kannustetaan sentyyppisiä muutoksia ja viedään niitä siihen suuntaan, että opiskelijoilla on mahdollisuuksia tutustua paremmin työelämään, koska siellä ne tulevat sitten olemaan tulevaisuudessakin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Täällä eräs edustaja kysyi, kuinka kauan tässä oli tarkoitus olla. Tämä oli aikarajoitettu 45 minuuttiin. Tästä syystä etenemme nyt eteenpäin.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.17.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Asian käsittelyä jatkettiin kello 21.08.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä istunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu, ja ensimmäisen puheenvuoron käyttää tällä erää edustaja Sillanpää. Olkaa hyvä.

21.09 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opintotukilain ja yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta.

Opiskelijat siirtyivät yleisen asumistuen piiriin elokuussa 2017. Valtiontalouden tutkimuskeskuksen mukaan korkeakouluopiskelijoiden yksin asuminen yleistyi huomattavasti muutoksen jälkeen ja maksetun asumistuen määrä kasvoi merkittävästi verrattuna aiempaan, eikä sinänsä ihme. Kun asumistuen määrä oli vahvasti sidoksissa vuokran suuruuteen, se suorastaan kannusti muuttamaan omaan vuokrayksioon kimppa-asumisen sijaan. Enkä syytä siitä opiskelijoita — hehän vain tekivät sen, minkä järjestelmä mahdollisti.

Ennen uudistusta päätoimisista korkeakouluopiskelijoista noin 40 prosenttia asui yksin, mutta vuonna 2022 luku oli jo yli 60 prosenttia. Mitä tämä sitten tarkoittaa euromäärissä? Kun opiskelijat olivat vuonna 2016 asumislisän piirissä, asumismenot olivat yhteensä 362 miljoonaa euroa. Vuonna 2023 asumismenot olivat nousseet jo lähes 700 miljoonaan euroon. Onko tämä tarkoituksenmukaista, että jokaisella opiskelijalla on oma vuokrayksio, jonka vuokran veronmaksajat rahoittavat? Kestääkö meidän julkinen talous tällaista?

Asumistuen muutoksella on myös toinen vaikutus, joka liittyy opintojen etenemiseen. Asumislisän maksaminen oli sidottu opintotukikuukausiin ja näin ollen myös kannusti osaltaan suorittamaan opintoja eteenpäin. Yleisen asumistuen maksaminen sen sijaan ei ole sidottu opintojen edistymiseen.

Kun muistelen omaa opiskeluaikaa, asuin soluasunnossa kämppiksen kanssa. Tein keksät töitä, jotta rahat riittäisivät opintojen ohella seuraavaksi vuodeksi eteenpäin. Minulla on tuosta ajasta hyviä muistoja, eikä soluasuminen ollut mikään ongelma, ja niihin aikoihin se oli opiskelijoiden kesken hyvinkin yleistä. Loppujen lopuksi opiskeluaika kestää elämän mittapuulla hyvin vähän aikaa, ja muutaman vuoden asuminen soluasunnossa ei mielestäni ole millään tavalla kohtuutonta. Ja saahan sitä edelleenkin asua yksiosassa, jos haluaa, sitä ei ole kukaan estämässä. Silloin täytyy kuitenkin huolehtia vuokranmaksusta pitkälti itse.

Asumislisämalliin siirryttäessä opiskelijoilla olisi myös mahdollisuus työskennellä ja ansaita vapaammin tuloja kuin nykyisessä mallissa. Se, jos mikä, on vain positiivista, myös huomioiden valmistumisen jälkeisen työllistymisen.

Arvoisa puhemies! Nykypäivänä mielenterveysongelmien ja yksinäisyyden lisääntyessä erityisesti nuorten keskuudessa yhteisöllisyyden lisääminen voisi olla se, mikä auttaa mielenterveysongelmiin. Tämän hallituksen esityksen yhtenä tavoitteena on kehittää opiskelijoille vaihtoehto, joka on taloudellisesti kannustava ja suosii yhteisasumista. Asumisvaihtoehtojen ei tarvitse myöskään olla soluasunnon tai oman yksiosan välillä valitsemista, vaan uudenlaista asumista.

Nykypäivänä opiskelija-asunnoiksi on rakennettu taloja, joissa on opiskelijoille omat, yksiosan kaltaiset huoneet, toisin sanoen niin kuin soluyksiot. Samassa talossa olisi monipuolisesti erilaisia yhteiskäyttötiloja, kuten suuri keittiö, olohuone ja paikka, jossa viettää aikaa muiden opiskelijoiden kanssa. Tämä asumismuoto antaa mahdollisuuden myös omaan rauhaan heille, jotka sitä tarvitsevat, mutta myös mahdollisuuden sosiaaliseen kans-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

sakäymiseen. Tämänkaltaista rakentamista kannattaa mielestäni jatkossakin edistää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lahdenperä, poissa. Edustaja Kaunistola, poissa. Edustaja Gebhard, poissa. — Edustaja Mikkonen, Krista.

21.13 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Vain hyvinvoiva opiskelija oppii ja valmistuu, ja siksi opiskelijoille tulee taata rauha opiskella mahdollistamalla täysipainoinen opiskelu. Nyt kun tällä lakiesityksellä opiskelijoiden asumistukea muutetaan, niin se tarkoittaa sitä, että opiskelijoiden tulot tulevat leikkaantumaan merkittävästi. Sen lisäksi se tarkoittaa sitä, että opiskelijoille, kun he ovat nyt voineet tietysti tuen turvin asua myös kesän samassa asunnossa, tulee tarve ja pakko kesä rahoittaa jollain muulla tavalla. Ja jos miettii vaikka tätä kesää — tiedän omista nuoristani, opiskelijoista — niin kesätöiden saanti oli hyvin hankalaa.

Samanaikaisesti kun hallitus haluaa lisätä korkeakoulutettujen nuorten määrää, nostaa osaamis- ja koulutustasoa, mikä on tärkeää, niin samanaikaisesti sitten opiskelijoiden toimeentuloa heikennetään merkittävästi. Pidän tätä vääränlaisena kehityksenä. Hallitus perustelee tätä uudistusta sillä, että opiskelijat voivat mennä töihin, kun tulorajoja samalla korotetaan, mutta opiskelijan tehtävä on kuitenkin opiskella. Samanaikaisesti myös hallitus kovasti viestii, että mahdollisimman nopeasti pitäisi valmistua. Tämähän on hyvin ristiriitainen viesti, jos sitten samanaikaisesti kuitenkin kokopäiväisen opiskelun sijaan tulisi tehdä töitä, jolla voi rahoittaa opintojaan.

Minä ajattelen itse myös, että sinänsä se, että opiskelijat asuisivat esimerkiksi soluasunnoissa tai tämänäyttymisissä yhteisöllisissä asumisessa, mitä edustaja Sillanpää tuossa kuvaili näitä erilaisia vaihtoehtoja, varmasti olisi monen opiskelijan kannalta hyvä vaihtoehto. Varsinkin sellaisille nuorille, jotka menevät ihan uudelle paikkakunnalle eivätkä tunne siellä ketään, se on myös tapa tutustua ja saada ystäviä ja uusia ihmissuhteita. Mutta kun samanaikaisesti tämä hallitus leikkaa investointiavustuksia erityisryhmille, joilla on nimenomaan opiskelija-asumista rahoitettu, niin tällaisia asuntoja ei nyt vaan ole saatavilla eikä niitä ole edes tulossa, niin että tämä lakimuutos nyt menee sitäkin kautta aivan väärään suuntaan.

Vuonna 23 nämä investointiavustukset olivat 120 miljoonan euron tasolla, tänä vuonna ne ovat 63 miljoonaa ja ensi vuonna vain 15 miljoonaa, mikä tarkoittaa sitä, että opiskelija-asuntoihin ei riitä tästä avustuksesta enää lainkaan rahoitusta, koska tällä samalla rahoituksella rahoitetaan erityisryhmien avustuksia. Meille kerrotun mukaan ne aiotaan nyt kohdentaa nimenomaan pitkäaikaisasunnottomien asuntoja varten ja vammaisten henkilöiden asumispalveluihin. Ja me tiedämme, että jo nyt pula opiskelija-asunnoista on suurta, meillä on monilla opiskelijakorkeakoulupaikkakunnilla erityisesti nuoret joutuneet jonottamaan, olemaan hätämajoituksissa ja edelleenkin ovat monet ilman asuntoa. Näiden samanaikainen tekeminen, se, että halutaan opiskelijat pois yleisestä asumistuesta ja sitä kautta työnnetään heitä edullisiin asuntoihin, sinänsä voisikin olla perusteltua, jos tällaisia edullisia asuntoja olisi saatavilla ja jos hallitus varmistaisi, että näitä opiskelija-asuntoja rakennetaan. Mutta ei, samanaikaisesti hallitus nimenomaisesti on vähentänyt niitä investointiavustuksia, jotka ovat ratkaisevassa roolissa siinä, että opiskelija-asumista syntyy, niin että käytännössä näitä asuntoja, mihin ollaan nyt opiskelijoita ajamassa, ei ole, eikä niitä ole edes tulossa. Siihenkin nähden tämä esitys on itse asiassa senttyypinen, mitä aika moni tä-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

män hallituksen muistakin esityksistä on, että täysin puuttuu politiikkajohdonmukaisuus, aivan eri suuntaan meneviä toiveita ikään kuin yhdellä lailla sysätään, tässä tapauksessa nuoria niihin opiskelija-asuntoihin, ja sitten toisella lailla todetaan, että näitä opiskelija-asuntoja ei ole, eikä niitä haluta edes rakentaa lisää.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 173/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle sosiaali- ja terveysvaliokunnan ja perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa niin ikään enintään 45 minuuttia. Jos puhujallista ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Nyt keskustelua, ja sen aloittaa esittelemällä ministeri Grahn-Laasonen. Olkaa hyvä.

Keskustelu

16.18 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Kiitos paljon, arvoisa puhemies! Hallitus antoi torstaina 10.10. eduskunnalle esityksen laiksi alkoholilain muuttamisesta. Hallitus esittää alkoholilakiin muutosta, joka mahdollistaisi alkoholijuomien toimittamisen asiakkaalle. Käytännössä lakimuutos sallisi muun muassa alkoholijuomien kotiinkuljetuksen ja verkkokaupan. Esitys perustuu hallitusohjelmaan ja on osa laajempaa alkoholisääntelyn uudistamisen kokonaisuutta, jossa maltillisin askelin ja vastuullisesti kevennetään alkoholia koskevaa sääntelyä. Vastapainona sääntelyn keventämiselle hallitus on sopinut kiristyksistä alkoholin verotukseen.

Alkoholijuomia voisi jatkossa toimittaa kotiin esimerkiksi ruokatilausten tai ravintola-annosten kuljetusten yhteydessä. Kyse on arjen helpottamisesta ja normien purkamisesta. Lakimuutoksessa on kuitenkin huolehdittu vahvasti vastuullisuudesta. Alkoholijuomien toimitus on luvanvaraista ja valvottua.

Lakimuutoksen myötä alkoholijuomia voisi tilata ja toimittaa asiakkaille Alkosta sekä muun muassa vähittäismyyntiluvallisista kaupoista, kioskeista, huoltoasemilta ja ravintoloista. Alkoholijuomia voisi jatkossa toimittaa kotiin esimerkiksi ruokatilausten tai ravintola-annosten kuljetusten yhteydessä. Esitys mahdollistaisi myös kotimaisten tilaviinien ja käsityöläisöluiden toimittamisen suoraan niiden valmistuspaikoilta niitä koskevien vähittäismyyntin vahvuusrajojen mukaisesti.

Nyt ehdotettava muutos toteutettaisiin vastuullisesti ja ikärajavaivonta turvaten. Alkoholijuomien anniskelun ja vähittäismyyntin tapaan myös alkoholijuomien toimitus olisi luvanvaraista toimintaa. Alkoholijuomien toimitus edellyttäisi siis toimituslupaa, joka olisi uusi lupamuoto anniskeluluvan ja vähittäismyyntiluvan rinnalle. Lisäksi kaikilta alkoho-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

lijuomien toimituksia suorittavilta henkilöiltä vaadittaisiin erillinen anniskelupassin kaltainen toimituspassi.

Esityksessä on huolehdittu ikärajavaltvonnan toteutumisesta. Tilattaessa alkoholijuomia verkosta ostajan tulisi todistaa ikänsä vahvan sähköisen tunnistamisen kautta. Lisäksi alkoholijuoman toimituksen vastaanottajan ikä tulisi tarkistaa todennettavasti joka kerta, kun alkoholijuomia luovutettaisiin toimituksen yhteydessä vastaanottajalle. Viranomaisilla olisi lisäksi oikeus valvoa toimituksia koeostojen avulla. Näillä toimenpiteillä varmistuttaisiin siitä, ettei alkoholijuomia luovutettaisi alaikäisille.

Alkoholijuoman toimittamista koskisivat samat luovutuskiellot kuin vähittäismyynnissä ja anniskelussa. Näin ollen alkoholijuomia ei saisi luovuttaa alle 18-vuotiaalle, henkilölle, jonka päihtymys on selvästi havaittavissa tai joka käyttäytyy häiritsevästi, eikä silloin, jos on perusteltu syy olettaa alkoholijuoman luvaton luovuttamista tai välittämistä. Väkevää alkoholijuomaa ei saisi luovuttaa alle 20-vuotiaalle. Edellä mainitun lisäksi laissa säädettäisiin myös toimituskiellosta, eli paikoista, joihin alkoholijuomia ei saisi toimittaa. Alkoholijuomia ei saisi toimittaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksikköön, varhaiskasvatuksen järjestämispaikkaan, esi- tai perusopetuksen järjestämispaikkaan eikä pääosin lasten tai nuorten kokoontumiseen liittyvän toiminnan järjestämispaikkaan, kuten kerhotiloihin ja harrastuspaikkoihin. Alkoholijuomaa ei myöskään saisi toimittaa muun muassa ravintoloihin, kokoontumislain mukaisiin yleisötilaisuuksiin eikä tilaan tai paikkaan, joka on hyväksytty anniskelualueeksi. Lisäksi alueille tai paikkoihin, jonne poliisi on määrännyt yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi alkoholijuomien nauttimiskiellon, ei myöskään saisi toimittaa alkoholijuomia.

Alkoholijuomien luovuttaminen olisi sallittua vain kello 9:n ja 21:n välillä. Alkosta hankitun alkoholijuoman luovuttaminen olisi kuitenkin sallittu vain Alkon aukioloaikojen mukaisesti. Alkoholijuomia voisi siten saada toimituksella vain niinä kellonaikoina kuin niiden myynti on mahdollista vähittäismyynnissä tai Alkossa.

Arvoisa puhemies! Alkoholijuomien vähittäismyynnin, anniskelun ja mainonnan valvonta kuuluvat Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviralle sekä aluehallintovirastoille. Lakiesityksen myötä Valvira ja aluehallintovirastot valvoisivat myös alkoholijuomien toimituksia. Tämä edellyttää lisäresursseja valvoville viranomaisille. Niistä osa katettaisiin valvontamaksuilla, ja tässä on myöskin budjettiyhteys.

Lakimuutoksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2025 alusta. Voimaantuloa kuitenkin porrastettaisiin siten, että esimerkiksi toimituslupan hakeminen olisi mahdollista viiden kuukauden kuluttua lain voimaantulosta. Tällä varmistettaisiin se, että valvontaviranomaisilla olisi riittävästi aikaa valmistella lain toimeenpanoa ja tehdä tarvittavat tietojärjestelmämuutokset. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, otetaan tässä jonkinaikainen debatti, ja sieltä vaikka ensiksi edustaja Lohi.

16.23 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ollaan nyt luomassa byrokraattinen järjestelmä, jotta alkoholia saadaan vietyä suomalaisten kotiin. Siis ollaan ratkaisemassa sellaista ongelmaa, jota minun mielestäni ei Suomessa ole, että Suomessa ei saisi tarpeeksi helposti hankittua alkoholia. [Sinuhe Wallinheimon välihuuto] Samaa aikaan meillä on tilanne, että yhteiskunnassa alkoholiongelmat eivät ole vähene-mään päin. Meillä on tutkimusten mukaan 89 000 lasta, jotka hiljaa kotona kärsivät siitä,

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

että siellä kotona on alkoholiongelma ja käytetään liikaa alkoholia, ja nyt täällä hallitus tuo lain, että pahennetaan tilannetta. [Petri Honkosen välihuuto] Nyt saa woltata kotiin alkoholia, viinaa, kun ei ole muuten meillä lapsilla tarpeeksi huonot olosuhteet.

Arvoisa ministeri, miten te voitte tuoda tällaisen lain tänne eduskuntaan, että te ette yhtään ole huolissanne siitä, mihin suuntaan suomalainen alkoholipolitiikka menee suomalaisten lasten ja perheiden näkökulmasta? Meidän pitäisi tehdä tervettä alkoholipolitiikkaa, jossa alkoholinkäyttö ohjataan anniskeluravintoloihin ja tuetaan sitä [Puhemies koputtaa] ravintolatoimintaa, että valvotuissa olosuhteissa käytetään alkoholia. Tämä on vastuutonta politiikkaa [Puhemies koputtaa] ja johtaa Turmiolan Tommin tielle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén.

16.24 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositiossa on sellainen etu, että saa välillä olla hallituksen esityksien puolella ja välillä myös vastustamassa. Haluan tähän kokonaisuuteen ekaksi sanoa, että en ole vielä muodostanut itse kantani, mutta muutama huoli on noussut esille.

Jos vaikka miettii näitä nykyisiä kuljetuspalveluita, niin itse ainakin satunnaisesti niitä käyttäneenä olen tietoinen siitä, että lähetithän jättävät sen annoksen oven eteen ja todella harvoin on minkäänlaista kontaktia näitten kanssa. Mitenkä heillä olisi mahdollisuuksia ja osaamista samalla tavalla, kun miettii vaikka Alkossa vuosia työskennelleitä ihmisiä, arvioida sitä, voiko kyseisille ihmisille tosiasiallisesti antaa näitä alkoholiannoksia? Olisinkin kysynyt ministeriltä, että jos halutaan tällaista lakia edistää, niin minkä takia ei ole otettu Ruotsin-mallia. Olen ymmärtänyt, että siellä se on valtionyhtiö, eli tässä tapauksessa vastaava Alkon tapainen, joka tekee nämä kotiinkuljetukset. Sitä ei ole laajennettu kaikille erillisille osapuolille, ja siinä ainakin se valvonta olisi huomattavasti helpompaa ja toimijat olisivat [Puhemies koputtaa] ammattimaisempia, koska [Puhemies koputtaa] keskittyisi se osaaminen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan sieltä edustaja Wallinheimo.

16.26 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositio jatkaa edustaja Lohen suulla pelottelupolitiikkaansa, mitä he ovat tehneet itse asiassa koko uudistuksen aikana. Jos katsoo viimeaikaisia tilastoja, kokonaiskulutus on taas laskemassa tämän edellisenkin uudistuksen jälkeen, ja se, mitä nyt tehdään, tämä kotiinkuljetus, on kaikissa muissa EU-maissa mahdollista paitsi Ruotsissa ja Suomessa. Nyt se tulee Suomeen mahdolliseksi.

Mitä se tarkoittaa sitten käytännössä? Se tarkoittaa sitä, että ensinnäkin pitää olla sähköinen tunnistautuminen, jota ei edes vaadita kaupoissa — sähköinen tunnistautuminen pitää olla —, pitää olla toimituslupa ja siihen Valviran erikseen hoitama koulutus ja ikä tullessaan tarkistamaan aivan kaikilta, joten tässä itse asiassa tehdään tällä systeemillä paljon tiukempi järjestelmä kuin mitä esimerkiksi kaupassa vaaditaan. Joten siinäkin suhteessa en näkisi tässäkään huolta.

Missään muussa EU-maassa, missä tämä on toiminnassa, tästä ei ole tullut minkäänlaista ongelmaa, joten en usko, taas kerran, että Suomessa tulee minkäänlaista ongelmaa tästä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Päivi Räsänen.

16.27 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin lausuntokierroksella tätä esitystä vastustettiin hyvin voimakkaasti kymmenissä lausunnoissa: niin poliisi, joka pelkää järjestyshäiriöitä, hyvinvointialueet, jotka pelkäävät erilaisten palveluiden kuormittavuutta, kun saatavuutta lisätään, ja erityisesti lapsijärjestöt, kun koteihin ryhdytään alkoholia kuljettamaan.

Se, mikä tässä on myös hyvin erikoista, on se, että lausunnoille lähteneessä esitysluonnoksessahan noudatettiin näitä vähittäiskaupan myyntirajoja, joka on nyt meillä se kahdeksan prosenttia korkeintaan, mutta nyt sitten on kuitenkin tuotu tällainen esitys, jossa jopa 13-prosenttisia tilaviinejä voisi tuoda. Ja mitään muita lausuntopalautteen huomioita ei otettu kuin tämä tilaviiniongelma.

Joten pidän tätä kyllä ongelmallisena.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Pekonen.

16.28 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on oikeastaan kaksi kysymystä. — Ensimmäinen kysymys on: millaiset ovat tämän hallituksen arvot? Te leikkaatte sote-järjestöiltä, jotka esimerkiksi ylläpitävät mielenterveyspalveluiden chat-palvelua, jossa ihmiset ovat voineet ottaa yhteyttä chatin kautta asiantuntijoihin. Sen te lakkautatte leikkaamalla järjestöiltä rahat, mutta viinaa pitää saada ihmisten kotiin. Tämä on aivan käsittämätöntä.

Toinen kysymykseni on: Mitä täällä eduskunnassa tapahtuu? Mitä täällä tapahtuu? Tämä hallituksen esitys oli menossa sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnölle. Täällä on sosiaali- ja terveysministeriön ministeri esittelemässä tätä esitystä meille. Tämä on ennen kaikkea kansanterveysasia, että alkoholin myyntiä lisätään, ja nyt tämä lähetetäänkin talousvaliokuntaan mietinnölle. Minä pidän tätä erittäin erikoisena, että tämä on jo toinen kerta tänään tässä salissa, arvoisa puhemies, kun sosiaali- ja terveysvaliokunnalle osoitettu hallituksen esitys lähetetään toiseen valiokuntaan mietinnölle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Honkonen.

16.29 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä ministeri korosti vastuullisuutta. Itse en löydä tässä esityksessä kyllä vastuullisuutta yhtään mistään kohtaa. Tämä esityshän jatkaa tätä pitkäaikaista alkoholipolitiikan vapauttamista, jossa — kuten edustaja Wallinheimo hyvin kävi oman linjansa tässä taas kerran läpi — ydinajatuksena on se, että hyväosaiset ihmiset saavat yhä helpommin hankittua alkoholia, ja viis veisataan siitä, miten heikompiosaiset suomalaiset joutuvat useimmiten kärsimään ne alkoholihaitat. [Aino-Kaisa Pekonen: Aivan!] Esimerkiksi 2017 kun kauppoihin tuli vahvemmat juomat, kokonaiskulutus ei kasvanut, mutta väkivaltaiset alkoholikuolemat kasvoivat. Eli niistä seurauksista, joista heikommassa asemassa olevat suomalaiset joutuvat kärsimään, ei hallitus piittaa lainkaan, kokoomus ei koskaan niistä piittaa, kun taas minun mielestäni politiikan, niin kuin alkoholipolitiikankin, päälinjan pitäisi olla haittojen vähentäminen ja heikoimmassa asemassa olevien suomalaisten, ennen kaikkea lasten ja lapsiperheiden suojaaminen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru.

16.30 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä käsittelyssä oleva esitys pysähtyi mielenkiintoiseen havaintoon arviointineuvostossa. En tiedä, huomasiivatko muut edustajat, mutta arviointineuvosto peräänkuulutti tämän esityksen vaikutusten arviointia myöskin taloudelliselta kannalta. On aivan olennaista meille myöskin miettiä, mitä tämä esitys tulee maksamaan suomalaisille pitkällä juoksulla.

Tämän esityksen kokonaisvaikutusten arviointi on äärettömän tärkeää. Tässä keskusteltiin jo siitä, että onko tämä vastuullisesti laadittu esitys. Minusta tässä ajassa, kun Suomi säästää kaikin mahdollisin tavoin, tuntuu aivan käsittämättömältä, että meillä on varaa tällaiseen esitykseen. Sosiaali- ja terveystieteiden haittojen laajentaminen tässä mittakaavassa on uskomatonta.

Ja haluan sanoa teille, että vielä uskomattomampaa on se, että puhemiesneuvostossa päädytään ratkaisuun, jossa näitä asioita arvioisi talousvaliokunta. Minä pidän sitä aivan käsittämättömänä, ja toivon, että tässä tehdään istunnon aikana esitys siitä, että tämä asia käsiteltäisiin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, jolle tämä asia kuuluu ja joka joka tapauksessa lausunnon antaisi, ja me saisimme enemmän aikaa mietintövaliokuntana päättää, [Puhemies koputtaa] milloin tämä asia otetaan käsittelyyn. Mutta sitä ei nyt sallita.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Jokelainen.

16.32 Jessi Jokelainen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On kommentoitava edustaja Wallinheimolle, että on ihan totta, että alkoholin kokonaiskulutus on laskenut, mutta siitä huolimatta alkoholin kansanterveydelliset haitat ovat kasvaneet, koska nykyään kulutetaan vahvempia alkoholeja kuin aikaisemmin. Sen lisäksi suomalaista alkoholikulttuuria ei voi täysin verrata esimerkiksi keskieurooppalaiseen alkoholikulttuuriin, elikkä meilläkin käytetään alkoholia täysin eri tavalla kuin esimerkiksi keskieurooppalaisissa valtioissa.

Tämän lisäksi on nyt kommentoitava tätä hallituksen täysin vastuutonta politiikkaa. Mielenterveyspalveluista leikataan, sosiaaliturvasta leikataan, kouluttautumista hankaloitetaan, lääkkeet ja peruselintarvikkeet kallistuvat, mutta kaljaa kyllä saa jatkossa halvemmalla ja ihan kuistille saakka.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan täältä nämä kuusi henkilöä, jotka nyt ovat pyytäneet vastauspuheenvuoroa, ja sen jälkeen mennään puhujalistalle. Nämä henkilöt ovat Kaunisto, Lohi, Laiho, Wallinheimo, Honkonen ja Siponen, ja siihen sitten loppuu tämä debatti. — Kaunisto.

16.33 Ville Kaunisto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille tästä hallituksen esityksen esittelystä.

Hieman ehkä olen yllättynyt, miten jyrkkää tämä keskustelu on, kun me voitaisiin oikeasti tässä lähetekeskustelussa käydä maltillisesti näitä erinäköisiä skenaarioita läpi eikä lähteä aivan valtavaan vastakkainasetteluun.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Todellisuus on se, niin kuin ministerikin tässä nosti esiin, että kysymys on vastuullisesta alkoholipolitiikan uudistamisesta, mitä on Suomessa tehty, ja seuraus siitä on ollut se, että meillä on ollut jatkuvasti laskeva trendi alkoholinkulutuksessa.

Tässä jo edellä edustaja Wallinheimo nosti esiin sen, että kaikissa muissa EU-maissa, paitsi Suomessa ja Ruotsissa, tämä kotiinkuljetus on mahdollista. Eli ehkä meidän ei nyt sopisi lähteä aivan liioitellulle pelottelulinjalle.

Totean talousvaliokunnan varapuheenjohtajana, että tässä itse hallituksen esityksessä kotiinkuljetus on vahvasti yritys- ja elinkeinopoliittinen kokonaisuus. Tämä on hyvä peruste sille, että talousvaliokunta tämän ottaa mietinnölle. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, vastauspuheenvuoro.

16.34 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä Kauniston puheenvuorosta edellä kävi ilmi, että kokoomukselle ja hallitukselle alkoholipolitiikka onkin talous- ja kauppapolitiikkaa. [Krista Kiuru: Kyllä!] Bisnes ratkaisee, eikä tämä olekaan sosiaalipolitiikkaa, jossa alkoholihaittoihin halutaan puuttua ja niitä ennaltaehkäistä. [Petri Honkonen: Lapsista viis!]

Sain maanantaina vierailla Helsingin Diakonissalaitoksen eri toimipisteissä ja Sininauhasäätiöllä, jotka tekevät päihderiippuvaisten kanssa työtä, ja heidän viestinsä oli aivan toisenlainen kuin mikä täällä on. He näkevät, mitä ne haitat todellisuudessa yhteiskunnassa ovat, ja ne ovat muuten järkyttäviä. Meidän pitäisi täällä tehdä politiikkaa, joka ei mene raha edellä vaan meidän lasten ja nuorten tulevaisuus edellä.

Sen takia en ymmärrä, kun minunkin toivoni oli, että kun kristillisdemokraatit ovat siellä hallituksessa, niin he panevat jonkunlaisen järjen tähän alkoholipolitiikkaan, niin ei mitään. Heidän vahtivuorollaan sallitaan se, että viinaa tuodaan kotiin, ja sallitaan se, että väkevät tulevat kaappoihin. Olen todella pettynyt.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Laiho.

16.35 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä tilanne on sillä tavalla erikoinen, että ulkomailta voi tilata etämyynnistä alkoholia mutta kotimaisilta toimittajilta sitä ei voi tehdä. Tämä ei ole tietenkään kotimaisille valmistajille paras lähtökohta, koska ulkomainen tuonti menee sen ohitse, ja siinä mielessä tämä on perusteltua tehdä myös Suomessa. Meitä tässä sitoo myös EU:n yhteiset käytännöt ja se, että me noudatamme myös EU-lainsäädäntöä.

Itse tietenkin toivon, että kun tätä asiaa talousvaliokunnassa sitten käsitellään — ja sosiaali- ja terveysvaliokuntahan toki tästä myös lausunnon antaa — että kiinnitetään huomiota nimenomaan näihin lapsivaikutuksiin ja lapsiperheisiin ja siihen, että noudatetaan ikärajaa alkoholin luovutuksessa ja että sitä ei luovuteta päihtyneille. Tässä on varmasti mietittävä niitä keinoja, millä tavalla se todennetaan, että tämä voidaan varmistaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimo.

16.37 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä oppositiosta syytettiin, että Suomi on siirtynyt nyt väkevämpään. Faktat kuitenkin ovat, että Al-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

kon mukaan itse asiassa väkevät viinat edellisen uudistuksen jälkeen ovat miinus 10 prosenttia ja Panimoliiton mukaan: olut — kulutus laskenut, siiderit — kulutus laskenut, long drinkit — kulutus laskenut. Arvoisa puhemies, ainoat, jotka siellä ovat nousseet, ovat virvoitusjuomat ja kivennäisvesi. Mutta eikös se ole ihan hyvä?

Ja mitä tulee sitten tähän, mitä näille veroeuroille nyt jatkossa käy, niin muun muassa Viron VM:n asiantuntija on tänään viimeksi sanonut, että häntä harmittavat nämä Suomen uudistukset, koska nyt Viro ei saa enää veroeuroja Suomesta vaan ne jäävätkin Suomeen jatkossa. Siinäkin mielessä itse asiassa tämä uudistus on hyvä.

Arvoisa puhemies! Mitä siihen tulee, että tämä siirtyy nyt talousvaliokunnan käsitteilyyn, niin mielestäni se on ihan perusteltua. Tämä on hyvin tekninen uudistus, puhutaan seuraamismaksuista, sähköisestä tunnistautumisesta, toimitusluvista ja niin edelleen. Joten tämä on ihan perusteltua, ja käymme siellä tämän asian sen vakavuudella läpi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen.

16.38 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä edellä sanottiin hyvin, että tässä uudistuksessahan, niin kuin ei hallituksen alkoholipolitiikassa muutenkaan, ei ole mitään eurooppalaista. Ei Euroopassa juoda kalsarit jalassa kotona vaan siellä nautitaan ravintoloissa. Ravintola-anniskelun edistämiseksihän hallitus ei tee mitään.

Tätä esitystä vastusti omassa lausunnossaan muun muassa poliisi, koska poliisit näkevät vahvasti, mitä tällainen alkoholipolitiikka aiheuttaa, kun he hakevat lapsia yhdessä sosiaaliviranomaisten kanssa humalaisten vanhempien luota turvaan. Tämä uudistus vie vain pahempaan suuntaan näiden perheiden tilannetta. Tässähän hallituksen edustajat jopa naureskelevat tällaisille huolille.

Samaan aikaan tupakkapolitiikassa — siis pitkäaikaisessa tupakkapolitiikan linjassa, jossa nikotiinituotteiden tupakan kulutusta on saatu laskettua — hallitus on näemmä oikein räätälöinyt julkisuudessa olleiden tietojen mukaan tietyt maut, joilla nikotiinipusseja jatkossa myydään, ja on hyljännyt pitkän linjan, jossa tupakkatuotteiden kulutusta pyritään Suomessa vähentämään eikä lisäämään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Vielä edustaja Siponen.

16.39 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tosiaan tämä hallituksen päihdepolitiikka ihmetyttää, ja näin sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenenä toivon todella, että ministeri selvittää nyt, onko tässä nikotiinipussiasiansa suhmuroitu siellä taustalla. Tarvitaan nyt tiedot, miten tämä asia on oikeasti selvitetty.

Mutta, arvoisa rouva puhemies, tähän alkoholiasiaan: Mielestäni hallitus suhtautuu turhan myönteisesti alkoholiin ja aliarvioi sen haittavaikutuksia. Kyllä tämä ”Vahva ja alkoholia välittävä Suomi” kävisi hyvin iskulauseeksi. Ensin laskettiin kaljaveroa, nyt mahdollistetaan alkoholin nettikauppa, kotiinkuljetus, ja seuraavana on selvityksessä 15-prosenttisten juomien tuonti ruokakauppoihin. Vaikka tämä hallituksen esitys helpottaa alkoholin kohtuukäyttäjien arkea, se vaikeuttaa elämää kodeissa, joissa alkoholin käytöstä aiheutuu haittaa. Tämä esitys lisää monia riskejä, muun muassa käytön lisääntymisen ja syrjäytymisen riskejä. Arvoisa ministeri, miten varmistetaan, ettei alkoholin saatavuuden helpottaminen syvennä ongelmia kodeissa, joissa jo nyt sen käyttö aiheuttaa ongelmia?

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt on kaikki vastauspuheen vuorot käyty, ja sitten mennään puhujalistalle. Kello 17 asti käytetään puheenvuoroja, ja sitten on ministerin vastauspuheenvuoro vielä, mutta sitten onkin 45 minuuttia kulunut. — Ja puheenvuorot aloittaa edustaja Räsänen, Päivi.

16.41 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämän hallituksen esityksen mukaan alkoholia voisi jatkossa, ensi vuoden alusta tilata kotiin Alkosta sekä vähittäismyyntilavalisista myyntipaikoista, kuten kaupoista, kioskeista ja ravintoloista. Tämä esitys on saanut varsin ristiriitaisen vastaanoton paitsi täällä salissa myös lausuntokierroksella. Valtaosa lausunnonantajista suhtautui tähän hyvin kriittisesti, ja aivan erityinen huoli nousi lasten ja lapsiperheiden tilanteesta. Meillähan ihan rekisteritietojen mukaan on tällä hetkellä Suomessa 89 000 lasta, jonka vanhemmista vähintään toisella on vakava, hoitoa vaatinut päihdeongelma ennen lapsen täysi-ikäisyyttä. Tämä lakiesitys vaikuttaisi nimenomaan alkoholin saatavuuteen. En pidä itse alkoholin saatavuutta Suomessa ongelmana. Sen sijaan meillä on erittäin runsaasti edelleen alkoholihaittoja, vakavia alkoholihaittoja, sekä alkoholi-kuolemia että monen tasoisia alkoholin aiheuttamia ongelmia.

Lausuntokierroksella esitystä vastustettiin hyvinvointialueiden, poliisin ja lapsijärjestöjen taholta. Lausuntopalautteen pohjalta tehdyt muutokset rajoittuvat valitettavasti vain siihen, että tätä prosenttirajaa nostettiin, kun alkuperäisessä esityksessä, joka oli siis siellä lausunnoilla, myyntirajat olisivat olleet se 5,5 prosenttia/8 prosenttia, ja nyt sitten päädyttiin siihen, että nostettiin jopa 13-prosenttiset mahdolliseksi näihin kotiinkuljetuspalveluihin.

Useat näistä esitystä vastustavista lausunnonantajista toivat esiin huolensa erityisesti juuri lasten ja nuorten asemasta. Siellä nostettiin esimerkiksi Kehitysvammaliiton taholta se huoli, että sikiöaikaisten alkoholivaurioiden syntyminen on edelleen erittäin yleistä: 600—3 000 lasta vaurioituu pysyvästi raskaudenaikaisen alkoholinkäytön vuoksi. Samoin kannettiin huolta myös ikääntyneen ja huonokuntoisen väestön alkoholiostoista, mikä todennäköisesti lisäisi heidän alkoholinkäyttöään. Esimerkiksi Terveystieteiden tutkimuskeskuksen laitos totesi, että haavoittuvien väestöryhmien alkoholinkäyttö voisi kasvattaa myös palvelujärjestelmän kuormitusta niin lastensuojelussa, kotihoidossa, päihde- ja riippuvuuspalveluissa, päivystyspoliklinikoilla kuin muissakin palveluissa.

Myös poliisi nosti esiin huolet poliisin tehtävien lisääntymisestä ja nosti esiin myös sen riskin, että alkoholijuoman toimittajaan saattaisi kohdistua myös väkivaltaa, jos toimittaja ei luovuttaisikaan tilattuja ja maksettuja alkoholijuomia esimerkiksi havaitessaan päihtymyksen tällä vastaanottajalla. Myös oikeusministeriö nosti tämän huolen esiin lähisuhte- väkivallasta, väkivaltarikollisuudesta, jolla on selkeä yhteys alkoholinkäyttöön. Silloin, kun mennään kodin piiriin, mennään hyvin herkälle alueelle.

No, lausuntokierroksen jälkeen todellakin tehtiin ilman poliittista sopua muutos, että pientuottajien itse toteuttama toimitusmyynti noudattaisi nykyisiä vähittäismyyntirajoja: tilaviinit 13 prosenttia, käsityöläisolut 12 prosenttia. Tämä esitys on lähtenyt EU:n notifiointiin, mutta notifiointin tuloksia ei ole odotettu, vaan esitys on nyt tuotu eduskuntaan huolimatta sen sisältämästä ristiriidasta myös hallitusohjelmakirjauksen kanssa. Nimittäin hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että toimitusmyynnin avaaminen yli 8 prosentin vähittäismyyntirajan vaarantaa Alkon monopolin. Hallitusohjelmassa on myös mainittu näiden EU-oikeudellisten näkökulmien huomioiminen. Todellakin, Alkon kansanterveydellisen aseman turvaamista koskevan hallitusohjelmakirjauksen toteutumista tulisi arvi-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

oida mielestäni paremmin alkoholilakia koskevien eri lakimuutosten yhteydessä, niin että ei riskeerattaisi EU:n tulkintaa Alkon monopolista.

Arvoisa puhemies! Alkoholilain tarkoituksena on vähentää alkoholin kulutusta rajoittamalla ja valvomalla siihen liittyvää elinkeinotoimintaa alkoholin käyttäjille ja muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle aiheuttamien haittojen ehkäisemiseksi. Eli alkoholilaki on perinteisesti pohjoismaiseen tapaan ollut kansanterveyslähtöistä politiikkaa, ei elinkeinolähtöistä. Tämä esitys on annettu sosiaali- ja terveysministeriöstä. Pidän kyllä ongelmallisena, että tämä ollaan lähettämässä nyt sosiaali- ja terveysvaliokunnan sijasta talousvaliokuntaan.

Arvoisa puhemies! Kun aikani loppuu, niin teen tässä vaiheessa esityksen, että tämä lakiesitys lähetettäisiin mietintöä varten sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle sitten talousvaliokunta ja perustuslakivaliokunta antavat lausunnon. Eli siis teen esityksen, että tämä lakiesitys lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle nämä luetellut valiokunnat antavat lausunnon.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. — Ja seuraavaksi edustaja Hiltunen.

16.48 Pia Hiltunen sd: Arvoisa puhemies! Nyt lähetekeskustelussa olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi alkoholilakia. Lakia muutettaisiin hallituksen esityksessä siten, että alkoholiyhtiö Alko Oy:lle sekä toimijoille, joilla on alkoholijuomien vähittäismyyntilupa, mahdollistetaan alkoholijuomien verkkokauppa sekä muut jakeluun ja noutoon perustuvat vähittäismyyntikonseptit, kuten alkoholijuomien kotiintoimitus. Ehdotuksen mukaan muutokset toteutettaisiin ikärajavalvonta turvaten.

Ymmärrän, että alkoholijuomien valmistus, myynti ja markkinointi tuottavat yhteiskunnalle yli miljardin verotuloja, erilaisille yrityksille miljardien elinkeinotuloja ja alkoholin valmistukseen, myyntiin ja markkinointiin osallistuville ihmisille työtuloja. Kuitenkin alkoholin käyttö aiheuttaa yhteiskunnalle, yrityksille ja yksilöille miljardien eurojen välittömiä ja välillisiä kustannuksia.

Arvoisa puhemies! Suomessa elää esimerkiksi jopa 89 000 lasta, joiden perheissä vähintään toisella vanhemmalla on vakava päihdeongelma. Alkoholi on myös yleisin syy, kun lapsi sijoitetaan kodin ulkopuolelle. Kotiinkuljetus laittaa nämä lapset entistä ahtaammalle, ja inhimillinen kärsimys on kohtuuton. He ovat näkymättömiä kotona ja yhteiskunnassa. Lain voimaan tullessa yksi kysymys onkin se, huolehtiiko ruokalahetti lastensuojeluilmoituksesta, jos hän havaitsee alkoholia toimittaessaan lapsen aseman olevan sen tarpeessa, tai kuka turvaa lapsen oikeudet, kun alkoholin saanti helpottuu kotiovelle. Kuka huolehtii siitä, ettei alaikäisten päihteiden saanti pääse helpottumaan, kuka valvoo lähettien velvollisuutta todentaa vastaanottajan henkilöllisyys, tai miten lähettien turvallisuus taataan.

Alkoholipolitiikassa kysymys ei ole suomalaisten valmiudesta alkoholin saatavuuden lisäämiseen tai holhoamisesta vaan tutkittuun tietoon perustuvasta päihdepolitiikasta. Muutoksia tehtäessä tulisikin kysyä, ovatko hyvinvointialueet tässä taloustilanteessa valmiita ottamaan lisää työkuormaa, onko poliisilla resursseja riittävästi ja onko järjestöillä enää valmiuksia ehkäistä lisääntyviä haittoja. Näistä on käytävä laajaa keskustelua ja katsottava aidosti koko kokonaisuutta yhteiskunnan näkökulmasta.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Arvoisa puhemies! Tutkimuksissa on osoitettu, että alkoholin aiheuttamia haittoja voidaan tehokkaimmin ehkäistä juuri rajoittamalla saatavuutta eikä päinvastoin mahdollistamalla sen saatavuutta sallimalla alkoholin kotiinkuljetus. Tämä ei ole ongelma kohtuukäyttäjille, mutta niille 400 000 alkoholiongelmista kärsivälle ja heidän lukuisille läheisilleen tämä on aito huoli ja riski, joiden kustannuksista me vastaamme kuitenkin yhdessä verovarojen hyvinvointialueilla.

Arvoisa ministeri Grahn-Laasonen, miksi hallitus tuo tämänkaltaisen esityksen, vaikka sitä vastustavat lähes kaikki asiantuntijat terveydenhuollosta ja hyvinvointialueista poliisiviranomaisiin saakka? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto.

16.51 Pinja Perholehto sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille esittelystä.

Alkoholin takia monen suomalaisen lapsuus menee rikki ja parisuhde särkyy. Moni menettää oman terveytensä, työkykynsä, myös läheisensä aivan liian pian. Tällaisessa tilanteessa, jossa alkoholi aiheuttaa Suomessa edelleen valtavan paljon kansanterveydellisiä, taloudellisia ja ennen muuta inhimillisiä kustannuksia, on täysin väärä signaali ja suunta lähteä lisäämään alkoholin saatavuutta niin vastuuttomalla tavalla kuin tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan.

Sitäkin vastuuttomammalta tuntuu kuitenkin se, millainen näytelmä tänään täällä eduskunnassa on nähty liittyen tämän hallituksen esityksen käsittelytapaan puhemiesneuvostossa. Nimittäin on ennenkuulumatonta, parlamentaaristen pitkien perinteiden vastaista, että tällainen kysymys, joka selvästi koskee alkoholilakia, kuten myös edustaja Räsänen edellä kertoi, ei lähtisikään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan vaan talousvaliokuntaan. Minusta tämä kertoo siitä, että täällä kaikilla puolueilla ei ole halua pitäytyä pitkissä parlamentaarisissa perinteissä tai ole halua lähteä poliittisesti ohjaamaan yhä vahvemmin sitä, millaista valmistelua ja millaisia päätöksiä tästä tötteröstä eli eduskunnasta saa tulla ulos, mutta myös siitä, että kaikilla meillä ei ole jaettu käsitys siitä, että alkoholipolitiikka on kysymys, joka liittyy sosiaali- ja terveyspolitiikkaan, se liittyy kansanterveyteen, ei vain ja ainoastaan bisnekseen ja siihen, millä tavalla voidaan tahkota enemmän rahaa myös tässä maassa.

Tämän vuoksi, puhemies, kannatan edustaja Räsäsen ehdotusta siitä, että tämä HE 173 lähetetään puhemiesneuvoston esityksestä poiketen mietinnölle sosiaali- ja terveysvaliokuntaan sekä lausuttavaksi talousvaliokuntaan ja perustuslakivaliokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Virta poissa. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

16.53 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Nyt lähetekeskustelussa oleva lakiesitys alkoholilain muuttamisesta lisää alkoholin aiheuttamia haittoja Suomessa. Juuri tuossa hetki sitten Narinkkatorin kupeessa kävin asioimassa. En useasti kansalaispalautetta ole tähän saliin tuonut, mutta nyt minua otettiin hihasta kiinni ja pyydettiin tuomaan viestiä, että alkää nyt ihmeessä helpottako alkoholin saantia Suomessa, että me osaamme sitä kyllä käyttää täällä ihan riittävän hyvin.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Suomessa on 89 000 lasta, joiden vanhemmilla on vakava päihdeongelma. Alkoholi on usein juurikin se syy, miksi lapset joudutaan ottamaan aika ajoin kodin ulkopuolelle huostaan. 70 prosenttia suomalaisista uskoo alkoholin kotiinkuljetuksen lisäävän lastensuojelun työmäärää. Tämä muutos laittaisi nämä lapset entistä ahtaammalle ja kurjistaisi monen lapsen elämää entisestään... — Anteeksi, onkohan täällä mikrofoni ollut koko ajan päällä? [Puhemies: On! — Aki Lindén: Joo, se kävi vaan pois!] — ...ja alkoholin laajamittainen kotiinkuljetus heikentäisi näiden lasten ja nuorten hyvinvointia.

Myös ikäihmisten alkoholinkäyttö on yleistynyt, ja liian usein yksinäisyyttä poteva ikäihminen tarttuu yksinäisyydessään siihen pulloon ja muihin päihteisiin. Pelkään pahoin tämän yleistyvän, mikäli alkoholin saatavuutta lisätään kotiinkuljetuksella. Alkoholin heikko saatavuus ei ole ongelma mutta haitat ovat. Ja mitä ongelmaa tällä muutoksella sitten korjataan, sitä en tiedä.

THL:n kyselyn mukaan 75 prosenttia vastaajista ei luota valvonnan tehokkuuteen alkoholin kotiinkuljetuksen osalta. Riski siihen, että alaikäisten mahdollisuudet saada alkoholia kasvaisi, vaikka kuljetukset vakuuttavat toteuttavansa ikärajavalvontaa.

Meillä on kustannustehokkaat keinot vähentää alkoholihaittoja, mutta samalla ehkäisevää työtä ollaan ajamassa alas. Kuntoutuviin päihdepalveluihin ei pääse. Tämä on selkeä ristiriita tämän lakimuutoksen tarkoituksen kanssa. Hallituksen vaakakupissa taitaa painaa taas liiketoimintamahdollisuuksien parantaminen, ja talous menee terveyden edelle. Mukavuus ja näppäryys alkoholin saatavuudessa eivät saa mennä kansanterveyden edelle, ja päättäjien on tehtävä vastuullisia päätöksiä. Se on koko tämän väestön etu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ehditään ainakin yksi vielä ottaa. — Edustaja Merinen.

16.56 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Alkoholin kustannukset julkiselle terveydenhuollolle Suomessa ovat FCG:n tutkimuksen mukaan 648—1 141 miljoonaa euroa vuosittain. Summa on melkoisen iso, jos sitä vertaa esimerkiksi vuoden 2020 perusterveydenhuollon vuodeosaston kokonaismenoihin, jotka ovat 789 miljoonaa euroa. Euromääräisesti alkoholi tuottaa eniten kustannuksia Helsingissä, Pirkanmaalla ja Varsinais-Suomessa. Hyvinvointialueille alkoholihaitat ovat myös aivan valtava kuluerä, esim. arviolta kaikista kuolemista alkoholin aiheuttamia Suomessa on viisi prosenttia.

Tämä on jotenkin käsittämätön lakimuutos, varsinkin kun itse olen tehnyt urani lasten ja nuorten mielenterveyden parissa, ja tämä on semmoinen aika vakiojuttu, mistä puhutaan terapioissa lasten ja nuorten hyvinvoinnissa, että minkälainen alkoholikulttuuri on ollut omassa kodissa. Ne ovat semmoisia vakioteemoja, mitä sitten käsitellään siellä terapiassa parantumisen tiellä. Jotenkin tuntuu, että tämä on Suomessa edelleen vähän semmoinen hankala tabuaihe, ja miten me ei saada tätä hommaa paremmin haltuun. Itse asiassa tällä hetkellä tuntuu siltä, että kaikki nämä lakimuutokset ovat huonoon suuntaan. Semmoinen erityispiirrehän näissä alkoholijutuissa on, että kaikki terveysalan järjestöt aina vastustavat näitä.

On laskettu, että Suomessa on 89 000 niin sanottua näkymätöntä lasta, joista jommalla-kummalla vanhemmista, tai siis vähintään toisella, on vakava päihdeongelma. Alkoholi on yleisin syy, kun lapsi sijoitetaan kodin ulkopuolelle, huostaanotetaan.

Kyselyn mukaan 70 prosenttia suomalaisista uskoo, että tämä kotiinkuljetuksen lisääminen tulee lisäämään lastensuojelun työmäärää, ja on aika helppo arvata, että nämä 70 pro-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

senttia ihmisistä ovat oikeassa. Eli suomalaiset eivät itse kyselyissä välttämättä halua laajentaa alkoholin saantia tai prosentteja, mutta jostain syystä tässä talossa edelleen tehdään jatkuvasti lakeja, mitkä helpottavat alkoholin saantia tai nostavat mahdollisesti vahvuuksia. Se tuntuu oudolta, koska me tässä yhtä aikaa eletään tämmöistä aikakautta, missä on myös tämmöinen mielenterveyskriisiytyminen menossa. Nekin lukemat heikkenevät koko ajan, ja kun itse olen just sosiaalisessa mediassa tästä aiheesta puhunut, niin kyllä ihmiset liittävät huonoon mielenterveyteen tosi usein just alkoholinkäytön ja sen alkoholinkäytön, mitä näkee kotona. Itse vastustan tietenkin tämmöisen lain tuomista.

Myös semmoinen asia, mikä mietityttää: Minä olen miettinyt paljon sitä konkreettista mielikuvaa, että kun meillä on vaikka perjantai-ilta, niin minkälaisiin tilanteisiin se voi johtaa, että alkoholia viedään kotiin. Siellä voi olla just se monilapsinen perhe, missä vanhemmat ovat juhlimassa, ja se on lapsille aina semmoinen stressaava tilanne, kun vanhemmat ovat humalassa. Se käytännössä perustuu siihen, että lapsi ei tykkää siitä vanhemman muutoksesta, mikä tulee alkoholiin liittyen. Se on kyllä kurja tilanne niille lapsille, jos sinne tuodaan sitä lisää.

Alkoholiin liittyy semmoinen juttu, että mitä vaikeampi sitä on saada, sitä vähemmän sitä käytetään. Siksi kaikki tämmöiset muutokset, missä ruokakauppoihin viedään vahvempia juomia tai niitä tuodaan kotiin, aina vähän helpottavat sitä. Nimittäin alkoholi monesti ei ole sille käyttäjälle semmoinen yksinkertainen asia, että minä nyt tästä hommailen alkoholia, vaan monesti siihen liittyy kuitenkin häpeää, koska ihminen on kuullut asioita ja elää tässä yhteiskunnassa ja se, että se pitää itse hakea vaikka Alkosta, on jo vähän niin kuin este sille, että sitä hakisi joka kerta.

Toivoisin, että tätä ei tule. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja nyt sitten siirrymme seuraavaan asiaan, mutta sitä ennen ministerille enintään kolme minuuttia.

17.01 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Kiitos eduskunnalle lähetekeskustelusta.

Haluaisin eduskuntaa rauhoitella, että alkoholin kokonaiskulutus on laskenut Suomessa jo useita vuosia vuodesta 2007 lähtien. Nuorten humalahakuinen juominen on vähentynyt. Alkoholin kokonaiskulutus on jatkanut laskuaan myös vuoden 2018 toteutetun alkoholilain kokonaisuudistuksen jälkeen. Tämän vuoden virallisia tilastoja ei vielä ole, mutta viimeisimmät tiedot antavat viitteitä siitä, että alkoholin myynti on jatkanut laskuaan edelleen tänä vuonna. Tässä esityksessä on kyse maltillisesta ja vastuullisesti valmistellusta askeleesta nyky aikaan.

Haluaisin tuoda muutaman korjauksen näihin käytettyihin puheenvuoroihin, ja aloitan vihreiden edustaja Forsgrénistä. Totesitte, että ette ole vielä muodostanut omaa käsitystä tästä esityksestä. Siksi tämä eduskunnan prosessi tietysti on tärkeä, että nämä yksityiskohdat voivat tulla selviksi. Käytitte esimerkkiä siitä, kun lähetti jättää oven eteen — tähän ei ole mahdollista tämän hallituksen esityksen mukaan. Eli tässä on erittäin monta lukkoa, ja tämä on valmisteltu huolellisesti. Lähetiltä edellytetään toimituspassia, jota edeltää koulutus. Lisäksi ei voi jättää ovelle, vaan ikäraja- ja myöskin tämä päihtymisvalvonta tehdään joka kerta.

Ja niin kuin tässä edustaja Wallinheimon puheenvuorossa hyvin kävi ilmi, tämä lainsäädäntö on tiukempi kuin kaupan alaa koskeva eli sitä tilannetta koskeva, jos käy ostamassa

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

alkoholia kaupasta tai Alkosta. Kuten esittelypuheenvuorossa jo totesin, hallituksen esityksen valmistelussa huomioitiin ihan erityisellä tavalla vastuullisuus, koska liikutaan maaperällä, jossa tulee ehdottomasti suhtautua vakavasti alkoholihaittoihin. Meillä on vastuullisuuden vaatimus, kun tämäntyyppistä lainsäädäntöä viedään, ja sitä on tässä esityksessä runsaasti sisällä.

Muun muassa Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, joka suhtautuu kielteisesti alkoholilainsäädännön keventämiseen tai vapauttamiseen, antoi kuitenkin lausuntopalautteessaan kiitosta siitä, että lakiehdotuksessa on tehty useita kannatettavia ja oikeansuuntaisia ratkaisuja alkoholihaittojen minimoimisen näkökulmasta. Esimerkiksi lupajärjestelmän käyttöönotto, toimitusmyynnin aikarajat, juomien henkilökohtainen toimittaminen, ikärajojen tarkistaminen sekä viranomaisten koeostojen mahdollistaminen saivat kiitosta THL:n suunnasta.

Voisi vielä lyhyesti kerrata, miten alkoholihaittojen minimointi on otettu esityksessä huomioon — aikaa on toki vähän. Lakimuutoksen myötä alkoholilakiin tuli vähittäismyyntiluvan ja anniskeluluvan rinnalle uusi alkoholijuomien toimituslupa. Kaikilta, jotka toimittavat alkoholijuomia, vaaditaan erillinen toimituspassi. Toimitusluvan haltijalta edellytetään omavalvontasuunnitelmaa. Kotimaan vähittäismyyntistä ostettuja alkoholijuomia saisi luovuttaa ainoastaan näiden aikarajojen eli 9 ja 21 puitteissa ja Alkosta vain Alkon aukioloaikojen mukaisesti. Alkoholijuomia ei jatkossakaan saa myydä eikä luovuttaa alaikäisille tai vahvasti päihtyneille. Ja sähköisessä tunnistautumisessa, kun verkosta tehdään se tilaus, todistetaan ikä, ja ikä tarkistettaisiin joka kerta todennettavasti myös silloin, kun juomat luovutetaan vastaanottajalle, eli oli minkä ikäinen hyvänsä. Viranomaiset valvoisivat ikärajojen noudattamista toimituksissa muun muassa koeostojen avulla, mikä on uusi valvontatyökalu. Lisäksi laissa määriteltäisiin paikat, jonne alkoholia ei saisi toimittaa.

Edustaja Räsäselle nopeasti totean vielä ennen kuin aikani loppuu, että tämä esitys on hallitusohjelman mukainen. Notifiointi komissiolle on tehty ihan normaalin käytännön mukaisesti. Notifiointin pitää olla valmis siihen mennessä, [Puhemies koputaa] kun eduskunta tämän esityksen hyväksyy ja laki vahvistetaan. Eduskunta itse päättää eduskunnan prosessista. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen. Tämä tosiaan oli aikarajoitettu.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.06.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 21.18.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 6 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Gebhard poissa, edustaja Lohi poissa, edustaja Krista Kiuru poissa.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Keskustelun kuluessa edustaja Päivi Räsänen on edustaja Pinja Perholehdon kannattamana esittänyt puhemiesneuvoston ehdotuksesta poiketen, että asia lähetetään mietinnölle sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslaki-valiokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain 3 luvun 3 §:n muuttamisesta Hallituksen esitys HE 174/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Esittely, ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.06 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus haluaa palauttaa hedelmöityshoitojen Kela-korvaukset merkittävästi korotettuina. Tahaton lapsettomuus on kipeä tragedia ennen kaikkea ihmisille, jotka siitä kärsivät, mutta sillä on myös yhteiskunnallista merkitystä. Viime viikolla julkaistiin tutkimusprofessori Anna Rotkirchin selvitys, joka kartoitti syntyvyyteen vaikuttavia tekijöitä ja mahdollisia keinoja tukea ihmisiä pääsemään lähemmäksi toivomaansa lapsilukua. Selvitys sisälsi 20 toimenpide-ehdotusta. Yksi ehdotus oli, että Suomi panostaa hedelmöityshoitoihin. Ehdotukseen sisältyy myös hedelmöityshoitojen Kela-korvausten palauttaminen sekä korvaustason korottaminen, ja hallitus on antanut juuri tämän sisältöisen esityksen nyt eduskunnalle.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia siten, että vuoden 2025 alusta alkaen yksityisessä terveydenhuollossa tehdyistä hedelmöityshoitoista voisi jälleen saada Kela-korvauksia. Hedelmöityshoitojen Kela-korvaukset poistui-
vat vuoden 2023 alusta edellisen hallituksen leikkauspäätöksellä. Hedelmöityshoidot palautettaisiin korvattavuuden piiriin samassa muodossa kuin ne olivat voimassa vuoden 2022 loppuun saakka. Korvaustetta myös nostettaisiin aiemmasta merkittävästi.

Esityksen tavoitteena on lisätä hedelmöityshoitoja sairautensa perusteella tarvitsevien mahdollisuuksia hakeutua hoitoihin yksityiselle sektorille, ja esityksen tavoitteena on myös edistää syntyvyyttä.

Hedelmöityshoitona korvattaisiin naistentautien ja synnytysten erikoislääkärin suorittama hedelmöityshoitoihin kuuluva toimenpide sekä tällaisen erikoislääkärin määräämä tutkimus- ja hoitotoimenpide silloinkin kun toimenpiteen on tehnyt sairausvakuutuslaissa tarkoitettu muu terveydenhuollon ammattihenkilö.

Hedelmöityshoitojen korvauksiin ohjattaisiin hallitusohjelman mukaista Kela-korvausten lisärahoitusta. Kansaneläkelaitos vahvistaa korvaustaksat erikseen. Hedelmöityshoito-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

jen korvattavuuden palauttamisen arvioidaan lisäävän korvausmenoja noin kaksi ja puoli miljoonaa euroa vuodessa, josta valtion osuus on noin 1,3 miljoonaa euroa.

Lakimuutos on ensimmäinen vaihe laajemmasta Kela-korvausten uudistamisen kokonaisuudesta, ja tämän lain on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2025.

Lopuksi haluan vielä nostaa yhden asian tutkimusprofessori Rotkirchin tuoreesta selvityksestä: Nykyään Pohjoismaisessa vertailussa Suomessa on aloitettuja hedelmöityshoitoja väestöön suhteutettuna vähiten Pohjoismaissa. Myös lapsia syntyy koeputkihedelmöitysten avulla suhteellisesti vähiten Pohjoismaissa. Selvityksen mukaan tilanne voi johtua siitä, että hoitoihin hakeudutaan muita maita vähemmän tai että tarjonta on vähäisempää esimerkiksi pitkien hoitojonojen vuoksi.

Hedelmöityshoitojen Kela-korvausten palauttaminen on perheystävällinen ja konkreettinen teko lapsihaaveiden toteutumisen puolesta. Haluamme auttaa lapsettomuudesta kärsiviä. Korvaukset palautetaan merkittävästi korotettuina, jotta yhä useammalla lasta toivovalla olisi mahdollisuus saada apua. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.10 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! On viisasta tavoitella sitä, että perheet voisivat saada toiveissaan olevan lapsimäärän. Valtaosa suomalaisista haluaisi kaksi lasta. Lapsettomuus on kuitenkin lisääntynyt ja Suomessa syntyvyys on historiallisen matalalla, eikä taitetta parempaan ole näköpiirissä.

Marinin hallitus poisti Kela-korvaukset suurimmasta osasta yksityislääkäreiden määräämistä tutkimuksista ja hoidoista, myös hedelmöityshoidoista. Nyt Kela-korvaus palautetaan ja nostetaan sen määrää merkittävästi. Ennen korvausprosentti oli 12,8, nyt ehdotuksessa se nousee 40 prosenttiin. Esityksen tavoitteena on lisätä mahdollisuuksia hakeutua hedelmöityshoitoihin yksityiselle sektorille. Tätä kautta esityksellä tavoitellaan positiivista vaikutusta syntyvyyteen. Päätös on tärkeä perhepoliittinen teko.

Hedelmöityshoidot ovat tulleet yhä tärkeämmiksi keinoksi saada lapsi. Noin 6 prosenttia Suomessa syntyvistä lapsista syntyy hedelmöityshoitojen avulla, esimerkiksi Tanskassa vastaava luku on 10 prosenttia. Tahaton lapsettomuus koskettaa Suomessa joka viidettä hedelmällisessä iässä olevaa. Se on monelle yksi elämän suurimmista suruista. Suomessa annetaan hedelmöityshoitoja vähemmän kuin muissa Pohjoismaissa. Kela-korvausten palauttaminen mahdollistaa yhä useammalle mahdollisuuden hedelmöityshoitoihin. Uudistuksesta huolimatta siltikin Suomessa monen haave lapsesta jää toteutumatta, kun tarjolla ei ole tarpeeksi kohtuuhintaista hedelmöityshoitoa.

Lakiehdotus on yksi osa hallituksen isompaa Kela-korvausten uudistusta. Uudistuspaketti on jo saanut kiitosta siitä, että sitä on tehty aidosti yhdessä, asiantuntijoita kuullen. Kela-korvaukset ovat hyvä työkalu, jolla voidaan kehittää terveystalouden saatavuutta ja suomalaisen terveydenhuollon kokonaisuutta.

Arvoisa rouva puhemies! Kun lopetetaan rajaamasta julkinen ja yksityinen sektori tiukasti omiin lokeroihinsa ja kehitetään palveluita, monituottajuutta sekä korvauksia kokonaisuutena, saadaan aikaan hyvää — tässä tapauksessa enemmän syntyviä suloisia lapsia. Lapsissa ja nuorissa on Suomen tulevaisuus.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Partanen.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

17.13 Karoliina Partanen kok: Kunnioitettu rouva puhemies! Lapsettomuus koskee monia suomalaisia. Lapsiluvun laskeminen on koko Suomea ja meitä kaikkia puhuttava ja haastava asia. Lapsiluvun laskeminen on ollut meillä pitkään tiedossa, ja siksi ajattelen, että oli suuri virhe, että hedelmöityshoitojen Kela-korvaus poistettiin vuoden 23 alussa Marinin hallituksen tekemällä päätöksellä. Hedelmöityshoitojen Kela-korvausten palauttaminen on perheystävällinen ja konkreettinen teko lapsihaaveiden toteutumisen puolesta. Tahdon lausua suuren kiitokseni ministeri Grahn-Laasoselle siitä, että hedelmöityshoidot palautettiin korvattavuuden piiriin samassa muodossa, jossa ne olivat voimassa vuoden 22 loppuun saakka. On myös todella suuren kiitoksen aihe, että korvausastetta nostetaan niin, että korvaukset kattavat jatkossa noin 40 prosenttia korvauksen perusteena olevista kustannuksista. Vuonna 22 korvausprosentti oli noin 13 prosenttia, joten korvausprosentin korotus on siten erittäin poikkeuksellinen.

Rouva puhemies! Esityksen tavoitteena on lisätä hedelmöityshoitoja sairautensa perusteella tarvitsevien osalta, jotta he voivat hakeutua hoitoihin nimenomaan yksityiselle sektorille ja siten edistää syntyvyyttä. Tavoitetta onkin kannatettu laajasti erityisesti asiantuntijoiden keskuudessa. Lausuntopalautteessa hedelmöityshoitojen korvattavuuden palauttamista pidettiin pääosin myönteisenä ja kannatettavana asiana. Toivon todella, että myös oppositio tulee tämän esityksen taakse ja antaa täyden tukensa tälle esitykselle.

Arvoisa rouva puhemies! Hedelmöityshoitojen korvauksiin ohjataan hallitusohjelman mukaista Kela-korvausten lisärahoitusta. Ajattelen, että jokainen euro, jonka voimme käyttää siihen, että ihmiset saavuttavat tahtomansa lapsiluvun, on hyvin käytetty euro. Kela vahvistaa korvaustaksat erikseen ja määrittelee korvaustaksat sairausvakuutuslaissa määrätyn perustein. Korvauksia ei voida vielä tarkalleen euromääräisesti ilmoittaa ennen kuin Kela on ne meille vahvistanut. Esityksen mukaan kuitenkin hedelmöityshoitojen korvattavuuden palauttamisen arvioidaan lisäävän korvausmenoja noin 2,5 miljoonaa euroa vuodessa, kuten ministeri kertoi, ja valtion osuus on noin 1,3 miljoonaa euroa tästä — varsin vähän siis. Kun nämä luvut esitettiin, niin ihmettelinkin todella sitä, mihin perustui Marinin hallituksen päätös lopettaa korvattavuus — ilmeisesti ideologiaan, koska apua saadaan korvauksilla yksityiseltä sektorilta. Tai ehkäpä tämä oli se leikkaus, johon Marinin hallitus pystyi. Isot, rakenteelliset uudistukset jäivät tekemättä, ja valtiontaloutta sopeutettiin alle miljoonalla eurolla kurittamalla niitä, jotka halusivat lapsia.

Kunnioitettu rouva puhemies! Hallitusohjelmassa on myös kirjaus yhteiskunnan lapsi- ja perhemyönteisyyden vahvistamisesta. Kirjauksen mukaan hallitus laatii väestöpoliittisen selonteon, jossa tarkastellaan lapsiperheiden hyvinvointia ja toimeentuloa, työn ja perheen yhteensovittamista sekä tahattomasti lapsettomien tilannetta. Hallitus onkin jo käynnistänyt tämän ohjelman valmistelun asettamalla valmistelutyöryhmän kesäkuussa. Kela-korvausten palauttaminen on hieno esimerkki Orpon hallituksen lapsi- ja perhemyönteisyydestä. Suuri kiitos ministeri Grahn-Laasoselle hyvästä työstä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

17.17 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Yritän välttää sitä pientä provokaationpoikasta, joka äskeiseen puheenvuoroon sisältyy, ja käydä ihan asiallisesti tätä keskustelua. Tulen kyllä puheenvuoroni lopussa palaamaan myös tuohon asiaan, Kela-korvausten poistamiseen vuonna 23.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Ihan ensimmäiseksi totean, että hyvä, että palautetaan nämä hedelmöityshoitojen Kela-korvaukset. Mutta — sitten tulee se ”mutta”: siinä tiedotustilaisuudessa, jonka diat tässä minulla on kädessäni, jotka ministeri esitteli, mainittiin, että hedelmöityshoitojen kustannuksista korvattaisiin jatkossa noin 40 prosenttia. Jokainen henkilö, jonka olen tavannut, on ymmärtänyt tämän sillä tavalla, että kun nyt se tärkein hedelmöityshoito eli koeputki-hedelmöitys, in vitro fertilization eli IVF, maksaa yksityisellä sektorilla 3 650 euroa, niin siitä voisi saada 40 prosenttia korvausta. No nyt sitä Kelan taksaa ei ole vielä vahvistettu, niin kuin äskeisessäkin puheenvuorossa sanottiin, mutta tästä hallituksen esityksestä voi laskea, kuinka paljon suunnilleen se korvaus tulee olemaan. Se tulee olemaan 200 euroa. Siis 3 650 eurosta korvaus tulee olemaan 200 euroa, ei siis 1 460 euroa, joka olisi 40 prosenttia. Tämä oli erittäin vaikea selvittää, mutta tässä kerron, mihin tämä perustuu.

Ensin kuitenkin niitä samoja asioita, joita muillakin puhujilla täällä on ollut esillä. Vuonna 22, josta meillä on viimeiset tilastot käytössä, Suomessa tehtiin 1 465 hedelmöityshoitoa. 58 prosenttia niistä tehtiin julkisella sektorilla, ja julkisen sektorin osuus on ollut kasvava. Yksityisen sektorin osuus oli siis 42 prosenttia. Luvut ovat noin 9 000 ja 6 000. 17 prosenttia näistä eteni lapsen syntymään, eli meillä hedelmöityshoidoilla syntyi noin 2 570 lasta, mikä on se noin kuusi prosenttia, niin kuin täällä esimerkiksi edustaja Hänninen puheenvuorossaan totesi. Näistä 2 570:stä jakautuma oli se, että tällä IVF:llä, in vitro fertilizationilla, eli koeputkihedelmöityksellä syntyneitä oli 2 093 ja inseminaatiolla, joka on toinen menetelmä, 474.

Julkisella ja yksityisellä on ollut eri kriteerit. Julkinen on tietysti toiminut budjettirajoitteen puitteissa. Siellä on ollut ikärajoja, esimerkiksi 40 vuoden ikä. On ollut aiemman lapsilukumäärän mukaisia rajoitteita ja myös rajoitteita siinä, montako kertaa yritetään tätä hedelmöityshoitoa. Meillä yksityisellä sektorilla tämä on ollut väljempää. Ja on tietysti ihan oikein, että ihmiset ovat voineet käyttää omaa rahaa tässä, ja on mielestäni myös ihan oikein, että siitä on saanut Kela-korvausta.

Paljonko se Kela-korvaus oli vuonna 22, ennen kuin se poistettiin? Se ilmenee täältä hallituksen esityksestä. Täällä nimittäin todetaan, että silloin käytettiin yhteensä rahaa 728 000 euroa korvauksiin. Toimenpiteitä tehtiin 26 000, josta seuraa siis jakolaskulla, että korvaus per toimenpide oli 28 euroa. Nyt tämä 728 000 aiotaan kolminkertaistaa, mikä on siis hyvä, totean sen nyt kolmannen kerran, 2,5 miljoonaan. Se tarkoittaa, että 28 euron korvaus nousee 90 euron korvaukseksi. [Karoliina Partanen: Todella hienoa!] — Se on merkittävä asia. — Mutta se on eri asia kuin se poliittinen mielikuva, joka viime viikolla haluttiin antaa kertomalla hedelmöityshoitoa yksityissektorilla suurella rahalla maksaneille, että nyt hedelmöityshoidosta tullaan korvaamaan 40 prosenttia.

Kävin läpi erään merkittävän yksityisen hedelmöityshoitoja tuottavan organisaation hinnaston. Siellä on 33 eri toimenpidettä alkaen lääkärin ensimmäisestä käynnistä, useita erilaisia laboratoriokäyntejä ja niin edelleen, ja siis se tärkein toimenpide, se IVF: hinta 3 650. Siitä tulee saamaan takaisin siis noin 200 euroa, ei 40 prosenttia, joka olisi 1 460 euroa. Tämän haluan tässä ainoastaan nyt niin kuin kritiikkinä osoittaa, että ei pitäisi nyt luoda ihmisille sellaisia odotuksia, että on tulossa jotain merkittävän paljon enempää kuin kuitenkin on tulossa.

Ja nyt sitten siihen, mitä tässä vähän penättiin, tätä vastausta. Tunnen tämän Kela-korvausjärjestelmän vuosikymmenien ajalta. Korkeimmillaan Suomessa lääkäri- ja hoitokorvauksia maksettiin 70 miljoonaa lääkäripalveluista. Sipilän hallituksen aikana se leikattiin tasolle 50 miljoonaa euroa. Hammashuollon korvauksia maksettiin 125 miljoonaa euroa.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Sipilän hallituksen aikana se leikattiin tasolle 40 miljoonaa. Se on suurin yksittäinen sosiaaliturvaleikkaus, tasolta 125 tasolle 40 miljoonaa euroa. Kela-korvaukset olivat sen jälkeen niin pienet, että kun Marinin hallitus joutui hankkimaan rahoitusta vanhustenhuollon hoitajamitoitusta varten eli parantamaan vanhustenhuoltoa, jonka kustannus oli 256 miljoonaa euroa — ja huom., kaikkea sitä ei voitu ottaa lisärahoituksena saati millään velalla — sitä jouduttiin hakemaan sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan sisältä. Silloin päätettiin, että Kela-korvauksista rahoitetaan noin 60 miljoonalla eurolla sitten tätä vanhustenhuollon rahoitusta. Se ei ollut ideologinen leikkaus. Se oli rahoituksen siirto toiseen kohteeseen sosiaali- ja terveydenhuollon ministeriön hallinnonalan sisällä. Ja peruste oli se, että korvaukset olivat jo käyneet edellisen hallituksen eli Sipilän hallituksen aikana niin pieniksi, että katsottiin, että sen haittavaikutus on vähäinen.

Mutta niin kuin nyt sanon toistamiseen: on hyvä, että hedelmöityshoitoihin otetaan Kela-korvaukset takaisin, ja on hienoa, että 28 euron sijasta voi saada 90 euroa, mutta alkää menkö kertomaan ihmisille, että se on 40 prosenttia 4 000 euron IVF- eli koeputkihedelmöityksestä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Virta, poissa. — Edustaja Kaunisto.

17.24 Ville Kaunisto kok: Arvoisa rouva puhemies! Tuon äskeisen edustaja Lindénin puheen jälkeen haluan pitää omani aika yksinkertaisena ja todeta, että kiitoksia. Kiitos ministeri Grahn-Laasonen ja kiitos Petteri Orpon hallitukselle siitä, että hedelmöityshoitojen Kela-korvaukset nyt palautetaan sille tasolle, mikä on oikein.

Tahaton lapsettomuus, se on tragedia niin yksilölle kuin itse asiassa koko yhteiskunnalle. Kun ajattelee lapsihaavetta, niin onko voimakkaampaa haavetta ihmisellä kuin nimenomaan lapsihaave, ja jos me tässä salissa voimme jotain asialle tehdä, niin koen sen ehdottomasti aiheelliseksi, ja olen todella kiitollinen, että tässä asiassa hallitus etenee.

Sitten käytännön puolelle: tässä nyt todellakin hedelmöityshoidot palautetaan korvattavuuden piiriin samassa muodossa kuin ne olivat voimassa vuoden 22 loppuun saakka ja niitä nostettaisiin niin, että ne kattaisivat jatkossa noin 40 prosenttia korvauksen perusteena olevista kustannuksista. Ja tässä, kuten edustaja Partanenkin aikaisemmin totesi, vuonna 22 korvausprosentti oli noin 12,8 ja se poistui vuoden 23 alusta edellisen hallituksen päätöksellä. Ja täytyy sanoa, että kyllähän — edustaja Lindénin ansiokkaan pitkästä puheenvuorosta huolimatta — se on poliittinen päätös. [Mia Laiho: Kyllä!] Vaikea nähdä, että se olisi mikään muu kuin päätös, joka on haluttu vain tehdä, on se sitten poliittisista syistä tai arvopohjalta tai mitä tahansa, mutta se on ollut valinta, jonka edellinen hallitus on tehnyt, ja kyllä sitä kieltämättä hieman ihmettelen. Katsoin tuossa vanhoja muistutuksia vuodelta 23, ja siellä oltiin edustaja Keto-Huovisen kanssa ihmetelty asiaa, ja silloinkin nostimme molemmat esiin sitä todellisuutta, että kun samanaikaisesti Suomessa puhutaan syntyvyyden laskusta ja huoltosuhteen heikkenemisestä, niin se Kela-korvausten poistaminen hedelmöityshoidosta, vaikkei se on ollut suuri, niin onhan se aivan erikoinen päätös, että yhteiskunta siinä vaiheessa ottaa taka-askelia, kun puhutaan lapsitoiveiden toteutumisesta ja syntyvyyden kasvusta. Mutta pääasia on nyt, että hallitus toimii.

Vielä ehkä loppuun sanon sen, kun edellisessä hallituksen esityksen kohdassa oppositiosta huudeltiin, että ”lapsista viis”, [Puhemies koputtaa] niin kyllä se näin pienten lasten vanhempana hieman harmittaa, että tähän me lähdetään, koska kyllähän varmaan lähtö-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

kohta on, että jokaiselle meille tässä salissa lapset ovat se pääsyy, miksi me täällä työtä tehdään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Vastauspuheenvuoro, edustaja Lindén. — Sitten edustaja Forsgrén, ja sitten ruvetaan hiljaiseen lopettelemaan tässä vaiheessa.

17.27 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Kyllä oli mairea ja lapsiystävällinen puheenvuoro, mutta hyvähän se näin on. Teidän hallituksenne leikkaa hyvinvointialueilta kaksi miljardia euroa. Kuten kerroin, hyvinvointialueilla tehdään tällä hetkellä 60 prosenttia näistä hedelmöityshoidoista, siitä 14 600:sta 9 000 tehdään siellä. Se julkisen sektorin osuus on tasaisesti kasvanut. Siellä se tehdään terveydenhuollon asiakasmaksuilla. Se, että siitä on voinut saada Kela-korvausta 28 euroa toimenpiteeltä, ei varmaankaan ole ollut kenellekään se kynnys. Niin kuin totesin, on hyvä, että tämä palautetaan, mutta on kyllä vakavilla asioilla leikkimistä, että 2,5 miljoonan lisäys muka korvaisi 2 000 miljoonan leikkaukset, joista suuri osa kohdistuu lapsiperheisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan vastauspuheenvuoro vielä, edustaja Laiho. — Ja sitten Forsgrénin varsinainen puheenvuoro, sen jälkeen vielä ministeri.

17.28 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän Lindénin kommenttiin oli kyllä pakko tarttua. Hyvinvointialueille laitetaan rahaa yli 26 miljardia euroa ja ensi vuonnakin yli kaksi miljardia lisää, ja te puhutte täällä leikkauksista. Nyt me puhumme hedelmättömyyshoidoista ja niiden korvaamisesta, jotka ministeri Grahn-Laasonen vihdoinkin toi tänne, kun Marinin hallituksen, myös entisen ministeri Lindénin, aikana ne poistettiin. Nyt ne tuodaan takaisin ja vielä korotettuina. [Ben Zyskowiec: Hyvä!] Tämä jos mikä on hyvää lapsi- ja perhepolitiikkaa. Annetaan viesti nuorille, että me kannustetaan syntyvyyteen jokaisella sektorilla myös hedelmöityshoitojen osalta. Täällä ministerin lakiesityksessä myös sanotaan, että tämä Marinin hallituksen hedelmättömyyshoitojen korvausten lopettaminen selkeästi heikensi erityisesti 40-vuotiaiden naisten mahdollisuuksia saada tätä hoitoa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten puhujalistalta yksi puheenvuoro. — Forsgrén.

17.30 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa puhemies! Vihreät pitävät hyvänä, että hedelmöityshoitojen Kela-korvaukset palautetaan, vaikka yksityiset hoidot olisivat edelleen kustannussyistä osan ulottumattomissa. Siksi on myös erittäin tärkeää, että samaan aikaan julkisten hoitojen saatavuutta merkittävästi parannetaan ja lisätään.

Nyt kun tässä salissa ollaan muisteltu vanhoja, niin edelleen pidin sitä viime kauden leikkausta huonona ideana, mutta haluan samaan aikaan muistuttaa, että itse olin silloin hallitusneuvotteluissa tässä sosiaali- ja terveystaloustieteiden ja samaan aikaan siis kyllä panostettiin julkisen puolen hedelmöityshoitojen resurssien kasvuun. Elikkä ei ole ollut tilannetta, missä kokonaissaatavuus olisi välttämättä heikentynyt, ja ainakin itse olin päättämässä niistä ykkösmiljoonista, mitä sinne julkiselle puolelle laitettiin. Mutta edelleenkin

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

olen sitä mieltä, että on hienoa, että tätä Kela-korvausta hedelmöityshoitojen osalta myös yksityiselle puolelle parannetaan. [Ben Zyskowicz: Pidetne huonona, mutta poistitte silti!] — Joo, no hallituksessa välillä joutuu tekemään asioita, mistä ei olla kaikesta samaa mieltä, niin kuin varmasti edustaja tietää.

Olisin nostonut esille sen, että tämä aihe on tosi tärkeä ja herkkä, kun miettii siitäkkin näkökulmasta, että tällä hetkellä aika monessakin perheessä se toivottu lapsiluku ei toteudu. Tiedän omastakin takaa monia surullisia tarinoita, kuinka pitkä tie voi olla siinä, että saa sen toivotun lapsen kotiin, taikka pahimmassa tapauksessa aina välttämättä sekään ei toteudu. Ajattelenkin, että yhteiskunnan tehtävä olisi juuri tukea sitä, että toivottu lapsiluku tulisi toteutumaan, ja siitä näkökulmasta haluan tätä hallituksen esitystä kehua.

Hedelmöityshoidoista ei ole saanut Kela-korvausta 1.1.2023 alkaen, ja hedelmöityshoidot palautettaisiin korvattavuuden piiriin samassa muodossa kuin ne olivat voimassa vuoden 22 loppuun saakka. Tässä ehkä se ainut kritiikki tai huomio tulee itseltäni siihen, että se tosiaan tulee siinä samassa muodossa, vaikka tietenkin on hienoa, että se tulee joka tapauksessa, mutta tässä aikaisemmassa muodossa se tarkoittaa, että tämän sairausperusteisuuden perusteella, eliikkä sairausvakuutuslain sairausperusteisuuden perusteella. Tämä linjaus tarkoittaa sitä, että monet sateenkaariperheet ja yksin vanhemmuutta hakevat perheet eivät tulisi saamaan tällä perusteella tätä Kela-korvauksen hedelmöityshoitotukea ollenkaan. Tästä olen laittanut sekä eri ministereille että myös erityisavustajille viestiä tässä pitkän syksyä, että voisiko hallitus korjata lakia siltä osin, että erilaisilla perheillä ja eri elämäntilanteissa olevilla perheillä kaikilla olisi mahdollisuus lapseen ja lapsihaaveen toteutumiseen.

Ministeri Grahn-Laasonen, olette nostonut perusteluissa sitä, että Kela-korvauksien sairausperusteisuus tulee sairausvakuutuslaista. Laki ei kuitenkaan tälläkään hetkellä rajaudu korvaamaan ainoastaan sairauksien kustannuksia, vaan ymmärtääkseni lain perusteella korvataan myös raskaudesta ja synnytyksestä koituvia kustannuksia. Sateenkaariperheet ry on huomauttanut, että tätä voisi laajentaa hedelmöittämisestä koituviin kustannuksiin, jos hallituksella olisi halua ratkaista hedelmöityshoitokorvausten kohdentuminen laajemmin ja siten, että se ei syrjisi sateenkaariperheitä taikka yksin vanhemmuutta hakevia. Olisinkin kysynyt vielä ministeriltä: voisiko olla mahdollista, että seuraavassa asteessa sitä korjattaisiin?

Yksi vaihtoehto olisi, että sen sijaan, että puhuttaisiin tällaisesta sairausperusteisuudesta, puhuttaisiin tällaisesta niin kuin sosiaalisesta syystä, minkä takia tätä Kela-korvausta saisi, eliikkä ei tarvitsisi olla joku tietynlainen lääketieteellinen haaste, vaan ehkä enemmänkin sitä, että erilaisista syistä voisi saada sen Kela-korvauksen. Olen miettinyt sitä, että niissä, ketkä tällä hetkellä julkisen terveydenhuollon piirissä hakevat hedelmöityshoitoa, on todella paljon yksin vanhemmuutta toivovia naisia ja sitten totta kai myös sateenkaariperheitä ja nais- ja miespareja, mutta jos tämä malli palautetaan sellaisena kuin se aikaisemmin oli, jättäisi nämä yksittäiset perheet sitten tuen piiristä.

Siinä laissa teknisesti ymmärtääkseni todetaan, että korvausoikeuteen ei vaikuttaisi, olisiko kyse nais-miesparin, nais-naisparin tai itsellisen naisen hedelmöityshoidosta, vaan hedelmöityshoito tulisi korvattavaksi sairausvakuutuksesta ainoastaan sairausperusteisesti, mutta todellisuudessa tuo rajaus tulisi vaikuttamaan siihen, saisivatko sateenkaariperheet ja itselliset naiset näitä hedelmöityshoitoja.

Kiitoksia siitä, että teette tämän hyvän esityksen, ja toivon vielä pientä kehitystä siihen.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten on ministerin vastauspuheenvuoro, kolme minuuttia, ja sitten mennään seuraavaan asiaan.

17.35 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Tahaton lapsettomuus koskettaa jopa joka viidettä suomalaista, ja se on inhimillisistä tragedioista ja suruista varmasti yksi suurimpia, mitä ihminen voi kohdata, kun toivoisi lasta enemmän kuin mitään muuta maailmassa ja sitä ei kuulu eikä toivoa näy. Siinä tilanteessa se, jos voimme tehdä tässä salissa ratkaisuja, jotka helpottavat edes pieniltäkin osin tilannetta tai voivat joillekin mahdollistaa lapsitoiveen toteutumisen, on mielestäni tärkeintä mahdollista politiikkaa. Siksi tämä esitys on tärkeä.

Ajattelen myös, että myös julkisen terveydenhuollon hedelmöityshoitojen saatavuutta pitää parantaa. Siitä on keskustelua käynnissä hyvinvointialueilla, ja tätä käydään läpi myöskin suhteessa nyt käsillä olevaan hälyttävään syntyvyystilanteeseen: sitä, voitaisiinko julkisella puolella höllentää kriteerejä, jotka mielestäni ovat liian tiukat. Nämä päätökset tehdään tietysti hyvinvointialueilla, mutta tässä keskustelussa haluamme myös ministeriössä olla aloitteellisia.

Mutta tämä esitys tuo toivoa, kun Kela-korvaukset palaavat myös hedelmöityshoitoihin merkittävästi korotettuina, enkä ymmärrä, miten saattoi sellainen virhe tapahtua, että Marinin hallitus leikkasi Kela-korvaukset hedelmöityshoidoista. Vaikka ne eivät olisi tasoltaan olleet kovin korkeat, niin ne ovat joillekin voineet olla kynnys ja merkittävät lapsitoiveiden toteutumisessa. Nyt hedelmöityshoitojen Kela-korvaukset palaavat siis merkittävästi korotettuina.

Kiitos edustaja Lindénille myös opposition tuesta hedelmöityshoitojen Kela-korvausten palauttamiselle. Tämä keskustelu näistä korvaussummista ja -prosentista ja siitä, mihin hoitoihin ne kohdentuvat, toimitetaan kyllä valiokuntaan käsittelyyn niin, että nämä luvut aukeavat. Esimerkiksi mainittu IVF-hoito ei ole yksittäinen toimenpide vaan koostuu lukuisista toimenpiteistä ja tutkimuksista, näin olen ymmärtänyt. Arvio IVF-hoitokokonaisuuden korvattavista kustannuksista on kyllä minulla saamani käsityksen mukaan Lindénin arviota korkeampi. Toki tähän liittyy vielä se, että Kela ei ole näitä taksoja luonnollisesti vielä määritellyt, kun ei ole lainsäädäntöpohjaa. [Krista Kiurun välihuuto] Nyt tämä noin 40 prosenttia viittaa siis Kelan arvioon keskimääräisestä korvausprosentista korvattavissa hoidoissa. Tähän palaamme valiokuntavaiheessa. Mutta mielestäni periaatteellisesti jo se, että nämä korvaukset palautetaan ja niitä merkittävästi korotetaan, on iso asia, kuten myös se, että julkisen terveydenhuollon puolella hedelmöityshoitojen saatavuutta parannetaan.

Edustaja Forsgrénille: Sairausperuste tulee sairausvakuutuslaista. Myös minä toivon, että kun siirrymme käsittelemään syntyvyyden laskua ja lapsitoiveiden toteutumisen mahdollistavaa politiikkaa tässä väestöpoliittisessa kokonaisuudessa, niin siinä voitaisiin huomioida paremmin erilaiset perheet ja toteuttaa erilaisista lähtökohdista lasta toivovien ihmisten elämän perustavanlaatuisimpia haaveita ja toiveita omasta lapsesta. Eli tähän toivon mukaan pääsemme vielä palaamaan myöhemmässä vaiheessa lisää.

Kiitos eduskunnalle ja kiitos tuesta tälle todella tärkeälle hallituksen esitykselle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.38.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 21.19.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 7 käsittelyä. — Tässäkin keskustelu jatkuu. Edustaja Kiuru poissa, edustaja Kaunistola poissa. — Edustaja Lindén.

21.19 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Käytän tästä asiasta vielä puheenvuoron, koska olin sen silloin aiemmassa keskustelussa pyytänyt ja keskustelu katkesi juuri sellaisessa kohdassa, jossa esittämiini näkemyksiin esitettiin hyvinkin voimakasta kritiikkiä.

Asian ydinhän oli se, että omassa puheenvuorossani totesin, että tämä hallituksen esitys siitä, että otetaan hedelmöityshoitojen Kela-korvaukset uudelleen käyttöön, on hyvä. Ja samalla totesin, että se niiden määrä vuonna 22, jolloin ne olivat edellisen kerran käytössä, oli 28 euroa yhtä toimenpidettä kohti ja nyt se aiotaan kolminkertaistaa, jolloin se nousee lähelle 90:tä euroa, joka on kovin paljon vähemmän kuin se ministerin antama käsitys tiedotustilaisuudessa viime viikolla, jossa hän totesi, että 40 prosenttiin hedelmöityshoitojen kustannuksista tulevat nousemaan nämä korvaukset. Katsoin eräästä yksityisen tuottajan hintalistasta, niin siellä se tärkein hedelmöityshoito, eli se IVF eli koeputkihedelmöitys, on hinnaltaan 3 650 euroa. Eli pidin tätä myönteisenä, mutta totesin, että ei saa nyt syntyä ihmisille sellaista käsitystä, että ihan oikeasti siitä 3 650:stä tulee sitten Kela-korvauksena 40 prosenttia. Tullee jotain 200:n ja 300 euron välillä, koska se koostuu useista eri toimenpiteistä, joista sitten tulee yksittäistä Kela-korvausta.

Totesin myös sen, että kun vuonna 23 näitä hedelmöityshoidon Kela-korvauksia ei ollut, niin sinä aikana meillä lisättiin julkisen terveydenhuollon hedelmöityshoitoja useilla tuhansilla, niin kuin hallituksen esityksen tilastoista näkyy. Julkisen osuus on nyt 60 prosenttia, kun se oli reilusti alle 50 prosenttia vielä muutamia vuosia sitten. Ja silloinhan asiakas, tai potilas, jos haluamme sillä nimellä häntä kutsua, saa sen asiakasmaksun hinnalla. Eli kyllä edellinen hallitus, siis Marinin hallitus, tosiasiallisesti panosti enemmän rahaa hedelmöityshoitoihin kaiken kaikkiaan, vaikka vuonna 23 Kela-korvausten määrä oli tästä kokonaan poistettu. Ja kävin myös läpi, että mikä tausta siinä sitten oli. Mutta ihan hyvä, että ne nyt palautetaan myös sinne yksityiselle sektorille, jossa on vähän väljemmät kriteerit hedelmöityshoidoille kuin julkisella sektorilla, jossa on tiukemmat ikärajoitukset ja tietyt muutkin perusteet, esimerkiksi aiemmin tehtyjen hedelmöityshoitojen lukumäärä taikka lasten lukumäärä ja tällaiset asiat. Nämä halusin vielä tuoda tässä esille. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinonen.

21.22 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Itse ihmettelin aikanaan, kun pääministeri Sanna Marinin hallitus poisti Kela-korvaukset hedelmöityshoidoilta, ja kyllä sitä ihmettelivät laajasti myös suomalaiset ihmiset. Pidän nyt erittäin myönteisenä, että ministeri Sanni Grahn-Laasosen johdolla hedelmöityshoidot palautetaan Kela-korvausten piiriin sillä tavalla kuin julkisuudessa on kerrottu. Se on erittäin tervetullut asia, ja sitä moni on toivonut, ja on harmi, että ne olivat tässä välissä jonkun aikaa pois.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Samassa uudistuksessa Kela-korvattavia hoitoja laajennetaan muutenkin. Itse pidän erittäin tervetulleena myös tätä 65-vuotiaiden kokeilua, jossa 28 euron julkisen puolen hinnalla pääsee käyttämään palveluita kokeilussa myös yksityisellä puolella. Samalla päästään pilotoimaan myös hintakatto näiden Kela-korvausten osalta — ja se on myös tervetullut — millä pystytään tulevaisuudessa takaamaan entistä varmemmin, että nämä Kela-korvaukset ohjautuvat ennen muuta sinne asiakkaalle eli potilaalle eivätkä esimerkiksi valu hintoihin.

Erinomaisen hyviä esityksiä pääministeri Petteri Orpon hallitukselta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

21.24 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Itse en siinä aiemmassa keskustelussa laajentanut tätä Kela-korvauskeskustelua, mutta sallittakoon nyt, että kommentoin sitä osuutta tässä asiassa, minkä edustaja Heinonen äsken otti esille.

Ensinnäkin hintakatto on aivan erinomainen asia, ja suurin ongelma Kela-korvauksissa on ollut se, että niissä ei ole ollut hintakattoa. Kun niihin saadaan — jos saadaan — hintakatto, niin sehän käytännössä tarkoittaa hyvin pitkälle samaa kuin ostopalvelun käyttäminen. Eli kun esimerkiksi hyvinvointialueet kilpailuttavat palveluita, silloinhan ne kilpailutetaan tietyllä hinnalla ja sitten asiakas saa ne sillä asiakasmaksun hinnalla ja sen välin maksaa sitten hyvinvointialue. No, tässä tapauksessa Kela-järjestelmää käytetään aivan samalla tavalla. Näinhän Kela-järjestelmä toimii ihan valtakunnallisena kaikissa niissä maissa, joissa terveydenhuolto perustuu lakisääteiseen sosiaalivakuutukseen. Mutta siitä, että tämä olisi parempi malli kuin se, mitä me olemme esittäneet ja jonka toteutus oli jo hyvällä alulla, olen eri mieltä. Nimittäin se meidän mallimme oli se, että 130 miljoonaa euroa lisätään rahoitusta — ja lisättiin jo kerran, mutta nykyinen hallitus ottaa sen pois — ja se jakautuu eri hyvinvointialueille itse asiassa siellä olevan ikääntyneen väestön lukumäärien suhteessa, niin että sinne, missä on 35 prosenttia yli 65-vuotiaita, tulee suhteessa enemmän rahoitusta kuin alueelle, missä on vain 16 prosenttia yli 65-vuotiaita. Ja kun sattuu olemaan vielä niin, että yksityislääkäripalvelut kohdistuvat Suomessa pääosin sille alueelle, missä on vähän vanhuksia, niin tämä järjestelmä tulee olemaan sillä tavalla hyvin epätasapainoinen, että palveluja tarjotaan siellä, missä yksityislääkäreitä on, ja niitä ei pystytä tarjoamaan siellä, missä vanhuksia on. Tässä mielessä tämä meidän mallimme oli parempi.

Saa nyt nähdä sitten, minkälainen pilotointi tästä tulee. Itse olen myös jossain määrin huolestunut siitä, että kaiken kaikkiaan ne rahoitukset, joita hallitus on tähän kokonaisuuteen ajatellut käyttäen, eivät oikein millään tule riittämään: Siellähän oli myös sellaisia kohtia, että esimerkiksi gynekologien ja silmälääkäreiden palveluista tulee 70 euron Kela-korvaus, ja näitä käyntejä, jotka ovat kaksi suurinta erikoisalaa yksityislääkärikäynneistä, on yhteensä 850 000, joista seuraa jo 60 miljoonan korvaukset. Muille erikoisaloille jää se 30 euron korvaus, ja siitä seuraa toinen 60 miljoonaa niistä kahdesta ja puolesta miljoonasta käynnistä. Sitten sinne tulevat nämä hedelmöityshoidot, joihin tosin tarkoitus on käyttää vain kaksi ja puoli miljoonaa euroa. Ja sitten tulee tämä yli 65-vuotiaiden pilotti, ja sitten tulevat hammashuolto ja muut. Niin että ei siihen tule riittämään se rahoitus, mitä hallituksella nyt on käytössään, joka saadaan omaisuutta myymällä ja joka on vain määräaikainen. Eli se meidän malli oli parempi.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen, liikennevakuutuksen ja potilasvakuutuksen lainsäädännön muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 172/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohden jälkeen. — Esittelijänä on ministeri Grahn-Laasonen. Olkaa hyvä.

Keskustelu

17.39 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Seuraava hallituksen esitys on enemmän tekninen ja vähemmän tunteellinen. Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen, liikennevakuutuksen ja potilasvakuutuksen lainsäädännön muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi työtapaturma- ja ammattitautilakiin ja maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilakiin työpaikkaonnettomuuksien tutkintaa koskeva sääntely. Työpaikkaonnettomuuksien tutkinnalla on Tapaturmavakuutuskeskuksessa pitkät perinteet, mutta asiasta ei ole suoraan säädetty laissa. Asiasta säätämiseksi on selkeä tarve tutkinnan jatkamisen mahdollistamiseksi Tapaturmavakuutuskeskuksessa, koska nykyinen sääntely on erityisesti henkilötietojen käsittelyn osalta puutteellista ja vaatii selvittämistä ja täsmentämistä.

Ehdotuksen tavoitteena on mahdollistaa työturvallisuutta parantava ja työtapaturmien syy—seuraus-suhteita selvittävä työpaikkaonnettomuuksien tutkinta vastaavien työtapaturmien ja ammattitautien ehkäisemiseksi ja yleisen työturvallisuuden kehittämiseksi Suomessa. Tämä olisi tärkeää, koska työtapaturmia ei tutkita tässä laajuudessa ja työturvallisuuden edistämisen näkökulmasta Suomessa muiden tahojen toimesta.

Tämän lisäksi esityksessä ehdotetaan työtapaturma- ja ammattitautivakuutusta, liikennevakuutusta ja potilasvakuutusta koskevaan lainsäädäntöön sekä opiskeluun liittyvissä, työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annettuun lakiin tehtäväksi muutamien vuosien ajalta esiin tulleet lähinnä tekniset ja toimeenpanoa selkeyttävät sekä säädöshuollolliset muutokset.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2025 alusta. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Ilmatieteen laitoksesta annetun lain 1 ja 2 §:n sekä puolustusvoimista annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 167/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Tässä me menemme suoraan puhujalistalle. Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.41 Ville Kaunisto kok: Arvoisa rouva puhemies! Kyseessä on hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Ilmatieteen laitoksesta annetun lain 1 ja 2 §:n sekä puolustusvoimista annetun lain 11 §:n muuttamisesta.

Täytyy sanoa, että on äärimmäisen hienoa, että hallitus uskaltaa ja päättää toimia avaruuden kohdalla sen vaatimalla vakavuudella. Esimerkiksi nostan nyt vähän tätä historiaa tässä ympärillä. Kun viimeaikaiset uutiset Kiinan ja Venäjän avaruushankkeista ovat osoittaneet, että avaruuspuolustus ei edes ole kauhean kaukaista tulevaisuutta, ei etenkään mitään science fictionia, niin on äärimmäisen tärkeätä, että nyt Suomessa vihdoinkin toimitaan ja uskalletaan. Minä ymmärrän sen, poliittisesti aihetta on helppo nälviä ja se tuntuu kovin kaukaiselta, niin kuin avaruus on, mutta todellisuus on se, että viestit suurvalloista ovat aika kylmääviä. Esimerkiksi Kiina ja Venäjä puhuvat avoimesti ydinvoimalan rakentamisesta Kuuhun, ja on väläytelty jopa mahdollisuutta, että Venäjä veisi ydinaseita avaruuteen ja kehittelisi omaa asettaan satelliittien tuhoamiseksi. Tämä siis on aivan keskeistä, kun puhutaan meidän tietoyhteiskunnan pärjäämisestä.

Nämä toimet luonnollisesti ovat vastoin 1967 allekirjoitettua ulkoavaruuden sopimusta, joka kieltää joukkotuhoaseiden asettamisen kiertoradalle tai taivaankappaleille sekä taivaankappaleen käytön sotilastarkoituksessa, mutta kuten näemme, tässä maailmanajassa kansainvälisillä sopimuksilla tuntuu olevan yllättävän vähän painoa.

Ulkoavaruuden sopimuksessa ei myöskään puhuta mitään satelliittien vastaisista teknologioista tai siitä, kuinka taivaankappaleiden välistä tilaa tulisi käyttää. Tätä haastavuuttahan tässä lisää se, että viestintä- ja sotilassatelliittien sijainti on Maan matalalla kiertoradalla, ja jos tämän joku valtio saisi haltuunsa, niin siinä olisi kyllä sotilaallinen etu merkittävä ja pystyisi periaatteessa toimimaan ulkoavaruuden portinvartijana. Eli puhutaan kyllä meidän arkeen aika voimakkaasti vaikuttavista asioista.

Onneksi Euroopassa ja Yhdysvalloissa on ymmärretty, että avaruushyönteisiin vastaamiseen tarvitaan myös yksityistä sektoria ja kaupallista puolta. Tässä itse asiassa Suomessa meillä on erinomaisia yrityksiä, jotka toimivat avaruuden saralla.

Elämme kiihtyvää suurvaltakilpailun aikakautta ja mitään takeita ei ole siitä, että vihamieliset suurvallat toimisivat avaruudessa yhtään sen ystävällisemmin kuin Maan pinnalla. Sen takia on äärimmäisen tärkeää, että hallitusohjelmassakin on tunnustettu avaruushuoltavuuden merkitys Naton ja maanpuolustuksen näkökulmasta — se on nyt otettu vaka-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

vasti. Tämä hallituksen esitys on erinomainen. Palaan ehkä yksityiskohtiin seuraavassa puheenvuorossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen poissa. — Edustaja Kopra.

17.44 Jukka Kopra kok: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen päätös kansallisen avaruustilannekeskuksen perustamisesta on merkittävä ja hyödyllinen Suomelle. Teknologian ripeän kehittymisen sekä erilaisten innovaatioiden, myös merkittävien suomalaisten innovaatioiden, myötä avaruustoiminta on tullut osaksi jokapäiväistä elämäämme, ja sen painavuus kasvaa jatkuvasti. Satelliittijärjestelmät tarjoavat kriittisiä palveluita, kuten navigointia, viestintää ja sääennusteita, joista niin yhteiskunta kuin talouselämäkin ovat yhä riippuvaisempia. Avaruus on myös turvallisuuden ja maanpuolustuksen kannalta erittäin merkittävä ulottuvuus. Siksi on tärkeää, että Suomella on oma kyvykkyys seurata ja jopa hallita avaruuden tapahtumia.

Avaruustilannekeskus parantaa kansallista turvallisuutta mahdollistamalla ajantasaisen ja koordinoitun avaruustilannekuvan, joka on elintärkeä yhteiskunnan toiminnan kannalta. Keskukseen avulla me pystymme ennakoimaan ja reagoimaan nopeasti avaruudessa tapahtuviin ilmiöihin ja uhkiin, kuten avaruusromuun, satelliittihäiriöihin ja jopa vihamieliseen toimintaan. Tämä kyky lisää valmiuksiamme myös turvata kriittinen infrastruktuuri, kuten tietoliikenne- ja energiaverkot, liikennejärjestelmät ja niin edelleen, jotka ovat riippuvaisia satelliiteista. Se myös varmistaa ja mahdollistaa sen, että emme ole täysin riippuvaisia ulkomaisista tietolähteistä vaan voimme itse tuottaa ja analysoida myös kriittistä tilannekuvaa. Tämä on tärkeää, jotta voimme ennakoida ja varmistaa nopean ja oikea-aikaisen reagoinnin erilaisiin häiriötilanteisiin ja turvallisuusuuhkiin.

Avaruustilannekeskus myös vahvistaa Suomen asemaa kansainvälisessä yhteistyössä. Kun omaamme kyvykkyiden omaan avaruustilannekuvatoimintaan, Suomi ei jää riippuvaiseksi pelkästään kansainvälisten kumppaniemme tiedoista, vaan pystyy tuottamaan ja jakamaan tietoa oman maan käyttöön mutta myös kumppaneille. Tämä parantaa myös kansainvälistä asemaamme, sillä voimme tehdä entistä tiiviimpää yhteistyötä Naton, EU:n ja Yhdysvaltojen kaltaisten liittolaisten kanssa.

Avaruustilannekeskus edelleen edistää kotimaisia innovaatioita ja tutkimusta, mistä saimme hyvän esimerkin edustaja Kauniston puheessa, sillä suomalaiset tutkimuslaitokset, yliopistot ja yritykset ovat vahvasti mukana kehittämässä avaruusteknologiaa ja palveluita ja tilannekeskus tarjoaa uusia mahdollisuuksia näille käytännön sovelluksille. Keskus tulee tekemään läheistä yhteistyötä akateemisten ja kaupallisten toimijoiden kanssa, mikä edistää teknologista kehitystä ja osaamista Suomessa. Tämä voi tarkoittaa jopa uusia työpaikkoja ja investointeja, jotka vahvistavat rooliamme avaruusteknologian ja -tutkimuksen edelläkävijänä.

Arvoisa rouva puhemies! Avaruustilannekeskus on siis investointi, joka vahvistaa niin turvallisuutta, kansainvälistä yhteistyötä kuin taloudellista kasvuakin. Se mahdollistaa meille ajantasaisen tilannekuvan ja tilanneymmärryksen avaruuden tapahtumista ja auttaa varmistamaan, että Suomi on valmiina kohtaamaan nykypäivän haasteet myös avaruudessa. Keskus edustaa kansallista itsenäisyyttä ja kyvykkyyttä huolehtia omasta turvallisuudestamme ja hyvinvoinnistamme. Nyt siis katse taivasiin, sillä avaruudessa on tulevaisuus.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen poissa. — Edustaja Jukkola.

17.47 **Janne Jukkola kok:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys avaruustilannekeskuksen perustamisesta on keskeinen askel Suomen kokonaisturvallisuuden varmistamisessa. Avaruustilannekeskuksen avulla Suomi voi itse tuottaa reaaliaikaista avaruustilannekuvaa, joka on elintärkeää yhteiskunnan kriittisten toimintojen, kuten tietoliikenteen ja lentoliikenteen, turvaamiseksi. Avaruusromun, satelliittien ja avaruussään aiheuttamat häiriöt voivat aiheuttaa vakavia ongelmia näille aloille, ja on siksi kansallisen edun mukaista, että voimme itse havaita ja analysoida näitä uhkia.

Tähän asti olemme olleet riippuvaisia kansainvälisten kumppaneiden tuottamasta tilannekuvasta, mutta nyt perustettava avaruusturvallisuuskeskus vähentää tätä riippuvuutta ja mahdollistaa kansallisten viranomaisten, kuten Puolustusvoimien, yliopistojen ja tutkimuslaitosten entistä paremman hyödyntämisen. Tämä parantaa Suomen kykyä vastata nykyajan sodankäynnin ja turvallisuuden haasteisiin, jossa avaruusolottuvuus on yhä merkittävämmässä roolissa. Avaruustilannekeskuksen tuottama tieto hyödyttää paitsi turvallisuus- ja puolustusviranomaisia myös elinkeinoelämää, tutkimusta ja korkealaatuisen teknologian kehitystä. On tärkeää, että näemme avaruuden tarjoamat mahdollisuudet paitsi uhkien torjumisessa myös uusien innovaatioiden ja liiketoimintamahdollisuuksien luomisessa.

Hallituksen lisätalousarviossa on esitetty yhden miljoonan euron lisärahoitusta tämän hankkeen käynnistämiseksi. Avaruustilannekeskus toteutetaan tiiviissä yhteistyössä kansainvälisten kumppanien ja alan organisaatioiden kanssa, ja se tulee toimimaan sekä siviili- että sotilastahoilla Ilmatieteen laitoksen ja Puolustusvoimien yhteydessä. Tavoitteena on, että perustamistyöt käynnistyvät vielä tänä vuonna ja keskus saavuttaa täyden toimintavalmiuden vuoteen 2028 mennessä. Tämä on merkittävä askel Suomen turvallisuuden ja teknologisen kehityksen kannalta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto.

17.50 **Ville Kaunisto kok:** Niin, arvoisa rouva puhemies, jatkan nyt. Annoin mahdollisuuden puolustusvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Kopralle kertoa hänen näkemyksensä, ja on kyllä äärimmäisen hieno huomata, että puolustusvaliokunnassa avaruuden aspekti otetaan todella vakavasti. Mutta toisaalta myöskaan, niin kuin edustaja Jukkola äsken totesi, kysymys ei ole vain uhkien torjunnasta vaan nimenomaan siitä, millä tavalla pystymme olemaan siinä kehityksessä mukana, minkä avaruus mahdollistaa. Siinä Suomi on joko katsomossa tai aktiivisena pelaajana. Nyt hallituksen esityksellä otetaan se askel sinne kentän puolelle, ja se on aivan oikein.

Hallituksen lisätalousarviossa siis esitetään miljoonan euron lisärahoitusta kansallisen avaruustilannekeskuksen perustamista varten. Se jakautuu puolustusministeriölle, maa- ja metsätalousministeriölle ja liikenne- ja viestintäministeriölle. Avaruustilannekeskus tuottaisi avaruustilannekuvaa yhteistyössä Suomen kansainvälisten kumppanimaiden kanssa ja tiiviissä yhteistyössä kansainvälisten avaruusvalvonnasta vastaavien organisaatioiden kanssa. Siis parannettaisiin sitä tilannekuvaa, jossa me toimimme, loisimme sitä kautta turvallisuutta ja toimintavarmuutta. Tämän perustamistoimet aloitetaan joulukuussa 2024 ja täysi toimivalmius olisi vuonna 2028. Tämä osaltaan osoittaa, että näissä asioissa, kun pu-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

hutaan teknologiasta ja siitä kehityksestä, se etunoja olisi äärimmäisen tärkeä, koska aika kuluu nopeasti ja kehitys sitä nopeammin.

Ehkä vielä tässä loppuun haluan nostaa esiin näitä pointteja, joita puolustusvaliokunnan puheenjohtajakin nosti. Eli avaruustilannekeskuksen avulla emme olisi enää riippuvaisia kansainvälisten kumppanien avaruustilannekuvasta ja luonnollisesti yhteistyö vain tiivistyi. Mahdollisuudet olisivat valtavia. Tämä on investointi. Eli nimenomaan tässä on kysymys hyvästä asiasta, joka luo Suomeen lisää niin liiketoiminta-, tutkimus- kuin korkealaatuisen teknologian kehittämisen puolella. Erinomainen asia, että tämä on vihdoin edennyt. Olen kyllä äärimmäisen tyytyväinen, jos me uskalletaan poliittisellakin puolella ottaa kantaa niinkin kaukaiseen asiaan kuin avaruuteen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 29/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 17/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 17/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Meillä on täällä valiokunnan puheenjohtaja esittelemässä mietinnön. Olkaa hyvä, edustaja Peltokangas.

Keskustelu

17.53 Mauri Peltokangas ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan tehtäväksi ulkomaalaislakiin Euroopan unionin määritelmädirektiivin mahdollistamia tiukennuksia hallitusohjelman mukaisesti. Niin sanottujen poissulkemislausekkeiden soveltaminen ulotetaan kansainvälisen suojeluaseman saamisen jälkeen tapahtuviin tekoihin sekä toissijaisen suojeluaseman osalta myös turvallisuuteen liittyviin seikkoihin ja tilanteisiin, joissa henkilö on jättänyt alkuperämaansa rikosseuraamukset välttääkseen. Pakolaisaseman lakkauttamista koskevaan sääntelyyn lisätään direktiivissä sallitut kansallisen turvallisuuden vaarantamiseen ja erityisen törkeään rikokseen syyllistymiseen liittyvät perusteet. Pakolaisasema voidaan myös jättää myöntämättä näillä perusteilla. Kansainvälisen suojelun perusteella myönnettävien oleskelulupien kesto lyhennetään direktiivin mukaiseen vähimmäispituuteen.

Hallintovaliokunta pitää ehdotettua sääntelyä tarpeellisena ja puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Arvoisa puhemies! Valiokunta toteaa, että osana Euroopan unionin maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistusta on hyväksytty uusi määritelmäasetus, jota aletaan soveltaa heinäkuussa 2026. Suurin osa nyt määritelmädirektiivin perusteella ehdotettavista muutoksista tulee määritelmäasetuksen myötä suoraan sovellettaviksi ilman kansallista harkintavaltaa. Ehdotetut muutokset mahdollistavat kansainvälisen suojelun tarpeen sään-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

nöllisen arvioinnin. Tällöin voidaan havaita tapaukset, joissa kansainvälisen suojelun tarve on poistunut. Kansallista turvallisuutta tai yleistä järjestystä ja turvallisuutta uhkaavien henkilöiden maassa oleskelua voidaan tarkastella nykyistä tiheämmin, ja tällaiset henkilöt voidaan poistaa maasta, kun edellytykset täyttyvät. Tavoitteena on, että tällaisten henkilöiden turvallisuutta uhkaavalla toiminnalla on vaikutusta heidän asemaansa ja oleskeluoloihteensa Suomessa.

Määritelmädirektiivin säännökset, jotka mahdollistavat pakolaisaseman poistamisen ja myöntämättä jättämisen turvallisuuteen liittyvillä perusteilla, on otettu käyttöön lähes kaikissa muissa jäsenvaltioissa. Direktiivin tavoitteet toteutuvat paremmin, kun jäsenvaltioiden sääntely on mahdollisimman yhdenmukaista. Yhtenä hallitusohjelman tavoitteena on saattaa Suomen turvapaikkapolitiikka yleispohjoismaiselle tasolle. Muutoksilla pyritään siihen, että kansainvälinen suojeluasema poistetaan aiempaa tehokkaammin sellaisilta henkilöiltä, jotka eivät asemaa enää tarvitse tai joiden ei voida katsoa ansaitsevan sitä oman toimintansa vuoksi.

Valiokunta katsoo, että ehdotetut muutokset vahvistavat osaltaan sisäistä turvallisuutta ja kansallista turvallisuutta. Ne myös vahvistavat turvapaikkajärjestelmän yleistä hyväksyttävyyttä. Valiokunta pitää laittoman maassa oleskelun torjunnan näkökulmasta perusteltuna, että harkinta luvan myöntämisen edellytysten täyttymisestä tehdään mahdollisimman ajantasaisen tilanteen perusteella. Kansainvälisen suojeluaseman ottaminen harkittavaksi on mahdollista nykyisinkin, mutta ehdotetulla muutoksella korostetaan velvollisuutta tarkasteluun. Valiokunta kiinnittää tässäkin yhteydessä huomiota mahdollisimman tehokkaaseen tiedonkulkuun viranomaisten välillä.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta on pitänyt ehdotettua sääntelyä eräiltä osin väljänä ja todennut, että hallintovaliokunnan on syytä arvioida mahdollisuuksia täsmentää sääntelyä. Hallintovaliokunta on mietinnössään päätenyt siihen, että kansallisessa sääntelyssä on syytä käyttää samoja sanamuotoja kuin Euroopan unionin lainsäädännössä, kuten hallituksen esityksessä on ehdotettu.

Ulkomaalaiselle myönnetään jatkossa tilapäinen oleskelulupa sellaisissa tapauksissa, joissa pakolaisasema tai toissijainen suojeluasema jätetään myöntämättä, lakkautetaan tai peruutetaan mutta palautuskielto estää maasta poistamisen. Valiokunta pitää tärkeänä, että mahdollisuutta poistaa tilapäisen oleskeluluvan saanut henkilö maasta tarkastellaan säännöllisin väliajoin uudelleen. Jos tarkastelu johtaa karkottamispäätökseen, päätöksen täytäntöönpanon tulee olla mahdollisimman sujuvaa ilman tarpeettomia uusia oikeusprosesseja. Valiokunta korostaa yleisemminkin, että maastapoistamispäätösten tehokas täytäntöönpano on tärkeää koko turvapaikkajärjestelmän toimivuuden kannalta. Valiokunta kiirehtii toimenpiteitä menettelyn nopeuttamiseksi.

Kansainvälisen suojelun perusteella myönnettävien oleskelulupien keston lyhentäminen lisää merkittävästi Maahanmuuttovirastossa käsiteltäviä jatko-oleskelulupahakemuksia. Maahanmuuttovirasto tarvitsee lisää resursseja myös sen vuoksi, että tarvetta kansainvälisen suojelun jatkamiseen arvioidaan nykyistä tarkemmin jatkolupahakemusten yhteydessä. Ehdotettujen muutosten arvioidaan myös lisäävän muutoksenhakua Maahanmuuttoviraston päätöksistä hallintotuomioistuimiin. Suojelupoliisin kansalliseen turvallisuuteen liittyvien lausuntojen arvioidaan muutosten vuoksi lisääntyvän.

Valiokunta tähdentää, että viranomaisilla tulee olla riittävät resurssit lakisääteiden tehtiensä hoitamiseen.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietintöön jätettiin yksi vastalause. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten puhujalistalle. — Edustaja Kontula.

17.58 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä esitetään muun muassa suojeluperustaisten oleskelulupien merkittävää lyhentämistä. On vaikea ymmärtää, miksi tällaiseen esitykseen on päädytty, eikä hallituksen esityksen lukeminen auta juurikaan asiaa, koska siinä ei ole vaivauduttu perustelemaan sitä, miksi ajatellaan, että oleskelulupien merkittävä lyhentäminen olisi myönteistä kehitystä erityisesti tässä taloudellisessa tilanteessa.

Käytännössä vuoden, kahden vuoden oleskelulupaoikeudet tarkoittavat, että henkilö roikkuu vuosia, mahdollisesti vuosikymmeniä, tilanteessa, jossa hänen oleskelunsa Suomessa on kroonisesti epävarmaa, katkolla ja jonkinnäköisessä käsittelyssä. Me tiedetään tutkitusti, että se tuottaa merkittävää lisästressiä. Me tiedetään myös, että tällaisessa tilanteessa oleskeluluvan ollessa epävarma aikuiset ihmiset investoivat strategioihin, joissa varaudutaan myös siihen vaihtoehtoon, että ollaan ehkä pikaisestikin lähtemässä maasta. Esimerkiksi sen sijaan, että opeteltaisiin suomen kieltä, opetellaan englannin kieltä, jolla pärjää Suomessa mutta sitten myös jossakin muussa maassa, jos joudutaan oleskelupaikkaa vaihtamaan.

Edelleen lupien ruuhkautuminen, joka nyt kuultujen asiantuntijoiden mukaan on hyvin todennäköistä, haittaa työllistymistä. Ei ole mitään takeita siitä, että silloinkaan, kun hakemukset jatkoluville olisi jätetty ajoissa, ne myös ehdittäisiin käsitellä ajoissa, kun ottaa huomioon Migrin tämänhetkiset jonot.

Lapsiasiainvaltuutettu on erikseen korostanut sitä, että tämä muutos on lapsen edun vastainen. Tämähän koskee tietysti myös paitsi niitä suojeluperustaisella oleskeluluvalla Suomessa oleskelevia lapsia, myös niitä lapsia, jotka ovat tulleet tänne perheen yhdistämisluvalla, koska suojeluperustaisten lupien uudelleentarkastelun tihentäminen johtaa myös siihen, että niissä tapauksissa, joissa perheen kokoaja on suojeluperustaisella luvalla maassa, myös perheen yhdistämisluvut joudutaan tarkastelemaan uudestaan.

Jos nyt jostain syystä jollakulla suomalaisella poliittisella taholla olisi ideologisista syistä halua kurjistaa ihmisten elämää ja tehdä täällä oleskelusta jollekin ihmisryhmälle mahdollisimman ikävää ja vaikeata ja hankalaa, niin siinäkin tapauksessa tätä esitystä on hyvin vaikea ymmärtää, koska olisihan nyt hullua, jos joku niin kovasti haluaisi tehdä toisten ihmisten elämästä hankalaa, että siihen halutaan hassata tässä taloustilanteessa miljoonia ja taas miljoonia euroja. Tässä hallituksen esityksessä allokoidaan Migrille tätä muutosta varten kolme miljoonaa lisääntyvän byrokratian takia. On todennäköistä, että se ei riitä. Samanaikaisesti kun näitä lupahakemuksia tulee paljon lisää, myös yksittäiset lupatarkastelut vaikeutuvat tai niihin asetetaan lisää ehtoja. Mutta sen lisäksi on koko meidän oikeuslaitos, poliisi, suojelupoliisi, erilaiset tulkkipalvelut ja niin edelleen, jotka eivät saa mitään lisärahoitusta ja jotka myös tulevat kantamaan osan tästä lisäbyrokratian taakasta.

Eli ei meillä nyt ihan hirveän huonosti taloudellisesti mene, jos meillä on rahaa pistää monta miljoonaa euroa siihen, että saataisiin tähän maahan lisää byrokratiaa — siis lisää byrokratiaa — ja tilanteessa, jossa asiantuntijat lähes yksimielisesti ovat sitä mieltä, että todennäköisesti kuitenkin ne luvat jatkon saavat, koska esimerkiksi vuodessa suojeluperustaisten lupien osalta ei nyt niin merkittäviä muutoksia yleensä tapahdu, että voitaisiin ajatella sen lupaperusteen siihen hajoavan.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Kaikkein hassuinta tässä ehkä sitten on, että jopa Migri, joka sinällään tämän lakiesityksen muita tavoitteita oleskeluoikeuksien kiristämisestä ja poissuljentalausekkeiden lisäämisestä kannattaa — siis ainoa taho, jolle edes kompensoidaan jonkin verran tästä lisääntyvästä byrokratiataakasta — toteaa omassa lausunnossaan, että kaikki ne hyödyt, joita heidän mielestään tästä on saavutettavissa, saataisiin paljon halvemmalla esimerkiksi viranomaisten tiedonvaihtoa parantamalla. Eli meillä olisi käytössä paljon yksinkertaisempi, halvempi ja vähemmän ihmisten arkea rassaava keino päästä niihin samoihin tavoitteisiin. Harmi vain, että toisin kuin Lainkirjoittajan opas ohjeistaa, hallituksen esityksessä vaihtoehtoisia toteutustapoja ei ole pohdittu lainkaan, eli tämäkin osio siitä paketista puuttuu.

Tässä tilanteessa ei voi muuta kuin todeta, että huonosti valmisteltu, huonosti perusteltu, huonosti mietitty lakiesityskokonaisuus, ja sen takia ehdotankin, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

18.05 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Olemme jälleen saaneet hallintovaliokunnassa käsiteltä yhden niistä monista pääministeri Orpon hallituksen ulkomaalaislain muutoksista, jotka perustuvat jo hallitusohjelmassa tehtyihin kirjauksiin.

Aivan aluksi on paikallaan todeta, että tämä nyt ensimmäisessä käsittelyssä oleva esitys, kuten valitettavan monet muutkin hallituksen maahanmuuttoon liittyvät lakiesitykset, on käynyt esityksen valmisteluvaiheessa vain hyvin lyhyellä lausuntokierroksella. Lyhyet lausuntokierrokset poikkeavat hyvän lainvalmistelun pääsäännöstä, jonka mukaan lausuntojen antamiseen tulee varata aikaa vähintään kuuden viikon verran.

Tähän lainvalmistelun epäkohtaan on myös eduskunnan perustuslakivaliokunta kiinnittänyt huomiota lausunnossaan tästä ulkomaalaislain muutoksesta. Samaisessa lausunnossaan perustuslakivaliokunta on tuonut esiin, että samaa lakia koskevien muutosten pilkkominen useaan osaan kasvattaa riskiä siitä, että eduskunnalle ei muodostu riittävää kokonaiskuvaa ajettavista uudistuksista. Tämä vaikeuttaa myös vaikutusten arviointia.

Nyt käsittelyssä olevan ulkomaalaislain muutoksen yhteydessä ei ole tuotu esiin, mihin perustuu tarve kiirehtiä esityksen valmistelua ja poiketa hyvän lainvalmistelun määräajoista. On valitettavaa, että hallintovaliokunnan mietinnössä sivuutetaan täysin hallituksen esityksen valmistelun epäkohdat, joihin myös perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota. Nämä puutteet ovat vakavia, ja näille asioille olisin toivonut edes virkkeen verran huomiota mietinnössä annettavan.

Arvoisa puhemies! Tänään käsittelyssä olevan ulkomaalaislain muutoksen suurin muutos liittyy suojeluperustaisten oleskelulupien keston merkittävään lyhentämiseen. Ensimmäinen oleskelulupa pakolaisuuden perusteella myönnettäisiin jatkossa kolmeksi vuodeksi aiemman neljän vuoden sijaan ja toissijaisen suojelun perusteella vuodeksi aiemman neljän vuoden sijaan. Muutos lupien kestossa on suuri etenkin toissijaisen suojelun osalta.

Suojeluperustaisten oleskelulupien näin merkittävä lyhentäminen on perusteltu heikosti hallituksen esityksessä, vaikka Euroopan unionin maahanmuuttoon liittyvä sääntely sen toki mahdollistaakin. Usein lainsäädäntöä rakennetaan lähtien liikkeelle jostakin ongelmasta, johon lakimuutoksella sitten halutaan tuoda ja löytää ratkaisua. Tässä käsillä olevassa hallituksen esityksessä perusteet lupien lyhentämiselle on kuvattu vain hyvin ohues-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Hallituksen esityksen perusteluissa ei ole tuotu uskottavalla ja kattavalla tavalla esiin sitä, miten nykyinen lupien pituus muodostaisi tällä hetkellä ongelman yhteiskunnassamme. Jälleen on paikallaan kysyä, mitä ongelmaa korjaamme silloin, kun jo todetusti suojelun tarpeessa olevia henkilöitä pompotellaan hakemaan uudestaan lupiaan vain hyvin lyhyessä ajassa. Tällainen lupatempurata lisää myös kustannuksia, kun samat henkilöt joutuvat hakemaan lupansa uusimista yhä tiheämmässä tahdissa.

Ymmärrän hyvin sen, että oleskeluluvan perusteita on voitava tarkastella myös luvan voimassaolon aikana. Siksi onkin syytä painottaa, että jo tälläkin hetkellä myönnetyn suojeluaseman ottaminen harkittavaksi uudelleen on mahdollista, kun on ilmennyt viitteitä siitä, että suojeluaseman lakkauttamiselle tai peruuttamiselle on ulkomaalaislain mukaisia perusteita.

Hallintovaliokunnan asiantuntijakuulemisissa esimerkiksi täällä jo mainittu Maahanmuuttovirasto toi lausunnossaan esiin, että perusteensa menettäneisiin lupiin voitaisiin puuttua huomattavasti kustannustehokkaammin esimerkiksi viranomaisten tiedonvaihtoa parantamalla. Jää epäselväksi, miksi tähän ei ole jo ryhdytty.

Hallituksen ajaman lakimuutoksen seurauksena syntyvä viranomaisten lisäresurssitarve on ilmeinen. Hallitus on huomionnut tämän Maahanmuuttoviraston osalta vain osittain ja esimerkiksi oikeuslaitoksen kannalta ei lainkaan. Byrokratia kasvaa ja maahanmuuton hallinnoinnin kustannukset nekin.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisten mukaan lyhyet oleskeluluvat vaikeuttavat kotoutumista. Pitkien käsittelyaikojen vuoksi henkilö voi joutua viettämään vuosia tilanteessa, jossa hänen oleskelulupansa on suurimman osan ajasta uudelleen harkinnassa. Mikäli hakemukset ruuhkautuvat eikä uutta lupaa ehditä myöntää ennen vanhan umpeutumista, vaikeuttaa se myös työllistymistä.

Sosiaalidemokraattinen valiokuntaryhmä ei voinut tukea näin merkittäviä ja huonosti perusteltuja muutoksia suojeluperustaisten lupien keston. Pidämme hallituksen esitystä tältä osin epäonnistuneena, vaikka esitys pitää sisällään ulkomaalaislain muihin pykäliin kannatettaviakin muutoksia. Niitä ovat muun muassa pakolaisaseman lakkauttaminen törkeisiin rikoksiin syyllistymisen myötä ja poissuljentaperusteiden laajentaminen nykyisestä EU:n määritelmädirektiivin mukaisesti. Hallituksen esitys ei siten ole kaikilta osin aivan epäonnistunut, sekin on syytä ääneen todeta.

Edellä todetun johdosta kannatan edustaja Kontulan tekemää esitystä, jonka mukaan käsittelyn pohjaksi otetaan hallintovaliokunnan mietintöön jätetty vastalause.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

18.11 Mira Nieminen ps: Arvoisa puhemies! Tänään meillä on käsiteltävänä hallituksen esitys laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta. Tämä esitys on merkittävä askel eteenpäin maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikassamme ja sen kehittämisessä, ja sen ajantasaistamiseksi vastaamme Suomen ja Euroopan muuttuneisiin olosuhteisiin. Maailman turvallisuustilanne on viime vuosina muuttunut, ja kansainvälinen pakolais- ja siirtolaiskriisi on tuonut uusia haasteita niin Euroopan unionille kuin Suomelle, ja tässä ajassa meidän on eletävä.

Esityksen tavoitteena on mahdollistaa kansainvälisen suojelun tarpeen säännöllinen arviointi ja havaita ne tapaukset, joissa kansainvälisen suojelun tarve on poistunut. Pyrkimyksenä on, että kansallista turvallisuutta tai yleistä järjestystä ja turvallisuutta uhkaavien

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

henkilöiden maassa oleskelua voidaan tarkastella nykyistä tiheämmin ja tällaiset henkilöt voidaan poistaa maasta, kun edellytykset täyttyvät. Lisäksi tavoitteena on, että tällaisten henkilöiden turvallisuutta uhkaavalla toiminnalla on vaikutusta heidän asemaansa ja oleskeluoikeuteensa Suomessa.

Näillä muutoksilla pyritään siihen, että kansainvälinen suojeluasema siis poistetaan aiempaa tehokkaammin ja sellaisilta henkilöiltä, jotka eivät asemaa enää tarvitse tai joiden ei voida katsoa ansaitsevan sitä oman toimintansa vuoksi.

Hallintovaliokunta katsoo, että ehdotetut muutokset vahvistavat osaltaan sisäistä turvallisuutta ja kansallista turvallisuutta. Ne vahvistavat myös turvapaikkajärjestelmän yleistä hyväksyttävyyttä, ja tämä tuli esille myös näissä lausunnoissa. Lausunnonantajat olivat pitäneet myös sääntöjen selkeyttämistä hyvänä ja turvallisuutta lisäävänä.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta on useissa yhteyksissä todennut turvallisuusympäristön muuttuneen perustavanlaatuisesti ja pitkäaikaisesti. Myös maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan toimintaympäristö on muuttunut direktiivin kansallisen täytäntöönpanon jälkeen olennaisesti. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan määritelmädirektiivin säännökset, jotka mahdollistavat pakolaisaseman poistamisen ja myöntämättä jättämisen turvallisuuteen liittyvillä perusteilla, on otettu käyttöön lähes kaikissa jäsenvaltioissa.

Hallintovaliokunta keskusteli aiheesta erittäin tärkeä rikos, jonka osalta hallintovaliokunta katsoo, että direktiivin tavoitteet toteutuvat paremmin ja että jäsenvaltioiden sääntely on tältäkin osin mahdollisimman yhdenmukaista, ja määritelmästä hallintovaliokunnassa tosiaan käytiin keskustelua. Yhtenä hallitusohjelman tavoitteena onkin saada Suomen turvapaikkapolitiikka yleispohjoismaiselle tasolle ja toteuttamaan EU:n tulevia säännöksiä ja yhdenmukaistaa niitä.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunnassa käytiin hyvää keskustelua asiasta mietinnön yhteydessä, mutta se ei ole yksimielinen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

18.14 Rami Lehtinen ps: Arvoisa puhemies! Kiitos tästä hyvästä keskustelusta, jota täällä tänään on käyty. En lähde toistamaan kaikkia niitä asioita, jotka jo useampaan kertaan on tuotu esiin, mutta muutaman asian haluaisin nostaa.

Ensinnäkin en näe, että tämän lainmuutoksen suurin merkitys on siinä, että lupien myöntämisajat lyhenevät, vaan suurin merkitys on siinä, että kansallinen turvallisuus paranee. Se tästä pitää ymmärtää ja nähdä suurimpana asiana.

Haluaisin myöskin korostaa, että kaikki nämä edellä mainitut lakimuutokset ovat EU:n direktiivien ja asetusten mukaisia. Ne eivät siis ole mitenkään lainvastaisia saati sellaisia, että rikkoisivat kenenkään ihmisoikeuksia.

Samalla kun pyrimme auttamaan muita, meidän on taattava tämän oman maan turvallisuus. Kansainvälinen suojelu ei saa vaarantaa maamme sisäistä turvallisuutta. Turvallisuus on asia, jota suomalaiset arvostavat, ja siihen huutoon tämä hallitus on vastaamassa. Siksi näitä muutoksia tehdään, ei siksi, että haluttaisiin tehdä kiusaa tai olla hankala joillekin ihmisille.

Mitä tulee täällä esitettyyn keskusteluun siitä, että lupien lyhentäminen on tarpeetonta ja siitä ole mitään hyötyä, niin se on erittäin tarpeellista siitä syystä, että ne rikkeet ja rikko-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

mukset tulevat esiin, kun tiuhemmin seulotaan sitä massaa siellä läpi ja tarkistellaan, ovatko luvan edellytykset edelleenkin voimassa vai eivät.

Mitä tulee kustannuksiin: Jos näillä menettelyillä voidaan yksikin vakava rikossarja keskeyttää ja palauttaa tällainen henkilö kotimaahansa, niin tästä tulee suoraan yhdestä tapauksesta useiden miljoonien säästöt hyvin nopeasti. Tällä laskentakaavalla nämä kustannukset on kuitattu. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kontula, olkaa hyvä.

18.16 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Ajattelin tässä puheenvuorossa käyttää hie-man prosessuaalisempaa pohdintaa tästä hallituksen esityksestä, mutta nyt ihan ensin täytyy tähän edelliseen puheenvuoroon sanoa, että on hyvin yksioikoista ajatella, että näillä nyt päätettävänä olevilla muutoksilla ei itsessään olisi myös sosiaalitieteellisiä vaikutuksia suomalaisten turvallisuustilanteeseen. Jos me tuotetaan Suomeen merkittävässä määrin ihmisiä, joilla ei ole mahdollisuutta kotoutua tänne, joilla on koko ajan passi pöydällä valmiina sitä varten, että täytyy lähteä taas johonkin muualle, joille ei ole mahdollista työllistyä meidän virallisille työmarkkinoillemme sen takia, että heidän oleskelulupansa on tuon tuostakin katkolla ja työnantajat ymmärrettävästi vähän vierastavat sellaista työvoimaa, niin kyllähän se ilman muuta tuottaa meille turvallisuusriskin tähän maahan.

Ja jos nyt sosiologinen mielikuviutus tässä salissa ei riitä hahmottamaan niitä kehityskulkuja, jotka tuottavat yhteiskuntiin sitä, mistä on totuttu täällä puhumaan Ruotsin mallina, niin aika vahvasti mennään kyllä silloin ojasta allikkoon. Eivät rikokset synny jossakin tyhjiössä niin, että tästä koska tahansa kuka tahansa meistä voisi esimerkiksi lähteä kuutamokeikkailemaan sen takia, että se nyt vaan tulee tyhjästä yhtäkkiä mieleen. Kaikenlainen hämärähomma syntyy aina sellaisissa olosuhteissa, joissa ihmisillä on jollakin lailla rajattu valinnanmahdollisuus, jolloinka sinällään se riski ja hankala toiminnan muoto näyttävät houkuttelevemmilta kuin jossain toisessa tilanteessa.

Jos tähän lisätään se, että suojeluperustaisen luvan saajissa on monia sellaisia ihmisiä, joilla on erittäin traumaattisia taustoja — siellä on ihmisiä, joihin on kohdistunut kidutusta, jotka ovat nähneet läheisiään tapettavan, jotka ovat itse eläneet epävarmoissa oloissa usein jo hyvin pitkään ennen Suomeen tuloa — ja tarkoituksella sitten työnnetään ulos ja lisätään stressiä tällaista ihmisryhmää kohtaan, niin on aivan päivänselvää, että vaikka kuinka blokataan ja pyritään etsimään erilaisia riskejä, niin samalla myös sitten tuotetaan niitä riskejä. Jos ei tuoteta varsinaista rikollisuutta, niin ainakin tuotetaan sitä harmaata taloutta, koska jostainhan ihmiset elantonsa pyrkivät saamaan ja jollakin lailla järjestämään sen elämänsä. Niin tekisi meistä jokainen vastaavassa tilanteessa.

Mutta sitten itse tähän lakiprosessiin. Muutama sana tästä.

Minä olen kyllä kovasti huolissani nyt siitä, mihin suuntaan tämä on menossa. Tässä on tapahtunut semmoista pitkäaikaista hidasta rapautumista, joka nyt on saanut tämän hallituksen aikana turbovaihteen päälle. Ei ole kysymys pelkästään tämän hallituksen ajasta, mutta nyt jotenkin siinä on tapahtunut joku semmoinen keikahduspiste, että nyt mennään kovempaa vauhtia alaspäin lakien valmistelukulttuurissa. Ei enää edes pyritä teeskentelemään, että lakiesitysten muodosta pidettäisiin kiinni. Semmoiset asiat löytyvät sieltä lainvalmistelijaoppaasta: se, että pitää perustella ihan oikeasti, miksi tällaisia halutaan. Ei pidä perustella vain, että hallitusohjelmassa lukee niin, koska se, että hallitusohjelmassa lukee jotain, on erään asiakirjan huomioimista, mutta se ei kerro, miksi sinne hallitusohjel-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

maan on kirjoitettu tämä asia, miksi poliittinen päätöksenteko haluaa edistää tätä asiaa, mitä tällä tavoitellaan, miten ajatellaan, millaisten mekanismien kautta tämä uudistus johtaisi tämmöiseen lopputulokseen. Eikä myöskään riitä, että siellä lukee, että direktiivissä annetaan mahdollisuus, ellei direktiivissä ole pakottavaa syytä muuttaa. Se on mahdollisuus, mutta edelleen pitää perustella, miksi tätä mahdollisuutta tai tätä liikkumavaraa käytetään juuri tällä tavalla. Jos ei lakeja perustella, niin tässä talossa hoidetaan kyllä sitä ihan ydinhommaa tosi huonosti. Ja sitten kun siihen liitetään vielä se, että vaihtoehtoja ei tarkastella lainkaan, niin kuin tässä lakiesityksessä, tai niitä tarkastellaan hyvin pinnallisesti, niin se on edelleen sitä samaa huonoa lainsäätämistä. Meidän ykköshomma on säätää lakeja, tehdä se perustellusti, tehdä se niin, että jos nyt joku sattuisi kysymään, miksi olet toiminut näin, niin siihen myös löytyvät aukikirjoitetut syyt ja perusteet.

Sitten tämä lakien uudistamisprosessi: se, että tehdään jatkuvasti tämmöisiä sirpaleuudistuksia, jotka tekevät mahdottomaksi ensinnäkin tietysti poliittisille päättäjille arvioida, mitä kaikkia vaikutuksia näillä osauudistuksilla on, mutta sitten toki ne myös synnyttävät jälkikäteen jopa viranomaisille tämmöisiä yllätystilanteita, joissa kukaan ei oikein tiedä, miten tässä nyt näin tuli säädettyä.

Lyhyet lausuntoajat, joista täällä jo puhuttiinkin.

Ja sitten se, mikä on todella, todella ikävää ja ongelmallista meidän järjestelmän kannalta, on se, että perustuslakivaliokuntaa käytetään oikolukijana, eli se, että hallituksen esityksiä tuodaan niin heikossa kunnossa tähän taloon, että perustuslakivaliokunta, joka muutenkin on todella ylityöllistetty, joutuu käyttämään aikaansa niiden tarkastamiseen.

Sitten edelleen tämä rapautuminen näkyy valiokuntatyössä — ei ole vain tämän hallituksen aikaista, mutta ei vauhti ainakaan hidastunut. Perustuslakivaliokunnan niin sanotut pehmeät huomautukset tulisi ottaa huomioon valiokunnassa mietintöä laadittaessa, tai jos niistä poiketaan, ne pitäisi perustella kunnolla. Tähän asiaan tässäkin mietinnössä ei ole nyt suhtauduttu vakavasti. Ei siellä perustuslakivaliokunnassa ihan vaan huvikseen niitä huomautuksia kirjoiteta, vaan kyllä niillä on ajatuksena, että pyritään parantamaan sitä lainsäädännön lopputulosta ja edes vähän korjailemaan sitä sotkua, joka sinne on saatu. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Ja hallintovaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

18.23 Mauri Peltokangas ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Ensinnäkin tietenkin haluan kiittää hallintovaliokuntaa jälleen kerran hyvästä ja ripeästä työstä, hyvästä keskustelusta, hyvästä lainvalmistelusta. Mietinnön osalta tehtiin hyvä työ jälleen kerran.

Haluan itse korostaa sitä, että kaikki on tehty siis täysin EU:n määritelmädirektiivin mahdollistamia tiukennuksia silmällä pitäen — elikkä siis EU:n määritelmädirektiivin mahdollistamia tiukennuksia silmällä pitäen. Esimerkiksi pakolaisaseman lakkauttamista koskevaan sääntelyyn lisätään direktiivissä sallitut kansallisen turvallisuuden vaarantamiseen ja erityisen törkeään rikokseen syylistymiseen liittyvät perusteet.

Esitys on itse asiassa loistava esimerkki neljän hallituspuolueen hyvästä yhteistyöstä lainsäädäntövalmistelussa, erinomainen sellainen. Me olemme olleet sellaisessa tilanteessa, että vaikka lähes kaikki muut jäsenvaltiot ovat ottaneet jo käyttöön esimerkiksi määritelmädirektiivin säännökset, jotka mahdollistavat pakolaisaseman poistamisen ja myöntämättä jättämisen silloin, kun ne ovat turvallisuuteen liittyviä perusteita, meillä tätä aikai-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

semmin ei ole ollut. Nyt me teemme niin sanotun yhteispohjoismaisen tason tarkistuksen. Tämä on mielestäni erinomaista kehitystä, ja näin tulisi olla kaikessa lainsäädännössä.

Mitä tulee taas siihen, kuten tässä on todettu, että mietintöön jätettiin yksi vastalause, niin totta kai oppositiossa on erilaisia näkökulmia ja tulokulmia. Se on hyvää tässä demokratiassa. Nämä on otettu huomioon käsittelyn aikana. Itse pidän sitä hyvänä, että kaikki tulokulmat katsotaan.

Mutta tässä tärkeintä on nimenomaan se, että me otamme nyt käyttöön ne tiukennukset hallitusohjelman mukaisesti, joita aloitetaan soveltamaan heinäkuussa 2026. Suurin osa siis määritelmädirektiivin perusteella ehdotettavista muutoksista tulee silloin määritelmäasetuksen myötä suoraan sovellettaviksi ilman kansallista harkintavaltaa. Pidän siinä mielessä vähän erikoisena puheita, että tämä on huonoa valmistelua tai jotain muuta, kun me puhumme yhteispohjoismaisesta tasosta ja siitä, että lähestulkoon kaikki muut EU-maat jo soveltavat käytännössä nyt tehtyä uudistusta. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kontula, olkaa hyvä.

18.26 **Anna Kontula vas:** Kiitos, puhemies! Mitään yhteispohjoismaista linjaa tässä asiassa ei ole olemassa. Meillä on joukko erilaisia ratkaisuja, jotka poikkeavat toisistaan vähintään yhtä paljon kuin ne poikkeavat sekä nykyisestä käytännöstä että nyt tässä hallituksen esityksessä esitetystä käytännöstä. Meillä on esimerkiksi sellaisia ratkaisuja, joissa koko lupahakemuskäytäntö, vaikka sitä on tiennetty suhteessa esimerkiksi suomalaiseen nykytilaan, on automatisoitu niin, että ihmisten ei tarvitse itse hakea niitä lupia aina uudestaan. Ja minun mielestäni vetoaminen yhteispohjoismaiseen linjaan sellaisessa tilanteessa, kun vaihtelu on ilmeistä ja toisin kuin ne monet muut puuttuvat osat, tämä jopa hallituksen esityksessä referoidaan, on kyllä kovasti hassua.

Toinen asia: EU ei ole mikään Jumala, jonka luomassa kansallisen sääntelyn tilassa kaikki on hyvää ja kaunista, eli se, että EU sallii meidän käyttää kansallista sääntelyvaltaa jollakin tavalla, ei ole argumentti vielä yhtään mistään muusta kuin siitä, että EU ei ole nyt suoraan kieltänyt tällä lailla toimimasta. Se nyt tästä vielä puuttuisi, että tässä säädettäisiin EU-oikeuden vastaisia lakeja, joita toki niitähän tässä salissa on nähty, mutta kyllä myös siinä tilassa, joka meillä kansallisen sääntelyn piirissä on, voidaan tehdä viisaampia tai tyhmempiä ratkaisuja, eikä aina ole pakko tehdä sitä tyhmempää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

18.28 **Rami Lehtinen ps:** Arvoisa puhemies! Erityisesti näen tämän pohjoismaisen viitekehyksen siinä, että kaikki Pohjoismaat ovat tiukentaneet merkittävästi maahanmuuttopolitiikkaansa ja erityisesti ne maat, joissa maahanmuuttoa on huomattavasti enemmän kuin Suomessa. Väittäisin, että niillä mailla nimenomaan on tietoa siitä, mitä tapahtuu, jos niitä tiukennuksia ei tehdä. He ovat kokeilleet kaikkia muita keinoja ja todenneet, että tämä on ainut keino, millä me voidaan aidosti puuttua siihen, että tämä tilanne kehittyy parempaan suuntaan tai ei ainakaan pahene. Siksi voidaan puhua tästä pohjoismaisesta viitekehyksestä.

No, mitä tulee Eurooppaan liittyen, niin jos ajattelee, että komission puheenjohtaja ehdottaa ja kannattaa EU:n ulkopuolisia palautuskeskuksia, niin tämä on malliesimerkki siitä, että jos vuosi sitten joku olisi kertonut, että komission puheenjohtaja tulee ehdottamaan

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

tällaista mallia, kukaan ei olisi uskonut. Olisi varmaan jonkinlainen syyte lähtenyt siitäkin ajatuksesta pelkästään liikkeelle. Mutta pitää ymmärtää, että yhteiskunta muuttuu ja ajatukset siitä, mitä voidaan tehdä, muuttuvat, ja huomataan, miten se vaikuttaa, jos meillä on hallitsematonta maahanmuuttoa, erityisesti ihmisiä niin, että me ei pystytä heitä kotouttamaan tähän yhteiskuntaan.

Eikä ole myöskään faktapohjaista tietoa siitä, että jos oleskeluluvat olisivat äärimmäisen pitkiä, niin se ihminen jotenkin paremmin kotoutuisi sitten siihen maahan, jossa on ne pitkät oleskeluluvat.

Mutta yhden asian haluaisin vielä nostaa tähän keskusteluun, mikä on se, että vaikka meillä lainsäädäntö tiukkenee ja mahdollistaa jatkossa maasta poistamisen karkottamisen tai käännättämisen myötä, niin erityisiä hankaluuksia meillä edelleenkin on siinä konkreettisessa maasta poistamisessa, eli me ei saada poistettua niitä ihmisiä kotimaahansa tai sinne, mistä he ovat tulleet. Siinä meillä on merkittävästi parannettavaa. Tähänkin uskon, että EU:sta löytyy hyviä ratkaisuja, niin kuin komission puheenjohtaja on lähtenyt ehdottamaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

18.29 **Mira Nieminen ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Tosiaan tahdon vielä muistuttaa tästä, että tässä on tosiaan taustalla se — niin kuin tästä valiokunnan mietintöluonnoksesta voidaan hallituksen esityksen ja valiokunnan ensimmäisen kappaleen perusteluistakin lukea — että komissiohan on jo antanut Suomelle muistutuksia ja huomautuksia tästä asiasta, eli siinä mielessä olemme vain toteuttamassa sitä yhtenäistä direktiiviä sen puolesta. EU ei tosiaan ole jumala, mutta tässä asiassa on katsottu ja nämä lausunnotkin puoltavat sitä, että tämä yhdenmukaistaminen on ollut aivan järkevää.

Mitä tulee perustuslakivaliokunnan mietintöön ja niihin huomautuksiin: Niin kuin tuossa tosiaan jo edellisessä puheenvuorossani toin esille, niin erityisen törkeä rikos oli yksi asia, mihin perustuslakivaliokuntakin kiinnitti huomiota liian väljänä, mutta tosiaan tämäkin tulee sieltä Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännöistä. Ja vaikka täällä kansallisessa lainsäädännössä ei tätä niin tunneta, niin jos se on unionissa ja unionin tuomioistuimissa käytännössä käytössä, on järkevää mielestäni myös sitten katsoa sitä kokonaisuutta. Ja täällä on selvennetty sitten muutenkin sitä erityisen törkeää rikosnimikettä, mihin tämä liittyy, eli kokonaisuutta rangaistusasteikkoon sovellettavana katsoen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kontula, olkaa hyvä.

18.31 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Tämä keskeinen erimielisyys tässä lakiesityksessä vastalauseen ja mietinnön välillä koskee nimenomaan näiden suojeluperustaisten lupien pituutta. Se on se ydinasia. Siitä ei kyllä ole tullut meille EU:sta mitään muistutusta, että tähän pitäisi puuttua. Se on täysin kansallisesti päätettävissä niin kauan kun niitä ei alle niiden minimirajojen olla tiputtamassa. Ja nimenomaan näiden suojeluperustaisten lupien pituuden suhteen myös vaihteluväli sekä Euroopassa että myös Pohjoismaissa on suurta. Ja se, että tähän samaan lakiesitykseen on kytketty myös toinen asia, jossa käsitellään hyvin erityyppistä kysymystä, ei itsessään riitä perustelemaan sitä, että näiden oleskelulupien lyhentäminen olisi järkevä tai perusteltu ratkaisu.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Sitten näistä henkilöistä, joidenka oleskelulupa Suomessa on päättynyt mutta joita ei voida palauttaa kotimaihinsa: Heidäthän on tarkoitus siirtää tilapäisille oleskeluluville mahdollisesti pitkäksikin aikaa, joka tapauksessa nyt todennäköisesti vuosiksi, jolloinka heillä ei ole työlupaa lainkaan. Eli meillä on ihmisiä, jotka on oikeutettu siihen aivan toimeentulon minimiin, jotkut eivät edes perusturvalle vaan aivan minimiin, ja jotka eivät voi parantaa omaa taloudellista asemaansa hakeutumalla töihin, koska me erikseen kielletään heitä tekemästä töitä. Sanoisin, että tämä on iso yhteiskunnallinen ongelma, ellei asian valmistelun yhteydessä olisi käynyt ilmi, että vuositasolla puhutaan vain muutamista ihmisistä. Eli näitä ihmisiä, joita oletetaan tämän lakiesityksen tuomien prosessien kautta löytyvän ja joita ei voida sitten palauttaa vaan jotka jäävät maahan, ei tule olemaan maahanmuuttoviranomaisten tai ministeriön arvion mukaan kuin ehkä muutaman vuoden säteellä 60 henkilöä. Puhutaan todella pienestä ihmisryhmästä Suomen mittakaavassa tai edes suojeluperustan omaavien ihmisten mittakaavassa, jossa kuitenkin puhutaan tuhansista ihmisistä. Jos ei näitä ihmisiä pystytä nyt löytämään millään muulla kuin sillä, että laitetaan imeväisten ja leikki-ikäistenkin oleskeluluvat aina uuteen syyniin, ettei sieltä vaan löydy terroristeja, niin on se nyt kovasti kummallista, kun kerran Migrikin on meille luvannut, että se ihan hyvin toisella laillakin voisi onnistua.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi osakeyhtiölain 6 luvun ja kauppakamarilain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 60/2024 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 9/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 9/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Sirén, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.35 Saara-Sofia Sirén kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen tosiaan nyt työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön hallituksen esityksestä numero 60. Valiokunta on saanut lausunnot perustuslakivaliokunnalta ja talousvaliokunnalta, jotka on mietinnön valmistelussa huomioitu.

Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi osakeyhtiölakia ja kauppakamarilakia. Ehdotetuilla laeilla pantaisiin täytäntöön pörssiyhtiöiden hallintoelinten jäsenten sukupuolijakauman tasapainottamista ja siihen liittyviä toimenpiteitä koskeva Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi. Kysymys on siis siitä, millä tavalla lisätään sukupuolten tasa-arvoa pörssiyhtiöiden hallituksissa. Esityksen tavoitteena on panna täytäntöön tämän kyseisen direktiivin vähimmäisvaatimukset siltä osin kuin nykyinen, jo voimassa oleva kansallinen lainsäädäntömme ei niitä täytä. Osin nykyinen lainsäädäntömme jo tähän suuntaan ohjaa. Keskeisenä ehdotuksena on säätää pörssiyhtiön velvollisuudesta asettaa tavoitteek-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

si tilanne, jossa vähintään 40 prosenttia pörssiyhtiön hallituksen jäsenistä on aliedustettua sukupuolta. Kysymys on siis sukupuolikiintiöajattelusta.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kannattaa näitä direktiivin tavoitteita ja kannattaa tätä ehdotettua direktiivin mukaista soveltamisalaa. Valiokunta korostaa mietinnössään soveltamisalaan kuuluvien yritysten esimerkin merkitystä tasa-arvon edistämisessä myös muissa yrityksissä. Käytännössä tämä sääntely tulee koskemaan joitakin kymmeniä suomalaisia yrityksiä suoraan, mutta sen vaikutus yhteiskuntaamme voi olla laajempi, mikäli tämä toimii esimerkinomaisesti, ja tätä työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kannattaa ja näkee tämän hyvänä.

Valiokunta tuo lisäksi esiin naisten nykyisten hallituspaikkojen keskittymisen varsin pienelle joukolle ja painottaa tarvetta monipuolisille yhteiskunnallisille toimille, joilla edistetään naisten urapolkuja yritysten huipputehtäviin pidemmällä aikavälillä. On nimittäin niin, että niissäkin hallituksissa, joissa naisjäseniä on, on usein kyseessä henkilö, joka toimii myös jo jonkin toisen yhtiön hallituksessa, ja tähän hallituspaikkojen keskittymiseen valiokunta on mietinnössään kiinnittänyt huomiota.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tärkeänä, että läpinäkyvyys pörssiyhtiöiden hallitusten valintamenettelyssä lisääntyy, eli minkälaisia valintaprosesseja on siellä nimeämisen taustalla. Tällainen läpinäkyvyys parantaa naisten mahdollisuuksia tulla valituksi yhtiöiden hallintoelimiin, mikä on yhteisenä tavoitteena ja laajasti nähdään myös yhtiöiden itsensä etuna.

Näin ollen, arvoisa puhemies, työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 60/2024 sisältyvän toisen lakiehdotuksen ja muutettuna esitykseen sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen. Tämän muutoksen taustalla on perustuslakivaliokunnan lausunto, joka koskee voimaantulosäännöstä. Valiokunta piti selkeänä, että tämä 9 b § ja sen voimaantulosäännös poistetaan tästä esityksestä nyt, mutta jos tarvetta ilmenee, tätä valintamenettelyä ja sen voimaantuloa käsitellään sitten erillisen, uuden hallituksen esityksen kautta.

Lisäksi mainitsen vielä, että mietintöön liittyy yksi vastalause, joka sisältää lausumaehdotuksen. Vastalauseessa olisi toivottu tai haluttaisiin tälle implementoinnille vielä laajempi kattavuus.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman on poissa. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

18.40 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tässä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Sirén, kuten tavoilleen uskollisena aina on, hyvin kyllä kuvasi valiokunnan työskentelyn tässä kohtaa, mutta haluan pari asiaa vielä tuoda esiin: Tässä nimenomaan kysymyksessä on pörssiyhtiöiden hallintoelinten jäsenten sukupuolijakauman tasapainottaminen, ja siellä asiantuntijakuulemisessa esimerkiksi Keskukskauppakamari on tuonut esiin, että hallituksen jäsenten monimuotoisuutta tarkastellaan ja toteutetaan pörssiyhtiöiden hallitusten kokoonpanoissa huomattavasti laajemmin kuin vain hallituksen jäsenten sukupuolen näkökulmasta. Samansuuntainen oli myös SAK:lla oma lausunto, jossa SAK korosti, että silloin kun yrityksen hallinnossa on henkilöstön edustaja, direktiivin soveltaminen ei saisi rajata työntekijöiden oikeutta valita vapaasti oman edustajansa. Elikkä asia on siis tärkeä ja sukupuolijakauman tasoittamisesta on kyse, mutta halusin vielä tuoda esiin nämä näkökulmat, että kuitenkin asia ei ole niin yksiselitteinen sil-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

loin kun on kyseessä nämä kaksi esimerkkiä Keskuskauppakamarin lausunnossa ja SAK:n lausunnossa, eli siinä tapauksessa, kun henkilöstö valitsee edustajansa yhtiön hallitukseen. Tämän halusin vielä tuoda esiin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

18.41 **Rami Lehtinen ps:** Arvoisa puhemies! Haluaisin myöskin tuoda esiin sen, että on hyvä, että erityisesti läpinäkyvyyttä parannetaan näissä pörssiyhtiöissä ja niissä valinnoissa, juuri siitä syystä, että siellä ei olisi sellaisia perusteita jostakin muusta kuin osaamisesta, miksi se valinta tehtäisiin.

Olen osittain samalla kannalla edustaja Suhosen kanssa sen suhteen, että merkitystä erityisesti ei pitäisi olla pelkällä sukupuolella vaan myöskin muilla tekijöillä, kun mietitään tasa-arvoisia valintaperusteita. Meillä on jo nykyisellään erityisiä ongelmia luottamustehtävissä saada ihmisiä sinne paikoille johtuen siitä, että meillä on tiukat sukupuolikiintiöt. Jos miettii vaikka edellistä hallituspohjaa tässä Suomenmaassa, niin en tiedä, onko osittain aika ajanut ohi tästä tasa-arvoajattelusta, etteikö meillä sukupuoliperusteisesti pääsisi luottamustehtäviin tai valtapaikeille. Toki se on tilastojen perusteella vielä pörssiyhtiöissä vähäistä, että siellä olisi naisjäseniä, mutta pakko ei ole koskaan hyvä keino niitä ihmisiä sinne saada. Parempi olisi kannustaa muilla keinoilla ja avoimuudella.

Erityisesti vielä se, että pörssiyhtiöiden hallitusten jäsenyys vaatii todella kovaa ammatitaitoa ja osaamista ja olisi äärimmäisen harmillista, jos tällainen henkilö sivuutetaan vain sen takia, että hänellä on väärä sukupuoli. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 60/2024 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Puhemies totesi asiakohdan päätöksen 3. asiakohdan keskustelun yhteydessä.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirjanpitolain 1 ja 7 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 76/2024 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 12/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 12/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Puisto, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.44 **Sakari Puisto ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen talousvaliokunnan mietinnön, jonka pohjana on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirjanpitolain 1 ja 7 luvun muuttamisesta. Ehdotuksella pantaisiin täytäntöön komission delegoitu direktiivi Euroopan parlamentin ja neuvoston tilinpäätöstä koskevan direktiivin muuttamisesta

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

mikroyritysten, pienten, keskisuurten ja suurten yritysten tai konsernien kokoluokkien raja-arvojen osalta. Lisäksi lakiin tehtäisiin lakiteknisiiä täsmennyksiä, jotta se vastaisi paremmin kestävyysraportointia koskevan direktiivin tarkoitusta.

Tilinpäätösdirektiivin 3 artiklassa säädetään eri kokoisten yritysten ja konsernien jaottelesta taseen loppusumman, liikevaihdon ja työntekijöiden määrän perusteella. Direktiivin mukaan komissio tarkastelee raja-arvoja vähintään viiden vuoden välein inflaation vaikutusten huomioon ottamiseksi.

Inflaatiokehityksen vuoksi komission delegoidulla direktiivillä on korotettu taseen ja liikevaihdon raja-arvoja 25 prosentilla. Hallituksen esitys liittyy pääosin komission delegoidun direktiivin kansalliseen täytäntöönpanoon. Hallituksen esityksen tavoitteena on myös osaltaan keventää suomalaisten yritysten hallinnollista raskautta.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella talousvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisena ja kannatettavana. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muutamien huomautuksien ja muutosehdotuksien.

Hyvät edustajat! Voimassa olevan kirjanpitolain mukaan suuryrityksellä tarkoitetaan kirjanpitovelvollista, jolla sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella ylittyy vähintään kaksi seuraavista kolmesta raja-arvosta tilinpäätöspäivänä: 1) taseen loppusumma 20 miljoonaa euroa; 2) liikevaihto 40 miljoonaa euroa; 3) tilikauden aikana palveluksessa keskimäärin 250 henkilöä. Keskikokoisella yrityksellä tarkoitetaan puolestaan kirjanpitovelvollista, jolla sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella ylittyy enintään yksi edellä mainituista raja-arvosta. Uusiksi raja-arvoiksi ehdotetaan taseen osalta 25 miljoonaa ja liikevaihdon osalta 50 miljoonaa euroa. Raja-arvojen korottaminen suuryritysten osalta tarkoittaa, että kirjanpitolain 7 luvussa tarkoitettuun kestävyysraportointiin velvollisten yritysten määrä tulee vähenemään.

Tilinpäätösdirektiivi mahdollistaa sen, että kansallisessa sääntelyssä pitäydytään keskikokoisen ja suuryrityksen määritelmien osalta nyt ehdotettua alemmissa raja-arvoissa. Tällöin velvoitteet kohdistuvat laajempaan yritysjoukkoon kuin mitä EU-lainsäädännön vähimmäissääntely edellyttää. Pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaan hallituksen tavoitteena on yrityksiin kohdistuvan liian sääntelyn purkaminen ja hallinnollisen taakan keventäminen. Lisäksi hallitusohjelmassa todetaan, että EU-lainsäädännön toimeenpanon yhteydessä vältetään kansallista lisäsääntelyä. Talousvaliokunta toteaa, että direktiivin mahdollistama raja-arvojen kansallinen korottaminen on osaltaan näiden hallitusohjelmakirjausten mukainen. Korottamismahdollisuuden hyödyntämättä jättäminen tarkoittaisi käytännössä lisäsääntelyä Suomessa ja kasvattaisi suomalaisten kirjanpitovelvollisten hallinnollista raskautta suhteessa muiden ETA-alueiden kilpailijayrityksiin. Hallituksen esityksessä todetun mukaisesti suuryritystä pienemmilläkin yrityksillä on kuitenkin mahdollisuus vapaaehtoiseen kestävyysraportointiin.

Hyvä puhemies, edustajat! Käyn läpi vielä talousvaliokunnan muutosehdotukset:

Ensinnäkin: talousvaliokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että tulkintaepäselvyyksien poistamiseksi kirjanpitolain keskikokoisen yrityksen määritelmää täsmennetään vastaamaan paremmin säännöksen perustana olevan kestävyysraportointidirektiivin sanamuotoa.

Toiseksi: Asiantuntijalausunnossa on viitattu tilinpäätösdirektiivin 3 artiklan 8 kohtaan, joka sisältää vaihtoehtoisen menettelytavan konsernin kokoa laskettaessa. Mainittu direktiivin säännös edellyttää, että jäsenvaltioiden on sallittava vaihtoehtoinen laskentatapa ta-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

seen loppusumman ja liikevaihdon raja-arvon määrittelyssä. Näin ollen on perusteltua sisällyttää asiaa koskeva täydentävä säännös kirjanpitolain 1 luvun 6 a §:ään.

Myös: Talousvaliokunta ehdottaa pykälän 1 momentin täydentämistä koskien kestävyysraportointia koskevien säännöksiä soveltamista suurkonsernin emoyritykseen. Mietinnössä on käsitelty tätä asiaa tarkemmin. En lähde sitä avaamaan sen enempää. Tämmöinen varsin tekninen määritelmäkysymys.

Lisäksi, kun kestävyysraportointia koskevat säännökset lisättiin aiemmin kirjanpitolaikiin, lainmuutoksen eduskuntakäsittelyn aikana 7 luvun 1 §:n 5 momenttiin lisättiin säännös, jonka perusteella kestävyysraportointia koskevaa sääntelyä ei sovelleta ammattikorkeakouluihin. Lainmuutoksen jälkeen on kuitenkin käynyt ilmi, että koulutussektorilla toimii muutamia muitakin voittoa tavoittelemattomia osakeyhtiöitä, jotka hoitavat laissa säädettyä koulutustehtävää ja jotka täyttävät kirjanpitolain suuryrityksen määritelmän. Ilman laissa säädettyä soveltamisalan rajausta nämä tahot kuuluvat kuitenkin kestävyysraportointivelvoitteen piiriin. Talousvaliokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että julkisin varoin toimivat ja lakisääteistä tehtävää hoitavat voittoa tavoittelemattomat koulutustoimijat jätetään kestävyysraportoinnin ulkopuolelle.

Hyvä puhemies! Lopuksi talousvaliokunta ehdottaa myös voimaantulo- ja siirtymäsäännöksiin eräitä teknisluonteisia korjauksia ja täsmennyksiä. Mietintö on yksimielinen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

18.50 **Ville Kaunisto kok:** Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia valiokunnan erinomaiselle puheenjohtaja Puistolle. Nostan oikeastaan tämän esittelyn jälkeen vain muutamia keskeisiä havaintoja omasta mielestäni, koska esittely oli niin perusteellinen.

Oleellistahan tässä on, että direktiivin kansallisessa täytäntöönpanossa on hyödynnetty kansallisia optiomahdollisuuksia ja että yrityksiin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa pyritään tällä tavoin vähentämään. Tämähän on aivan keskeistä, kun puhutaan suomalaisten yritysten kilpailukyvyistä ja mahdollisuuksista. Kuten puheenjohtaja Puisto totesi, tämähän on hallitusohjelman kirjauksenakin, että emme hyväksy tällaista Suomi-lisää missään muodossa.

Kaksi muuta pointtia: Tämä kestävyysraportointivelvoite poistuu nyt noin 270 yritykseltä. Pienimmillä on luonnollisesti edelleen mahdollisuus vapaaehtoisesta kestävyysraportointiin, jos se on edellytys tai edesauttaa rahoituksen saamista. Viimeisenä pointtina rahoituksen kustannus ja saatavuus ovat omiaan ohjaamaan lakisääteisen raportointivelvollisuuden ulkopuolelle jääviä toimijoita siihen, että ne julkaisevat ja antavat tietoja kestävyystoimistaan. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä, olkaa hyvä.

18.52 **Timo Mehtälä kesk:** Arvoisa puhemies! Näin yrittäjänä tämä kirjanpitolain muuttaminen kestävyysraportoinnin osalta on hyvä hallituksen esitys, ja näin opposition puolelta kannatan tällaisia hyviä esityksiä. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 76/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisusta annetun lain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 92/2024 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 13/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Puisto, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.53 **Sakari Puisto ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Edustajat! Esittelen tähän perään talousvaliokunnan mietinnön, jonka pohjana on hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisusta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta. Lainsäädäntömuutoksilla pantaisiin kansallisesti täytäntöön niin sanottua Daisy Chain -vähennysjärjestelmää koskeva muutosdirektiivi. Hallituksen esitykseen sisältyy myös muita, yksittäisiä säännösehdotuksia, joiden tarkoituksena on saattaa kansallinen lainsäädäntö vastaamaan nykyistä paremmin EU:n kriisinratkaisudirektiivin vaatimuksia.

Daisy Chain 2 -direktiivin täytäntöönpanon lisäksi samassa yhteydessä esitetään muita tarvittavia yksittäisiä muutoksia luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisusta annettuun lakiin, luottolaitostoiminnasta annettuun lakiin ja sijoituspalvelulakiin, joilla täydennetään ja täsmennetään aiemman kriisinratkaisudirektiivin täytäntöönpanoa. Rahoitusvakausviranomaisesta annettua lakia muutettaisiin siten, että talletussuojakorvausten maksuvelvollisuutta koskevaa ilmoitusta ei tarvitsisi julkaista Virallisessa lehdessä ja että Rahoitusvakausvirasto voisi siirtää eräitä avustavia tehtäviä palveluntarjoajalle.

Hyvät edustajat! Alun perin vuonna 2019 voimaan tullut Daisy Chain -sääntely koskee sellaisia luottolaitosten ja finanssiyhteisöjen ryhmiä ja konserneja, jotka sisältävät niin sanotun väliyhtiön. Sääntelyn tarkoittamat väliyhtiöt ovat kriisinratkaisun kohteena olevien laitosten ja yhteisöjen tytäryrityksiä, jotka eivät itse ole kriisinratkaisun kohteena. Daisy Chain -vähennysjärjestelmän mukaisesti nämä laitokset ja yhteisöt voivat kattaa niitä koskevan niin sanotun MREL-vaatimuksen — minimum requirement for own funds and eligible liabilities — instrumenteilla, jotka on laskettu liikkeeseen ja myyty kriisinratkaisun kohteena olevalle yhteisölle joko suoraan tai välillisesti muiden, samaan kriisinratkaisun kohteena olevaan konserniin kuuluvien yhteisöjen kautta. MREL-vaatimus, eli omien varojen ja alentamiskelpoisten velkojen vähimmäisvaatimus, on tärkeä osa pankkien kriisinratkaisusääntelyä. Sen tarkoituksena on varmistaa, että kriisiin ajautuneella pankilla on riittävästi omia varoja ja sellaisia velkainstrumentteja, joita voidaan käyttää kriisinratkaisumenettelyssä sen tappioiden kattamiseen ja pääomittamiseen. Näin voidaan myös varmistaa sijoittajavastuun toteutuminen.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Nyt täytäntöön pantava Daisy Chain 2 -muutosdirektiivi sallii väliyhtiönä toimiville finanssiyhteisöille sisäisen MREL-vaatimuksen noudattamisen väliyhtiön alla olevan ryhmän tasolla eli ryhmän konsolidoidulla tasolla. Kyseessä voi olla esimerkiksi pankkiryhmä, jonka väliyhtiönä on holdingyhtiö. Tavoitteena on varmistaa rakenteeltaan erityyppisten pankkiryhmien tasapuolinen kohtelu.

Daisy Chain 2 -direktiivissä myös määritellään aiempaa selkeämmin ne finanssiyhteisöt, joiden kaatuminen hoidetaan kriisinratkaisumenettelyn sijaan kansallisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä. Kriisinratkaisuviranomainen ei pääsääntöisesti enää jatkossa asettaisi tällaisille finanssiyhteisöille MREL-vaatimusta, ja lisäksi niihin sovellettaisiin kevyempiä raportointivelvoitteita.

Talousvaliokunta pitää direktiivin täytäntöönpanemiseksi ehdotettuja säännöksiä perusteltuina. Valiokunta viittaa hallituksen esitykseen, jonka mukaan Suomessa pankkisektorilla ei tällä hetkellä ole tässä direktiivissä tarkoitettuja väliyhtiörakenteita.

Voimassa olevan lain mukaan Rahoitusvakausviraston on ilmoitettava talletussuojakorvausten maksuvelvollisuudesta kullekin asiakkaalle erikseen sekä julkaistava talletussuojakorvausten maksuvelvollisuutta koskeva ilmoitus suurimpien päivälehtien sekä virastojen internetsivujen lisäksi Virallisessa lehdessä. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että viranomaisella ei olisi enää jatkossa velvollisuutta julkaista ilmoitusta Virallisessa lehdessä. Talousvaliokunta pitää ehdotusta perusteltuna ja katsoo asiantuntijalausuntojen tavoin, että ilmoitus Virallisessa lehdessä ei ole enää tehokas tapa tavoittaa talletussuojakorvaus koskevien hallintomenettelyjen asianosaisia.

Lisäksi rahoitusvakausviranomaisesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että eräitä avustavia tehtäviä, kuten tiettyjä neuvonta-, asiakas- ja asiakirjapalvelutehtäviä olisi mahdollista siirtää yksityiselle tai julkiselle palveluntarjoajalle. Julkista valtaa sisältäviä tehtäviä ei kuitenkaan voisi siirtää ulkopuolisten palveluntarjoajien hoidettavaksi. Edellytyksenä olisi myös, että palveluntarjoajilla on tekniset edellytykset ja osaaminen näiden tehtävien hoitamiseksi. Talousvaliokunta pitää ehdotusta hallituksen esityksessä esitetyn reunaehdoin perusteltuna.

Yhdessä asiantuntijalausunnossa on ehdotettu muutoksia kahteen kriisinratkaisulain säännökseen. Talousvaliokunta yhtyy tältä osin valtiovarainministeriön vastineeseen ja siinä esitettyihin perusteluihin, joiden mukaan säännöksiä ei ole perusteltua muuttaa lausunnossa esitetyn mukaisesti. Valiokunta kuitenkin ehdottaa, että kriisinratkaisulain 8 luvun 7 b §:n 1 momentin sanamuotoa täsmennetään niin, että se vastaa paremmin EU:n kriisinratkaisudirektiivin vaatimuksia.

Muilta osin talousvaliokunta esittää hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina. Mietintö on yksimielinen. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

18.59 Ville Kaunisto kok: Arvoisa herra puhemies! Keskityn tuohon Daisy Chain -osioon: Ehdotuksen tarkoituksena on siis panna kansalliseen täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2024/1174 eli niin sanottu Daisy Chain 2 -direktiivi, joka on osa pankkien kriisinratkaisu- ja talletussuojasääntelykokonaisuutta koskevaa lainsäädäntöpakettia. Hallituksen esitykseen sisältyy myös muita, yksittäisiä säännösehdoituksia, joiden tarkoituksena on saattaa kansallinen lainsäädäntö vastaamaan nykyistä paremmin EU:n kriisinratkaisudirektiivin vaatimuksia. Ehkä se olennaisin pointti tässä kokonaisu-

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

nessa on, että tämän Daisy Chainin piiriin kuuluvia väliyhtiö rakenteita ei tällä hetkellä ylipäänsä ole Suomessa.

Muuten, tai kokonaisuudessaan, jälleen kerran erinomainen talousvaliokunnan puheenjohtaja Puisto esitteli tämän meidän mietintömme oikealla, hyvällä ja loistavalla tavalla. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 92/2024 vp sisältyvien 1.—4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ilmailulain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 80/2024 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 9/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 80/2024 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 97/2024 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 13/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 97/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain, sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 308 §:n sekä eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 71/2024 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 16/2024 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Lindén, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

Keskustelu

19.02 **Aki Lindén sd:** Arvoisa herra puhemies! Tämä asia on toisessa käsittelyssä, eikä silloin ole yleensä enää tapana käydä näitä keskusteluja, mutta ajattelin lyhyesti tässä yhteydessä kuitenkin nostaa esille vielä asian, josta täällä puhumme erittäin usein. Se on se, että kun palvelut digitalisoituvat, niin meillä on eri arvioiden mukaan puolesta miljoonasta miljoonaan henkilöä, jotka eivät niin sanotusti surffaa digitalisaation aallonharjalla eli eivät pärjää käytännössä tässä tilanteessa. Ja aika lailla yksimielisiä olemme olleet siitä, että meidän pitäisi turvata heidänkin mahdollisuutensa palvelujen käyttöön. Epärealistista varmasti on se, että kaikki saisivat lähikoulutusta oppiakseen sitten digitalisaation siinä laajuudessa kuin tarvitaan, mutta joku ihan konkreettinen ratkaisu tähän pitää löytää — muutakin kuin lämpimät puheet täällä eduskunnassa. Olisiko se malli sitten kuntatasolla järjestettävä palvelu, jossa henkilöllä on jopa subjektiivinen oikeus kääntyä jonkun tietyn henkilön tai tämmöisen toiminnon puoleen, tai olisivatko siinä kansalaisjärjestöt tai jotkut muut, jotka sitten hoitaisivat tätä, mutta tämä on kasvava ongelma meillä yhteiskunnassa, kun toisaalta yhteiskunta digitalisoituu ja toisaalta, vaikka meillä yhä iäkkäämmätkin ihmiset osaavat käyttää laitteistoja ja digitaalisia välineitä, siellä tapahtuva muutos on kuitenkin niin nopeaa, että sitä kärryiltä putoamista tapahtuu. — Halusin tämän nyt vielä tässä yhteydessä nostaa esille. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 71/2024 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maatilatalouden tuloverolain 5 ja 21 §:n sekä tuloverolain 32 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 75/2024 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 14/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 17.10.2024 pidettävään täysistuntoon.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 79/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 17.10.2024 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 103/2024 vp

19. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 17.10.2024 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 21.28.

Pöytäkirjan vakuudeksi: